

**KAMU DİPLOMASİSİNDE
HABERİN ROLÜ: ANADOLU
AJANSI ÖRNEĞİ
Doktora Tezi
H. Hande KAYNAR
Eskişehir 2022**

**KAMU DİPLOMASİSİNDE HABERİN ROLÜ:
ANADOLU AJANSI ÖRNEĞİ**

H. Hande KAYNAR

DOKTORA TEZİ

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. İzlem VURAL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Haziran, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

H. Hande KAYNAR'ın "Kamu Diplomasisinde Haberin Rolü: Anadolu Ajansı Örneği" başlıklı tezi 20/07/2022 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Basın ve Yayın Anabilim dalında Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı) :	Doç. Dr. İzlem VURAL
Üye :	Prof. Dr. Abdullah ÖZKAN
Üye :	Prof. Dr. Barış KILINÇ
Üye :	Prof. Dr. Bülend Aydın ERTEKİN
Üye :	Doç. Dr. Gizem PARLAYANDEMİR

Prof. Dr. Saim ÖNCE
Enstitü Müdürü

ÖZET

KAMU DİPLOMASİSİNDE HABERİN ROLÜ: ANADOLU AJANSI ÖRNEĞİ

H. Hande KAYNAR

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Haziran 2022

Danışman: Doç. Dr. İzlem VURAL

Bu tez çalışmasında bir haber ajansı olarak Anadolu Ajansı'nın son yıllardaki haber üretimi ve dağıtımı ile Türkiye'nin kamu diplomasisindeki rolü ele alınmıştır. Bu çalışma ile kamu diplomasisi kavramı, tarihçesi, kamu diplomasisi ve kültürel diplomasiinin çalışma alanları, medyanın kamu diplomasisindeki rolü, Dünya'da ve Türkiye'de kamu diplomasisinin gelişimi ortaya konarak; 1920 yılında kurulmuş ve Türkiye'nin özellikle uluslararası arenada önemli kamu diplomasisi araçlarından olan Anadolu Ajansı'nın belirlenen ana çalışma konusu çerçevesinde uluslararası çevrenin Türkiye algısına ve imajına yönelik haber sunumları ile 15 Temmuz 2016 Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ) darbe girişimi ve sonrasında 15 Temmuz 2016 - 15 Ağustos 2016 tarihleri arasında yaşanan süreci aktardığı haberlerin, kamu diplomasisinin vurgu alanlarında hangi boyutlarıyla hayat bulduğu araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu diplomasisi, Anadolu Ajansı, Haber ajansı, Yumuşak güç, 15 Temmuz

ABSTRACT

THE ROLE OF NEWS IN PUBLIC DIPLOMACY: CASE OF ANADOLU AGENCY

H. Hande KAYNAR

Department of Journalism

Anadolu University, Graduate School of Social Science, June 2022

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. İzlem VURAL

In this thesis, the news production and distribution of the Anadolu Agency, as a news agency, and its role in Türkiye's public diplomacy are discussed. With this study, the concept of public diplomacy, its history, working areas of public diplomacy and cultural diplomacy, the role of the media in public diplomacy, and the development of public diplomacy in the world and Türkiye have been revealed; Anadolu Agency, which was founded in 1920, is one of the most important public diplomacy tools of Türkiye, especially in the international arena, with news presentations on the perception and image of Türkiye in the international environment within the framework of the determined main work topic, and the coup attempt of the Fethullahist Terrorist Organization (FETO) on July 15, 2016, and its aftermath, July 15, 2016, and 15 October 2016, it is investigated in which dimensions the news about the process of public diplomacy came to life in the emphasis areas.

Keywords: Public diplomacy, Anadolu Agency, News agency, Soft power, July 15

ÖNSÖZ

“Kamu Diplomasisinde Haberin Rolü: Anadolu Ajansı Örneği” başlıklı bu çalışmada, bir kamu diplomasisi aracı olarak Anadolu Ajansı’nın uluslararası çevrenin Türkiye algısına ve imajına yönelik haber sunumlarının uluslararası basında yer alışı ve bu çerçevede bir yumuşak güç unsuru olarak olumlu imaj ve kamuoyu yaratmadaki rolü incelenmiştir.

Tez çalışmamda bilgi birikimiyle bana yol gösteren, olumlu tavrıyla beni her zaman cesaretlendiren ve öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli danışman hocam Doç. Dr. İzlem VURAL’a sonsuz teşekkür ederim.

Ayrıca yapıcı eleştirileri ve farklı bakış açılarıyla çalışmama katkı sağlayarak desteklerini benden esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Abdullah ÖZKAN, Prof. Dr. Bülend Aydın ERTEKİN, Prof. Dr. Barış KILINÇ ve Doç. Dr. Gizem PARLAYANDEMİR’e teşekkür ederim.

Sadece tez çalışmamda değil hayatım boyunca yanımda olan, varlıklarıyla bana güç veren, bana her zaman güvenen ve kararlarıma saygı duyan değerli aileme de çok teşekkür ederim.

04/07/2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

H. Hande KAYNAR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR DİZİNİ.....	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
GÖRSELLER DİZİNİ	xiv
KISALTMALAR DİZİNİ	xvi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç	8
1.3. Önem	9
1.4. Varsayımlar	10
1.5. Sınırlılıklar	10
2. ALANYAZIN	11
2.1. Kamu Diplomasisi.....	11
2.1.1. Kamu diplomasisinin tanımı.....	11
2.1.2. Kamu diplomasisi ile ilişkili kavramlar	12
2.1.3. Kamu diplomasisi modelleri	16

2.1.3.1. Temel soğuk savaş – devlet dışı uluslararası – iç halkla ilişkiler modeli	17
2.1.3.1.1. Temel soğuk savaş modeli	17
2.1.3.1.2. Devlet dışı uluslararası model.....	17
2.1.3.1.3. İç halkla ilişkiler modeli	18
2.1.3.2. Katı ve esnek yaklaşımli kamu diplomasisi modeli	18
2.1.3.3. Savunma ve danışma modeli.....	20
2.1.3.4. Haber yönetimi – stratejik iletişim – ilişki modeli	21
2.1.3.5. Enformasyonel ve ilişkiyel iletişim modeli	22
2.1.3.5.1. Enformasyonel iletişim modeli	22
2.1.3.5.2. İlişkiyel iletişim modeli	24
2.1.3.6. Kültürel iletişim modeli.....	25
2.1.3.7. Kamu diplomasisi sınıflandırması.....	26
2.1.4. Kamu Diplomasisinin Uygulama Alanları ve Araçları	29
2.1.4.1. Kamu diplomasisinin uygulama alanları.....	29
2.1.4.1.1. Kültür.....	29
2.1.4.1.2. Eğitim.....	30
2.1.4.1.3. Sanat.....	31
2.1.4.1.4. Spor	32
2.1.4.1.5. Teknoloji.....	32
2.1.4.2. Kamu diplomasisi araçları.....	33
2.1.4.2.1. Geleneksel medya.....	33
2.1.4.2.2. Yeni medya	35
2.1.4.2.3. Uluslararası yayıncılık.....	36
2.1.5. Kamu Diplomasisi Aktörleri.....	37
2.1.5.1. Sivil toplum kuruluşları	38
2.1.5.2. Üniversiteler ve okullar	38
2.1.5.3. Kanaat önderleri	39
2.1.5.4. İç hedef kitle	40

2.1.5.5. Medya ve haber ajansları.....	40
2.1.5.6. Özel sektör ve küresel işletmeler	40
2.1.5.7. Devlet üstü kuruluşlar	41
2.1.5.8. Baskı grupları.....	41
2.1.6. Kamu Diplomasisi ve Medya	42
2.2. Dünyada ve Türkiye’de Kamu Diplomasisinin Tarihsel Gelişimi	46
2.2.1. Dünyada kamu diplomasisinin tarihsel gelişimi	46
2.2.1.1. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	46
2.2.1.2. Avrupa Birliği	48
2.2.1.3. İngiltere.....	49
2.2.1.4. Almanya	50
2.2.1.5. Fransa	50
2.2.1.6. Çin	51
2.2.2. Türkiye’de kamu diplomasisinin tarihsel gelişimi.....	52
2.2.2.1. Türkiye’nin yumuşak gücü	52
2.2.2.2. Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetleri.....	55
2.2.2.3. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı.....	56
2.2.2.5. Yunus Emre Enstitüsü.....	57
2.2.2.6. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)	58
2.2.2.7. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı	59
2.2.2.8. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT).....	59
2.2.2.9. Anadolu Ajansı.....	60
2.2.2.10. Türk Kızılayı	61
2.2.2.11. Türk Hava Yolları (THY)	62
2.2.2.12. TÜRKSOY.....	63
2.3. Uluslararası Haber Ajansları ve Haberin Kamu Diplomasisindeki Rolü	63
3. YÖNTEM	67

3.1. Araştırma Modeli.....	67
3.2. Evren ve Örneklem.....	68
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	69
3.4. Veri Analizi.....	69
4. BULGULAR VE YORUM.....	71
4.1. Giriş.....	71
4.2. Anadolu Ajansı Örneğinde Haberin Kamu Diplomasisindeki Rolü.....	71
4.2.1. Anadolu Ajansı'nın tarihçesi	71
4.2.2. Anadolu Ajansı'nın örneğinde haberin kamu diplomasisindeki rolüne ilişkin yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler	78
4.2.2.1. Kamu diplomasisi çerçevesinde haberin rolü	79
4.2.2.2. Habercilik açısından Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolü	85
4.2.2.3. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi özelinde haberin kamu diplomasisine etkisi	93
4.2.2.4. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri.....	97
4.3. “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi”ne Yönelik Haberlerin Söylem Analizi	104
4.3.1. Anadolu Ajansı'nın “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi”ne yönelik haberlerinin söylem analizi	105
4.3.1.1. “Turkey: Pro-coup soldiers escape amid failed attempt”	105
4.3.1.2. “Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt”	109
4.3.1.3. “Erdogan, Saudi king discuss failed coup on telephone”	113
4.3.1.4. “Yildirim, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey”	117
4.3.1.5. “Turkish students' union protest against BBC in London”	121
4.3.1.6. “Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report” ..	126
4.3.1.7. “Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition” ..	132
4.3.1.8. “Erdogan slams EU foreign policy chief for coup comments” ..	136
4.3.1.9. “Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey”	142

4.3.1.10. “Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world”	147
4.3.2. Uluslararası yayın kuruluşlarının “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi”ne yönelik haberlerinin söylem analizi	151
4.3.2.1. “The sultan survives - In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan”	151
4.3.2.2. “Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power”	160
4.3.2.3. “Timeline: Turkey's Attempted Coup”	168
4.3.2.4. “Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt”... ..	172
4.3.2.5. “Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell”	179
4.3.2.6. “Turkey prime minister says coup attempt foiled”	182
4.3.2.7. “Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'”	187
4.3.2.8. “85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt”	191
4.3.2.9. “Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree”	196
4.3.2.10. “Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan?”	203
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	209
5.1. Sonuç	209
5.2. Tartışma	217
5.3. Öneriler	220
KAYNAKÇA	222
ÖZGEÇMİŞ	

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1. Savunma ve danışma modeli	20
Tablo 2.2. Kamu diplomasisinin üç boyutu	21
Tablo 2.3. Enformasyonel ve ilişkisel iletişim modeli.....	24
Tablo 2.4. Peisert'in kültürel iletişim modeli.....	25
Tablo 2.5. Kamu diplomasisinin temel sınıflandırması	27
Tablo 2.6. Zaman, bilgi akışı ve altyapı açısından kamu diplomasisinin sınıflandırması.....	28

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1. Kamu diplomasisine katkıda bulunan disiplinler	14
Şekil 2.2. Kamu diplomasisinin kavramsallaştırılması	19

GÖRSELLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Görsel 4.1. Turkey: Pro-coup soldiers escape amid failed attempt.....	107
Görsel 4.2. Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt	111
Görsel 4.3. Erdogan, Saudi king discuss failed coup on telephone	114
Görsel 4.4. Yildirim, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey	118
Görsel 4.5. Turkish students' union protest against BBC in London	122
Görsel 4.6. Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report.....	127
Görsel 4.7. Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition	133
Görsel 4.8. Erdogan slams EU foreign policy chief for coup comments.....	137
Görsel 4.9. Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey.....	143
Görsel 4.10. Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world	148
Görsel 4.11. The sultan survives – In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan	153
Görsel 4.12. Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power	161
Görsel 4.13. Timeline: Turkey's Attempted Coup	168
Görsel 4.14. Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt.....	173
Görsel 4.15. Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell	180
Görsel 4.16. Turkey prime minister says coup attempt foiled	184
Görsel 4.17. Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'	188

Sayfa

Görsel 4.18. 85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt 192

Görsel 4.19. Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency
decree..... 198

Görsel 4.20. Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan? 204

KISALTMALAR DİZİNİ

AA	: Anadolu Ajansı
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFP	: Agance France-Press
AP	: Associated Press
BBC	: British Broadcasting Corporation
BYEGM	: Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
CNN	: Cable News Network
EU	: European Union (Avrupa Birliği)
FETO	: Fethullah Terrorist Organization (Fethullahçı Terör Örgütü)
FETÖ	: Fethullahçı Terör Örgütü
NATO	: North Atlantic Treaty Organization (Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü)
TİKA	: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
THY	: Türk Hava Yolları
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
TÜRKSOY	: Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Küreselleşen dünyada insanların insanlarla, devletlerin devletlerle, devletlerin insanlarla ve insanların devletlerle ilişkileri her geçen gün biçim değiştirmektedir. Bu ilişki biçimlerini belirleyen ekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler, Yeni Dünya Düzeni ve Yeni İletişim Düzeni kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Kamu diplomasisi de, günümüz dünyasının diplomatik ilişki ve iletişim biçimi olarak bu düzenin ve uluslararası ilişkilerin önemli bir parçası haline gelmiştir. Akçadağ, toplumu etkilemenin ve yönlendirmenin en önemli araçlarından biri olan kamu diplomasisinin bir ülkenin çıkarlarını savunma, meşruiyet sağlama ve dış kamuoyu oluşturma anlamında en etkili araçlarından biri olduğunu ifade etmektedir (Akçadağ, tarihsiz).

Nadeau'ya (2013) göre, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından bütün dünyada beliren savaş karşıtlığı ve diplomatik alandaki yeni yöntemlerin doğuşu, ülkelerin dış politika amaç ve araçlarında da değişiklikler yaratmıştır (aktaran Yıldırım, 2013). Uluslararası ilişkilerde devletlerin artık sadece menfaatlerinin korunması yetmemekte, aynı zamanda yabancı halkların kalplerinin ve zihinlerinin kazanılması gerekliliği de ortaya çıkmaktadır (Sancar, tarihsiz). Hemen hemen bütün devletlerin uluslararası sistem içindeki büyüklük ve güçlerine göre iletişim araçlarıyla kamu diplomasisi ve kamuoyu yaratma mücadelesi içinde oldukları görülmektedir (Ertekin, 2012, s. 345). Devletler, artık sadece diğer hükümetleri veya uluslararası örgütleri değil, yabancı kamuoylarını da hedefleyen politikalar geliştirmek zorundadırlar. Kamu diplomasisi, uluslararası sistemin iletişim ve bilgi devrimleri ile yeniden yapılanması ve kamuoyları ve gündemi etkileme becerisinin önem kazanmasıyla dış politikanın vazgeçilmez unsurlarından biri olmuştur (Akçadağ, tarihsiz).

İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle son yıllarda bütün dünya artık uydu, kablo ve yeni medya sayesinde hiç olmadığı kadar ülkesinde ve dünyada meydana gelen gelişmelerden haberdar olabilmektedir. Öte yandan yine kitle iletişim araçları ile kendini dünyaya ifade edebilme olanağı bulabilmektedir. Habere ulaşmak her geçen gün kolaylaşmakta ve hızlanmaktadır. Bütün bu olanaklara karşın, kendini dünyaya yeterince ifade edebilme gücü her ülkenin elinde bulunmamaktadır. Bu durum uluslararası kamuoyu ve dış politikayı etkileyen birtakım dengesizliklere neden olmaktadır. Serbest enformasyon akışının önündeki en önemli engel ise dünyanın dört bir yanındaki basın-

yayın kuruluşlarının dış haberler konusunda belli başlı birkaç büyük ajansa olan bağımlılıklarıdır (Kali, 2012, s. 172).

Erdoğan (1995) “Uluslararası İletişim Düzeni” adlı çalışmasında dünyada birkaç büyük yayıncı kuruluşun dışındaki kitle iletişim araçlarının sistemi haber toplama ve iletmede dış muhabirler tutmaya finansman bakımından yeterli olmadığı için dünyanın Reuters, AP, AFP, BBC, CNN gibi gelişmiş ülkenin medya örgütlerine bağımlı olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, doğal olarak enformasyonun akışı ve dağılımında sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Günümüzde, haberleşmenin gelmiş olduğu boyutlar ve yeni iletişim teknolojilerinde geleneksel nokta itibarıyla, bu eşitsizliğe neden olan etkenlerin azalmasına karşın hala ortadan kalktığı düşünülmemektedir. Kali’ye (2012, s. 173-174) göre, uluslararası enformasyon dolaşımının dengesizliği temelde başlıca şu nedenlerden kaynaklanmaktadır:

- Ekonomik yetersizlik
- Teknolojik altyapının yetersizliği
- Dezenformasyon haberler
- Dışa bağımlılık

Uluslararası enformasyonun dağılımındaki denge, kamu diplomasisini de etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Devlet aktörlerinin uluslararası çevrede diğer devletlerin politik aktörlerini etkilemek için yürüttüğü, resmi kurum ve kuruluşların katkısı bulunmak üzere sivil inisiyatifin de hem karar verme sürecinde, hem de bu kararların uygulama aşamasında uluslararası ilişkilerde diğer ülke ve halkların algısında “değer” oluşturma çabası olarak tanımlanabilecek kamu diplomasisinin önemi bugün artık herkeşçe kabul gören bir gerçektir (Başar, 2011, s. 1).

Ülkeler diğer ülkelerin halkı ve aydınları üzerinde olumlu bir imaj yaratmak ve ülkeler arası kültürel bir çekim oluşturmak için, en çok medya ile akademik kurumları, sivil toplum kuruluşlarını ve ekonomik birlikleri kullanan kamu diplomasisi aracılığıyla diğer ülkeler ile bir iletişim sürecine girmektedirler. Bu süreçte ülkenin imajına olumlu katkı sağlayacak bir algı oluşturulması mümkündür. Ancak önemli olan algının yaratılmasından çok yönetilmesidir (Erzen, 2014, s. 54).

Purtaş’a (2013, s. 1) göre, dünyaya anlatacağı özgün ve evrensel boyutta hikayesi bulunan Türkiye’nin, kendini doğru ve etkin bir şekilde ifade etmesinin yolu bireysel hak ve özgürlükleri geliştirmek, vatandaşlarına taşımaktan gurur duyacakları bir aidiyet kazandırarak sivil toplumun yürüttüğü kültürel diplomasiyi desteklemekten geçmektedir.

Ertekin (2012, s. 334), kamu diplomasisinin Türkiye için önemini ve gerekliliğini şöyle açıklamaktadır:

Türkiye'nin çıkarlarını uluslararası arenada tanıtmaya, bir kamu diplomasisi yaratmaya, kendi görüş ve düşüncelerini anlatmaya, ortak kültür, dil, tarih ve köken tanımlaması içinde yer verdiği diğer bölge ve dünya ülkelerinin sempatisini kazanmaya, Türkiye'yi ilgilendiren konularda hedef kitleleri bilgilendirme ve bilinçlendirme ve ortak kültür ve tarih tanımlaması içinde yer verdiği diğer ülke ve milletleri ilgilendiren konularda da ulusal izleyici/dinleyicileri bilgilendirme ve bilinçlendirme görevini üstlenmesi hem yapısal temel hem de işlevseldir.

Özellikle 2000'li yılların başından itibaren kamu diplomasisinin önemi ve gerekliliğinin farkına varan ve bu konuda daha stratejik hamleler yapan Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten kurumlarını şöyle sıralamak mümkündür:

- T.C. Cumhurbaşkanlığı
- T.C. Dış İşleri Bakanlığı
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı
- Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)
- Yunus Emre Enstitüsü
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)
- Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı
- Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)
- Anadolu Ajansı
- Türk Kızılayı
- Türk Hava Yolları (THY)
- TÜRKSOY

Kamu diplomasisi gelişmiş bütün ülkelerde olduğu gibi Türkiye için de yeni bir olgu değildir. Hem Anadolu Ajansı'nın (AA) hem de Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün (BYEGM) 1920'de kurulmuş olması bunun bir göstergesidir. 2010 yılında Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kurulması Türkiye'nin kamu diplomasisi politikalarına büyük önem verdiğini göstermektedir (Yağmurlu, 2007, s.26). 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın kurulmasıyla ise

Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerinin yeni bir kurumda yeni bir yapıyla yürütülmeye başlandığı görülmektedir. Türkiye'de kamu diplomasisi faaliyetleri, "Türkiye'nin markasını güçlendirmek" hedefiyle yola çıkan Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na çatısı altında Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. Anadolu Ajansı ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın bağlantılı olduğu kuruluşlar arasında yer almaktadır.

Milli Mücadele ve Kurtuluş Savaşı'nda; savaşan ve dış dünyadan habersiz kalmış bir halkı ülke ve dünya olaylarından haberdar kılmak, bazı yabancı ve İstanbul gazetelerinin teslimiyetçi tutumlarıyla mücadele etmek, ulusal mücadeleyi savunmak ve Türkiye'nin haklı istekleri konusunda kamuoyunu aydınlatmak için 6 Nisan 1920'da kurulan Anadolu Ajansı; Milli Mücadele'nin, Kurtuluş Savaşı'nın her aşamasına ve Cumhuriyet devrimlerine tanıklık etmiştir (Anadolu Ajansı, 2016). 2011 yılında yaşadığı yönetsel değişim ve yeni yapılanma ile uluslararasılaşma projesini hayata geçiren ve yumuşak gücü kullanan Anadolu Ajansı Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı sunmaya devam eden uluslararası bir haber ajansı olma özelliğini sürdürmektedir.

Türkçe, İngilizce, Arapça, BHS (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça), Rusça, Kürtçe-Soranice, Kürtçe-Kurmançi, Fransızca, Arnavutça, Farsça, Makedonca, Endonezce ve İspanyolca olmak üzere toplam 13 dilde yayın yapan, 41 ülkede ofisi olan, 100 ülkede temsilciliğe, 142 farklı uyruktan 3 binden fazla çalışana sahip Anadolu Ajansı'nın günlük ortalama 3 bine yakın haber, 3 binden fazla fotoğraf, 8 infografik, 310 video yayınladığı ve 100 ülkede 6 bin basın kuruluşuna hizmet verdiği görülmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinden yayın yapan Anadolu Ajansı, günlük ortalama 42 noktadan 16 canlı yayın yapmaktadır. Yurt içinde 81 ilde 85, yurt dışında ise 41 merkezde ofisi ve 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Uluslararası iş birliği sayısı 42 olan Anadolu Ajansı, haber ajanslarıyla ortaklıklarıyla dünya televizyonlarına fotoğraf ve video içeriği sağlamaktadır. Geniş bir fotoğraf ve video havuzuna sahip olan Anadolu Images, finans haberlerinin yer aldığı Finans Terminali ve enerji haberlerinin yer aldığı Enerji Terminalinin yanı sıra dünya genelindeki kritik bölgelerde içerik üretip, uluslararası alanda temel referans kaynağı haline gelmek ve farkındalık oluşturmak misyonuyla hayata geçirilen Yeşil Hat, Teyit Hattı ve Ayrımcılık Hattı Anadolu Ajansı'nın yeni uygulamaları arasında yer almaktadır (Anadolu Ajansı, 2022).

Teknolojik altyapısını iyileştirerek, dijital bir dönüşüm geçiren ajans, bünyesinde kurmuş olduğu haber akademisiyle de muhabirlerini kendi yetiştirmekte ve uzman

habercilik programlarıyla (diplomasi, savaş, ekonomi, spor vb) donanımlı muhabirleri sektöre kazandırmaktadır.

Kamu diplomasisi konusunda önemli bir role sahip olan haber ajansları, diğer misyonlarının yanısıra ülke hakkında uluslararası toplumu aydınlatma, olumlu bir kamuoyu yaratma ve en önemlisi ülkenin temsiliyeti açısından da en etkili araçlardan biridir. Bununla birlikte, misyonlarından bir diğeri de ülkenin imajını ve yabancı kamuoyu algısını olumlu yönde oluşturmak/etkilemek üzere faaliyetlerini sürdürmektedir.

Dördüncü güç olarak medya, bireylerin ve toplumların algısını, kanaatlerini oluşturma gücüne sahiptir. Medyanın iç siyasette olduğu kadar dış siyasette de önemli bir rolü vardır. Uluslararası haber ajansları da toplumlar arasındaki iletişim için göz ardı edilemeyecek öneme sahiptir ve ürettikleri haberler ile dış siyasette belirleyici rol oynarlar. Bu nedenle, günümüzde uluslararası haber ajanslarının dış siyaset, uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisindeki etkisi ülkelerin göz ardı edemeyeceği bir hal almıştır. lkeler dış siyasetleriyle uyumlu kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler faaliyetlerini yürütürken bütün dünyaya seslenmek ve siyasi amaçlarını gerçekleştirmek için uluslararası haber ajanslarından faydalanmaktadır.

Bu çalışmanın problemini, bir kamu diplomasisi aracı olarak Anadolu Ajansı'nın uluslararası çevrenin Türkiye algısına ve imajına yönelik haber sunumlarının uluslararası basında yer alışı ve bu çerçevede genel anlamda bir yumuşak güç unsuru olarak olumlu imaj/kamuoyu yaratmadaki rolünün saptanması oluşturmaktadır. Bu alışmayla Anadolu Ajansı'nın uluslararası haber akışındaki yeri ve hedef kitlede Türkiye hakkında algı ya da kanaat yaratmak üzere; ürettiği ve pazara sunduğu ham haberler incelenecek ve bu haberlerin dış basında nasıl/ne şekilde sunulduğu ve bu bağlamda da Anadolu Ajansı'nın uluslararası basında ve kamuoyunda imaj yaratmaya ilişkin katkısı irdelenecektir.

Kamu diplomasisi ülkelerin itibar ve saygınlıklarının yönetilmesinde, olumlu imaj yaratılmasında, ülkeye yönelik algının yapılandırılmasında, yabancı halklarla olumlu ilişki inşaa edilmesinde ve ulus markalamada ve elbette uluslararası kamuoyu oluşturma ve bu çerçevede yabancı ülkelerin halklarının kalplerini ve zihinlerini kazanmasında etkili, etkin ve güçlü stratejik uluslararası halkla ilişkiler vurgularından oluşmaktadır. lkeler kamu diplomasisini yönetirken sahip oldukları yumuşak güç unsurlarını kullanmaktadır ki; çoğunlukla bunlar sanat, spor, kültür, eğitim, teknoloji başlıkları altında toplanmaktadır.

Günümüzde birçok ülke dış politikalarıyla uyumlu kamu diplomasisi stratejileri oluşturmaktadır. Ancak kriz dönemlerinde daha önceden oluşturulmuş olan bu stratejilerin gözden geçirilip, krize yönelik yeni strateji planı oluşturulması ve kamu diplomasisi faaliyetlerinin bu doğrultuda gerçekleştirilmesi gerekliliği doğmaktadır. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişimiyle büyük bir krizle karşı karşıya kalmıştır. İstanbul ve Ankara’da saat 21:00 dolaylarında başlayan darbe girişimi başlangıcından önlenmesine kadar her anıyla medyada yer almış ve Türkiye ile birlikte bütün dünya da bu gelişmeleri eş zamanlı takip etmiştir. Demokrasiye darbe vurmak amacıyla girişilen bu eylemin bastırılmasının büyük ölçüde, medyanın darbeye karşı durarak halkı bilgilendirmesiyle, darbeye karşı sivil bir direnişin oluşması ve söz konusu darbe girişimine yönelik haber ve görüntüleri eş zamanlı olarak bütün dünyaya servis etmesi ile sağlandığını söylemek mümkündür. Bu bağlamda darbenin önlenmesinde medyanın önemli bir rolü olduğu açıktır.

Türkiye’nin, 16 Temmuz 2016 sabahı darbe girişimiyle mücadelesini hala sürdürmekte ve bu sıcak gelişmeler devam ederken bir yandan da dünyaya bu olayı ve süreci anlatmaya çabaladığı görülmektedir. Bu çabanın dördüncü güç olan medya aracılığıyla gerçekleştiği ve bugün halen devam eden bir süreç olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye’nin uluslararası haber ajansı olan Anadolu Ajansı’nın darbe girişiminin yaşandığı gece bütün dünyaya servis ettiği haber ve görüntülere The New York Times, The Telegraph, El Cezire, Time, Independent, Huffington Post gibi uluslararası yayın kuruluşlarının yer verdiği görülmektedir. Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten kurumlarından biri olan Anadolu Ajansı; ürettiği haber, infografik, özel dosyalar ve yayın yaptığı bütün dillerde hazırlamış olduğu darbe girişimi kitabı ile sürece yönelik bilgi ve gelişmeleri Türkiye’nin bütün dünyaya birinci elden anlatmasını sağlayan en önemli araçlardan biridir.

15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi sonrasında hem hükümet yetkilileri hem de köşe yazarları, kamu diplomasisi alanında çalışmalar yürüten uzman ve akademisyenlerin Türkiye’nin kamu diplomasisi çalışmalarına ağırlık vererek yeni bir strateji geliştirmesi zorunluluğunu vurguladığı görülmektedir. Örneğin, HaberTürk’ün 24 Temmuz 2016 tarihli “Dışişlerinde 15 Temmuz stratejisi” haberinde 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimiyle ilgili yabancı basında yer alan olumsuz değerlendirmelere ve ağır ithamlara karşı Ankara’nın harekete geçtiği; dünyayı Fethullahçı Terör Örgütü’nün (FETÖ) darbe girişimiyle ilgili doğru bilgilendirmek için Dışişleri Bakanlığı başta olmak üzere birçok

kurumun seferber edildiği belirtilmekte, darbe girişimiyle ilgili gelişmeleri doğru ve kapsamlı bir şekilde anlatmak için yapılan çalışmalara ve Dışişleri Bakanlığı'nda 'Kamu Diplomasisi ve Sivil Toplum' birimi kurulduğu bilgisine yer verilmektedir (HaberTürk, 2016).

Müderrişoğlu (2016) ise "Mesiyantik terör ve kamu diplomasisi" başlıklı köşe yazısında 17 Ağustos 2016 günü Çankaya Köşkü'nde dar kapsamlı ve önemli bir toplantı düzenlendiğini ve bu toplantıda gazetecilerin, akademisyenlerin, sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin, "15 Temmuz Darbe Girişimi ve Kamu Diplomasisi" konusunu masaya yatırdığını belirterek şu ifadelere yer vermektedir:

Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş'un ev sahipliğindeki toplantıda, "15 Temmuz'da sergilenen demokratik direniş, 7 Ağustos Yenikapı Ruhu'nun önemi, ülkedeki sağlanan birlik ve beraberliğin yeni anayasa ile taçlandırılması gereği, yapısal demokratik reformların mutlaka sürdürülmesi, FETÖ ile mücadelenin sulandırılmaması, adli ve idari kararlarda özen, FETÖ'nün hedef şaşırtma veya kapsamı genişletme taktiklerine karşı yüksek duyarlılık, Türkiye'de giderek artan ABD ve batı karşıtlığı, küresel etkileme gücü olan kişi ve kuruluşlarla ilişkiler" gibi başlıklar konuşuldu.

"Başbakan, Dunford'a darbe filmi izletti" başlıklı haber de darbe girişimi sonrası süreçte hükümet tarafından kamu diplomasisine verilen öneme örnek gösterilecek haberlerden biridir. Söz konusu haberde Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün 15 Temmuz gecesi yaşananların anlatıldığı bir video hazırladığı, videonun Türkiye'nin bütün yurtdışı temsilciliklerine ve Türkiye'deki yabancı misyon temsilciliklerine gönderildiği ve Başbakan Yıldırım'ın Çankaya Köşkü'nde kabul ettiği ABD Genelkurmay Başkanı Dunford'a da bu filmi izlettirdiğine yer verilirken darbe filminin içeriği şu şekilde açıklanmaktadır (Yanardağ, 2016):

Yaklaşık 14 dakikalık İngilizce video, Mustafa Kemal Atatürk'ün "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" sözleriyle başlıyor ve aynı sözlerle sona eriyor. 1 Kasım seçimlerinde AK Parti'nin yüzde 49'u aşan bir oyla iktidara geldiğinin altı çizilen filmde, Ankara üzerinde uçan savaş uçakları, TBMM'nin bombalanması, Boğaz köprülerinin tanklarla kapatılması, vatandaşların darbecilere direnmesi, Gölbaşı'ndaki Özel Harekât Merkezi'ne yapılan saldırı, Başbakan Yıldırım'ın darbe girişimini duyurduğu canlı televizyon bağlantısı, TRT'de darbe bildirisinin okunması, Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın vatandaşları meydanlara çağırın sözleri, camilerden selalar okunması, TBMM'deki 4 partinin ortak bildiri yayımlaması, darbeci askerlerin gözaltına alınması yer alıyor.

Anadolu Ajansı'nın "Başbakan Yardımcısı Kurtulmuş: Kamu personelimizin izin yasağı kaldırılmıştır" başlıklı haberinde Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş'un darbe sonrasında uluslararası platformda kamu diplomasisi faaliyetlerine ağırlık verileceğini ortaya koyan ifadeleri aşağıdaki gibidir (Anadolu Ajansı, 2016):

"Anlayamadıkları için değil, anlamak istemedikleri için anlamıyorlardı ama çünkü mitingin bu çevrelerin, bu tür çevrelerin de gözünü açtığını zannediyoruz. Bundan sonra ortadaki mesele açıktır ve biz bütün kollarımızla birlikte dört koldan, bütün dünyada diplomasi, kamu diplomasisi faaliyetlerini sürdüreceğiz. Özellikle ekonomi diplomasisi ve insan hakları ile ilgili alanda bu FETÖ'cü çevreler ve onların networklerinin ortaya koyduğu algı operasyonlarını da kıracağız. Bu algı operasyonlarına karşı da ülkemizin tezlerini bütün dünyayla paylaşmaya devam edeceğiz".

Bu bağlamda Türkiye'de 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan FETÖ darbe girişimiyle başlayan sıcak gelişmeler sonrasında Türkiye'nin uluslararası kamuoyuna yaşanan bu süreci ve süreç sonrasında Türkiye'de meydana gelen siyasi, toplumsal ve ekonomik gelişmeleri aktarmasında/anlatmasında; eş deyişle, Türkiye'nin kendisini anlatmasında en temel araç ve stratejik bir güç olarak Anadolu Ajansı devreye girmiştir. Zira değinildiği üzere, nasıl ki medya toplumların ve bireylerin algılarını ve kanaatlerini oluşturan bir kurumsal dinamikse uluslararası haber ajansları da benzer şekilde ülkelerin uluslararası arenada ülkeye ilişkin algılarının yönetilmesinde, kanaatlerin oluşturulmasında aynı derecede ve önemde etkili ve etkindir. Bu çalışmada, FETÖ darbe girişimi ve sonrasında Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz 2016 - 15 Ağustos 2016 tarihleri arasında yaşanan süreci aktardığı haberlerin, kamu diplomasisinin vurgu alanlarında hangi boyutlarıyla hayat bulduğu araştırılacaktır.

1.2. Amaç

Bu çalışmanın ana amacı, Anadolu Ajansı'nın bir kamu diplomasisi aracı olarak uluslararası çevrenin Türkiye algısına ve imajına ne tür katkılar sunduğunu araştırmaktır. Bir başka deyişle, haberin uluslararası kamuoyunda ülke ile ilgili algı ve imaj yaratma sürecindeki rolünün saptanması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda FETÖ darbe girişimi ve sonrasında Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz 2016 - 15 Ağustos 2016 tarihleri arasında yaşanan süreci aktardığı haberlerin incelenmesi çalışmanın ana amacı içerisinde yer almaktadır. Bu genel amaçlar doğrultusunda, aşağıdaki sorulara yanıtlar aranacaktır:

1. Anadolu Ajansı'nın uluslararası haberciliğe yönelik stratejileri nelerdir?

2. Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisine yönelik çalışmalarını yürütürken haber üretimi ve dağıtımında nasıl bir strateji izlemektedir?
3. Anadolu Ajansı, uluslararası yapılanması ile Türkiye'nin lobicilik, itibar yönetimi ve ulus markalama gibi faaliyetlerine ne tür katkılar sağlamaktadır?
4. Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisine (uluslararası tanıtım, lobi gibi) katkı sunarken diğer kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışma yürütmekte midir, nelerdir?
5. Anadolu Ajansı'nın habercilik stratejisi Türkiye'nin dış politikası ile örtüşmektedir midir?
6. Anadolu Ajansı, 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ve sonrasındaki süreçle ilgili habercilik politikası nedir?
7. Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberler uluslararası medyada ne kadar yer almıştır?
8. Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberler uluslararası medyada nasıl yer almıştır?

1.3. Önem

Medya iç ve dış siyasette dördüncü kuvvet olarak ülkelerin kamu diplomasisini yürüttüğü en önemli uygulama alanı ve araçlardan biridir. Özellikle uluslararası haber ajansları ülkelerin uluslararası iletişimini düzenlemede ve yabancı kamuoyunda olumlu bir ülke algısı yaratmada vazgeçilmez araçlardır. Yeni iletişim teknolojilerinin dünyadaki sınırları ortadan kaldırmasıyla birlikte bilgiye ulaşma oldukça hızlanmış ve bilginin doğrulanması da benzer şekilde kolaylaşmıştır. Dijital devrimin yaşanmakta olduğu günümüzde haberin hızı, doğruluğu, objektifliği, etik değerlere bağlı olması da büyük önem taşımaktadır.

Kurulduğu günden bu yana Türkiye'nin en önemli kamu diplomasisi araçlarından biri olan Anadolu Ajansı ise 2011 yılı itibariyle yapısal bir dönüşüm geçirerek yeni bir strateji uygulamaya başlamıştır. Bu dönüşüm ile birlikte uluslararası ajans haberciliğinde daha çok söz sahibi olan Anadolu Ajansı'nın Türkiye kamu diplomasisine ne tür olumlu katkılar sunduğunu araştırmak; 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'de yaşanan FETÖ darbe girişimiyle başlayan sıcak gelişmeler sonrasında yaşanan bu süreci ve süreç

sonrasında Türkiye’de meydana gelen siyasi, toplumsal ve ekonomik gelişmeleri uluslararası kamuoyuna nasıl aktardığını incelemek kamu diplomasisinde haberin rolüne ve Türk dış siyasetinin bir dönemine ışık tutması açısından önem taşımaktadır.

1.4. Varsayımlar

Bu tez çalışmasında aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir:

1. Uluslararası haber ajansları ülkelerin iletişimlerini yürüten, ülkenin imajına ve algısına katkıda bulunan aktörlerden biridir.
2. Uluslararası yayıncılık kamu diplomasisinin uygulama alan ve yöntemleri içerisinde büyük bir öneme sahiptir.
3. Anadolu Ajansı, Türkiye’nin kamu diplomasisi faaliyetleri çalışmalarına katkıda bulunan bir haber ajansıdır.
4. Anadolu Ajansı, uluslararası arenada Türkiye’nin imajına ve algısına katkıda bulunan en önemli kurumlardan biridir.
5. Anadolu Ajansı’nın Türkiye’deki önemli siyasi, ekonomik, kültürel olaylara ilişkin servis etmiş olduğu haberler, video haberler, fotoğraflar uluslararası basında yer bulmaktadır.
6. Darbe girişimi sonrasında Türkiye’de yaşanan bu sürecin uluslararası kamuoyuna anlatmasında Anadolu Ajansı önemli bir rol üstlenmektedir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu tez çalışması, incelenecek haberler açısından şu sınırlılıklara içermektedir:

15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye’de yaşanan darbe girişimine yönelik haberler eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Örneklem olarak, habercilik açısından darbe girişimi ile ilgili en yoğun dönem olan 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihlerinde yayınlanan haberler alınmıştır. Habercilik bağlamında kamu diplomasisindeki rolünü incelemek üzere Anadolu Ajansı’nın yayınlayıp servis etmiş olduğu 10 haber ve diğer uluslararası yayıncılık yapan kuruluşların yayınladığı 10 haber analiz edilecektir. Analiz edilen tüm haberlere ait veriler aşağıdaki gibidir:

- Haber dili İngilizce’dir.
- İncelenen haberler internette yayınlanmıştır.
- Uluslararası haber kuruluşlarının haberleri, 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerini kapsayan, aa.com.tr/en adresi dışındaki web sitelerinde

yayınlanmış, “coup” ya da “coup attempt” ve “Anadolu Agency” kelimelerini içermektedir.

- YouTube, Twitter, Facebook ve Wikipedia gibi sosyal ağlar ve web siteleri ile Türkiye menşeli yayıncı kuruluşlar dışında yayınlanmıştır.
- Anadolu Ajansı’nın haberleri ise 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerinde “coup” ya da “coup attempt” kelimelerini içermektedir.

2. ALANYAZIN

2.1. Kamu Diplomasisi

Alanyazınının bu ilk bölümünde sırasıyla kamu diplomasisinin tanımı, kamu diplomasisi ile ilişkili kavramlar, kamu diplomasisi modelleri, kamu diplomasisinin uygulama alan ve araçları, kamu diplomasisi aktörleri, kamu diplomasisi ve medya başlıkları yer almaktadır.

2.1.1. Kamu diplomasisinin tanımı

Tufts Üniversitesi Fletcher School of Law and Diplomacy'nin Dekanı Edmund Gullion tarafından ilk kez 1965'de kullanılan kamu diplomasisi kavramı Gullion'a göre, “halkların tutumunun, dış politikanın oluşumu ve yürütülmesine yaptığı etki ile ilişkilidir” (<http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>. Erişim Tarihi: 20.08.2015).

Kamu diplomasisi “bir hükümetin açıkça yabancı kamuoyu oluşturma, ulusal hedeflere, çıkarlara ve amaçlara ulaşmak için yapılandırılmış doğru bilgiyi yayma girişimidir.” Bir başka tanıma göre, bir hükümetin başka bir ulusun halkını ve aydınlarını, bu ulusun politikalarını kendi avantajına döndürmek amacıyla etkilemeye çalışması olarak tanımlanan kamu diplomasisinin (Akçadağ, tarihsiz) temel amacının, “karşılıklı anlayış yoluyla ülkelerin imajını ve saygınlığını geliştirmek” olduğu ifade edilebilir (Simonin, 2008; aktaran Yağmurlu, 2007, s. 16).

Yeni teknolojik gelişmeler informatik bir devrimin yaşanmasına neden olarak, uluslararası alandaki yeni diplomatik atağı destekleyen bir unsur olmuştur. Sonuç olarak uluslararası politikada sivil toplum, kamu diplomasisi ve yumuşak güç kavramları daha ağırlıklı olarak yer almaya başlamıştır (Yılmaz, 1997; aktaran Yıldırım, 2013).

İlk olarak Joseph Nye (2005) tarafından geliştirilen yumuşak güç kavramı, “askeri güç tehdidi ya da ekonomik yaptırımları kullanarak diğerlerini değiştirmeye zorlamak değil, dünya siyasetinde gündemi oluşturmak ve onları kendine çekmek” şeklinde

açıklanmaktadır (aktaran Yağmurlu, 2007, s. 15). Nye (2004), Soft Power adlı çalışmasında yumuşak gücü “bir ülkenin dünya siyasetinde isteği sonuçlara, onun değerlerine hayran olan, onu örnek alan, refah seviyesine ve fırsatlarına özenen ülkelerin kendisini izlemesiyle ulaşması” olarak tanımlamaktadır (Akçadağ, tarihsiz).

Başkalarını cezbetme, onların kalbini ve zihnini kazanma yeteneği olan yumuşak güç kaynaklarının etkin olarak kullanılabilmesi için faaliyetlerin birbirini tamamlayacak şekilde planlı yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle, devletin tüm birimlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının yumuşak güç kapsamındaki faaliyetleri, mümkün olduğunca ahenkli bir şekilde planlamaları gerekmektedir. Kamu diplomasisi ise uluslararası politikanın sert güçten yumuşak güce doğru pragmatik bir kayış içerisinde olduğu günümüzde, yumuşak gücün en önemli unsurlarından birisidir, yumuşak gücün tanıtımı ve yaygınlaştırılmasıdır (Akçadağ, tarihsiz).

Kamu diplomasisi, ilk olarak 1965’te yabancı kamuoyunu yanına alarak dış politika hedeflerine ulaşma ve Soğuk Savaş’ın sonunda uluslararası geçerlilik elde etme arayışında olan uluslararası aktörler tarafından uygulanmıştır (Cull, 2008, s. 31). Nye (2004) kamu diplomasisini, kamuoyunun anlaşılması, bilgilendirilmesi ve etkilenmesi olarak tanımlamaktadır. Bir ülkenin izlediği politikaların başkaları nezdinde meşru kabul edilmesi, o ülkenin yumuşak güç kapasitesini de artırır (<http://www.kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/20>. Erişim Tarihi: 16.03.2015).

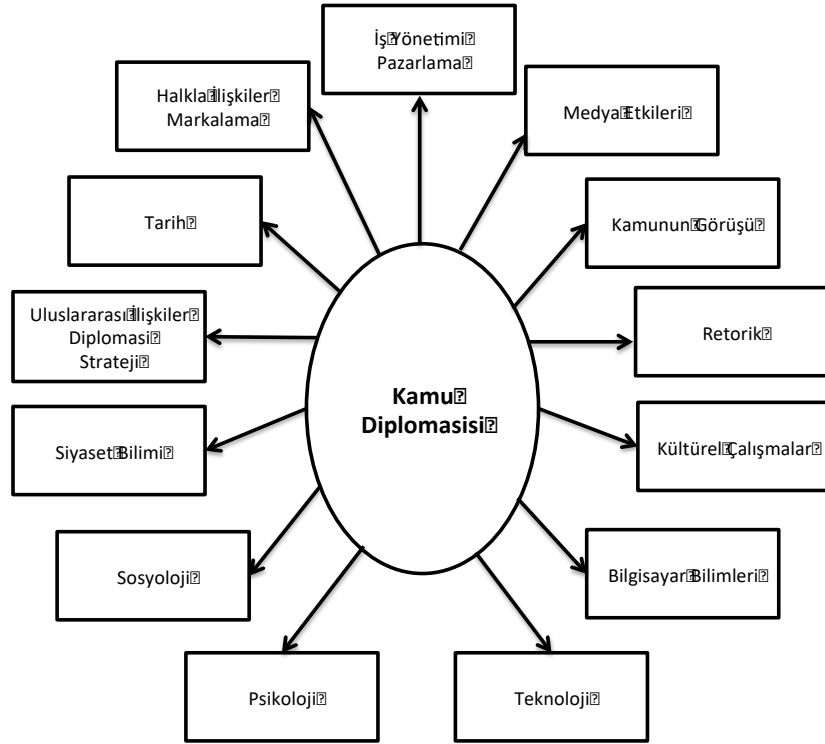
2.1.2. Kamu diplomasisi ile ilişkili kavramlar

Kamu diplomasisi uygulama alanlarının çeşitliliği dolayısıyla çok disiplinli bir yapıya sahiptir. Kamu diplomasisinin bu özelliği; faaliyetlerinin uygulama yöntemleri ile bu faaliyetler uygulanırken kullanılan kaynak ve araçlar nedeniyle birçok disiplinle ilişkili olduğundan kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmalarda ise disiplinlerin tanımları ve kamu diplomasisiyle ilişkileri boyutunda bir belirsizlik olduğu dikkat çekmektedir. Gilboa’ya göre, kamu diplomasisi çağdaş uluslararası ilişkilerde giderek artan bir öneme sahiptir, ancak akademik dünyada kamu diplomasisi alanına yönelik henüz yeterli derecede sistematik kuramsal araştırmalar yapılmamaktadır (2008, s. 73). Gilboa, bu alanda çalışan birçok akademisyen ve profesyonelin halkla ilişkiler, kamusal ilişkiler, uluslararası halkla ilişkiler, psikolojik savaş ve propaganda ile kamu diplomasisini karıştırmakta olduğunu ve kamu diplomasisi çalışmalarının sonuçlarını yalnızca medya

kapsamı ve kamuoyu yoklamaları ile ölçerek kamu diplomasisini “yumuşak güç”le eşdeğer tuttuklarını ifade etmektedir (Gilboa, 2008, s. 56).

Kamu diplomasisinin yakın bir geçmişe kadar uluslararası ilişkiler ve özellikle diplomasi alanında yer almasına karşın diplomasi ve diplomatların kamu diplomasisi alanında oluşturdukları tekele uluslararası halkla ilişkiler, markalama ve uluslararası iletişim disiplinleri ve uygulayıcılarının meydan okuduğu görülmektedir (Szondi, 2009, s. 293). Ülkeler uluslararası arenada imaj ve algı oluşturmak üzere girişimde bulunmaktadırlar, ancak bu çabaların ülkelere uzun dönemde fayda sağlayan kamu diplomasisinin etkisini karşılayamadığı görülmektedir. Kamu diplomasisi dış politika hedefleri ile uyumlu olarak ciddiyetle ele alındığında ülkelere uzun dönemli faydalalar sağlamaktadır ve söylenebilir ki, kamu diplomasisi bu özelliği sayesinde diplomatik ilişkilerin sağlayamadığı bağların kurulmasını olanaklı hale getirmektedir (Erzen, 2014, s. 122-123).

Ülkeler dış politika hedeflerine ulaşma ve çıkarlarını koruma amaçlı olarak uluslararası ilişkiler, lobicilik ve diplomasi alanının yöntemlerini uzun yıllar boyu kullanmışlardır. Ülke çıkarlarına hizmet eden ve birçok kazanım sağlayan bu yöntemlerde savunuculuk ve baskının belirgin olduğu ve tavandan tabana iletişime dayandığı görülmektedir. Günümüzde ise teknoloji çağı ve bilişimdeki gelişmelerin kamu diplomasisine sağladığı tabandan tavana çift yönlü iletişimin ve kamu diplomasisinin kamuoyunun ihtiyaçlarını temel alarak faydacı bir anlayışla uygulanmasını gerekli ve zorunlu kılmaktadır (Erzen, 2014, s. 122). İkna ve etki aracılığıyla dünyada yaratılan itibar ve imaj, uluslararası ilişkilerde yaşanan devrimin dış politikanın hedef ve araçlarını dönüştürmesiyle daha önemli hale gelmiştir. Siyasi devrimler yoluyla çoğu toplumun otokrasiden demokrasiye dönüşmesiyle birlikte siyasi süreçlere katılım kitsel bir boyuta ulaşmış, itibar ve imaj ise geleneksel bir biçimde askeri ve ekonomik yöntemlerle ulaşılan toprak ve hammadde gibi kazanımlardan daha fazla öneme sahip hale gelmiştir (Gilboa, 2008, s. 56).

Şekil 2.1. Kamu diplomasisine katkıda bulunan disiplinler

(Gilboa, 2008, s. 74'ten aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 50)

Şekil 2.1’de, kamu diplomasisinin kuramsal ve uygulama bakımından birçok disiplinle ilişkili olduğu görülmektedir. “Uluslararası ilişkiler, iletişim çalışmaları, halkla ilişkiler ve pazarlama disiplinleri, kamu diplomasisine diğer disiplinlerden daha çok kuramsal ve deneysel katkıda bulunmaktadır” (Gilboa, 2008, s. 57’den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 51).

Kamu diplomasisi halkla ilişkiler teknikleriyle, diğer ülke halklarıyla hiçbir askeri ve ekonomik baskının oluşmasını sağlayamayacağı ilişkiler geliştirilmesine olanak tanımakta ve böylelikle uluslararası kamuoyunun kalbini kazanma hedefiyle uygulanmaktadır (Erzen, 2014, s. 123). Yıldırım’a göre, halkla ilişkiler kamu diplomasisinin benzer araç ve yöntemler kullandığı bir disiplindir. Kültürel çalışmalar, yabancı toplumlara ilişkin çalışmalar bakımından kamu diplomasisi için önemli olan disiplinler arasında yer almaktadır. Teknoloji ve medya ise düşüncelerin yayılmasında en yaygın yöntemlerden biridir. Uluslararası ilişkiler ve siyaset kamu diplomasisinin ana damarını oluşturmaktayken, sosyolojik ve psikolojik bilgi olmaksızın toplumların algısını değiştirmenin olanaklı olmadığını söylemek mümkündür (2015, s. 193).

Birçok farklı disiplinin bakış açısıyla bütünleştirilmesi gereken kamu diplomasisi, çok disiplinli bir çalışma alanıdır (Szondi, 2008) ve sıklıkla ulus markalama, halkla ilişkiler, lobcilik ve propaganda ile anıldığı görülmektedir (Yıldırım, 2015, s. 193).

Söz konusu disiplinler uygulama yöntemleri ve aktörleri bakımından kamu diplomasisi ile benzerlikler taşımaktadır, ancak birtakım farklılıkları mevcuttur. Sancar, aktörler açısından bir sınıflandırma yaparak kamu diplomasisinin diğer disiplinlerle ilişkisini şöyle açıklamaktadır: Propaganda, halkla ilişkiler ve ulus markalama alanına destek veren aktörler; kanaat önderleri, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, medya haber ajanslarıdır. Küresel işletmeler ve özel sektör ise ülke markasının yaratılmasına destek veren aktörlerdir. Kamu diplomasisi kapsamında baskı grupları ve iç hedef kitle ülkenin halkla ilişkiler ve propagandasını yaparken, devlet üstü kuruluşlar iş birliği yaptıkları ülkeleri güçlendirmek adına propaganda konusunda destek vermektedirler (2012, s. 109).

Özkan'a göre "ülke markası kavramı, ülkelerin ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda diğer ülkelerle rekabet edebilmesine katkı sağlamaktadır. Marka değeri oluşturan ülkeler "cazibe merkezi" haline gelirken, kendi markasını inşa edememiş, farklılıklarını ortaya koyamamış ülkeler küresel rekabette geriye düşmektedir" (2015, s.483).

İtibar yönetimi, kamu diplomasisi ile ilişkili bir diğer kavramdır. Yıldırım ve Akbulut'a göre "uluslararası halkla ilişkilerin başta gelen görevlerinden olan itibar yönetimi, her türlü yapıya karşı, güven ve saygınlık kazandırılması, bu güven ve saygınlığın korunması, güçlendirilmesi ve devamlılığının sağlanması adına bütüncül olarak sürdürülmesi gereken bir süreçtir" (2017, s.62).

Bu kavramların dışında, kamu diplomasisi araçlarından biri olan lobi faaliyetlerinden de söz etmek doğru olacaktır. Baskı gruplarının, çıkarlarına uygun olarak yasaların hazırlanması, kabul edilmesi ya da değiştirilmesi konusunda faaliyet gösteren türün olan lobcilik, hem iç politika alanında, iş dünyasında (büyük şirketler ve markalarda) hem de uluslararası platformlarda, kısaca sosyal hayatın her alanında yer almaktadır. Demokrasilerde ise lobcilik, hem ülke içindeki menfaat grupları tarafından kendi çıkarları adına hem de ülkenin gene menfaatlerine yönelik olarak uluslararası bir boyutta gerçekleştirilmektedir (Ürek ve Doğan, 2011, s.12).

2.1.3. Kamu diplomasisi modelleri

Kamu diplomasisi alanındaki çalışmaların sınırlılıklarına vurgu yapan Gilboa, yapılan çalışmaların birçoğunun tarihsel olduğunu ifade etmektedir. Mevcut çalışmalar çoğunlukla ABD'nin Soğuk Savaş deneyimi ile ilgilidir ve diğer ülkelerin kamu diplomasisi faaliyet ve programları ile bireyler, sivil toplum grupları ve kuruluşları ile ilgili araştırmaların da sınırlı olduğu görülmektedir. Yalnızca anekdot şeklinde olmayıp, analitik bir bakış açısı sunan çalışmalar kayda değerdir, ancak bu çalışmaların kuramsal ve metodolojik gelişim açısından kamu diplomasisi alanına katkısının sınırlı olduğunu söylemek mümkündür (2008, s. 56).

Kamu diplomasisi modellerinin ayrımında en önemli farklılığın karşılıklı anlayış ve hedef kitleyi anlama açısından belirleyici olan iletişimin yönü olduğu görülmektedir (Sancar, 2012, s. 146). Kamu diplomasisi modellerinde en temel öğelerden birinin iletişim olduğunu söylemek mümkündür. Zaharna'ya göre, siyasi olmakla birlikte iletişimsel bir olgu da olan kamu diplomasisinin, farklı iletişimsel bakış açıları nedeniyle kapsam alanı ve yaklaşım bakımından tartışıldığı görülmektedir (2009:86).

Yıldırım, kamu diplomasisi alanındaki çalışmalarda, temel bir model ayrımı ve sınıflandırmanın yer almadığını ifade etmektedir (2015, s. 138'den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 63). Farklı akademik çalışmalarda model, yaklaşım ve metodolojik çerçeveler yer almakla birlikte, hangilerinin geçerli ve uygun olduğuna ilişkin fikir birliğinin bulunmadığını söylemek mümkündür. Bu nedenle, çalışmanın bu bölümünde farklı disiplinler çerçevesinde geliştirilmiş olan ve kamu diplomasisi alanındaki çalışmalara temel oluşturduğu düşünülen modellere yer verilmektedir. Söz konusu modeller aşağıdaki gibidir:

- Eytan Gilboa'nın Temel Soğuk Savaş – Devlet Dışı Uluslararası – İç Halkla İlişkiler Modeli
- Terry Diebel ve Walter Roberts'ın Katı ve Esnek Yaklaşımlı Kamu Diplomasisi Modeli
- John Robert Kelley'nin Savunma ve Danışma Modeli
- Leonard, Stead ve Smewing'in Haber Yönetimi – Stratejik İletişim – İlişki Modeli
- Rohanda S. Zaharna'nın Enformasyonel ve İlişkisel İletişim Modeli
- Hansgert Peisert'in Kültürel İletişim Modeli
- Nicholas J. Cull'ın Kamu Diplomasisi Sınıflandırması

2.1.3.1. Temel soğuk savaş – devlet dışı uluslararası – iç halkla ilişkiler modeli

Gilboa; baş aktörler, öncüler, hedefler, medya türü, araçlar ve tekniklerden oluşan beş farklı değişkeni modelleri ayırmak için kullanmıştır ve aşağıdaki üç kamu diplomasisi modelini oluşturmuştur (2008, s. 59):

- Temel Soğuk Savaş Modeli
- Devlet Dışı Uluslararası Model
- İç Halkla İlişkiler Modeli

2.1.3.1.1. Temel soğuk savaş modeli

Kamu diplomasisi ilk olarak Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında ortaya çıkmıştır. Nükleer silahlar yıkıcı bir güce sahip olması dolayısıyla Soğuk Savaş'ın tarafları olan iki süper gücün küresel boyutta stratejik ve ideolojik bir mücadele verirken yararlanacağı en önemli silahın bilgi ve ikna kampanyalarının olacağı ortaya çıkmıştır. Bu modelde, devletlerin diğer toplumlarla ilişkilerinde uzun dönemli sonuçlar almak için kamu diplomasisini kullandıkları görülmektedir. Hedeflenen toplumun kamuoyunun diğer ülkenin yaratmaya çalıştığı olumlu imajı kabul etmeye ikna olmasının, söz konusu toplumlara sahip hükümetler üzerinde politikalarını ve düşmanca tutumlarını değiştirme konusunda baskı oluşturacağı varsayılmaktadır. Soğuk Savaş'ın tarafları olan ABD ve Sovyetler Birliği'nin mevcut rekabet içerisinde ideolojilerine yönelik olumlu bir kamuoyu oluşturmak adına uluslararası yayıncılığı öncelikli olarak kullanmışlardır. Bu modelde, kendi ulusal propagandalarına karşı çıkmaları için hedef ülkedeki topluma daha dengeli bilgi sağlamak amaçlanmaktadır (Gilboa, 2008, s. 59).

2.1.3.1.2. Devlet dışı uluslararası model

Uluslararası ilişkilerin tüm aktörleri arasında dayanışmanın ortaya çıkması nedeniyle Soğuk Savaş Modeli'nin de yeniden gözden geçirilmesi gerekmiştir. Devlet Dışı Uluslararası Model; ulus ötesi sınırları olan gruplar, sivil toplum kuruluşları ve bireylerin kamu diplomasisi faaliyetlerini araştırma amaçlı oluşturulan bir modeldir. Söz konusu aktörler, amaçları çerçevesinde küresel çapta destek sağlamak üzere medya ve haber ağlarından yararlanmaktadırlar (Gilboa, 2008, s. 59-60).

2.1.3.1.3. İç halkla ilişkiler modeli

Kamu diplomasisi modelleri incelendiğinde farklı iletişim araçları kullandığı görülmektedir. Bir hükümetin kendi iletişim araçlarından biri olan radyo istasyonlarını kullanması, Temel Soğuk Savaş Modeli'nde kamu diplomasisi yönetme biçimine örnek gösterilebilir. İç Halkla İlişkiler Modeli'nde ise hedef ülkenin iletişim araçlarının kullanılması esastır. Hükümetlerin amaçlarına ulaşmak için, hedef ülkedeki lobiciler ve halkla ilişkiler şirketleriyle anlaşma yapması İç Halkla İlişkiler Modeli'nin kamu diplomasisi yönetme biçimine örnek gösterilebilir. Hedef ülkede yürütülen kampanyaların güvenilirlik ve meşruiyet açısından güçlenmesi için yerel bir hareket ya da grup oluşturan hükümet, bunun açık bir şekilde yürütülen hükümet destekli faaliyetlerden daha etkili olduğunu düşünmekte ve hedef ülkede yürütülen çalışmaların arkasında gerçekte hangi güçlerin ve finansman kaynaklarının olduğunu gizlediğine inanmaktadır. Bu modele göre, kampanyadaki zayıf yönlerin tespit edilmesi, kültürel ve siyasi amaçlara ulaşılması açısından yerel halkla ilişkiler şirketleriyle çalışmanın daha etkili olduğu düşünülmektedir (Gilboa, 2008, s. 60). “Bu model, “stratejik kamu diplomasisi” olarak bilinen kamuoyu araştırma metodlarını ve bilimsel bilgiyi de kullanmaktadır” (Manheim, 1994a'dan aktaran Gilboa, 2008, s. 60'den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 65).

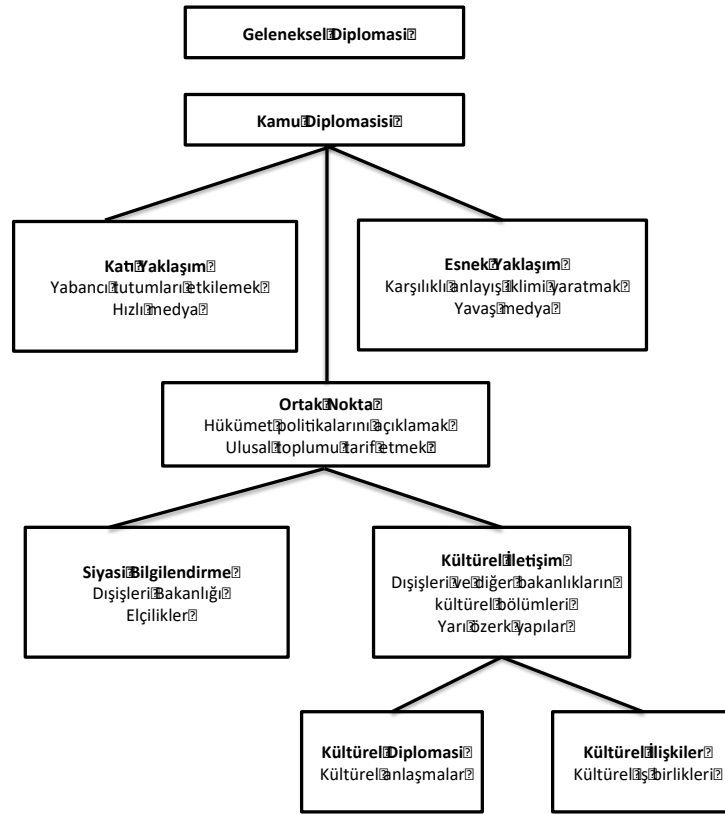
Üç model incelendiğinde, kamu diplomasisi faaliyetlerini algılama bağlamında belirgin farklılıkların olduğu görülmektedir. Devlet Dışı Uluslararası Model ve özellikle İç Halkla İlişkiler Modeli'nin demokratik toplumlarda kullanıldığı görülürken, Temel Soğuk Savaş Modeli'nin otoriter rejimlere karşı kullanıldığı görülmektedir. Bu üç modelden en yaygın olarak kullanılanı İç Halkla İlişkiler Modeli olmuştur (Gilboa, 2008, s. 60).

2.1.3.2. Katı ve esnek yaklaşımlı kamu diplomasisi modeli

Terry Deibel ve Walter Roberts'in (1976), James (1955)'in çalışmalarından hareketle *katı* ve *esnek* olmak üzere kamu diplomasisinde iki yaklaşım geliştirmişlerdir. Propaganda ve ikna yoluyla hedef toplumların tutumlarını etkileme amacı taşıyan atı yaklaşımda, siyasi bilgilerin kültürel programlara göre daha önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Hızlı medya araçları olarak televizyon, radyo, dergi ve gazetelerin diğer iletişim araçlarından daha önemli olduğu düşünülmektedir. İknada doğruluk ve tarafsızlık önemli araçlardır, ancak Katı Yaklaşımlı Kamu Diplomasisi Modeli'nde öncelikli

değildir. Ortak bir anlayış yaratma amacı taşıyan Esnek Yaklaşımlı Kamu Diplomasisi Modeli'nde ise uzun dönemli amaçlara odaklanılır. Bu model, bilgilendirici ve kültürel programları içermekte ve kamu diplomasisini somut siyasi bilgilerden ziyade kültürel bir işlev olarak görmektedir. Esnek yaklaşımda dil kursu, akademik ve sanatsal değişim programı, sergi ve filmlerden oluşan yavaş medya kullanılır. Kullanılan yavaş medya ekonomik ve siyasi sistem, sanat ve yaşam tarzı ile ilgili mesajlar içerir. Esnek yaklaşımda, gerçeklik ve doğruluk ikna edici yöntemler olarak değil, yaklaşımın temelleri olarak görülmektedir (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 140).

Katı ve Esnek Yaklaşımlı Kamu Diplomasisi Modeli'ni kavramsallaştırarak benzerlik ve farklılıklarını ortaya koyan şekil aşağıda görülmektedir:

Şekil 2.2. Kamu diplomasisinin kavramsallaştırılması

(Signitzer ve Coombs, 1992, s. 141'den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 66)

Bu modelde Deibel ve Roberts'ın, alınmak istenilen sonucun zamanına göre hızlı ve yavaş medya ayrımı yaptığı görülmektedir. Burada önemli olan, hem hızlı hem de yavaş medyanın elde ettiği sonuçların aynı olmasıdır (Sancar, 2012, s. 147). Katı ve esnek

yaklaşımın dengede olması kamu diplomasisinin başarılı olabilmesini sağlamaktadır (Yıldırım, 2015, s. 160).

2.1.3.3. Savunma ve danışma modeli

Kamu diplomasisi, uluslararası mesaj alışverişi ve dış politikadan oluşan bir süreçtir. Teknoloji, yurttaşların diplomatların sahip olduğu güçlerin benzerine ulaşmasını sağlar ve böylelikle diplomatlar ve yurttaşlar arasındaki mesafe daralır. Devlet dışı aktörlerin ise kamu diplomasisi faaliyetleri ve kurumlarına ilişkin devlet tekeline meydan okudukları görülmektedir (Kelley, 2009:72-73).

Kelley, “kamu diplomasisini *bilgilendirme*, *etkileme* ve *katılım* olmak üzere üç kategoriye ayırmıştır” (2009, s. 73’den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 67):

“Enformasyon: Kısa dönemli etkinlikler veya krizler için enformasyon yönetimi ve dağıtımı

Etkileme: Hedef kitlenin tutumsal değişimini etkilemeyi amaçlayan uzun dönemli iknâ kampanyaları

Katılım: İlişki inşa etme, uzun dönemde bireyler, gruplar, örgütler ya da uluslar arasında güven ve karşılık anlayış zemini oluşturma”

“Kelley’nin enformasyon, etkileme, katılım yaklaşımlarından yola çıkarak oluşturduğu *Savunma ve Danışma Modeli* tablosu, modellerin birbirlerinden ayrılan ve benzerlik gösteren temel özelliklerini göstermektedir” (Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 67).

Tablo 2.1. *Savunma ve danışma modeli (Kelley, 2009, s. 80’den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s.67)*

	Savunma Modeli		Danışma Modeli
	Enformasyon	Etkileme	Katılım
İletişim Biçimi	Şeffaf	Propagandacı	Şeffaf
Zaman Dilimi	Uzun dönemli/Kısa dönemli	Uzun dönemli/Kısa dönemli	Uzun dönemli
Durum Yönelimi	Reaktif/Proaktif	Proaktif	Reaktif/Proaktif

Tablo 2.1’de; enformasyon, etkileme ve katılım yaklaşımlarının iletişim biçimi, gerçekleştiği zaman dilimi ve durum yönelimi açısından ele alındığında Savunma ve Danışma olmak üzere iki modelin ortaya çıktığı görülmektedir. Bu ikili model incelendiğinde, enformasyon yaklaşımında şeffaf iletişimin ön planda olduğu görülmektedir. Gerçeklerden temel alan enformasyon odaklı yaklaşıma göre kamu diplomasisi uygulamaları, kısa ya da uzun dönemli olabilmektedir. Enformasyon yaklaşımının uzun dönemli kampanyalarda proaktif olduğu görülürken, kriz durumlarında reaktif de olabilmektedir (Kelley, 2009, s. 80).

Kelley’e (2009) göre, etkileme yaklaşımı uzun ya da kısa dönemlidir. İletişimin propagandacı bir rolde olduğu etkileme yaklaşımında, tutumları değiştirme amaçlı kampanyalarda genellikle proaktif bir duruşun varlığı gözlemlenmektedir (aktaran Yıldırım, 2015, s. 149-150). Katılım yaklaşımının ise güven temelli, şeffaf bir iletişime dayandığı görülmektedir (Kelley, 2009, s. 81).

2.1.3.4. Haber yönetimi – stratejik iletişim – ilişki modeli

Leonard, Stead ve Smewing’e (2002, s. 8) göre kamu diplomasisi, diğer toplumların ihtiyaçlarını anlama, iletişim kurma, yanlış anlaşılmaları ortadan kaldırma ve ortak nedenleri bulma gibi eylemlerden oluşan ilişki inşası hakkındadır. Leonard vd. (2002, s. 10), kamu diplomasisinin üç boyutunu siyasi/askeri, ekonomik ve sosyal/kültürel amaçlar çerçevesinde ele almaktadır.

Tablo 2.2. Kamu diplomasisinin üç boyutu (Leonard vd., 2002, s. 10’dan aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 68)

Amaç	Reaktif (saatler-günler)	Proaktif (haftalar-aylar)	İlişki inşa etme (yıllar)
Siyasi/Askeri			
Ekonomik			
Sosyal/Kültürel			

Kamu diplomasisi faaliyetleri üç boyutuyla aşağıdaki gibi açıklanmaktadır (Leonard vd., 2002, s. 10-11):

“Reaktif – Ortaya çıktığı anda haber olaylarına/etkinliklerine stratejik hedeflere uygun bir biçimde tepki vermek

Proaktif – Algıları etkilemek ve temel mesajları pekiştirmek amacıyla tasarlanan faaliyetler ve etkinlikler aracılığıyla proaktif bir şekilde haber gündemi yaratmak

İlişki inşa etme – Sahip olunan değerlerin tanınmasını sağlamak ve onlardan bir şeyler öğrenmek için denizaşırı toplumlarla uzun dönemli ilişkiler inşa etmek”

Zaman aralığının belirleyici etken olduğu sınıflandırmada (Sancar, 2012, s. 155), reaktif, proaktif ve ilişki inşa etme boyutlarının farklı zaman ve ölçeğe göre çalışmakta olduğu görülmektedir. Reaktif haberlerin diğerlerine göre daha kısa sürede, saatler ve günler içinde gerçekleştiği görülürken, proaktif iletişimin ve algı faaliyetlerinin haftalar ve aylar içinde planlandığı, ilişki inşa etmede ise geri dönüşün yıllar alabileceği görülmektedir. Haber yönetiminde reaktif, hükümete bağlı ve esnek olmak gerekmektedir. Proaktif iletişimde stratejik planlama ve etkinlik organizasyonu için kaynak, bütçe ve uzmanlık, ayrıca gelişkin iletişim becerileri gerekmektedir. İlişki inşa etmenin ise güvenli ve doğal bir çevre yaratarak güven kazanmaya bağlı olduğu görülmektedir (Leonard vd., 2002, s. 11).

2.1.3.5. Enformasyonel ve ilişkisel iletişim modeli

Kamu diplomasisini Enformasyonel ve İlişkisel olmak üzere iki iletişim perspektifinden yorumlayan Rohanda S. Zaharna, enformasyonel perspektife göre iletişimin ikna ve kontrol amaçlı olduğu ve doğrusal bir bilgi aktarım süreci olarak değerlendirildiğini ifade etmektedir. İlişkisel perspektife göre ise iletişimin, uyum oluşturma ve ilişki inşa etmeden oluşan bir süreç olarak değerlendirildiği görülmektedir. Enformasyonel Model, siyasi amaçlara yönelik mesajların oluşturulması ve dağıtımına; İlişkisel Model ise siyasi amaçları geliştirme amaçlı sosyal yapıların kurulması ve ilişki inşa etmeye odaklanmaktadır (2009, s. 86).

2.1.3.5.1. Enformasyonel iletişim modeli

Bilginin tasarlanması ve dağıtılması, kamu diplomasisi faaliyetlerinde enformasyonel modelin en fazla öne çıkan özelliğidir. Bu modelde bilginin, siyasi

çıkarlara ulaşmak, imaj geliştirmek, politikaları desteklemek ve siyasi hedeflere ulaşmak için toplumun desteğini almak amacıyla toplandığı ve kullanıldığı görölmektedir. “Mesaj ne ve nasıl duyurulur?” modelin kritik sorularıdır. Mesajların iletişim sürecinde çok etkili olması dolayısıyla amaçlanan etkinin elde edilebilmesi için bilgi oldukça önemlidir. Kontrol ise modelin diğer bir özelliğidir. Hazırlanıp iletilen mesajların tutarlılık ve bütünlük açısından kontrol edilmesi oldukça önemlidir. Modelin üçüncü özelliği, toplum ve sponsor arasında kısıtlı ve sınırlı etkileşim olmasıdır. Bu modelde toplu kısıtlı ve pasif bir rol oynar, planlama-uygulama aşamalarında yer almaz ve tek yönlü bir bilgi akışı söz konusudur. Modelin dördüncü özelliği, bilginin yayılması için iletişim kanallarının kullanılmasıdır. Kısa sürede çok bilgiyi çok sayıda insana ulaştırabilen kitle iletişim araçları, politik sponsorlar tarafından denetlenmektedir. Enformasyonel iletişim modelinin son özelliği ise hedef odaklı olması ve tasarlanmasıdır. Bu modelde başarı, ürün ve ulaşılan hedef kitleyle ölçölür. Ayrıca ürünün etkisi de kamuoyu yoklamalarıyla ölçölmektedir. Medya ilişkileri, uluslararası yayıncılık, ulus markalama, propaganda ve bilgilendirme kampanyaları bu modelin çerçevesini oluşturmaktadır (Zaharna, 2009, s. 88-91).

Tablo 2.3. *Enformasyonel ve ilişkisel iletişim modeli (Zaharna, 2009, s. 86-96'dan aktaran Kılınc ve Kaynar, 2016b, s. 70)*

ENFORMASYONEL MODEL	İLİŞKİSEL MODEL					
	Propaganda	1. Düzey İlişki İnşa Etme	Kültürel ve eğitim değişim programları	Lider ziyaretleri		
Ulus markalama	2. Düzey İlişki İnşa Etme	Kültür ve dil enstitüleri	Kalkınma yardımı projeleri	Kardeş şehir ve ülke anlaşmaları	İlişki inşa etme kampanyaları	Politik olmayan ağ toplulukları
Medya ilişkileri						
Uluslararası yayıncılık	3. Düzey İlişki İnşa Etme	Politik ağlar oluşturma ve koalisyon inşa etme				
Bilgilendirme kampanyaları						

2.1.3.5.2. İlişkisel iletişim modeli

İlişkisel İletişim Modeli'ne göre kamu diplomasisi faaliyetleri ilişki inşa etmeye odaklanmaktadır. Halkların ortak çıkarlarını bularak onları birbirine bağlamak için bireylerearası iletişim yöntemlerini kullanılan modelde, hangi ilişkilerin önemli olduğu ve bu ilişkilerin nasıl güçlendirilip sabitleştirileceği önemli sorulardır (Zaharna, 2009, s. 91).

İlişki inşa etmeye odaklanmasına rağmen mesajların stratejisini de önem veren modelde, kamu diplomasisi faaliyetlerinin mesajlardan ziyade ortaklık içeren olaylar ve sembolik jestler çerçevesinde inşa edildiği görülmektedir (Zaharna, 2009, s. 92).

İlişkisel iletişim modelinde, kontrol değil koordinasyon önemlidir ve sponsorların partnerleriyle her aşamada birlikte çalıştıkları görülmektedir. Toplumlarla güçlü ilişkiler kurulmakta, güven ve karşılıklılık temel alınmakta ve karşılıklı görüş paylaşımı esas olarak kabul edilmektedir. Modelin diğer bir özelliği, toplum ve sponsor arasındaki etkileşimdir. Kamu diplomasisinin bir üründen çok süreç olarak görüldüğü bu modelde, toplum paydaş, aktif katılımcı ve destek grubu olarak kabul edilmektedir. Yerel medya

ile ortak çalışma ve güçlü medya ilişkileri kurma en önemli stratejilerdendir. Süreklilik ve devamlılığa odaklanma ise modelin bir başka özelliğidir (Zaharna, 2009, s. 92).

Tablo 2.3'te görüldüğü üzere Zaharna, ilişkisel model girişimlerini ilişki inşa etme çerçevesinde *Birinci Düzey İlişki İnşa Etme*, *İkinci Düzey İlişki İnşa Etme* ve *Üçüncü Düzey İlişki İnşa Etme* olmak üzere üç düzeyde ele almaktadır (2009, s. 93-97).

2.1.3.6. Kültürel iletişim modeli

Hansgert Peisert'ın (1978) çeşitli ülkelerde yaptığı detaylı araştırmalar sonucu ortaya çıkan Kültürel İletişim Modeli (aktaran Signitzer ve Coombs, 1992, s. 143), değişim ve iş birliği, kültürün yurt dışına tek yönlü aktarımı, enformasyon ve kendini tanımlama olmak üzere dört modelden oluşmaktadır. Değişim ve iş birliğinde, her iki tarafın da eşit haklara sahip olduğu, ayrıca sosyal, bilimsel ve kültürel sorunların çözümü için birlikte çabaladıkları görülmektedir. Ulusalın uluslararası bağlılıkların yerini tutmasını amaçlayan modelin, iş birliği etkinlikleri, araştırma projeleri, uluslararası burs ve ziyaret programları gibi değişim ve iş birliği programlarını içerdiği görülmektedir (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 143).

Tablo 2.4. Peisert'in kültürel iletişim modeli (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 143'ten aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 71)

	Diğer ülkelerin kültürü ve kültürel sorunlarıyla ilgileniyor mu?	Diğer ülkelerin kültürü ve kültürel sorunlarıyla ilgilenmiyor mu?
Hedeflenen Kültürel Değişiklikler	Değişim ve İş Birliği	Kültürün Yurt Dışına Tek Yönlü Aktarımı
Diğer Ülkedeki Statükonun Kabulü	Enformasyon	Kendini Tanımlama

Kültürün yurt dışına tek yönlü aktarımı modelinde, dış politikaya yakın olan ve faaliyetlerin strateji programına girmesini temin etmek için tasarlanan merkezi bir kuruluş yer almaktadır. Bu yaklaşım, bilgi değişiminden ziyade dili iknânın birincil aracı olarak görmektedir. Yurt dışındaki dil okulları ağı tipik bir kuruluş örneğidir. Üçüncü model olan *enformasyon* modeli, kendi ülkesi için yurt dışında anlayış ve sempati yaratma çabasını içermektedir. Bu modele göre, diğer ülkedeki kuruluşlar ilgili sosyal ve kültürel gelişmeleri izlemektedir. Peisert'in

dördüncü modeli olan *kendini tanımlama*da amaç, yurt dışında kendi ülkesinin “belirli bir resmini” çizmektir. Modelde, bir merkez teşkilat öngörülen resme göre politika ve faaliyetleri planlamakta ve koordine etmektedir. Dış politikaya yakınlık, *kendini tanımlama* modelinde esastır. Güçlü bir ulusal profile sahip kültürel kuruluşlar ve kendi ülkesi hakkında uzmanlığa sahip bir personel, bunun en tipik örnekleri arasında gösterilebilir (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 143-144’dan aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 71-72).

2.1.3.7. Kamu diplomasisi sınıflandırması

Cull (2008, s. 32), kamu diplomasisi uygulamalarını Dinleme, Savunma, Kültürel Diplomasi, Değişim Diplomasisi ve Uluslararası Yayıncılık başlıkları altında sınıflandırmaktadır.

Bu sınıflandırmada dinleme, kamu diplomasisi uygulamalarının tamamı için temel bir öge olmakla birlikte kamuoyu ve kamuoyunun kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten ülkeyle ilgili düşünceleri hakkında veri toplayıp, bu verileri kendi politika ve yaklaşımına yönlendirmek olarak açıklanmaktadır. Savunma, uluslararası iletişim faaliyetleriyle yabancı ülkelerdeki kamuoyu algısını düzenlemek, bir fikri ya da politikayı tanıtmaktır. Bir ülkenin kültür ihracını sağlayan politikaları anlamına da gelen kültürel diplomasi ise kültürel kaynak ve kazanımların diğer ülkelerde bilinir hale getirilmesini ve yabancı ülkelere kültürel iletim olanağı sağlamaktadır. Değişim diplomasisi, eğitim ya da kültürel etkileşim amaçlanarak ülkelerin kendi vatandaşlarını bir başka ülkeye göndermesi ya da bir başka ülkenin vatandaşını kabul etmesidir. Değişim ve karşılıklılık değişim diplomasisinin önemli bir parçasıdır. Uluslararası yayıncılık ise kitle iletişim araçları ile yabancı ülkelerin halklarına ulaşmayı sağlamakta ve kamu diplomasisi uygulamalarının diğer dört ögesinin işlevlerini de kapsamaktadır. Haber kullanımının, özellikle objektif olduğunda, uluslararası yayıncılık için en önemli unsur olduğunu söylemek mümkündür (Cull, 2008, s. 32-33).

Cull’ın, kamu diplomasisi sınıflandırması aşağıdaki gibi tablolştırılmıştır (Cull, 2008, s. 35’ten aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 73):

Tablo 2.5. Kamu diplomasisinin temel sınıflandırması (Cull, 2008, s. 35'ten aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 73)

KAMU DİPLOMASİSİNİN TEMEL SINIFLANDIRMASI		
Kamu Diplomasisi Türü	Örnek Faaliyetler	Bu Kamu Diplomasisi Türünü Belirgin Şekilde Kullanan Ülke
1. Dinleme	Hedeflenmiş anketler	İsviçre
2. Savunma	Elçilik-basın ilişkileri	ABD
3. Kültürel diplomasi	Devlet fonlu uluslararası sanat gezileri	Fransa
4. Değişim diplomasisi	İki yönlü akademik değişim programları	Japonya
5. Uluslararası yayıncılık	Yabancı dilde kısa dalga radyo yayıncılığı	Britanya

Tablo 2.5'te görüldüğü üzere, kamu diplomasisi türlerine örnek faaliyetler ile bu türlerin ve faaliyetlerin en belirgin şekilde hangi ülkeler tarafından kullanıldığına yer verilmektedir. Aşağıda ise Cull'ın zaman, bilgi akışı ve altyapı açısından kamu diplomasisinin sınıflandırmasını içeren tablo yer almaktadır.

Tablo 2.6. Zaman, bilgi akışı ve altyapı açısından kamu diplomasisinin sınıflandırması (Cull, 2008, s. 35'ten aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 73)

ZAMAN, BİLGİ AKIŞI VE ALTYAPI AÇISINDAN KAMU DİPLOMASİSİNİN SINIFLANDIRILMASI			
Kamu Diplomasisi Türü	Zaman Dilimi	Bilgi Akışı	Altyapı Türü
1. Dinleme	Kısa ve uzun dönemli	Analist ve politika yapıcılara doğru	Teknoloji ve dil bilen personel denetimi
2. Savunma	Kısa dönemli	Dışa doğru	Elçilik basın bürosu, dışişleri bakanlığı strateji ofisi
3. Kültürel diplomasi	Uzun dönemli	Dışa doğru	Kültür merkezi veya kütüphane
4. Değişim diplomasisi	Çok uzun dönemli	İçe ve dışa doğru	Değişim danışmanı, eğitim birimi
5. Uluslararası yayıncılık	Orta düzeyde süreye sahip	Bir haber ajansından dışa doğru	Haber büroları, yapım stüdyoları, yazı işleri büroları, radyo ve TV verici cihazları

“Tablo 2.6’da görüldüğü gibi; *dinleme*, bilgi akışı analist ve politika yapıcılara doğru olan, altyapısı türü teknoloji ve dil bilen personelden oluşan, kısa ve uzun dönemli bir kamu diplomasisi türüdür. *Savunma*, bilgi akışının dışa doğru olduğu, elçiliklerin, basın bürolarının, dışişleri bakanlığı strateji ofislerinin altyapısını oluşturduğu kısa dönemli bir kamu diplomasisi türüdür. *Kültürel diplomasi* ise kültür merkezi veya kütüphanelerin altyapısını oluşturduğu, bilgi akışının dışa doğru olduğu uzun dönemli bir kamu diplomasi türüdür. Değişim diplomasisi, içe ve dışa doğru olan, altyapısını değişim danışmanı ve eğitim birimlerinin oluşturduğu çok uzun dönemli bir kamu diplomasisi türüdür. Uluslararası yayıncılık ise bir haber ajansından dışa doğru olan, haber bürolarının, yapım stüdyolarının, yazı işleri bürolarının, radyo ve televizyon verici cihazlarının altyapısını oluşturduğu orta düzeyde süreye sahip bir kamu diplomasisi türüdür.” (Cull, 2008, s. 35’ten aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016b, s. 74)

2.1.4. Kamu Diplomasinin Uygulama Alanları ve Araçları

21. yüzyılda teknolojinin ulaştığı nokta, uluslararası kamuoyunun politika yapımcılar kadar etkili olduğu bir iletişim ortamı yaratmıştır. Dolayısıyla kamu diplomasisi ülkeler açısından daha çok önem kazanmış ve kayıtsız kalınamayacak kadar önemli bir alan haline gelmiştir. Uluslararası iletişim ve politikaya yön veren kamu diplomasisi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, kamu diplomasinin uygulama alanlarının ve araçlarının net bir ayrıma sahip olmadığı görülmektedir. Kamu diplomasinin yöntem, teknik ve uygulama biçimleri kimi çalışmalarda uygulama alanı, kimi çalışmalarda ise kamu diplomasisi aracı olarak yer almaktadır. Bu konuda net bir ayrım olmamasına karşın, kamu diplomasinin uygulama alanları ve araçları ile ilgili yapılan çalışmaların bu faaliyetlerin işlevleri konusunda temel olarak benzer görüşleri paylaştığını söylemek mümkündür.

2.1.4.1. Kamu diplomasinin uygulama alanları

Kamu diplomasinin uygulama alanlarına yönelik sınıflandırmalar, çalışmalara göre farklılık gösterse de genel olarak aynı temele dayandıklarını söylemek mümkündür. Çalışmanın bu bölümünde; kültür, eğitim, sanat, spor ve teknoloji kamu diplomasinin uygulama alanları olarak değerlendirilmektedir.

2.1.4.1.1. Kültür

Nye'a göre, toplum için anlam yaratan değerler ve pratikler bütünü olan kültür, yüksek kültür ve popüler kültür olarak ayrılmaktadır. Evrensel değerleri içeren kültüre sahip bir ülkenin politikaları, diğer ülkelerin değerleri ve çıkarlarıyla örtüşüyorsa hedeflenen sonuçları elde etme olasılığının arttığı söylenebilir. Bir ülkenin değerleriyle ve çıkarlarıyla uyumlu olarak uluslararası kurallar şekillendirebilmesi, o ülkenin eylemlerini diğer ülkelerin nezdinde daha meşru bir hale getirecektir. Kültürü ve ideolojisi etkileyici olan bir ülkeyi diğer ülkeler kendi istekleriyle takip ettiğini söylemek mümkündür (2004, s. 10-11).

Milton Cummings'e göre kültürel diplomasi, "fikir, bilgi, sanat ve kültürün diğer yönlerinin uluslar ve halklar arasında karşılıklı anlayış içerisinde değişimi"dir. Edebiyat, dil, film, müzik, drama ve dans ise kültürün diğer yönleridir. Kültürün belirgin taraflarını temsil eden bu yönler gözlem yapabilmeye, dinleyebilmeye ve yorum yapabilmeye olanak tanımaktadır (Zaharna, 2010, s. 118).

Kamu diplomasisinde en çok yararlanılan alanlardan biri olan kültürel diplomaside kültürel değişimin önemli bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kültürel değişimle, karşılıklılık anlayışına ve simetrik bir ilişkiye dayanan kültürel ürün ya da fikirlerin insanlar arasında içten bir şekilde değişimi amaçlanmaktadır. Teknoloji ve çevrimiçi iletişimdeki gelişmeler ise fiziksel olarak gerçekleştirilen geleneksel kültürel değişim programlarına yeni açılımlar getirerek, insanlara sanal ortamlarda da birçok olanak sunmaktadır (Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 54).

Kültürel diplomasinin en önemli işlevlerinden birinin çeşitli yöntemler aracılığıyla kültürün teşvikinin sağlanması olduğunu söylemek mümkündür. Kültürel diplomasi, bir ülke hakkında olumlu tutum ve düşünce yaratma noktasında kamu diplomasisinin faydalandığı alanlardan biridir. Aynı şekilde, yabancı kamuoyunda oluşmuş olumsuz algı ve yanlış yargıları değiştirme ve ortak bir kültürel anlayış geliştirmeyi de kültürel diplomasinin işlevlerine örnek göstermek mümkündür (Szondi, 2009, s. 299).

Ülkelerin diğer ülkelerde kurmuş oldukları kültür merkezleri aracılığıyla kültürel diplomasi çalışmaları yürüttüğünü belirten Kılınç ve Kaynar (2016a, s. 55) söz konusu merkezleri şöyle örneklendirmektedir:

Ülkeler, kültürel diplomasi çalışmalarını diğer ülkelerdeki kurdukları kültür merkezleri aracılığıyla da yürütmektedirler. Alman Goethe Enstitüsü, British Council, Konfiçyüs Enstitüsü, Fransız Kültür Merkezi bu kültür merkezlerine örnek olarak verilebilir. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan ve yurt dışında 40'tan fazla merkeze sahip olan Yunus Emre Enstitüsü ise Türkiye'nin kültürünü, dilini yurtdışında tanıtmak ve diğer ülkelerin halkları ile kültürel alışverişin yapılabilmesine ortam yaratmak üzere çalışmalarını sürdürmektedir (<http://www.yee.org.tr/tr/kurumsal>). Bu tür kültür merkezleri çeşitli yayınlar, toplantılar, kültürel ve sanatsal etkinlikler, burs programaları, dil kursları, sergiler ve kültürel geziler gibi faaliyetler yoluyla hem yurt içi hem de yurt dışında ülkelerini temsil etmektedirler.

Sonuçları uzun vadede gözlemlenebilen, bir ülkenin kültürünü yabancı toplumların gözünde cazip kılmayı hedefleyen kültürel diplomasinin sağladığı kazanımların kalıcı olduğu görülmektedir.

2.1.4.1.2. Eğitim

Uzun dönemli çalışmalar kapsamına giren eğitim, kamu diplomasisi faaliyetleri açısından oldukça önemlidir. Eğitim, farklı toplumların biraraya gelerek ortak bir anlayış ve yakınlık geliştirmesine katkı sağlayan en önemli alanlardan biridir. Özellikle akademik değişim programlarının kamu diplomasisine büyük katkı sağladığını söylemek

mümkündür. Yıldırım'a göre değişim programları, deneyim ve gözlem olanağı sağlamasının yanı sıra işbirliği yapma, ortak anlayış geliştirme ve ortak bir platformda buluşma konusunda önemli bir etkiye sahiptir (2015, s. 168).

Genel olarak gelişmekte olan ülkelerin vatandaşlarına burs olanakları sağlayarak değişim programları aracılığıyla akademik ortaklıklar kuran ülkeler, eğitim konusunda kamu diplomasisi faaliyetlerine katkı sağlayan birçok çalışma yürütmektedir. Bu çalışmalara, ABD'nin eğitim ve kültürel değişimle Amerika'da araştırma yapma ve eğitim olanağı sağlayan en prestijli programlarından biri olan Fulbright Programı ve Avrupa'nın yükseköğretim kurumlarını kapsayan ve bir Avrupa'lı kimliği yaratma amacıyla oluşturduğu akademik değişim programı Erasmus örnek olarak gösterilebilir. Türkiye'de ise Yükseköğretim Kurulu tarafından 2011 yılında başlatılan Mevlana Değişim Programı diğer ülkelerle öğrenci ve öğretim elemanı değişimini mümkün kılan akademik programlardandır. Mevlana Değişim Programı, dünyadaki bütün yükseköğretim kurumları kapsamı dolayısıyla benzer değişim programlarından ayrılmaktadır. Konfiçyüs Enstitüsü aracılığıyla diğer ülkelerde yaşayan öğrencilere Çince öğretmeyi amaçlayan Çin'in eğitim konusunda ABD ile bir rekabet içine girdiğini söylemek mümkündür (Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 55-56).

2.1.4.1.3. Sanat

Bir yumuşak güç olarak sanat, ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütürken faydalanadığı en önemli araçlardan biridir. Evrensel özelliklere de sahip olan sanatın her dalının icra edildiği ülkenin kültürel özelliklerini yansıttığı ve toplumsal yapısı hakkında hakkında fikir verdiğini söylemek mümkündür. Duygulara hitap eden sanat, kamu diplomasisi alanı olarak yabancı halkların sempatisini kazanma ve kültürel çekicilik yaratma konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Erzen'e (2014, s. 135-136'den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 56) göre, başka ülkelerin halklarına ulaşmak ve onları etkilemek için kullanılan sinema, teknolojik ilerlemelerin de katkısıyla dünyanın herhangi bir yerindeki herhangi bir kişiye ulaşabilmekte ve çeşitli semboller aracılığıyla istenilen mesajları hedef kitlelere iletebilmektedir. Ülkelerin kültürlerinin yayılımında sinema oldukça büyük katkı sağlamaktadır, ancak yüksek bütçeler gerektirdiği için etkin bir biçimde kullanılamamaktadır. Dünya ülkelerinin beğenisini kazanacak film yapımlarının gerektirdiği bütçeler düşünüldüğünde ise Hollywood'un dünya pazarındaki payının yüksek olma nedenleri anlaşılmaktadır.

Ülkeler, sanatsal etkinlikler aracılığıyla kültürel iletişim ve etkileşimi sağlayarak kültür aktarımı gerçekleştirmektedir ve böylelikle yabancı toplumlarla bağ kurup uzun süreli ilişkiler inşa etmektedir. İyi ilişkilere sahip olmayan ülkelerin kamu diplomasisine katkı sağlamak amacıyla diğer ülkelerin halkların zihninde olumlu bir imaj, algı ve sempati yaratmak üzere sanatsal etkinliklerden faydalandığını söylemek de mümkündür.

2.1.4.1.4. Spor

Uluslararası spor faaliyetleri; yarattığı heyecanla, büyük kitleler tarafından takip edilmesiyle, gündem oluşturma potansiyeli taşımasıyla ve küresel kurallar barındırması dolayısıyla kamu diplomasisi alanı olarak ülkelerin büyük önem verdiği etkinlikler arasında yer almaktadır. Sportif başarılar, bir anlamda milli gurur kaynağı da olmakta ve kazanan tarafa bir üstünlük sağlamaktadır. Başarının getirdiği bu güç kimi zaman yabancı halklarda saygı, kimi zaman ise sempati duygusu uyandırmaktadır. İtibar ve imaj yaratma açısından büyük etkiye sahip olan sportif faaliyetlerin, özellikle kamu diplomasisinin öneminin farkına varmış ülkeler tarafından önemli ölçüde desteklendiğini söyleme mümkündür. Dünya Kupası, Olimpiyatlar, Şampiyonlar Ligi ve UEFA Kupası gibi uluslararası nitelikteki spor etkinlikleri tüm dünyada büyük bir kitle tarafından takip edilmektedir. Üstünlük kurma ve elde edilen başarının gurur kaynağı olarak tüm dünyayla paylaşılmasının yanı sıra, sporun ortak değerler ve çıkarlara sahip ülkelerin halkları için de birleştirici ve yakınlaştırıcı bir etkiye de sahip olduğu söylenebilir (Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 57).

2.1.4.1.5. Teknoloji

Teknoloji, bilgiye ulaşmayı kolaylaştırması ve enformasyon akışına hız kazandırması dolayısıyla kamu diplomasisi alan ve araçları için başat bir rol oynamaktadır. Özellikle İnternet teknolojisinin ulaştığı nokta, toplumların dünyada olup bitenler hakkında çok hızlı bilgiye sahip olmasına ve dolayısıyla aynı ölçüde hızlı tepki vermesine neden olmaktadır. Giderek şeffaflaşan dünyada ülkelerin yalnızca önlem almak adına değil, bu özelliğinden yararlanmak için de teknolojiye hakim olması ve teknolojiyi etkili bir biçimde kullanması gereklidir. Her alanda olduğu gibi kamu diplomasisi çalışmalarını da etkileyen teknoloji bugün; tezlerini anlatması, imaj ve algı yönetmesi gibi uluslararası ilişkiler ve iletişimin kilit konularında ülkelerin en önemli silahları arasında yer almaktadır. İnternet teknolojisinin henüz gelişmemiş olduğu

yıllarda ülkeler yabancı toplumlarla tek yönlü bir iletişim kurmakta ve bu çerçevede bilgi aktarımı gerçekleştirmekteydi. Günümüze geldiğimizde ise bilgi teknolojilerinin sunduğu olanaklar, akıllı cihazlar ve sosyal medya sayesinde iletişim ve bilgi akışı hız kazanmakta, çift yönlü iletişim ve etkileşim ortamı kolaylıkla oluşmaktadır. Bölgesel, ulusal ya da uluslararası bir olay ya da durum karşısında bireyler akıllı telefonları aracılığıyla düşüncelerini ifade edebilmekte ve böylelikle kamuoyu oluşturma potansiyelini taşımaktadırlar. Sivil toplum gruplarının, siyasi partilerin, politika yapıcılarının ve hatta bireylerin seslerini duyurma olanağını sunan teknoloji; politika yapıcılarının gözardı edemeyeceği bir etken olarak kamu diplomasisini domine etmektedir.

Kamu diplomasisinde teknolojinin önemini vurgulayan Kılınç ve Kaynar (2016a, s. 58) özellikle İnternetin etkisi hakkında şunları belirtmektedir:

İnternet ve küresel ağlar, dünyada ilişkileriyle ilgili merkezi bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. İnternet ülkelere, devlet dışı örgütlere (Sivil Toplum Kuruluşlarına), topluluklara, şirketlere ve hatta geniş olanaklara sahip bireylere dünyadaki ilişkiler hakkında fikir alışverişi yapmayı sağlamaktadır (Gilboa, 2008, s. 56). Dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan bir gelişme teknolojinin sağladığı hız sayesinde bütün dünyaya yayılmakta ve konuyla ilgili uluslararası kamuoyunun oluşmasını mümkün kılmaktadır. Ülkelerin iç siyasetinde olduğu gibi uluslararası siyasette de teknolojik gelişmelerin bu tür etkileri gözlemlenmektedir. Diğer ülkelerin halklarının zihinlerinde olumlu bir imaj ve algı yaratmak isteyen ülkelerin, kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütürken teknolojinin bu özelliklerini kendi avantajına dönüştürmesi yararına olacaktır.

2.1.4.2. Kamu diplomasisi araçları

Yabancı toplumlara ulaşmak amacıyla kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten ülkelerin araçları olarak geleneksel kitle iletişim araçları, yeni medya ve uluslararası yayıncılık sıralanabilir. Radyo, televizyon, gazete, dergi ve sinema gibi geleneksel medya ve İnternet ve sosyal ağlardan oluşan yeni medya ile uluslararası yayıncılığın kamu diplomasisi faaliyeti yürütülürken en çok kullanılan araçlar olduğunu söylemek mümkündür.

2.1.4.2.1. Geleneksel medya

Kamu diplomasisi kavramının ilk çıktığı yıllardan bu yana geleneksel kitle iletişim araçları, ülkelerin hala en yoğun olarak kullandığı araçlar içinde yer almaktadır. Geleneksel medya kapsamında gazete, radyo, televizyon, dergi ve sinemanın büyük insan

topluluklarına ulaşması, ülkelerin gerek iç gerekse dış siyaset yaparken ve kamuoyu oluştururken faydalandığı araçlardır. Uluslararası toplum nezdinde olumlu bir imaj yaratmak ve algı oluşturmak, dış politikalarına uyumlu bir biçimde yabancı halklar üzerinde olumlu bir etki bırakmak üzere geleneksel medyanın kullanımı ülkeler için birincil öneme sahip konular arasında yer almaktadır.

Geleneksel medyanın uluslararası iletişim alanına ilişkin kullanımı ve tarihsel gelişimi hakkında Kılınç ve Kaynar (2016a, s. 52) şunları ifade etmektedir:

Devletlerin Soğuk Savaş döneminde televizyon, radyo ve sinemayı kullanmasına örnek olarak; ABD Kongresi'nin 1948 yılında Sovyet propagandasına karşı Amerika'nın Sesi (VOA) televizyonunu yetkilendirmesi ve Özgür Avrupa Radyosu (RFE) ve Özgürlük Radyosu'nun (RL) 1949 yılında Sovyetler Birliği bloğundaki insanlara yayın yapmak için kurulması verilebilir (Ekşi, 2014, s. 115).

Matbaanın bulunması ve Avrupa'da kullanımının yaygınlaşması ve ardından farklı tür ve amaçlarla çıkarılan bültenlerin gazetelere dönüşmesiyle basının kitleleri etkileme gücü hissedilmeye başlanmıştır. Bu farkındalık, dönemin mevcut otoriter yönetimi şekli ve anlayışının da etkisiyle basının gelişiminin yavaşlatılmaya çalışılmasına neden olmuştur. Tarihsel süreçte bağımsız basım ve yayım gücü kazanan gazeteler, uluslararası alanda da faaliyet göstermeye başlayarak uluslararası kamuoyunun haber alma gereksinimlerini karşılamaya çalışmışlardır (Erzen, 2014, s. 147). Gazeteler de tıpkı radyo ve televizyon gibi önemli kamuoyu oluşturma araçlarından biri olmakla birlikte, diğer ülkelerde kamu diplomasisi aracı olarak kullanımı radyo ve televizyon kadar tercih edilmemektedir. Gazetelerin kamu diplomasisindeki etkisi ve rolü daha çok yabancı ülkelerdeki gazetelere verilen mülakatlar ve ülkeyle ilgili yayınlanan haberlerde görülmektedir.

Sancar (2012, s. 193-194) ise kamu diplomasisi mesajlarını dolaylı yoldan verme çabası ve duygulara hitap etmesi bakımından sinemanın önemine değinmektedir. Sinemayı kamu diplomasisinin bir aracı olarak kullanan ülkelere Hollywood sinemasına sahip olan ABD'yi örnek göstermekte ve ABD'nin Soğuk Savaş döneminde de filmler aracılığıyla dünyaya ulaşmayı başararak Amerikan hayat tarzını pazarlama çabasında bulunduğunu ifade etmektedir. Bunun günümüzdeki örneği olarak ABD'nin bir süper güç olarak dünyayı kötülüklerden kurtarma misyonuyla gösterilmesinin Amerikan yumuşak gücüne hizmet ettiğini belirtmektedir (Sancar, 2012, s. 193-194).

Kılınç ve Kaynar'a (2016a, s. 52) göre, Türkiye'nin yerli yapım dizileri kamu diplomasisine katkı sağlayan örnekler arasında gösterilebilmektedir. Özellikle Arap dünyası, Balkanlar ve Türki Cumhuriyetler tarafından büyük ilgiyle takip edilen Türk dizilerinin Türkiye imajına olumlu katkı sağlayarak cazibe yarattığını söylemek

mümkündür. Sancar'a (2012, s. 194) göre ise turizme katkı sağlaması açısından Türk dizileri önemlidir ve yabancı izleyicilerin popüler dizilerin çekildiği mekanları ziyaret etmesi, dizi turizmini başlatan etkenlerden biridir.

2.1.4.2.2. Yeni medya

Haberleşme ve iletişim ağı, yeni medya ile birlikte her geçen gün hız kazanmaktadır. Teknolojik gelişmeler İnternet altyapısını da geliştirmekte ve günümüzde kullanılan akıllı cihazların her geçen gün evrilerek yeni ve yaratıcı uygulamalar doğurmasını sağlamaktadır. İnternet ve akıllı telefon, bilgisayar gibi teknolojik cihazların geçmişe kıyasla daha kolay ulaşılabilir olması dolayısıyla bunların kullanım oranları da artmaktadır. Bu durum, dünyada olup biten her şeyin bilgisine daha çabuk ve kolay ulaşmayı da beraberinde getirmektedir. Haber, geçmişte olduğu gibi yayınlanmayı veya baskıya girmeyi beklemeden tek tuşla dünyanın erişimine açılmaktadır. Sosyal ağların kullanıcı sayısındaki artış, iletişim ve haberleşme biçimini de şekillendirir hale gelmiştir.

Ülkelerin yeni medyaya kamu diplomasisi açısından bakışı üzerine Kılınç ve Kaynar (2016a, s.52-53) şunları ifade etmektedir:

Ülkeler de günümüzde, yeni medyanın getirdiği bu yeni iletişim ve haberleşme düzenine kayıtsız kalmamakta ve kamu diplomasisi çalışmalarını yeni medyaya adapte etmektedirler. İnternet ve sosyal ağları içeren yeni medya, ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetlerinin daha çok kişiye daha kısa sürede ulaşması gibi teknik olanaklar sağlamaktadır. Ekşi'ye göre, kamu diplomasisinin dijital diplomasi yönü olarak da ifade edilen yeni medya araçları; kamu diplomasisinin bir aracı olmasının yanı sıra, diplomasiye yeni yöntem ve alanlar sunması bakımından da önem taşımaktadır. Dijital diplomasi, yeni bir diplomasi değil; diplomaside internet araçlarının kullanılarak, sanal ortamda diplomasi faaliyetlerinin ve görüşlerinin aktarılması ile kamu diplomasisi faaliyetleri anlamında bilgilendirme faaliyetlerinin sosyal medyada yürütülmesidir (2014, s. 116).

Tüm dünyada olduğu gibi son yıllarda Türkiye'de de sosyal medyanın çok amaçlı kullanıldığı görülmektedir. Kişisel haberleşme, reklam, eğlence, boş zaman aktivitesi, sanatsal, kültürel ve bilimsel etkinliklere katılım ve bilgilenmenin yanı sıra sosyal medya haber almanın birincil kaynakları arasına girmiştir. Kamu kurum ve kuruluşlarının, politikacıların, devlet yetkililerinin ve sivil toplum kuruluşlarının da sosyal medyayı bir kamu diplomasisi aracı olarak kullandıkları görülmektedir.

Son yıllarda politikacıların, devlet kurumları ve yetkililerinin, ülkelerin tanıtım birimlerinin ve sivil toplum kuruluşlarının sosyal medyayı kamu diplomasisi faaliyetleri

çerçevesinde aktif bir şekilde kullandığı görülmektedir. Erzen'e (2014, s. 152'den aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 53) göre, "günümüzün teknolojik koşulları sosyal medya ağlarının hızlı ve doğru şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Örgütlenme, kamuoyu yaratma ve gündem değiştirme amaçları ile kullanılan sosyal ağlar; kamu diplomasisinde daha çok dünya kamuoyunun ilgisinin kazanılması, hedeflere ulaşabilmek için hedef kitlenin ihtiyaç ve beklentilerinin anlaşılması ve çeşitli alanlarda gerçekleştirilen çalışmalar aracılığıyla yaratılan olumlu algının pekiştirilmesi amaçları kapsamında kullanılmaktadır".

2.1.4.2.3. Uluslararası yayıncılık

Kitle iletişimi, ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetleri yürütürken geniş kitlelere ulaşma amacıyla kullandıkları bir yöntemdir. "Kitle iletişimi, politika ve uluslararası ilişkiler alanlarındaki birbiriyle ilişkili devrimler, kamu diplomasisindeki değişimleri ve yeni gereklilikleri etkilemektedir" (Gilboa 2000, 2001'den aktaran Gilboa, 2008, s. 56'dan aktaran Kılınç ve Kaynar, 2016a, s. 53).

Küresel haber ağları iletişim teknolojilerindeki devrimle birlikte, dünyada yaşanan olaylarla ilgili gelişmeleri, dünyanın her yerine yayın yapabilmeye kapasitesine erişmişlerdir (Gilboa, 2008, s. 56). Bu durum da uluslararası yayıncılığın gücünü ve etkisini artıran bir faktör haline dönüşmüştür. Ekşi'ye (2014, s. 115) göre ise bir ülkenin yabancı basında yer alışı şekli, o ülkenin nasıl algılandığını ve nasıl lanse edildiğini göstermekte ve söz konusu ülkeye ve politikalarına bakış açısı ve yaklaşımı etkilemektedir. Bu nedenle, devletler uluslararası haber ağlarında yer alarak kamu diplomasisi çerçevesinde uluslararası kamuoyunu etkileme ve ülkenin algısını yönetme amacı taşımaktadırlar.

Cull (2008, s. 32-33), uluslararası yayıncılığın kitle iletişim araçları ile yabancı ülkelerin halklarına ulaşmayı sağlamakta ve kamu diplomasisi uygulamalarının diğer dört ögesinin (dinleme, savunma, kültürel diplomasi, değişim diplomasisi) işlevlerini de kapsamakta olduğunu belirtmektedir. Haber kullanımının ise özellikle objektif olduğunda, uluslararası yayıncılık için en önemli unsur olduğunu ifade etmektedir.

Uluslararası yayıncılık açısından haber ajanslarının rolünün öneminden Kılınç ve Kaynar (2016a, s. 53-54) şöyle söz etmektedir:

Bu nedenle ülkeler, uluslararası topluma sesini duyurabilmek ve yabancı halkların görüşlerini etkileyebilmek için diğer ülkelerde televizyon ve radyo yayınları yapmakta,

uluslararası haber ajansları ile habere ve bilgiye yön vermektedir. AP, Reuters, AFP, CNN, BBC gibi uluslararası haber ajansları ve televizyon kanalları uluslararası haberleşme alanına hakim kuruluşlardır. Bu durum, ülkeler arasında enformasyon açısından bir dengesizlik yaratmaktadır. Ancak son yıllarda, haberleşme alanında yeni aktörlerin ortaya çıkması ve teknolojik gelişmelerin yaşanması bu dengelerin yavaş yavaş değişmeye başladığının göstergesi olabilir. Buna Türkiye'den örnek olarak ise 2011 yılı itibarıyla yayın dili ve dünyadaki temsilciliklerinin sayısını her geçen yıl arttıran Anadolu Ajansı gösterilebilir. Bütün bunlardan, ekonomik ve teknolojik güce sahip ülkelerin haberleşme ve enformasyon konusunda diğer ülkelere bir üstünlük sağladığı ve kamu diplomasisi konusunda da avantajlı oldukları sonucu çıkartılabilir.

2.1.5. Kamu Diplomasisi Aktörleri

Kamu diplomasisi, ilk ortaya çıktığı zamanlarda kaynağı hükümet olan bir iletişim sürecidir ancak iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte hedef kitlenin daha ulaşılabilir hale gelmesi ve çok uluslu şirketlerin sürdürülebilirliklerinin küreselleşmeyle beraber kamu diplomasisi faaliyetlerine de dolaylı yoldan bağlı olması gibi sebeplerle kamu diplomasisinde kaynağın artık sadece devlet olmadığı söylenebilmektedir (Sancar, 2012, s.89). Ülkeler kamu diplomasisi faaliyetlerini hem kamu kurumları hem de sosyal paydaşlar aracılığıyla ve ortaklığıyla yürütmektedirler. Kaynağın yalnızca devlet olmadığı kamu diplomasisinde, diğer aktörler olan sosyal paydaşlar kazanımları dolayısıyla kamu diplomasisi faaliyetlerinde yer almakta ve ortak çalışmalar yürütmektedirler.

Devletin kaynak olmadığı kamu diplomasisi sürecinde çeşitli başka kaynaklar yer almakta, bu kaynaklar bazen devletin çalışmalarına dahil olmakta bazen de tamamen özerk olarak süreci gerçekleştirmektedirler. Kamu diplomasisinde özerk olarak gerçekleştirilen girişimler ise gönüllülük çerçevesinde değerlendirilmelidir (Sancar, 2012, s.90). Gönüllülük esasına dayalı çalışmalar gerçekleştiren devlet dışı örgütler, sivil toplum kuruluşları gibi sosyal paydaşların, devletle olan ilişkileri dolayısıyla birer kamu diplomasisi aktörü olduğunu söylemek mümkündür.

Sancar (2012), hükümet ya da devlet kaynaklı ve devlet dışı yapılanmalardan oluşan kamu diplomasisi aktörleri ve sosyal paydaşlarını şu şekilde sıralamıştır:

- Sivil Toplum Kuruluşları
- Üniversiteler ve Okullar
- Kanaat Önderleri

- İç Hedef Kitle
- Medya ve Haber Ajansları
- Özel Sektör ve Küresel İşletmeler
- Devlet Üstü Kuruluşlar
- Baskı Grupları

2.1.5.1. Sivil toplum kuruluşları

Sivil toplum kuruluşları gibi devlet dışı aktörlerle çalışmak, diğer ülkelerdeki sivil toplumlarla etkin iletişim kurmak için (ve dolayısıyla hükümetlerini etkilemek için) merkezi bir önem taşır; çünkü bu aktörlerin, yabancı bir hükümetin elinde bulunması kolay olmayan üç ana kaynağı vardır: güvenilirlik, uzmanlık ve uygun şebekeler (ağlar). Bu kuruluşların bağımsızlık konusundaki itibarları ile birleşen çeşitli meselelerde büyük bir uzmanlığa sahip olması onlara yetki ve otorite sağlar. Son olarak, kampanyalar yapan kuruluşlar ve uzman merkezleri olarak STK'lar; aktivist, uzman ve yabancı politikacı ağlarına erişebilirler ve belirli bir politika alanında baskı uygulamak için bu ağları hizaya sokmada deneyimlidirler. Hiçbir diplomatik misyon, sokaklarda gösteriler düzenleme imkânına sahip değildir ya da sürekli lobicilik kampanyalarını koordine etmek için iyi konumlandırılmış konumda değildir (Leonard vd., 2002, s.55-56).

STK ve düşünce kuruluşları, kamu diplomasisi kampanyalarında araştırma aşamasına destek vermeleri bakımından da sürece katkıda bulunmaktadır. Özel sektörün kamu diplomasisi uygulamalarında sponsorluklar aracılığıyla verdiği destek gibi STK'lar da algılama araştırmalarıyla kamu diplomasisinin mesaj tasarımı ve uygulamasında hükümete destek olmaktadır (Sancar, 2012, s.92).

2.1.5.2. Üniversiteler ve okullar

Kamu diplomasisinde üniversiteler ve okullar da özellikle araştırma sürecine verdikleri destek ve kültürel diplomasi uygulayıcısı olmaları bakımından önemli bir paydaşlardır. Üniversitelerde bulunan araştırma merkezlerinin hazırladıkları raporlar kamu diplomasisine hizmet etmektedir ancak, üniversiteler araştırmaya destek vermekten çok kültürel diplomasi çalışmaları için etkili olmaktadır ve kamu diplomasisi mesajlarını iletmektedirler. Okullar ise buldukları ülkenin vatandaşlarına kültürel değerlerin aktarılmasını sağlamaktadırlar. Socrates ve Erasmus gibi programların

uygulayıcıları olarak üniversiteler, değişim programlarının öznesi ve mesajı verebilecek kaynak konumdadırlar. Bu üniversitelerin kamu diplomasisi uygulayıcılarıyla doğrudan iletişimde bulunmaları ve verilmek istenen mesajları aktarmaları gerekmektedir. Üniversiteler, düzenledikleri uluslararası konferans ve kongrelerle de mesajı iletme konusunda etkin bir konumdadırlar. Bu gibi etkinliklerde yurtdışından katılım gösteren ya da yurtdışında ülkeyi temsil edecek akademisyenler, mesajların alıcı ve verici konumdadırlar. Üniversiteler aynı zamanda kamu diplomasisi mesajlarının verilmesinde aracı rolü üstlenmektedirler. Ayrıca, imkan sağladıkları değişim programlarıyla da üniversiteler kültürel diplomasiye hizmet etmektedirler (Sancar, 2002, s.92-94).

2.1.5.3. Kanaat önderleri

1940'lı yıllarda, ABD'li iletişim araştırmacıları, doğrudan tecrübelerden edindikleri bilgilere dayanarak, belirli bir topluluk içindeki enformasyon aracısı olarak işlev gören "kanaat önderi" kavramını geliştirmişlerdir (Scott-Smith, 2009, s.53). Kanaat önderleri, ülkelerinin mesajlarının verilmesinde önemli rol oynayan aktörlerdir. Aydemir'e (2016, s.112) göre, kanaat önderleri görüş ve görünümüleriyle bir topluluk, grup ve toplumun üzerinde nüfuzu olan, yaptıkları halk tarafından benimsenen ve toplumda sözü dinlenen insanlardır. Kamu diplomasisinde kanaat önderleri hedef kitlelerin tutum ve davranış değişikliğini etkileyen, iletişimleri sayesinde karşılıklı görüş alışverişini sağlayan, vatandaş ve medya arasında bağlantı oluşturan, algıları yöneten, ülkelerin, başka ülkelerin vatandaşlarına ulaşmasında katkı sağlayan özelliklere sahiptir. Bu açılarından büyük önem taşıyan kanaat önderleri kamu diplomasi için aktif olarak kullanıldığında ülkelere büyük avantaj sağlamaktadır.

Hedef ülkedeki kanaat önderlerini etkilemek de aslında o ülkenin vatandaşlarının dolaylı yoldan etkileneceği bir yoldur. Ülkelerin sahip oldukları kanaat önderleri ve ödüllü sanatçıları, edebiyatçıları da onların yumuşak güç avantajlarıdır. Özellikle edebiyat alanındaki ödül o ülkenin tanınmasına büyük katkı sağlayan bir araçtır. Romancılar dışında yönetmeler ülkelerin önemli kanaat önderlerinden biridir. Ülkelerin sahip olduğu Nobel ödüllü kişilerin de o ülkenin kamu diplomasisi mesajlarının verilmesinde önemli birer kanaat önderi olduğu görülmektedir (Sancar, 2009, s.95).

2.1.5.4. İç hedef kitle

İç hedef kitle kamu diplomasisinde sosyal paydaş olarak ele alınmakta ve dışarıdaki başarıdan önce içerideki istikrarın sağlanması ve dünyaya aktarılması gibi bir görevin gerçekleştirilmesinde önemli bir aktör olarak konumlanmaktadır. Kamu diplomasisinde hem hedef kitle hem de sosyal paydaş olan iç hedef kitle, devletlerin politikalarını anlatmasında mesajı alan konumundayken, bu politikaların başkalarına anlatılması konusunda mesajı veren konumundadır (Sancar, 2009, s. 96-99).

2.1.5.5. Medya ve haber ajansları

Kamu diplomasisi yabancı halkları etkilemek için gündem oluşturmadan yararlanmakta (Sancar, 2009, s.99) ve bunu medya aracılığıyla sağlamaktadır. Medya ve uluslararası haber ajansları kamu diplomasisinde önemli bir sosyal paydaştır. Kamu diplomasisi kaynaklarının, diğer ülkelerin halklarına ulaşması konusunda uluslararası haber ajansları ve medyadan fazlaca yararlanılmaktadır (Aydemir, 2016, s.114). Kamu diplomasisi süreci açısından yabancı basında bir ülkenin nasıl yer aldığı uluslararası basını da etkilemektedir. Bu sürece ulusal basının katkısı ise hem yabancı basına haber sağlaması açısından hem de iç hedef kitleye mesajları iletmesi açısından gereklidir. Kamu diplomasisinde mesajların verilmesi için en önemli adım ise medyayı doğru kullanmaktır. Medya hem mesajların iletildiği bir araç, kamu diplomasisi inisiyatifinin dışında ise de kendi kendine ülkelerin dışa açılan pencereleridir. Bu anlamda kamu diplomasisinde yabancı medya araç iken, yerel medya ülkeyle ilgili doğru resimler yansıtır doğru algılamalar oluşturması için sosyal paydaş ve mesajı gönderen kaynaktır (Sancar, 2009, s.101).

2.1.5.6. Özel sektör ve küresel işletmeler

Kamu diplomasisinde hükümetlerin sorumluluğu paylaştığı bir diğer aktör özel sektör ve çok uluslu küresel işletmelerdir. Çok uluslu şirketlerin basıl başına, devletler kadar etkili olmaları, onları bu alanda sorumluluk almaya teşvik etmektedir. Kamu diplomasisinde özel sektör işbirliği elbette onun ortaya çıktığı yer olan ABD’de sıkça uygulanmaktadır (Sancar, 2009, s.102). Bu küresel işletmelere örnek olarak ise ülkelerinin imajına katkıda bulunmakta ve ülkeleriyle ilgili mesaj sunmakta olan Sony, Microsoft, Coca Cola ve Apple gibi markalar (Aydemir, 2016, s.111) örnek olarak gösterilebilir. Özel sektörün kamu diplomasisi sürecine dahil edilmesi, verilmek istenilen

mesajların farklı kanallardan daha fazla tekrar edilmesini sağlayacaktır. Daha fazla tekrar edilen mesajlar, kuşkusuz daha etkili olacaktır. Şirketlerin kamu diplomasisi etkinliklerine sponsor olmaları ise kamu diplomasisi mesajlarının paylaşılmasına yardımcı olacaktır. Bu süreçte etkin rol alan şirketlerin olması, devletin kamu diplomasisi bütçesine de katkı sağlayacaktır. Çok ulusu şirketlerin yabancı ülkelerdeki kültürel etkinliklere sponsor olmaları hem ülkenin imajına hem de kurumun imajına olumlu yansıtacaktır (Sancar, 2009, s.103-104).

2.1.5.7. Devlet üstü kuruluşlar

Uluslararası ilişkilerde, devlet üstü kuruluşlar, devletlerin tek başlarına aktör olmalarını engelleyen kuruluşlardır. Bu kuruluşlar, yeri geldiğinde yaptırımlar uygulayarak, yeri geldiğinde aldıkları kararlarla devletlerin ana aktör olmasını sınırlamaktadırlar. Yeni dünya sisteminde, devletleri kısıtlayan en önemli aktörler devlet üstü kuruluşlardır. Yeri geldiğinde askeri, yeri geldiğinde ekonomik müdahalelere imkan veren bu örgütler kısmen daha adil ve kısmen daha çok kişinin çıkarını gözeten kuruluşlardır (Sancar, 2009, s.16-17).

Devletlerin bazı eylemlerini sınırlama görevi olduğu görülen devlet üstü kuruluşların kamu diplomasisinde, hükümetlerin stratejilerini doğrulanması, eylemlerine meşruiyet kazandırması bakımından devlet üstü kuruluşlar önemli birer sosyal paydaştır. Kamu diplomasisinde devlet üstü kuruluşlar, büyük devletler tarafından kendi dış politikalarının zemini olarak kullanılabilir. Nitekim bu anlamda ülkelerin uyguladıkları sert gücün etkisi, devletlerin ortak hareket ettikleri devlet üstü kuruluşlarla birlikte azaltılmaya çalışılmaktadır. Bu anlamda ABD'nin Afganistan'da NATO ile beraber hareket etmesi örnek olarak verilebilir. Savaş sonrasında NATO'nun bölgedeki kamu diplomasisi çalışmaları ABD politikalarına destek sağlamaktadır. NATO'nun yumuşak gücü yerleştirme örneklerinden biri olarak her yıl düzenlenen Afgan Öğrenci Forumu verilebilir. Sonuç olarak, devlet üstü kuruluşların kamu diplomasisi uygulamalarına katkısının, meşruluk sağlayan önemli bir araç olmalarıyla gerçekleşmekte olduğu görülmektedir (Sancar, 2009, s.106-107).

2.1.5.8. Baskı grupları

Çıkarları lehine bir hükümeti ve resmi organları etkileme hedefiyle çalışan topluluklar olan baskı grupları, belli bir amacı gerçekleştirme amacıyla oluşturulmuş

gruplardır. Siyasal iktidarı siyasal iktidar amacı gütmeksizin etkileme yoluyla isteklerini elde etmeye çalışmalarının, baskı gruplarının en önemli özelliği olduğunu söylemek mümkündür (Sancar, 2009, s.107). Baskı grupları lobicilik faaliyetleriyle ülkelerinin iletmek istediği mesajları benzer veya farklı faaliyet gösteren başka ülkelerdeki baskı gruplarına iletirler ve böylece ülkelerinin iletmek istediği mesajların siyasal iktidara ulaştırılması yönüyle kamu diplomasisine katkı sağlarlar (Aydemir, 2016, s.113). Baskı grupları ulusal düzeyde olabileceği gibi uluslararası düzeyde de olabilmekte ve bazen hem ulusal hem de uluslararası politikayı etkilemeyi görev edinebilmektedirler. Çeşitli ulusların lobileri baskı gruplarını oluştururken, devletlerin güçlü sivil toplum kuruluşları da baskı grubu işlevi görebilmektedir (Sancar, 2009, s.108).

2.1.6. Kamu Diplomasisi ve Medya

Kitle iletişim araçları içerisinde, basın; kamuoyu üzerindeki etkisi tartışma götürmemektedir. Dünya nüfusunun okuma yazma bilen kısmının büyük çoğunluğu, günde bir gazete satın almakta veya internetten gazete okumaktadır. Bununla birlikte kitle iletişim araçları (gazete, dergi, televizyon, radyo, internet, sosyal medya vs.); demografik özellikleri ve eğitim-kültür düzeyleri açısından farklı kitlelere hitap etmektedirler. Kitle iletişim araçları yayınlanacak haberleri çeşitli kanallardan edinebilmektedirler, haber ajansları da bu kanallardan biridir. Tarihi birçok kitle iletişim aracından çok daha eskiye dayanan haber ajansları, hala her gün binlerce haberin dünyanın dört bir yanına servis edilmesini sağlamaktadırlar. Uluslararası haberleşmenin %10'unu haberlerin oluşturduğu düşünülecek olursa, haber ajanslarının ne denli önemli oldukları gerçeği ortaya çıkacaktır (İnceoğlu, 1997; aktaran Erzen, 2014, s.147-148).

Her geçen gün uluslararası yayınların sayısında artış gözlemlenmektedir. Ülkeler ve siyasi sistemler kendilerini yansıtmının ve anlatmanın en güvenilir ve yaygın yolu olarak uluslararası yayın yapan televizyon ve radyoları seçmeye devam etmektedir. Bu yayınlar uydu ve kablo sistemleriyle dağılma alanı bulmakla birlikte, dijital ortamlarda daha geniş kitleler karşısında yer almaktadırlar. Artık sadece Amerika ve Avrupa uluslararası yayınlara sahip değildir. Ülkeler güçlendikleri oranda daha fazla ülkeyi medyalarıyla etki altına almak istemektedirler (Yıldırım, 2015, s.180-181). Dünya ülkelerinin uluslararası basın yayın kuruluşları, buldukları ülkeler hakkında, dünya kamuoyunu olumlu anlamda etkilemektedirler fakat uluslararası basın yayın kuruluşları, dünya kamuoyunu yalnızca buldukları veya temsil ettikleri ülke yararına

etkilememektedirler. Ortadoğu veya gelişmekte olan ülkelerle ilgili yapılan haberler incelendiğinde, Ortadoğu ve diğer üçüncü dünya ülkelerinin genellikle olumsuz haberlerle birlikte anıldığı görülmektedir. Ortadoğu terör ve kaos, üçüncü dünya ülkeleri açlık, yoksulluk ve doğal afetler ile anılırken; ABD ve diğer güç sahibi Avrupa ülkeleri demokrasi, insan hakları, gelişmişlik gibi kavramlarla anılmaktadırlar. Dolayısıyla, uluslararası basın yayın kuruluşlarının, politik haberler sunarken tarafsız bir bakış açısı ile konuya yaklaştıklarını söylemek güçtür (Erzen, 2014, s.148).

Diplomasinin zaman içindeki gelişmelerle farklı boyutlar kazandığı süreçte, karşı yabancı halkın kültürü, medyası, değerleri, toplumsal yapısı da dikkate alınması gereken önemli unsurlar haline gelmiştir. İki ulus arasında güçlü bir ilişki kurabilmek, günümüzün teknoloji ve enformasyon odaklı dünyasında güçlü iletişim kanalları ve ağları ile mümkündür. Basın, televizyon, radyo, film, internet gibi teknolojik geniş kitle iletişim araçlarının yanı sıra serge, seminer, toplantı, konferans, akademik değişim programları, sanat ve spor etkinlikleri gibi iletişim faaliyetleri ile farklı halklara seslenmek, kamu diplomasisinin etkinlik alanı içindedir (Yıldırım, 2015, s.173).

Uluslararası yayıncılık konusunda basılı medya organları da web tabanlı yayınlarla dünyada milyonlarca okuyucuya ulaşmaktadırlar. Bugün internet aracılığıyla çok daha fazla okuyucuya kavuşan yazılı basında yer alan yazıya, yorumlar özellikle kanaat liderleri tarafından yakından takip edilmektedir. The New York Times, The Los Angeles Times, The Wall Street, Le Monde, Financial Times, International Herald Tribune, Washington Post, The Guardian, The Independent gibi gazeteler dünyada en fazla okuyucuya sahip gazeteler olarak anılmaktadırlar. Türkiye'ye bakıldığında ise birçok gazetenin haber portalı olmakla birlikte, Hürriyet Daily News and Economic Review, Turkish Daily News, The Turkish Times gibi İngilizce yayın yapan gazeteler mevcuttur (Yıldırım, 2015, s.177-178).

Uygulama örneklerinde kamu diplomasisi yazılı basın olarak gazeteleri daha çok mülakat verme ve haberlerin yayınlanması olarak kullanmaktadır. Ülkelerin kamu diplomasisi stratejileri kapsamında herhangi bir ülkede gazete çıkarmalarına çok sık rastalanmamaktadır. Bu örnekler ancak ekler düzeyinde görülmektedir. Örneğin New York Times ve Le Mond Diplomatique gibi gazetelerin çeşitli ülkelerde baskılarının olması o ülkelerin kamu diplomasisine hizmet etmektedir (Sancar, 2009, s.187).

Gazetelerin yanı sıra diğer geleneksel medya olan radyo ve televizyon da günümüz teknolojiyle her geçen yıl daha fazla dinleyici ve izleyiciye ulaşmaktadır (Yıldırım, 2015, s.178).

Kamu diplomasisinde geleneksel medyada etkili bir araç olarak kullanılan radyo, 1900'lü yılların başından günümüze kadar önemli bir uygulama alanıdır. Ancak gelişen teknolojilerle beraber radyo yayıncılığı 2000'ler ve internetle beraber radyo daha az dinlenir hale gelmiştir. Bunun yanında, her ne kadar radyo gelişen teknolojiyle önemini yitmiş olsa da bu yeni teknolojilerin ulaşamadığı az gelişmiş ülkelerde hala etkili olmaktadır. Nitekim ABD'nin 2000'li yıllarda Ortadoğu politikalarının bölge halkında etkili olabilmesi için kurduğu istasyonlar bulunmaktadır (Sancar, 2009, s.187-190).

Televizyonun öneminin iyi kavranmasının ve kamu diplomasisi çalışmaları kapsamında dikkatli bir şekilde kullanılmasının gerekliliğini vurgulayan Erzen'e (2009, s.149) göre televizyon ve sinema gibi araçlar toplumları etkileme konusunda büyük güce sahiptir. Özellikle televizyon, ekonomik anlamda ulaşılabilirliği en yüksek eğlence araçlarındandır. Çeşitli sebeplerle gazete, dergi veya kitap alamayan, sinemaya ve tiyatroya gidemeyen kişiler eğlenme amacı ile televizyona yönelmektedirler. Gelişen teknoloji ve değişen dünya şartları bile televizyonun, insanoğlunun hayatında oynadığı rolü değiştirememiştir.

Medya sistemleri güçlü imaj ve mesaj üretme kapasitesine sahiptir. Mesaj kodlama ve üretim sürecini oldukça iyi kavramış olan medya, dağıtım kanallarını kullanarak, çeşitli politik sistemler tarafından kurgulanmış değer ve inançları taşıma ve toplumları harekete geçirme gücünü bünyesinde barındırmaktadır. Farklı uluslara seslenebilme, onlara ulaşabilmenin önemli bir yolu, uluslararası boyutlarda faaliyet gösteren medya sistemlerinden geçmektedir. Basılı kitle iletişim araçlarının da elektronik ortama geçtiği bir dünya düzeninde, teknolojik sistemlerden kaçış olanaksız görünmektedir (Yıldırım, 2015, s.177).

Sosyal medya ağları, günümüz çağının önemli dinamiklerinden birisini oluşturmaktadır. Çeşitli alanlarda birçok kolaylık sağlayan söz konusu ağlar, ortak çıkarlar doğrultusunda kullanılabilirlikleri gibi çıkar ortaklığı bulunmayan, farklı görüşlere ve politikalara sahip kişiler, gruplar veya organizasyonlar tarafından; manipüle etme, olumsuz algı yaratma ve provokasyon amaçlı olarak da kullanılabilir. Dolayısıyla günümüz teknolojik şartları, söz konusu ağların etkin, hızlı ve doğru bir şekilde kullanılmasını gerektirmektedir. Kamuoyu yaratma, örgütlenme ve gündem

değiştirme amaçları ile kullanılan sosyal ağlar; kamu diplomasisi alanında daha çok hedeflerin yakalanabilmesi için hedef kitlenin ihtiyaç ve beklentilerinin anlaşılabilmesi, dünya kamuoyunun ilgisinin kazanılması ve çeşitli alanlarda gerçekleştirilen çalışmalarla yaratılan olumlu algının pekiştirilmesi amaçları ile kullanılmaktadır (Erzen, 2014, s.151-152).

Sosyal çağda sosyal medya, Web 2.0 teknolojik alt yapısıyla insanlar arasında çift yönlü iletişim kurma, ilişki yaratma, etkileşimde bulunma ve işbirliği oluşturmaya olanak sağlayan, birçok servisi bulunan internet siteleridir. Sosyal medya, maddi bedelsiz, arada başka herhangi bir araç olmadan bireylerin doğrudan aynı anda binlerce kişiye ulaşmasına, etki yaratmasına olanak sağlamaktadır. İki yönlü karşılıklı iletişim aracılığıyla, katılımın yüksek olduğu sosyal medya sitelerinde insanlar, sadece müzik, resim indirmeyip açıklıkla her türlü bilgiyi paylaşmakta, örgütlenmekte, topluluk yaratabilmekte, bir kamuoyu oluşturabilmektedir. Sosyal medya artıksadece bireylerle sınırlı olmamakla birlikte, devlet başkanları, devlet birimleri, kanaat liderleri, şirketler, markalar, hatta geleneksel medya tarafından bile kullanılmaktadır (Yıldırım, 2015, s.184).

Kamu diplomasi alanında medyanın, ancak doğru biçimde kullanıldığında sonuç alınabilecek bir araç olduğu gerçeğinin özellikle belirtilmesi gereken bir husus olduğunu vurgulayan Bostancı'ya (2012, s.85-86) göre, medyanın propaganda amaçlı olarak kullanılması durumunda bütün çabalar boşa çıkmakta ve herhangi bir kazanım elde edilememektedir. Oysa kamu diplomasisinin iletişim ayağını oluşturan medyanın, doğru bilgiyi aktarma ve yanlış bilinenleri düzeltme amacıyla kullanılması halinde, daha etkili sonuçlar elde edilebileceği görülmektedir. Kamu diplomasisi faaliyetlerinde medyanın rolü, ancak medya faaliyetlerinin özünü teşkil eden iletişim unsurunun incelenmesi ile ortaya konulmaktadır. Kamu diplomasisinde iletişimin rolü ve önemi, etkili bir iletişimin nasıl olması gerektiği, olası kriz durumlarında nasıl hareket edilmesi gerektiği son derece önemlidir. Çünkü kamu diplomasisi uygulayıcıları, olası bir krizi iyi yönetebilmelidirler.

İletişim literatüründe medyanın etkilerine ilişkin Gündem Belirleme, Çerçeveleme/Çevreleme gibi birçok model ve kuram ortaya konmuştur. Fakat kamu diplomasisi akademisyen ve uygulayıcıları çok nadir olarak bunlara dayanmaktadır. Ancak birçok çalışma, medyanın kapsam alanı ve yabancı ulusların algısının yönetilmesi arasında belirgin şekilde bir korelasyon olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Birçok akademisyen iletişim model ve teorilerini dış politika ve uluslararası ilişkilere uyarlarken çok az araştırmacı bu modelleri kamu diplomasisine uygulamıştır (Yıldırım, 2015, s.175).

2.2. Dünyada ve Türkiye’de Kamu Diplomasisinin Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde sırasıyla dünya kamu diplomasisinde önemli rol oynayan ülkelerin kamu diplomasisine yönelik politikaları ve faaliyetleri; Türkiye’nin kamu diplomasi tarihi yumuşak güç unsurları, faaliyet alanları ve bu faaliyetlerin uygulanmasında rol oynayan kurumların kamu diplomasisi konusunda ne tür çalışmalar yürütmekte olduğuna yer verilmektedir.

2.2.1. Dünyada kamu diplomasisinin tarihsel gelişimi

Dünya kamu diplomasisi tarihine bakıldığında ülkelerin kendi hikayelerini uluslararası kamuoyuna anlatmada farklı üstünlüklere ve güçlere sahip oldukları görülmektedir. Bu durum ülkeler arasında farklı kamu diplomasisi politikaları izlenmesi durumunu da beraberinde getirmektedir. Bir ülkenin iç ve dış politikası, sahip olduğu kültürel değerler ve hedefleri o ülkenin aynı zamanda kamu diplomasisi faaliyetlerinin rotasını da çizmektedir. Ülkeler arasındaki söz konusu farklılığı ve kamu diplomasisinin dünyadaki görünümünü anlamak için önemli birer aktör olan ABD, İngiltere, Fransa, Çin ve Almanya gibi ülkelerin kamu diplomasisindeki yerini açıklamak doğru olacaktır.

2.2.1.1. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

Yumuşak güç uygulamalarıyla dünyanın en etkin ülkelerinden biri olan Amerika Birleşik Devletleri’nin, diğer ülkelere göre uzun kamu diplomasisi bir tarihi vardır. ABD, kamu diplomasisi faaliyetlerini beş kurum aracılığıyla yürütmektedir. Bunlar Amerika’nın Sesi gibi askeri olmayan bütün yayın faaliyetleri yürüten *Broadcasting Board of Governors*, *Dışişleri Bakanlığı*, *Beyaz Saray*, ABD’nin teknik yardım kuruluşu *USAID* ve *Savunma Bakanlığı*’dır. Bu kurumlar arasında koordinasyon sağlayan herhangi bir birim bulunmamakla birlikte, faaliyetler planlama ve uygulama aşamalarında belli bir işbirliği içerisinde yürütülmektedir (Kalın, 2010, s.9).

Kamu diplomasisi sistematik ve uzun soluklu bir çalışma gerektirmektedir, dolayısıyla sonuçları da ancak uzun vadede görülmektedir (Akçadağ, tarihsiz, s.13). Televizyon ve radyo, uluslararası değişim programları, araştırma ve eğitim projeleri, dil eğitimi programları ve diplomatların görev yaptıkları ülkelerde yürüttüğü faaliyetler ABD’nin kamu diplomasisi faaliyet alanları olarak öne çıkmaktadır (Kalın, 2010, s.9).

Kültürel ve eğitim değişim programları, ABD’nin kamu diplomasisi faaliyetleri açısından en önemli faaliyetlerinden biridir. USAID tarafından yönetilen 125 ülkeyi

kapsayan Fulbright programı ve her yıl farklı ülkelerden gelen 3000-5000 geleceğin lider adayına Amerikan kurumlarını yerinde görme fırsatı sunan International Visitors Program'ları eğitim değişim programlarının en ünlüleri arasında yer almaktadır (Nye, 2005, s.40; aktaran Berdibek, 2012, s.20).

ABD Hollywood'la dünyanın bir numaralı film ve televizyon programı ihracatçısıdır. Amerikan kültürünün tanıtılmasında, politik mesajların iletilmesinde ve olumlu imaj sağlamada görsel simgeler büyük öneme sahiptir. Amerikan değerlerinin ve politikalarının iletiminde Hollywood filmlerinde yer alan görüntüler, büyük pay sahibidir (Akçadağ, tarihsiz, s.11).

Uyguladığı politikaların dünya tarafından duyulmasını kitle iletişim araçları ile sağlayan ABD, görsel iletişim alanındaki hedefleri, planları, projeleri, bütçesi, uluslararası ortak yapımlarla tüm dünyadaki izleyicileri hedeflemektedir. Bu unsurlar ise ABD'nin uyguladığı kamu diplomasisi faaliyetlerinin tüm dünyaya yayılmasını kolaylaştırmaktadır (Bostancı, 2012, s.72). ABD ayrıca, günümüzde dünyanın en önemli iletişim araçlarından biri olan internetin en güçlü paydaşdır (Berdibek, 2012, s.19). Dünya genelindeki televizyon, radyo, gazete, dergi gibi medya kuruluşlarının birçoğunda da ABD'nin doğrudan ve dolaylı olarak etkisi bulunduğunu söylemek mümkündür. Dünyanın en önemli film ve televizyon programı ihracatçısı Hollywood'a sahip olan ABD, medya aracılığıyla da Amerikan değerlerini ve politikalarını iletebilmektedir. Bu nedenlerle ABD'nin, yumuşak güç potansiyelini kamu diplomasisi aracılığıyla aktarmada en başarılı ülkelerin başında geldiği görülmektedir ve dış politika yürütücüleri de henüz soğuk savaş dönemindeyken dahi kamu diplomasisini dünya siyasetinin başarılı olmasında ön koşul olarak kabul etmektedir (Berdibek, 2012, s.19). ABD gibi büyük bir ekonomik gücün kamu diplomasisi üzerinde de yansımaları bulunmaktadır. ABD, dünyaca ünlü büyük markaları sayesinde dünyadaki imajını da güçlendirmektedir (Akçadağ, tarihsiz, s.10).

Kalın'a (2010) göre, dünyanın en büyük kamu diplomasisi faaliyetini yürütmesine karşın ABD'nin 11 Eylül sonrasında imaj ve güvenilirlik sorunu var olmaya devam etmektedir. Akçadağ (tarihsiz) ise kamu diplomasisini o anki konjonktüre endekslemesi ve sorun ya da tehdit ortadan kalktığında kamu diplomasisi çalışmalarının ve araçlarının da ortadan kalkması veya etkisiz hale getirilmesini ABD'nin kamu diplomasisi konusundaki en büyük eksisi olarak görmektedir.

2.2.1.2. Avrupa Birliği

Avrupa Birliği, kendini etkin bir "yumuşak gc'" olarak konumlandırmaya çalışmakta ve hem Avrupa kamuoylarına hem de Balkanlar, Ortadoğu, Kafkaslar ve Afrika gibi yakın komşu bölgelerinde kamu diplomasisi faaliyetleri yürütmektedir. Avrupa Komisyonunun 1999 yılında yaptığı yenilikler sonucunda AB'nin hem iç hem de dış kamuoyuna yönelik etkin bir iletişim politikası geliştirmiş olduğu görülmektedir (Kalın, 2010, s.7). 1 Ocak 2002 yılında hayata geçirilen yeni para birimi Euro'nun lansmanında bu iletişim stratejisi ilk başarısını göstermiştir. 1999'da kurulan AB Basın Genel Müdürlüğü (Director-General Press) ise Avrupa lkelerinde var olan AB şüpheciliğine karşı çeşitli programlar uygulamaktadır ve bu politikaları uygularken AB Basın Genel Müdürlüğü, ye ve ye olmayan ülkelerde var olan çeşitli basın kuruluşlarını ve iletişim ajanslarını sürece dahil etmekte ve onların kaynaklarından faydalanmaktadır (Michalski, 2007, s.128; aktaran Kalın, 2010, s.7).

Alman Dışışleri Bakanlığı'nın 2002 yılında hazırladığı bir rapora göre, "kamu diplomasisi Avrupa'da bütün meselelerin yanında en öncelikli konu olarak değerlendirilmektedir" (Paschke, 2002; aktaran Kalın, 2010, s.7). Avrupa dünyadaki diğer bölgelere göre uluslararası kültürel ilişkiler konusunda, daha eski bir geleneğe sahiptir ve bu konuda daha çok harcama yapılmaktadır. En çok harcama yapan lke Fransa, ikinci Kanada, nc ise İngiltere'dir (Wyszomirski, Burgess ve Peila, 2003, s.19; aktaran Akçadağ, tarihsiz, s.14).

AB'nin Erasmus ğrenci değerişim programının yanı sıra, birliğe ye veya aday olmayan ülkelerin öğrencilerine sunulan değerişim programları ve İngiltere'nin Chevening, Fransa'nın Eiffel, Almanya'nın DAAD bursları sayesinde her yıl binlerce ğrenci AB yesi ülkelerde eğitim almakta ve Avrupa kültürünü yakından tanımaktadır (Akçadağ, tarihsiz, 14). Ayrıca, Avrupa lkeleri için uluslararası yayın yapan radyolar önemli bir kamu diplomasisi aracıdır. Yirmiye yakın dilde yayın yapan Radio France Internationale yaklaşık 45 milyon dinleyiciye ulaşmaktayken, kırk üç dilde yayın yapan BBC World aracılığıyla İngiliz kültürü, 150 milyon insana ulaşmaktadır (Sirois, 2007, s.5; Akçadağ, tarihsiz, s.14).

Avrupa Birliği dışındaki kamuoylarına yönelik iletişim ve diplomasiyi, dış politikasının stratejik bir unsuru olarak gören AB, uluslararası iletişim alanına da büyük kaynaklar ayırmaktadır. AB'nin dış politikasını -ortak bir AB dış politikası oluşturma sürecinin zorluklarına rağmen- Avrupa Komisyonu ve ona bağlı iletişim birimlerinin,

hem AB hem de yabancı kamuoyuna etkin bir şekilde anlatmaya çalıştığı görülmektedir (Kalın, 2010, s.7). Ancak, pek çok AB üyesi ülke için kamu diplomasisinin, ulusal çıkarlara yönelik bir çaba olarak görülmesi dolayısıyla bu konuda üye ülkeler arasındaki işbirliğinin çok gelişmiş olmadığını söylemek mümkündür. Bu durum, AB'nin bir bütün olarak etkin bir kamu diplomasisi yürütmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Devletler, kamu diplomasisini bağımsız olarak kendi yöntemleriyle sürdürmeyi tercih etmektedirler. Bu durum ortak kamu diplomasisi konusunda hiçbir çalışma yapılmadığı anlamına gelmemektedir. Örneğin, üye ülkeler arasında bu konuda etkin bir işbirliği sağlama ve pek çok Avrupa kültürel ilişki enstitüsünün aktivitelerini bir çatı altında toplama amaçlı olarak kurulan, on iki üyeye sahip CICEB (Consociato Institutorum Culturalium Europaeorum Inter Belgas) bunun göstergesidir (Akçadağ, tarihsiz, s.16).

2.2.1.3. İngiltere

Görece azalan gücüne rağmen, bir zamanlar "üzerinde güneşin batmadığı imparatorluk" olarak bilinen İngiltere'nin kamu diplomasisi ve stratejik iletişim alanındaki çalışmaları, yoğun ve etkin bir şekilde devam etmektedir. İngiliz kamu diplomasisi, siyaset, dış politika, ticaret, kültür, dil, eğitim, turizm ve "markalaşma" gibi unsurları başarılı ve dengeli bir şekilde biraraya getirmektedir. İngilizce'nin dünyanın en fazla rağbet edilen lingua franca'sı haline gelmesi, İngiliz kamu diplomasisi faaliyetlerine çok büyük bir avantaj sağlamakta ve dil öğretimi üzerinden kültürel diplomasi ve sosyal empati yapılmaktadır (Kalın, 2010, s.8). Ülkenin dilinin ve kültürünün yayılması için faaliyet gösteren ulusal ajanslardan biri olan ve hükümet tarafından finanse edilen British Council (Sirois, 2007, s.5; Akçadağ, tarihsiz, s.14) ise İngiltere'nin bu konudaki kamu diplomasisi faaliyetlerine iyi bir örnek olarak verilebilir.

İngiliz Dışişleri Bakanlığı, British Council ve BBC Dünya Servisi İngiltere'nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten kurumlardır. British Council ve BBC Dünya Servisi resmi hüviyet taşımasına ve kamu kaynaklarını kullanmasına rağmen, özerk bir niteliğe sahiptir ve hükümetin propaganda amaçlı kontrolüne tabi değildir. Bu kurumlar arasında etkili bir iş bölümü vardır: Dışişleri diplomatik iletişimi, British Council kültürel iletişimi, BBC ise medya iletişimini sağlamaktadır. Bu üç kurumun dışında İngiliz kamu diplomasisine katkı sağlayan pek çok kurum daha bulunmaktadır (Fisher, 2009, s.251-261; aktaran Berdibek, 2012, s.21). Bu kurumların etkin kullanımı, İngiliz kamu diplomasisinin başarısında önemli bir rol oynamaktadır (Kalın, 2010, s.8).

2.2.1.4. Almanya

Almanya'nın "diyalog" kurarak yabancı hedef gruplarını etkilemek için çalıştığı çeşitli kamu diplomasisi aktörlerinin misyonu, Almanya'ya olan ilgiyi güçlendirebilmek için Almanya'nın iç ve dış politikasını anlatmak, toplumsal gelişmeleri tartışmak ve Alman değer sisteminin anlaşılabilirliğini desteklemektir. Alman kamu diplomasisinin Dış İşleri Bakanlığı dışındaki temel aktörleri birçoğu devlet tarafında finanse edilen ancak bağımsız olan uluslararası yayıncılık kuruluşları, kültür enstitüleri ve akademik değişim burs programlarını yürüten kurumlardır (Zöllner, 2009, s.263; aktaran Yıldırım, 2015, s.242-243). Almanya'da kamu diplomasisi faaliyeti yürüten kurum ve kuruluşlardan en önemlisi Almanya kamu diplomasisi faaliyetlerinin koordinasyonunu sağlayan Dış Politika Ofisi altında bulunan özel birim İletişim Genel Müdürlüğü'dür. Müdürlüğün temel amacı, Almanya'nın iç ve dış politikasını anlatmaktır. 1953 yılında kurulan uluslararası medya organı olan Deutsche Welle'in amacı ise Hitler sonrası Almanya, yani; yeni Almanya'yı anlatmaktır. Radyo, televizyon ve internet servisi olmak üzere 30 dilde yayın ve yayım yapılmaktadır. Yaklaşık olarak 65 milyon kişinin dinlediği ve 28 milyon izleyicisinin olduğu tahmin edilmektedir (Zöllner, 2009, s.262-270; aktaran Berdibek, 2012, s.22). Almanya'da kamu diplomasisi faaliyetleri yürüten bir başka önemli kurum 1951 yılında kurulan "Goethe Enstitüsü"dür. Goethe Enstitüsü dil ve kültürün yayılması için faaliyet göstermektedir ve sivil toplum tarafından kurulmuştur (Sirois, 2007, s.5; Akçadağ, tarihsiz, s.14). Enstitünün bütçesi dış politika ofisi ile basın ve bilgi kurumu tarafından karşılanmaktadır. Alman dilini öğretme, kültürel iş birliği ve Alman kültürünü çeşitli aktivitelerle aktarma gibi hedefleri bulunan Goethe Enstitüsünün bugün, 81 ülkede faaliyet yapan şubesi bulunmaktadır. Alman Akademik Değişim Servisi de bir başka önemli kurumdur. Alman ve yabancı uyruklu öğrenci, öğretmen ve araştırmacılara değişim bursları verilerek Alman ve yabancı ülke üniversiteleri arasında iş birliği sağlanmaktadır ve asıl amaç, Alman dostu kuşaklar yaratmaktır (Zöllner, 2009, s.262-270; aktaran Berdibek, 2012, s.22).

2.2.1.5. Fransa

Kamu diplomasisi faaliyetleri açısından önemli bir aktör olan Fransa'nın son derece geniş bir diplomatik ağa sahiptir. Aynı zamanda kültürel ilişkiler ve uluslararası yayıncılıkta güçlü bir arşivi bulunmaktadır. Temsilcilikler, yayıncılar, kültür kuruluşları

ile strateji toplantıları, çeşitli birliklerle ilişkiler ağı oluşturarak kültürel ağını özellikle Güney Afrika, Orta Asya ve Orta Amerika gibi bölgelere doğru sürekli genişletmektedir (Yıldırım, 2015, s.248). Fransa'da kültürel alanda dil ve kültürün yayılması için faaliyet gösteren Fransız Enstitüsü ve Kültür Merkezleri, hükümet tarafından finanse edilmektedir. Alliance Française ise aynı amaca hizmet eden bir enstitüdür ancak sivil toplum tarafından kurulmuştur (Sirois, 2007, s.5; Akçadağ, tarihsiz, s.14) ve 136 ülkede 1040 merkez ile her yıl yaklaşık 450 bin kişiye ulaşmakta, burada 160 farklı ulustan öğrenci eğitim almakta ve 6 milyondan fazla kişi ise kültürel etkinliklere katılmaktadır (Yıldırım, 2015, s.247).

2.2.1.6. Çin

"Kamu diplomasisi" kavramı Çin siyasi literatüründe yaygın bir şekilde kullanılmasa da, bu yönde pek çok faaliyet yaptığı bilinmekte olan Çin Halk Cumhuriyeti, kamu diplomasisini etkin bir şekilde kullanmaya çalışan ülkelerden biridir (Kalın, 2010, s.8). Çin, diplomasi araçları arasında imajını güçlendirme, ulusal güvenliği sağlama, ekonomik ilgiyi arttırma, uzun süreli gelişmelerde etkin bir çevre yaratbilmek yer almaktadır ve Çin'in birebir etkinlikler dışında medyayı da aktif ve akılcı bir şekilde kullanmaya başladığı görülmektedir (Yang, Kluyeva ve Taylor, 2012; Aktaran Yıldırım, 2015, s.231). Çin kendini "barışçıl, kalkınmakta olan, güvenilir, işbirliğine açık ve devasa nüfusuna hizmet eden bir ülke" olarak takdim etmeyi hedeflemekte ve komşularını kendisinden korkmamaları gerektiği konusunda ikna etmek için diplomatik araçları kullanmaktadır (Kalın, 2010, s.8).

Ekonomik kalkınmasını dış politikasının ve kamu diplomasisinin merkezine yerleştiren Çin, "demokratik değerler olmadan ekonomik kalkınma olmaz" diyen Batı devletlerine de dolaylı bir cevap vermekte ve iç işlerine karışmamalarını garanti altına almaya çalışmaktadır (Kalın, 2010, s.8-9). Çin Halk Cumhuriyeti'nin bu alandaki propaganda ve diplomasi çalışmaları, -batılı devletlerden ve kamuoylarından gelen eleştirilere rağmen- yakın bölgesinde etkili olmaktadır. Ekonomi, ticaret ve diplomasi ağırlıklı bir imaj çalışmasına yoğunlaşan Çin, şu andaki komünist yönetimine rağmen geleneksel Çin kültürünün zengin imkânlarından yararlanmaya çalışmakta ve Çinli sanatçılar, edebiyatçılar ve özellikle Çin sineması, yeni bir Çin imajının inşa edilip yaygınlaştırılmasında kayda değer bir rol oynamaktadır (d'Hooghe, 2007, s.88-89; Aktaran Kalın, 2010, s.9).

2.2.2. Türkiye’de kamu diplomasisinin tarihsel gelişimi

Türkiye’nin kamu diplomasisi tarihini açıklamak amacıyla bu bölümde, Türkiye’nin yumuşak gücüne, Türkiye’de yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerine ve bu faaliyetleri yürüten başlıca kurumların hangi amaç ve misyonla çalışmalarını yürüttüklerine yer verilmektedir.

2.2.2.1. Türkiye’nin yumuşak gücü

"Yumuşak güç" kavramı ilk olarak 1980’li yıllarda Joseph Nye kullanılmaya başlanmış ve uluslararası ilişkilerde ekonomik ve askeri yığınak yapmanın ötesinde farklı güç biçimlerinin bulunduğu varsayımıyla açıklanmıştır. Nye’a göre istenilen bir şeyi elde etmenin üç yolu şunlardır: Karşınızdaki kişiyi kaba kuvvetle tehdit etmek ve gerekirse savaşmak; muhatabınızı çeşitli biçimlerde "satın almak"; ve "yumuşak güç" kullanarak ikna etmek. Yumuşak güç, "istenilen bir şeyi, kaba güç kullanarak değil, başkalarının sizin hedeflerinizi kabul etmesini sağlayarak elde etmenizdir". Bu, karşı tarafı inandırıcı argümanlar ve rasyonel politikalarla ikna ederek mümkündür. Burada temel güç unsurları, inandırıcılık ve ikna kabiliyetidir. Bu unsurlar aynı zamanda güç kullanımına meşruiyet sağlamaktadır (Kalın, 2010, s.3).

Soğuk savaş dönemindeki sert güç kavramı, yeni uluslararası sistemde yerini ülkelerin “yumuşak güçlerine” bırakmıştır. Ülkeler, artık başka ülkeleri sahip oldukları yumuşak güç potansiyeli ile (bilim, sanat, kültür, spor, eğitim vb.) etkilemekte, onlar için cazip bir ülke konumuna gelmekte ve bu süreçte kendi politikalarını başka ülkelere kabul ettirmekte ve bu sürecin temelini iletişim, etkileşim, ikna ve işbirliği oluşturmaktadır (Özkan, 2015, s.12). Kültür, eğitim, sanat, yazılı ve görsel medya, film, şiir, edebiyat, mimari, yüksek öğretim (üniversiteler, araştırma merkezleri, vb.), sivil toplum kuruluşları, bilim ve teknoloji altyapısı ve inovasyon kapasitesi, turizm, ekonomik işbirliği platformları ve diplomasi gibi yumuşak gücü besleyen pek çok unsur bulunmaktayken; "kaba güç"ün (hardpower), askeri ve ekonomik göstergelerin ötesinde farklı nüfuz ve çekim alanlarını ifade etmektedir. Bu unsurların bileşkesinden ortaya çıkan yumuşak güç ise bir ülkenin sosyal sermayesinin derinliğini de ortaya koyar (Kalın, 2010, s.4).

Sivil toplum kuruluşları (STK), devletlerin iç ve dış politikalarını -ulusal sınırların ötesinde her türlü iletişim aracından yararlanarak- değiştirmelerini isteyebilmekte veya

etkide bulunabilmektedir. Türkiye’de ise dış politikayı etkileyebilen veya yurtdışında faaliyet yapabilen sivil toplum kuruluşları, Türkiye’nin diğer ülkeler ile ilişkilerini artırabilmektedir (Berdibek, 2012, s.40). Kalın (2010), Türkiye’nin sahip olduğu yumuşak güç unsurlarını şöyle değerlendirmektedir¹:

Türkiye’nin sahip olduğu ince güç, hem biçimi hem de kapsamı itibariyle diğer ülkelerden farklılıklar arz eder. Balkanlarda başlayıp Orta Asya’nın içlerine kadar uzanan Türkiye’nin ince güç potansiyeli, askeri yahut teknolojik üstünlükten ziyade, tevarüs ettiği tarih ve kültür derinliğinden kaynaklanmaktadır. Türkiye’nin bu coğrafyada temsil ettiği değerler, tarihi birikim ve kültürel derinlik, bir tarafta bölge dinamiklerini harekete geçirmekte, öbür tarafta yeni etkileşim alanlarının doğmasına imkân sağlamaktadır. Balkanlardan Ortadoğu’ya ve Asya’nın içlerine uzanan geniş coğrafyada Türklerin, Kürtlerin, Boşnakların, Arnavutların, Çerkezlerin, Abazaların, Arapların, Azerilerin, Kazakların, Kırgızların, Özbeklerin, Türkmenlerin ve diğer etnik grupların ortak paydası, paylaştıkları ve beraber inşa ettikleri Osmanlı tecrübesidir. Bu farklı grupları bir araya getiren, onların ortak bir zaman ve mekân tecrübesini idrak etmelerini sağlayan, bu Osmanlı mirasıdır. Bugün Türkiye bu mirasın merkez coğrafyasını temsil etmektedir. Fakat bu, bazılarının iddia ettiği gibi "yeni-Osmanlılık" adı altında ortaya çıkan yeni bir emperyal güç macerası değildir. Tersine, şu anda tecrübe edilen şey, yukarıda işaret ettiğimiz yeni jeopolitik tasavvurun ve küresel muhayyilenin bölge insanının kendi referanslarıyla barışık hale gelmesine imkân tanınmasıdır. Bu tecrübenin yeniden hatırlanması, bugüne ve yarına ilişkin ince güç alanlarının teşekkülü açısından önemli bir işleve sahiptir. Bütün bu unsurlara ilaveten, Türk demokrasisi ve Türk sivil toplum sektörünün canlı yapısı, Türkiye’nin ince gücünün en önemli dayanaklarını oluşturmaktadır (Kalın, 2010, s.4-5).

Berdibek’e (2012) göre, Türkiye’nin dış politikası, onun bölgedeki çekiciliğinin önemli unsurları arasında görülmektedir. Bu politikaların, Ortadoğu genelinde Türkiye’nin -özellikle Arap kamuoyundaki- popülerliğine katkıda bulunduğunu söylemek mümkündür. Genel olarak araştırmacıların, Türkiye’nin yumuşak güç potansiyelinin en önemli kaynakları olarak kültürü, siyasal sistem-değerleri ve dış politika uygulamaları üzerinde uzlaştıkları görülmektedir. Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Türkiye’nin yumuşak gücünün en çok hissedilebileceği bölgelerden biridir ve ayrıca dil, sanat, sinema, spor, iletişim, bilişim gibi kültürün alt-birimlerini oluşturan alanlarda, Türkiye’nin Ortadoğu ve Kuzey Afrika halkları tarafından cazibe merkezi olarak

¹İbrahim Kalın, İngilizce’deki “soft power” kavramına Türkçe’de “ince güç” olarak yer vermektedir (Kalın, 2010).

görülmesini sağlayan unsurlar da Türkiye'nin yumuşak gücüne yönelik önemli gelişmeler arasındadır (2012, s.36).

Akçadağ ise Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetleri yürütürken sahip olduğu hangi yumuşak güç unsurlarını nasıl kullanması gerektiğine yönelik düşüncelerini şöyle ifade etmektedir:

Yumuşak güç kaynaklarının etkin olarak kullanılabilmesi için faaliyetlerin birbirini tamamlayacak şekilde planlı yürütülmesi önem arz etmektedir. Bu nedenle, devletin tüm birimlerinin ve STK'ların yumuşak güç kapsamındaki faaliyetleri, mümkün olduğunca ahenkli bir şekilde planlamaları gerekmektedir. Ayrıca, yumuşak güç kaynaklarının kullanımı ile ilgili planlamalarda, öncelikle hedef ülke ve toplumların analizi yapılmalı; uygulamada ise her faaliyet sonrası sağlanan etki değerlendirilmelidir. Unutulmaması gereken, farklı ülkelerin farklı kamu diplomasisi gerektirdiği, bu nedenle her ulus için ayrı strateji yürütmek gerektiğidir.

Basın ve yayın organları, Türkiye'nin yurt dışındaki mevcut imajının düzeltilmesi için yönlendirilmeli, bu konuda sorumlu bir yayıncılık anlayışı izlemeleri teşvik edilmelidir. Ülkemizin bilim ve teknoloji üretmeye yönelik yetenekleri yükselterek uluslararası rekabet gücü artırılmalı, özellikle ticaret ve sanayide marka yaratmaya özen gösterilmelidir. Yüksek öğretim sistemimiz, dünyada önde gelen üniversitelerin eğitim ve öğretim seviyesine ulaştırılmalı, ortak üniversite projeleri ile Türkiye ve Türk eğitim sistemi tanıtılmalı, yabancı öğrencilere verilen burs imkânları geliştirilerek daha çok yabancı öğrenci Türkiye'ye çekilmeye çalışılmalıdır. Önemli yumşak güç kaynaklarına sahip ABD'nin bu gücünün işkence, insan haklarının ihlali, ölüm cezası gibi unsurlarla zayıfladığı göz önünde bulundurulmalı, insanlığın ortak değeri olan temel hak ve özgürlüklere ve demokrasiye gereken önem verilmelidir.

Yumuşak gücün bir unsuru olan sporun her dalında ülkemizin temsil edilmesine çalışılmalı, büyük kitleler tarafından izlenen popüler spor dallarındaki dünya ve olimpiyat müsabakalarında başarılı sonuçlar almaya odaklı çalışmalar yapılmalı, sporcular desteklenmelidir. Turizm sektöründe de turist profiline uygun ve kaliteli programlar geliştirilmeli, turistlere ülkemizin doğal güzellikleri, kültürel zenginlikleri ve misafirperverliği tanıtılmalıdır. Ayrıca, hem Balkanlar bölgesinde, hem de Ortadoğu bölgesinde Türkiye'nin etkisini artıran bir diğer faktör olarak Türk film ve dizi endüstrisi desteklenmeli, dikkat çekici yapımlar ile bölge insanların Türk kültür ve medeniyetini daha iyi tanıması sağlanmaya çalışılmalıdır. Özetle, etkin bir kamu diplomasisi için hiçbir hedef kitle göz ardı edilmemelidir: çocuklar, öğrenciler, geleceğin liderler ve yöneticileri, sanatçılar, gazeteciler, aydınlar, sporcular... vs (Akçadağ, tarihsiz, s.20-22).

2.2.2.2. Türkiye’de kamu diplomasisi faaliyetleri

Akçadağ’a (tarihsiz, s.18) göre, Türkiye’deki kamu diplomasisi çalışmaları henüz çok yenidir. Yıllarca kamu diplomasisine önem vermemenin getirdiği sorunlarla boğuşan Türkiye için bu sorunların en büyüğü yabancı kamuoyu tarafından tanınmamak değil, yanlış tanınmak ve kendini dünyaya iyi ifade edememektir. Türkiye’de ülkeler arasında, devlet ve hükümet başkanları nezdinde yürütülen ilişkilerin diplomasi bağlamında yeterli olduğu düşünülse de, yumuşak gücün uluslararası ilişkilerde öne çıkması ve değişen diplomasi anlayışı doğrudan kamuoylarına yönelik faaliyetleri zorunlu hale getirmiştir.

2009 yılında kurulan Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nün oluşturulmasıyla birlikte Türkiye’de kamu diplomasisi kavramı özellikle yoğun bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Koordinatörlüğün kuruluş genelgesinde, “kamu diplomasisi, devletlerarasındaki resmi diplomasi yanında, uluslararası toplumu etkilemenin ve yönlendirmenin bir aracı” olarak tanımlanmıştır. “Uluslararası platformlarda, ülkemizin uzun süredir maruz kaldığı itham ve sorunlar karşısında haklılığımızı kanıtlamaya yönelik çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için, kamu diplomasisi yöntem ve araçlarıyla uluslararası toplumun doğru yönde bilgilendirilmesi gerektiği” ifade edilmiştir. Türkiye ve benzeri ülkelerin, uluslararası kamuoyunda en temel problemi tanınmamak değil, yanlış tanınmaktır. Bundan dolayı Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü’nü kurulmuş ve bölgesel ve küresel düzlemde önemli bir aktör olmak isteyen Türkiye’nin kurum ve kuruluşlarının koordinasyon halinde çalışmaları gerektiği vurgulanmıştır (Berdibek, 2012, s.42-43).

Kalın’a göre, Türk dış politikasının ve kamu diplomasisinin başarılı olabilmesi için Türkiye’nin elinde devlet kurumlarından STK’lara, iş çevrelerinden sanatçılara, medya mensuplarından bilim adamlarına, aydınlardan akademisyenlere, insani yardım kuruluşlarından insan hakları örgütlerine kadar geniş bir aktörler manzumesi bulunmaktadır. Türkiye’nin yükselen bir güç olması ise bütün bu aktörlerin bu tarihi sürece yapıcı katkı vermelerine bağlı olacaktır (2010, s.13).

Akçadağ’a (tarihsiz, s.22) göre kamu diplomasisi, uluslararası toplumu etkilemenin ve yönlendirmenin en önemli araçlarından biridir ve bir ülkenin çıkarlarını savunma, meşruiyet sağlama ve dış kamuoyu oluşturma anlamında en etkili araçlarından biridir. İletişimin küreselleştiği dünyada her ülkenin en verimli şekilde bu araçtan yararlanmaya çalışması doğaldır. Kendini iyi ifade edemeyen, yanlış algılanan ve hakkında ön yargılara sahip olunan Türkiye de bu yeni diplomasi alanını göz ardı etmemeli, sahip olduğu

yumuşak güç kaynaklarını iyi değerlendirmelidir. “Tarihi birikimi, medeniyet değerleri ve gelecek vizyonu ile Türkiye, sahip olduğu kültür, sanat, bilim, eğitim vb. yumuşak güç araçlarını etkili şekilde kullanabilirse, bu yönde bir stratejik plan ortaya koyup uygulayabilirse; kamu diplomasisinin kendisine sağlayabileceği fırsat ve imkanlardan en üst düzeyde yararlanabilir” (Özkan, 2015, s.4).

2.2.2.3. T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı

T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı, Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün kapatılmasının ardından T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na bağlı yeni bir birim olarak kurulmuştur. 24 Temmuz 2018 tarih ve 30488 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 14 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan ve hizmet vermeye başlayan T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı (<https://www.iletisim.gov.tr/turkce/kurum-hakkinda>. Erişim Tarihi: 01.04.2022) çatısı altında faaliyetini sürdüren Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı'nın görevleri şunlardır²:

- a) Türkiye'nin ulusal ve uluslararası alanda ileri sürdüğü tezlerini ve politika tercihlerini belirlenen stratejik iletişim çerçevesinde uluslararası kamuoyu üzerinde etkili olacak şekilde aktarmak ve etkin tanıtımını gerçekleştirmek.
- b) Uluslararası kamuoyu nezdinde kamu diplomasisi alanında çalışmalar yürüten kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği halinde araştırmalar yapmak, raporlar hazırlamak, programlar organize etmek veya benzeri projeleri desteklemek.
- c) Türkiye'nin uluslararası alanda menfaatlerini destekleyecek çalışmaları sağlamak üzere panel, sempozyum, konferans, proje veya program gibi faaliyetlerde bulunmak, ilgili kurum ve kuruluşlarla gerekli koordinasyonu sağlayarak bahsekonu çevrelerin ülkemizle ilişkilerinde sürekliliği sağlamak.
- ç) Yurtdışında uluslararası kamuoyu üzerinde etkili olan ve Türkiye ile ilgili çalışmalar yapan kurum ve kuruluşlar ile kişilerin çeşitli organizasyonlar vasıtasıyla ülkemiz hakkında doğru bir şekilde bilgilendirilmelerini sağlamak.
- d) Cumhurbaşkanınca belirlenen uluslararası tanıtıma ilişkin hedef ve stratejileri uygulamak.
- e) Uluslararası platformlarda, uluslararası toplumun doğru yönde bilgilendirilmesine yönelik olarak kamu diplomasisi yöntem ve araçlarını kullanarak (...) tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları arasında işbirliği yapmak ve koordinasyonu sağlamak.

²<https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=19&MevzuatNo=14&MevzuatTertip=5> (Erişim Tarihi: 01.04.2022).

2.2.2.4. Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı (TİKA)

1991’de Soğuk Savaş’ın sona ermesi ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliğinin (SSCB) dağılmasıyla birlikte dünyada önemli değişimler yaşanmıştır. Birçok yeni ulus devlet tarih sahnesine çıkmış, ortak tarihi ve kültürel değerlere sahip olan bu yeni ulus devletlerin Türkiye’den büyük beklentileri olmuştur. Serbest pazar ekonomisinin uzağında sistemlere sahip bu ülkeler geçiş sürecinde donör ülkelerin, Dünya Bankası ve IMF’nin yer aldığı kalkınma işbirliği uygulamalarından yararlanmaya başlamıştır. Bu bağlamda konjonktürel olarak başta Türk Cumhuriyetleri olmak üzere, Türkiye’nin tarihi kültürel bağlarla sıkı sıkıya bağlı olduğu tabii coğrafyası ile güçlü bir işbirliği geliştirmek üzere 1992 yılında TİKA kurulmuştur. 480 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Dışişleri Bakanlığı’na bağlı olarak kurulan TİKA, 1999 yılında Cumhurbaşkanlığı tezkeresi ile Başbakanlığa bağlanmış, 2001 yılında teşkilat kanunu olan 4668 Sayılı “Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” yayımlanmıştır. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı bugün 54 ülkede 56 Program Koordinasyon Ofisi ile 150 ülkede faaliyet göstermektedir. Türkiye, TİKA aracılığı ile dost, kardeş ve akraba ülkelere yönelik olarak yaptığı çalışmaların temelinde bir barış kuşağı oluşturma çabası bulunmaktadır (<http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222>. Erişim Tarihi: 03.10.2017).

2.2.2.5. Yunus Emre Enstitüsü

Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye’yi, Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye’nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini arttırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfı olan Yunus Emre Vakfı’na bağlı bir kuruluştur. Enstitü, yurt dışında kurduğu merkezlerde yabancılara Türkçe öğretimi çalışmalarının yanı sıra Türkiye’nin tanıtımı amacıyla kültür ve sanat faaliyetleri yürütmekte, ayrıca bilimsel çalışmalara destek vermektedir. 2009 yılında faaliyetlerine başlayan Yunus Emre Enstitüsü’nün yurt dışında 40’den fazla kültür merkezi bulunmaktadır. Kültür merkezlerinde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan işbirlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe

öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla Türkiye'nin kültür ve sanatını tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde ülke temsil edilmektedir (<http://www.yee.org.tr/tr/yunusemreenstitusu>. Erişim Tarihi: 16.10.2017).

Kültür sanat ve yabancılara Türkçe öğretimi ana başlıkları altında dünyanın birçok ülkesinde gerçekleştirilecek faaliyetler ve oluşturulacak iş birlikleri ile dünya toplumlarının Türkiye'yi daha yakından ve doğru kaynaklardan tanımasını sağlama (<http://www.yee.org.tr/tr/vizyon>. Erişim Tarihi: 16.10.2017) vizyonuna sahip olan Yunus Emre Enstitüsü'nün misyonu ise Türkiye'yi, kültürel mirasını, Türk dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak, Türkiye'nin diğer ülkeler ile dostluğunu geliştirmek, kültürel alışverişini arttırmak, bununla ilgili yurt içi ve yurt dışındaki bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak, Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek (<http://www.yee.org.tr/tr/misyon>. Erişim Tarihi: 16.10.2017) olarak belirtilmektedir.

2.2.2.6. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

Afetlerle ilgili olarak görev yapan İçişleri Bakanlığı'na bağlı Sivil Savunma Genel Müdürlüğü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na bağlı Afet İşleri Genel Müdürlüğü ve Başbakanlık'a bağlı Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü kapatılarak 2009 yılında çıkarılan 5902 sayılı yasa ile Başbakanlık'a bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı kurularak yetki ve sorumluluklar tek bir çatı altında toplanmıştır. Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afetlere müdahale edilmesi ve afet sonrasındaki iyileştirme çalışmalarının süratle tamamlanması amacıyla gereken faaliyetlerin planlanması, yönlendirilmesi, desteklenmesi, koordine edilmesi ve etkin uygulanması için ülkenin tüm kurum ve kuruluşları arasında işbirliğini sağlayan, çok yönlü, çok aktörlü, bu alanda kaynakların rasyonel kullanılmasını gözeten, faaliyetlerinde disiplinler arası çalışmayı esas alan iş odaklı, esnek ve dinamik yapıda teşkil edilmiş bir kurumdur. Sadece ulusal çapta değil uluslararası anlamda da birçok başarılı operasyona imza atan Başkanlık, dünyanın en uzak coğrafyalarında dahi yaşanan afet ve acil durumlara kayıtsız kalmamış, kaliteli, profesyonel ve alanında uzman personeli, teknolojik ekipmanı ile Haiti'den Japonya'ya, Şili'den Myanmar'a kadar yardım elini uzatmış; Libya, Tunus, Mısır ve Suriye yaşanan toplumsal olaylarda dünyanın takdirini kazanan tahliye ve insani yardım operasyonlarını başarıyla

gerçekleştirmiştir (<https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda>. Erişim Tarihi: 11.10.2017).

2.2.2.7. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Başbakanlığa bağlı müsteşarlık düzeyinde bir kamu kurumu olarak 6 Nisan 2010 tarihinde kurulmuştur. YTB yurtdışındaki Türk vatandaşları, kardeş topluluklar ile Türkiye’de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilere yönelik çalışmaları koordine etme, bu alanlarda verilen hizmetleri ve yapılan faaliyetleri geliştirme görevini üstlenmiştir. YTB, hem yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarıyla hem de kardeş topluluklarla ilişkileri güçlendirmek, ekonomik, sosyal ve kültürel olarak daha yakın ilişkiler tesis etmek üzere faaliyet göstermektedir. Türkiye Burslusu öğrencileri ise; “dünyanın dört bir yanındaki gönüllü elçilerimiz” olarak tanımlamaktadır (<https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/baskanligimiz-2>. Erişim Tarihi: 08.10.2017).

2.2.2.8. Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT)

Devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla, 01 Mayıs 1964’de, özel yasayla özerk tüzel bir kişiliğine sahip olarak kurulan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), 1972’deki anayasa değişiklikleri ile kurum “tarafsız” bir kamu iktisadi kuruluş olarak tanımlandı. 1982 Anayasası hükümleri doğrultusunda 1984 yılında Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu yeniden düzenlendi. Anayasanın 133. maddesinin 1993’te değiştirilmesiyle özel radyo ve televizyon yayınları serbest bırakılırken, TRT’nin özerkliği yeniden tesis edildi. TRT bugün, özerkliği ve tarafsızlığı anayasada hükme bağlanan, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yayın yapan kamu hizmeti yayıncısı olarak hizmet vermektedir. Avrupa’da yaşayan Türk işçilerine yönelik TRT-INT yayınları başladı. 1993’te Kafkasya ve Orta Asya’ya yönelik programların yer aldığı TRT-AVRASYA kanalı, 1995’te ise TBMM TV yayına girdi. 01.01.2009’da farklı dil ve lehçelerde yayın yapan ilk kanal TRT 6 Kürtçe yayına başladı. Kanalın adı, 2015 yılında TRT Kurdî olarak değişti. 20.11.2008’de hayata geçirilen www.trtvotworld.com, 31 dilde haber yayını ile yeni medya hizmet ortamındaki yayıncılar arasında dünyada 5. sırada yer aldı. Bugün yayın yapılan bölgeyle ve bütün dünyayla ilgili sıcak gelişmeler, uzmanların görüşlerinin de yer aldığı kapsamlı, tarafsız ve doğru bir içerikle 41 dilde dünya kamuoyuna sunulmaktadır. Balkanlar’dan Orta

Asya'ya, Ortadoğu'dan Kafkaslara 27 ülke ve 13 muhtar cumhuriyette yaklaşık 250 milyon nüfuslu bir coğrafyaya hitap edecek olan TRT Avaz, 21.03.2009'da yayın hayatına başlayarak Türkçe, Azerbaycan Türkçesi, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmençe programları ile yayın coğrafyasındaki bütün ülkelerin yer alacağı ve her ülkeden izleyicinin kendinden bir şeyler bulacağı "ortak kanal" oldu. "Tanık Olmaya Hazır mısınız?" sloganıyla 17 Ekim 2009'da yayına başlayan TRT Belgesel Kanalı Türkiye'yi; İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça ve Türkçe ile beş farklı dilde dünyaya tanıtmaktadır. 2009'da ayrıca Radyo 6, TRT Nağme, TRT Ankara Kent Radyosu, TRT Türkü ile TRT Avrupa FM radyoları yayına başladı. TRT, Avrupa ve dünyanın önde gelen haber kanallarından Euronews ile işbirliğine imza atarak Euronews'in büyük ortakları arasına girdi ve Euronews haber kanalı Ocak 2010'da 9. dil olarak Türkçe yayına başladı. 18 Mart 2010 tarihinde TRT Haber kanalı yayın hayatına başlarken, Arapça yayın yapan TRT –"ETTÜRKİYYE" Kanalı, Arap ülkelerinde en çok seyredilen kanal olmayı hedefleyerek 4 Nisan 2010 tarihinde yayına başladı. Kanal, 2015 yılında TRT-El Arabia ismini aldı. TRT, bugün 14 televizyon kanalı, 5 ulusal, 5 bölgesel, 3 uluslararası ve 3 yerel radyo istasyonu, trt.net.tr ve 41 dilde hazırlanan www.trtvotworld.com isimli web siteleri, teleteks yayını, "Televizyon", "TRT Çocuk", "Radyovizyon" isimli basılı dergileriyle Türkiye ve dünyaya yayın yapmaktadır (<http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>. Erişim Tarihi: 03.12.2017).

2.2.2.9. Anadolu Ajansı

Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmadan 17 gün önce 6 Nisan 1920'de kurulan Anadolu Ajansı, TBMM'nin çıkardığı ilk yasaları duyurmuş, Milli Mücadele'nin ve Kurtuluş Savaşı'nın her aşamasına, Cumhuriyet devrimlerine tanıklık etmiştir. İstanbul'un 16 Mart 1920'de resmen işgali ve Meclis-i Mebusan'ın kapanması üzerine Mustafa Kemal Paşa, Ankara'da toplanacak Meclis için seçim yapılmasını illere bildirmiştir. Artık İstanbul'da kalınamayacağını gören bazı aydınlar da bir süredir Milli Mücadele'ye katılmanın yollarını aramaktaydı. Bu gelişme, Anadolu Ajansı'nın kuruluşunu da sağlayacaktı. Ankara'ya doğru yola çıkan iki ayrı kafiide yer alan gazeteci Yunus Nadi (Abalıoğlu) ile gazeteci yazar Halide Edip (Adivar), 31 Mart'ta Geyve'de buluştular. Tren istasyonundaki mola sırasında Ankara'ya gider gitmez ilk iş olarak "bir ajans teşkilatı" kurulmasının gerekliliğini görüştüler. Ajansın adını konuşurlarken; "Türk," "Ankara," "Anadolu" seçenekleri arasından "Anadolu Ajansı" isminde karar kıldılar. Mustafa

Kemal Paşa'nın karargahı "Ziraat Mektebi"nde (şimdi Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü) Anadolu Ajansı'nın kurulması gündeme getirildi ve 6 Nisan 1920'de Anadolu Ajansı'nın kuruluşu gerçekleştirildi. İçeride, savaştan ve dış dünyadan habersiz kalmış bir halkı ülke ve dünya olaylarından haberdar kılmak, bazı yabancı ve İstanbul gazetelerinin teslimiyetçi tutumlarıyla mücadele etmek gerekiyordu. Dışarıda, ulusal mücadeleyi savunmak, Türkiye'nin haklı istekleri konusunda kamuoyunu aydınlatmak ve ona karşı bazı çevrelerin yürüttüğü oyunları boşa çıkarmak zorunluydu. Atatürk'ün, Anadolu Ajansı'nı Batılı anlamda bir haber ajansı kimliğine kavuşturmak amacıyla 1 Mart 1925'te "Anadolu Ajansı Türk Anonim Şirketi" kuruldu. O tarihlerde, Batı ülkelerinde bile örneği görülmemiş böyle bir yapılanmayla Anadolu Ajansı, özerk statüye kavuştu (<http://aa.com.tr/tr/p/tarihce>, Erişim Tarihi: 02.09.2017).

Türkçe, İngilizce, Arapça, BHS (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça), Rusça, Kürtçe-Soranice, Kürtçe-Kurmançî, Fransızca, Arnavutça, Farsça, Makedonca, Endonezce ve İspanyolca olmak üzere toplam 13 dilde yayın yapan, 41 ülkede ofisi olan, 100 ülkede temsilciliğe, 142 farklı uyruktan 3 binden fazla çalışana sahip Anadolu Ajansı'nın günlük ortalama 3 bine yakın haber, 3 binden fazla fotoğraf, 8 infografik, 310 video yayınladığı ve 100 ülkede 6 bin basın kuruluşuna hizmet verdiği görülmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinden yayın yapan Anadolu Ajansı, günlük ortalama 42 noktadan 16 canlı yayın yapmaktadır. Yurt içinde 81 ilde 85, yurt dışında ise 41 merkezde ofisi ve 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Uluslararası iş birliği sayısı 42 olan Anadolu Ajansı, haber ajanslarıyla ortaklıklarıyla dünya televizyonlarına fotoğraf ve video içeriği sağlamaktadır. Geniş bir fotoğraf ve video havuzuna sahip olan Anadolu Images, finans haberlerinin yer aldığı Finans Terminali ve enerji haberlerinin yer aldığı Enerji Terminalinin yanı sıra dünya genelindeki kritik bölgelerde içerik üretip, uluslararası alanda temel referans kaynağı haline gelmek ve farkındalık oluşturmak misyonuyla hayata geçirilen Yeşil Hat, Teyit Hattı ve Ayrımcılık Hattı Anadolu Ajansı'nın yeni uygulamaları arasında yer almaktadır (Anadolu Ajansı, 2022).

2.2.2.10. Türk Kızılayı

Savaş alanında yaralanan ya da hastalanan askerlere hiçbir ayırım gözetmeksizin yardım etmek arzusundan doğan Kızılay, ilk olarak 11 Haziran 1868 tarihinde "Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulmuş, 1877'de "Osmanlı Hilali Ahmer Cemiyeti", 1923'de "Türkiye Hilaliahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay

Cemiyeti" ve 1947'de "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır. Gönüllü bir sosyal hizmet kuruluşu olan Kızılay, tüzel kişiliğe sahiptir ve özel hukuk hükümlerine tabidir. Kamu yararına çalışan Kızılay, yardım ve hizmetleri karşılıksızdır ve kar amacı gütmaz. Genel merkez ve şubelerden oluşan Kızılay teşkilatının Genel Müdürlük dışındaki bütün kademelerindeki görevler fahridir. Kızılay, insanlık, ayırım gözetmemek, tarafsızlık, bağımsızlık, hayır kurumu niteliği, birlik ve evrensellik ilkelerinden oluşan Uluslararası Kızılay-Kızıllaç Topluluğu'nun temel ilkelerini paylaşır. Kızılay amacını, “her nerede görülür ise hiçbir ayırım yapmaksızın insanın acısını önlemeye veya hafifletmeye çalışmak, insanın hayatını ve sağlığını korumak, onun kişiliğine saygı gösterilmesini sağlamak ve insanlar arasındaki karşılıklı anlayışı, dostluğu saygıyı, işbirliğini ve sürekli barışı getirmeye uğraşmak” olarak tanımamaktadır (<http://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>. Erişim Tarihi: 08.10.2017).

2.2.2.11. Türk Hava Yolları (THY)

20.05.1933 tarihinde Milli Savunma Bakanlığı'na bağılı ‘Hava Yolları Devlet İşletmesi’ adıyla kurulan Türk Hava Yolları'nın ilk filosu, 2 King Bird (5 koltuklu), 2 Junkers F-13 (4 koltuklu), 1 ATH-9 (10 koltuklu) uçaklarından oluşmaktaydı. 1938 yılında ‘Devlet Hava Yolları Umum Müdürlüğü’ adı ile Ulaştırma Bakanlığı'na bağlandı ve ilk dış seferini 1947 yılında Ankara-İstanbul-Atina arasında gerçekleştirdi. 1956 yılında ise Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı, 60 milyon TL sermaye ile kuruldu. 1990 yılında özelleştirilecek kurumlar listesinde yer alan THY, aynı yıl Ekim ayında % 1.55 oranında halka arz edildi. 2004 yılında % 23 oranındaki ikinci halka arz süreci de tamamlanan Türk Hava Yolları, 2006 yılında % 25 oranındaki üçüncü özelleştirilme süreciyle özel şirket statüsüne kavuştu. Türk Hava Yolları, 01.04.2008'de dünyanın en büyük uçuş ailesi olan “Star Alliance” havayolu ittifakının üyesi oldu. Türk Hava Yolları'nın alt markası AnadoluJet ise 23.04.2008 tarihinde faaliyete başladı. THY, 2005 yılında 14.1 milyon, 2006'da 16.9 milyon, 2007'de 19.6 milyon, 2008'de 22.5 milyon, 2009'da 25.1 milyon, 2010'da 29.1 milyon, 2011'de 32.6 milyon, 2012'de 39 milyon, 2013'de 48.3 milyon, 2014'de 54.8 milyon, 2015'de 61.2 milyon, 2016'da ise 62.8 milyon yolcu taşıdı. Türkiye'nin bayrak taşıyıcı havayolu şirketi THY'nin son yıllarda sadece kendi içinde değil, çeşitli ortaklıklar dâhilinde de 15 farklı şirketle çalışmalarını sürdürmekte olduğu görülmektedir (<https://p.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakkimizda/index.html>. Erişim Tarihi: 20.11.2017).

2.2.2.12. TÜRKSÖY

1993 yılında Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan ve Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanları tarafından imzalanan anlaşmayla kurulan TÜRKSÖY, Türk Dünyası'nın UNESCO'sudur. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Rusya Federasyonu'na bağlı Tataristan, Başkurdistan, Altay, Saha, Tıva, Hakas Cumhuriyeti ve Moldova'ya bağlı Gagavuz Yeri gözlemci üye olarak TÜRKSÖY'a katılmışlardır. TÜRKSÖY'un kuruluş aşamasında Türk Kültür ve Sanatları Ortak Yönetimi olarak belirlenmiş olan ismi, daha sonra alınan kararlar ile Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı olarak değiştirilmiştir. TÜRKSÖY amacını, “kurulduğu günden bu yana Türk halklarının gönül birlikteliğini ve kardeşliğini güçlendirmek, ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak ve dünyaya tanıtmak için çalışmak” olarak tanımlamaktadır. TÜRKSÖY'un kuruluşu itibarıyla çalışmalarını üye ülke devlet başkanlarının himayelerinde yürütmekte olduğu görülmektedir (https://www.turksoy.org/tr/turksoy/about_, Erişim Tarihi: 20.11.2017).

2.3. Uluslararası Haber Ajansları ve Haberin Kamu Diplomasisindeki Rolü

Ajans, Latin kökenli bir kelimedir. Bu kavram Fransızca'da “agence”, İngilizce'de “agency”, Almanca'da “agentur”, İtalyanca'da “agenzia”, Rusça'da “agenstvo”, Sırpça'da “agencija”, İspanyolca'da “agencia” biçiminde kullanılmaktadır (Girgin, 2002b, s. 93).

Değişik anlamlar içermesine rağmen, ajans kelimesinin ağırlıklı anlamı haberle bağlantılıdır. En kısa anlatımıyla “toptancı haber üreticileri” de denilen haber ajansları, kitle iletişim araçlarına haber sağlayan kuruluşlardır. Haber ajansları, haber niteliği taşıyan gelişmeleri, olayları, (eylem, söylem ya da eylem-söylemleri), en kısa süre içinde derleyerek ilgili kuruluşlara ya da ilgililere iletirler (Girgin, 2002b, s. 94).

Genel anlamda ajans, çeşitli kitle iletişim araçlarına, amaçları doğrultusunda olayları izleyerek, bunları tarafsızlık, doğruluk ve hızlilik ilkelerine bağlı kalarak değerlendirmeye tabi tutan ve sonra da edindiği bilgileri çeşitli yol ve yöntemlerle, en geniş şekilde abnelere ulaştırılan kuruluşlardır (Bülbül, 2000, s. 110).

Muhabir, foto muhabiri ve kameramanları vasıtasıyla; haber, fotoğraf, görüntü toplayıp, bunları redaktör, editor ve kurgucuları, montajcıları aracılığıyla belirli formatlara getirip işleyen ve ortaya çıkan ürünü ücret karşılığında abonelerine ileten kuruluşlara haber ajansı denir. Haber ajansları haber, fotoğraf, görüntünün dışında grafik,

hazır sayfa mizanpajları, cep telefonları için kısa mesajlar, kısa haber videoları, İnternet kuruluşu aboneleri için özel dizayn edilmiş haber, fotoğraf ve videolarla hizmet ağını geliştirmiş, günümüzün yaygın İnternet kullanım alanları olan Twitter ve Facebook üzerinden de haberlerini sunar olmuştur (Şahin, 2012, s. 116).

Bir haber ajansının üç temel işlevi vardır (Girgin, 2002b, s. 96):

1. Haber ya da haber için gerekli malzemeleri toplamak,
2. Yazılı, görüntülü, sesli haber üretmek,
3. Toplanan haber malzemelerini ya da üretilen haberleri, hedef kitle olan üyelere, paydaşlara, abonelere dağıtmak; müşterilere satmak.

Dünya üzerinde, gerçek anlamdaki haber ajanslarının ilki, ticari amaçla kurulan Havas'tır. Waterloo bozgunundan sonra iflas etmiş bir tüccar ve banker durumunda kalan, La Gazette de France gazetesinin eski ortaklarından 49 yaşındaki Charles-Louis Havas (1783-1858) Paris'te, 1832 yılının Ağustos ayında "Yabancı Gazeteleri Tercüme Bürosu" açmıştır (Historie Generale De La Presse Française 1969, s. 29; Aktaran Girgin, 2002b, s. 9).

Dünyanın belli başlı haber ajansları, emperyalist ülkelerin elinde ve denetimindedir (Girgin, 2002a, s. 174). Bu ajanslar "uluslararası şirket" olarak tanıtılsalar da kendilerini ana ülke hükümetlerine bağlayan birer mülkiyet ve denetim yapılarına sahiptirler. Örgütlenme yapıları ise dünya ölçeğinde faaliyet gösteren ticari şirketlerinkine benzemektedir (Özcan, 1983, s. 19; Aktaran Girgin, 2002a, s. 174).

Haber ajansları sahip oldukları teknolojik olanakların üstünlüğü sayesinde diğer kitle araçlarına kıyasla haberi toplama ve dağıtma işlemlerini daha j-hızlı gerçekleştirirler. Aynı zamanda haberleri daha ucuza mal edebilmektedirler. Dolayısıyla haber ajanslarının, uluslararası iletişimin temel direği olduğu ve kitle iletişim araçları için haberin hızlı akışını sağlayan çok önemli kuruluşlar olduğunu söylemek mümkündür (Tokgöz, 1994, s.106; Aktaran Girgin, 2002b, s. 53).

Dünyadaki haber akışı içinde haber ajanslarının yeri çok önemlidir. Büyük uluslararası haber ajansları (Reuters, United Press International UPI, Associated Press AP, Agence France Presse AFP ve Itar-TASS), ki bunlar 1982'ye kadar 5 büyükler olarak anılmışlardır, dünya haber akışının dengesini gelişmiş ülkeler lehine çeviren üretim kapasitesine sahiptirler (Şahin, 2012, s. 220-221).

Söz konusu uluslararası haber ajansları tüm dünyada faaliyet göstermektedir ve bu ajansların kendi ülkelerinin sömürgeleştirmiş olduğu bölgeleri ekonomik, siyasal ve kültürel açıdan denetim altında tuttuklarını söylemek mümkündür. Buna örnek olarak, AP'nin Amerika kıtası, Latin Amerika ve Uzakdoğu'da; Reuters'ın "Anglosaxon" Afrika ve İngiliz Uluslar Topluluğu (Commonwealth) ülkelerinde ve AFP'nin ise "Francophone" Afrika'daki büyük etkinliği gösterilebilir (Girgin, 2002a, s.174).

Haberlerin gelişmiş ülkelere doğru yoğun ve tek yönlü akışını sağlayan bu yapı büyük dengesizlikleri de beraberinde getirmektedir. Haber, fotoğraf, görüntü sayısı ile bunların içeriği, uluslararası haber akışındaki dengesizliği daha da pekiştirmektedir (Şahin, 2012, s. 221). Ekonomik koşullar, haber dolaşımının dengesini belirlemektedir. Ekonomik açıdan güçlü olmak, beraberinde teknik olarak yeterli donanımına sahip olmayı da getirir. Bu durum, kitle iletişiminin her alanında ve özellikle uluslararası haber ajanslarının yayın politikalarında yoğun bir biçimde gözlemlenmektedir (Girgin, 2002a, s. 176).

Dünya çapında yüzlerce haber ajansının bulunduğu bir ortamda, bazı ajanslar çok önde giderken bazılarının adı bile duyulmamış, çok yerel kalmışlardır. Bunun çeşitli nedenleri vardır, en önemlisi haber ajansının bulunduğu ülke ve o ülkenin ekonomik, siyasi şartlarıdır. Bir başka önemli nokta ise o haber ajansının işlevi ve abonelerine sunduğu hizmetin kalitesidir (Şahin, 2012, s. 218).

Bu nedenle, iletişim teknolojilerini geliştiren toplumların uluslararası iletişim alanında güçlü olmaları dolayısıyla üstünlüğe sahip oldukları, haber toplama ve dağıtım süreçlerinde de büyük bir avantaja sahip olduklarını söylemek mümkündür (İlgez, 1999, s.103-106; Aktaran Girgin, 2002a, s. 176).

Uluslararası iletişimin temel sorunu eşitsizlik ve dengesizliğin çözümü için, özellikle gelişmekte olan ülkelerin, kendi toplumsal, kültürel, siyasal ve ekonomik amaçlarına uygun iletişim politikaları belirlemeleri gerekmektedir. Daha sonraki amaç ise kendi ulusal ajanslarını güçlendirerek, bilgiye aracısız ulaşma aşamasına gelmek olmalıdır. Bu yöntemle uluslararası tekeli ajansların etkilerinin, tamamen ortadan kaldırılmasa bile azaltılması mümkün olacaktır (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 1998, s.79; Aktaran Girgin, 2002a, s. 183-184).

Her ülkenin sınırlarını aşan çıkarları da söz konusudur. Bu çıkarların barış ve serbest piyasa ortamında korunabilmesi son derece güçtür. Ülkeler, eski dönemlerde sınır aşırı çıkarlarını ancak savaşla koruyabilmişlerdir (Girgin, 2002a, s. 177). Çağımız sıcak

savaşlardan çok daha cetin kurallar ve çok daha acımasız yöntemlerle gerçekleştirilen soğuk savaşlar da yaşamıştır. Ülkeler söz konusu yöntemleri ve bazı araçları kullanarak, bir başka ülkeyi etkileri altında tutmaya çalışırlar. Soğuk savaşın araçlarından en önemlileri ise iletişim teknikleridir, ağlarıdır, kitle iletişim araçlarıdır ve dolayısıyla haber ajanslarıdır (Girgin, s. 13; Aktaran Girgin, 2002a, s. 177).

Nitekim bugün “dünyanın jandarma güçleri” durumundaki bütün devletlerin, uluslararası ölçekli, tüm dünya ülkelerine haber, haber malzemesi ve görüntü dağıtan haber ajansları vardır. Görsel, işitsel ve yazılı basının, haber, bilgi ve görüntü gereksinimini büyük ölçüde karşılayan bu kuruluşlar, tüm ülkelerde kitle iletişim araçlarının basilica kurumu ve can damarı sayılmaktadır. Çünkü uluslararası yayın yapan bir haber ajansı, bulunduğu ülkenin uluslararası ortamda en etkin tanıtım ve koşullandırma araçlarından biridir (Bulut, 96, s.1125-1134; Aktaran Girgin, 2002a, s. 177).

İletişim teknolojilerinin gelişmesi, uzak noktalar arasındaki haber akışını kolaylaştırırken, dünyanın dört bir yanından haber iletebilmek için birçok yerde muhabir bulundurmanın büyük harcamalara neden olması, haber ajansları arasında işbirliğini gündeme getirmiştir (Bengi, 1996; Girgin, 2002b, s. 16)

Ajanslar, haberlerin toplanma ve aktarılma maliyetlerinin yüksekliği nedeniyle bütçeleri zorlanmaya başlayınca, kısa sürede çok fazla rekabete girmemek için aralarında işbirliği anlaşmaları imzalamayı kararlaştırmışlardır. Böylece ulusal pazarlarda, uluslararası haber değişimi yaparak pazarı paylaşma uygulaması başlatılmıştır. Nitekim Charles-Louis Havas’ın 1858’deki ölümünden sonra 1859 yılında, Londra’daki Reuter, ve Berlin’deki Wolff ajansları ile Havas arasında ilk işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır (Jeanneney, 1998, s. 101; Aktaran Gönenç, 2015, s. 51).

31 Aralık 1931’de, AP, öteki uluslararası ajanslarla işbirliği yapmasını öngören bütün anlaşmaları bozmuş, 1932 Şubatı’ndan itibaren de tam bir özgür çalışma içine girmiştir. Bundan sonra işbirliği anlaşmaları, olanak bulunduğu ikili olarak yapılmıştır. Böylece her haber ajansı, karşılıklı kısıtlamalardan kurtularak bir ölçüde özgürlüğe kavuşmuştur (Monographies (I), 1980, s. 2; Aktaran Girgin, 2002b, s. 19). 1944 yılında da, uluslararası haber ajansları arasındaki işbirliği anlaşmaları ortadan kalkmış ve bütün ajanslar, tüm dünyada tam bir serbest rekabet içine girmişlerdir (Girgin, 2002b, s. 19).

Emperyalizmin iletişim boyutunun özel bir dalının da, kültürel ve iletişim alanlarının kesiştiği “haber akışı alanı” olduğu bir kez daha ortaya çıkmaktadır (Girgin, 2002b, s. 54).

Gönenç’e (2015, s. 228) göre, medya dünyası 21. Yüzyıl haberciliğinin Facebook ve Twitter evreninde olacağını söylemektedir. Bütün bu eleştiri sorunları içinde haber ajansları eksiksiz ve kaliteli haberin yerinin doldurulamayacağını kanıtlamak zorundadır. Radyolatin, televizyonların, İnternet sitelerinin, bolguların ve Twitter kullanıcılarının karşısında ajansların en büyük kozu hızları ve çabukluklarıdır. Ajansların yalnızca haberi ilk veren olmak değil, aynı zamanda güvenilir, analiz edilebilir, yorumlanabilir, çoğulcu, tarafsız, bağımsız ve dünyaya açık ve çeşitli haberler veren kuruluşlar olmak zorundadır.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümü; araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama tekniği ve aracı ile veri analizi başlıklarından oluşmaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, nitel araştırmada çok yaygın olarak kullanılan durum çalışması yöntemi kullanılacaktır. Nitel durum çalışmasının en belirgin özelliği bir ya da birkaç durumun derinliğine araştırılmasıdır. Yani bir duruma ilişkin etkenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Cohen vd., 2005; Silverman, 2006; Yıldırım ve Şimşek, 2005; aktaran Beycioğlu, 2012, s. 199).

Evren ile ilgili bir yargıya varmak için evrenin tamamı ya da evreni temsil edecek nitelikte belirlenen bir örneklem ile yapılan tarama modeli genel tarama yöntemi (Karasar, 2005) ile elde edilen veriler bu çalışmanın birinci ve ikinci bölümünde kamu diplomasisi kavramını, tarihçesini, kamu diplomasisi ve kültürel diplomasiinin çalışma alanlarını, medyanın kamu diplomasisindeki rolünü, dünyada ve Türkiye’de kamu diplomasisinin gelişimini ortaya koymak üzere derlenecektir.

Bireylerin toplumsal davranışlarını gözlem, deney ve testlerle nesnel bir şekilde ölçme amacını taşıyan nicel yöntem, olgu ve olayları gözlemlenebilir, ölçülebilir, sayısal olarak ifade edilebilir ve tekrarlanabilir bir şekilde ortaya koyan bir araştırma yaklaşımıdır. Gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı nitel araştırmanın amacı ise bireylerin toplumsal dünyaya yönelik algılarını

yorumlamaya çalışmak ve olayları doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya koymaktır. Nicel araştırmacının soruları *ne kadar?, ne miktarda?, hangi sıklıkta?* gibi sorular iken, nitel araştırma *ne?, nasıl?, niçin?* sorularına yanıt aramaktadır (Bedir Erişti, 2013, s. 9).

Nicel araştırmada araştırmacı gözlediği olaylara ilişkin hiçbir etki yaratmamaya çalışmaktadır. Nitel araştırmada ise araştırmacı, toplumsal durumun daha iyi anlaşılması için katılımcı olmaya çalışmakta ve olguların içinde olmaya olumlu olarak yaklaşmaktadır (Tekeli, 2008, s. 4).

Gerçekliği bireyin dışındaki maddi ortam olarak kabul eden nicel araştırma, değerlerden bağımsızdır ve genellemelere ulaşmayı hedefler (Şimşek, 2013:88-90). Nitel yöntemde; tanımlama, ölçme ve istatistiksel süreçler yoluyla nesnelliğin sağlandığı ileri sürülen nicel yöntemden farklı olarak araştırmacının bilimsel becerisi ve anlamlandırma gücünden bahsedilir (Erdoğan, 2012, s. 115). Bu nedenle, insanı ve toplumsal konuları araştıran sosyal bilimlerde betimsel ve gerçekçi analizler yapabilmek için nitel yöntemlerden yararlanılmasının büyük bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Karma yöntem yaklaşımına göre her olay ve olgunun hem nitel hem de nicel boyutu vardır. Eğer gerçek bütüncül ve zengin bir çerçevede anlaşılacak isteniyorsa hem nicel hem de nitel boyutunun incelenmesi gerekmektedir. Karma yöntem araştırmalarının önemli özelliklerinden biri de farklı yöntemlerle toplanan verilerin birbirini doğrulama amacıyla kullanılması ve bu şekilde sonuçlardaki inandırıcılığın daha güçlü olmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

3.2. Evren ve Örneklem

Baltacı'ya (2018, s. 234) göre, "Nitel araştırmalarda evren, araştırmacının incelediği olay veya olguyu en iyi yansıtacağını düşündüğü veya hakkında bilgi almak istediği gruplardır".

"Araştırmacının incelediği, ilgilendiği, hakkında fikir sahibi olmak istediği ve aktif olarak araştırdığı evrenden aldığı ve o evreni temsil ettiğini düşündüğü gruba örneklem adı verilmektedir" (Neuman, 2014; Kothari, 2004'den aktaran Baltacı, 2016, s. 235).

"Nitel araştırmalarda en sık kullanılan örnekleme yöntemleri amaçlı, rastgele, gönüllü ve evren örneklemlerdir. Amaçlı örneklemlerde araştırmacılar katılımcıları çalışma için en uygun özelliklerine göre belirler" (Başkale, 2016, s. 26).

“Nitel çalışmalarda araştırmacının, incelediği olguyu açıklamasında yardımcı olacak birey ve mekân ve durumları, çalışma için seçmesi amaçlı bir seçimdir. Çünkü amaçlı seçilen örneklem, çalışma probleminin ve çalışmanın merkezi, incelenen olgunun anlaşılmasına yönelik zengin bilgiler sunabilecek niteliktedir” (Baltacı, 2016, s. 266).

Bu araştırmanın evrenini Türkiye’de yaşanan 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimine yönelik haberler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarih aralığında İngilizce olarak internette yayınlanan haberlerden oluşmaktadır.

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Bu çalışmada, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanı Ömer Faruk Tanrıverdi, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu ve TRT Haber Koordinatör Yardımcısı Mehmet Başar ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir.

Ayrıca Anadolu Ajansı ve uluslararası haber kuruluşlarının 15 Temmuz 2016-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi” ile ilgili üretmiş olduğu haberler incelenmiştir.

- Haber dili İngilizce olan,
- İnternette yayınlanan,
- Uluslararası haber kuruluşları için, 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerini kapsayan, aa.com.tr/en adresi dışındaki web sitelerinde yayınlanmış, “coup” ya da “coup attempt” ve “Anadolu Agency” kelimelerini içeren,
- YouTube, Twitter, Facebook ve Wikipedia gibi sosyal ağlar ve web siteleri ile Türkiye menşeli yayıncı kuruluşlar dışında yayınlanan,
- Anadolu Ajansı için ise 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerinde “coup” ya da “coup attempt” kelimelerini içeren haberler incelenen haberler arasında yer almaktadır.

3.4. Veri Analizi

Bu çalışmada, analiz tekniği olarak hem nicel hem nitel boyutları içeren karma yöntemler kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde, amaçlı olarak iki ya da daha fazla analiz veya veri toplama yolunun aynı araştırmada kullanılmasını olarak tanımlanan karma yöntem yaklaşımında nicel yöntem aracılığıyla toplanan veriler birçok katılımcıya ulaşmayı

sağlarken, gözlem, görüşme vb. gibi nitel yöntemler kullanılarak elde edilen veriler, araştırma konusunun daha derinlemesine incelenmesine imkan sağlar (Greene vd., 2005; akt. Beycioğlu, 2012, s. 198-199).

Bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmenin yanı sıra eleştirel söylem analizi yöntemiyle “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi” ile ilgili haberler incelenmiştir. Çalışma yöntemi olarak eleştirel söylem çözümlemesinin seçilmesinin amacı, bir ülkede yaşanan darbe girişiminin diğer ülkelerde ele alınış biçiminin incelenirken eleştirel, sosyal ve politik çözümlemelerin önem arz etmesidir. Haberlerde kullanılan ifadelerin biçimsel olarak incelenmesi yeterli olmayacağı için, anlam inşa edilmesi açısından araç olarak kullanılan söylemin incelenmesi gerekir.

van Dijk’ın söylem çözümlemesi modeli, “makro yapı ve mikro yapı” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Makro yapı, tematik ve şematik yapı olarak incelenmekte; mikro yapı çözümlemelerinde ise sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, sözcük seçimleri ve retorik çözümlemeleri yapılmaktadır. van Dijk’ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli aşağıdaki gibidir (Özer, 2011, s. 83-85):

A. Makro Yapı

1. Tematik Yapı

a. Başlık/lar

b. Haber Girişi

1. *Spot/lar*

2. *Spot olmadığında haber metninin ilk paragrafi alınmalıdır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa ilk cümle haber girişi olarak alınabilir.*

c. Fotoğraf

2. Şematik Yapı

a. *Durum*

1. Ana Olayın Sunumu

2. Sonuçlar

3. Ardalan Bilgisi (Önceki olay da dahil)

4. Bağlam Bilgisi

b. *Yorum*

1. Haber kaynakları

2. Olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar

B. Mikro Yapı

1. Sentaktik Çözümleme

a. Cümle yapılarının aktif ya da pasif olması

b. Cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması

2. Bölgesel Uyum

- a. Nedensel ilişki
 - b. İşlevsel ilişki
 - c. Referansal ilişki
- 3. Sözcük Seçimleri**
- 4. Haber Retoriği**
- a. Fotoğraf
 - b. İnandırıcı bilgiler
 - c. Görgü tanıklarının ifadeleri

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Giriş

Çalışmanın bu bölümünde, Anadolu Ajansı örneğinde kamu diplomasisinin rolü çerçevesinde Anadolu Ajansı'nın tarihçesi ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi”ne yönelik Anadolu Ajansı'nın ve uluslararası haber kuruluşlarının üretmiş olduğu haberlerin söylem analizi yer alacaktır.

4.2. Anadolu Ajansı Örneğinde Haberin Kamu Diplomasisindeki Rolü

Bu bölümde, Anadolu Ajansı'nın tarihçesine ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanı Ömer Faruk Tanrıverdi, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu ve TRT Haber Koordinatör Yardımcısı Mehmet Başar ile yapılmış yarı yapılandırılmış görüşmelere yer verilecektir.

4.2.1. Anadolu Ajansı'nın tarihçesi

Bengi'ye (2012) göre, Türk halkının kurtuluş mücadelesi verdiği dönemde çekilen sıkıntılardan biri de iletişim eksikliği olmuştur ve iletişim, savaş ortamında cephede elde edilen başarılar kadar önemlidir. Bu nedenle, halkın bilgilendirilmesi, aydınlatılması, bilinçlendirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, içte ve dışta bir kamuoyu oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Bengi (2012, s. 301), kurtuluş mücadelesinin verildiği yıllarda bir haber ajansı kurulması ihtiyacını ve fikrini şöyle ifade etmektedir:

“Bu ihtiyacı gören Gazi Mustafa Kemal, o dönemin en önemli iletişim yolu olan telgrafa önem vermiş, daha yaygın kitlelere ulaşabilmek için “fazilet adaları” diye nitelediği yerel basını desteklemiştir. Gazi Mustafa Kemal'in önem verdiği bir başka yapılanma da haber ajansı kurmaktır. Çünkü o sırada Türkiye'de Osmanlı'dan sağlanan imtiyazla faaliyet gösteren Havas Reuter Ajansı etkindi. İşgalci ülkelerin çıkarları doğrultusunda haber yayını yapan bu yabancı

kökenli ajans, ülkedeki gelişmeleri dünyaya yanlı ve olumsuz bir bakış açısı ile iletmektedir. Gazi Mustafa Kemal bu hususu Nutuk'ta da dile getirmiştir.”

Türkiye Havas Reuter'in Saltanat Şûrası'nın Türkiye'nin büyük devletlerden birinin himayesine girmekten yana olduğu haberi Gazi Mustafa Kemal'in bu ajansa olan güvensizliğini pekiştirmiştir. Nutuk'ta bu durumu şu ifadelerle anlatılmaktadır (Bengi, 2012, s. 301):

“27 Mayıs 1919 tarihinde Türkiye - Havas - Reuter (Royter) adındaki ajansın, toplanan Saltanat Şûrası ile ilgili açıklamaları arasında Şûrâyı oluşturan bütün üyelerin düşüncesi, Türkiye'nin büyük devletlerden birinin himâyesini sağlama noktasında birleşiyor haberini yayması üzerine, sadrazama, milletin, millî bağımsızlığını korumaya kararlı olduğunu ve doğabilecek bütün kötü sonuçlara karşı her türlü fedakârlığı göze aldığını ve millî vicdanı temsil etmeyen haberlerin endişe verici tepkiler yarattığını yaymakla birlikte, bütün milleti de bu durumdan nasıl haberdar ettiğimi başka bir açıklama dolayısıyla belirtmişim.”

Gazi Mustafa Kemal, Harbiye Nazırı Cemal Paşa'ya gönderdiği 8 Kasım 1919 tarihli şifreli telgrafta da Türkiye Havas-Reuter Ajansı'nın tutumunda herhangi bir değişiklik yapmadığını bildirmiştir. Bu ve benzeri art niyetli yayınlar üzerine milli bir ajans kurulmasının gerekli olduğu görüşü ağır basmış ve bu doğrultuda çalışmalar başlatılmıştır (Bengi, 2012, s. 302).

Milli Mücadele sırasında karşılaşılan cephede kazanılan başarının dış dünyaya duyurulamaması ve hareketin amacının anlatılamaması sorununu çözmek ancak yeni ve milli bir ajans kurmakla mümkün olacaktır (Bengi, 2012, s. 302). 31 Mart 1920 tarihinde, İstanbul'un 16 Mart 1920'de işgali üzerine Anadolu'ya geçen aydınlar arasında bulunan Yeni Gün gazetesinin sahibi Yunus Nadi (Abalıoğlu) ile gazeteci yazar Halide Edip (Adivar), Akhisar İstasyonu'nda mola sırasında, Ankara'ya ulaşınca “Anadolu Ajansı” adıyla bir haber ajansı kurulmasını, Mustafa Kemal Paşa'ya önermeyi kararlaştırırlar (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120; <https://www.aa.com.tr/tr/aa-98-yasinda/anadolu-ajansi-98-yasinda/1108849>, Erişim Tarihi: 30.04.2018).

Yunus Nadi'nin ifadesiyle “4 veya 5 Nisan akşamı” Mustafa Kemal Paşa'nın karargahı Ziraat Mektebinde (şimdiki Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü) yemekten sonra Anadolu Ajansı'nın kurulması gündeme getirilir. 6 Nisan 1920'de Ankara'da tüm dünyaya ulusal kurtuluş hareketinin haklılığını duyurma, halka cepheden doğru haberler vermek üzere “Anadolu Ajansı” (AA) kurulur. AA'nın kuruluşu, “Anadolu ve Rumeli

Müdafaai Hukuk Derneği Temsilciler Kurulu adına Mustafa Kemal” imzalı telgraflarla tüm yurda duyurulur (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120). Ajans başlangıçta dar bir kadro ile çalışan bağımsız bir kurulmuştur. AA'nın kurucusu Gazi Mustafa Kemal (Atatürk), ajansla çok yakından ilgilenmiş, ilk dönemlerde yayına verilen haberleri bizzat incelemiştir. Ajansın kurulduğu sırada henüz Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmadığı için Ajansın bir kuruluş kanunu yoktur (Bengi, 2012, s. 299).

Ziraat Mektebinde ayrılan büroda çalışmaya başlayan AA'nın ilk haberleri Mustafa Kemal Paşa'nın “Osmanlı Bankası'ndan temin edilmesini sağladığı daktilo ile yazılarak 12 Nisan'dan itibaren “Anadolu Ajansı Tebligatı” başlıklı telgraflarla kamuoyuna duyurulmaya başlanır (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120).

Mustafa Kemal Paşa, Milli Mücadele'nin ateşini tutuşturduğu bütün yurda gönderdiği tarihi genelgeyle Anadolu Ajansının kuruluşunu duyurmakla kalmaz, girişilen mücadelenin iç ve dış kamuoyuna duyurulmasının önemine de işaret eder. Mustafa Kemal Paşa imzalı Anadolu Ajansının kurulduğuna ilişkin genelge, günümüz Türkçesi ile şöyledir (<https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/anadolu-ajansi-97-yasinda/790121>, Erişim Tarihi: 07.09.2017):

"İslam'ın canevi olan Osmanlı Saltanatı merkezinin düşman işgaline geçmesi, bütün ülke ve ulusumuzun en büyük tehlikeyle karşılaşması sonucu olarak bütün Rumeli ve Anadolu'nun giriştiği ulusal ve kutsal savaşım sırasında, Müslüman kişilerin iç ve dış en doğru havadisle aydınlanmalarının zorunlu bir gereksinme olduğu önemle göz önüne alınmış, bunun sonucu, burada en yetkili kişilerden oluşan bir özel kurul yönetiminde, 'Anadolu Ajansı' adı altında bir kurum kurulmuştur. Anadolu Ajansının en hızlı araçlarla vereceği havadis ve bilgi, aslında Temsilciler Kurulumuzun belgeli ve asıl kaynaklarının sonucu olacağı için bu ajans bildirimlerinin oraca ve özellikle Müdafaa-i Hukuk örgütümüzce dahi seçilecek caddelere ve toplanılacak yerlere asılması, dağıtımı, dahası bucak ve köylere dek ulaştırılması yolunda olabildiğince çok yayınlanabilmesi için ivedili düzenlemeler yapılması, sonucundan da bilgi verilmesi önemle rica olunur."

Anadolu Ajansı, ilk haberlerini servis etmeye 12 Nisan 1920 tarihinde başlar. Ajansın ilk bülteni şu şekildedir (<https://www.aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/anadolu-ajansi-97-yasinda/790121>, Erişim Tarihi: 07.09.2017):

"Devlet Merkezimizin düşman işgali altına geçmesi üzerine Anadolu ve Rumeli'nin Müdafaa-i Hukuk azim ve kararlılığı içinde yiğitçe harekete geçtiği şu sıralarda, din ve vatan kardeşlerimizin en doğru haber ve bilgiler alabilmelerini sağlamak için kurulan Anadolu

Ajansı, bugünden itibaren göreve başlıyor. Bugün alınan haber ve bilgilerin oralarda da mümkün olduğu kadar fazla kimse tarafından okunup bilinmesi gereğini arz ve açıklamaya yer yoktur. Bu amaçla oralarda dahi özel örgütler meydana getirerek, her gün vereceğimiz bilgilerin telgrafhane kapılarında siyah levhalar üzerine yazılması ve yeterli araç olan yerlerde basılması, yayınlanması ve dağıtılması, nahiyelere ve hatta köylere kadar gönderilmesi hususlarının yerine getirilmesini hepinizin vatan ve millet sevgisinden ve yardımlarından rica ederiz. Bu başlangıçtan sonra, bugünkü son bilgiler aşağıdadır..."

7 Haziran 1920'de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi (Bugünkü Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü) kurulur. Bu genel müdürlüğün kurulma gerekçesi de, tıpkı Anadolu Ajansı'nın kuruluşunda olduğu gibi iç ve dış kamuoyunun aydınlatılması ihtiyacıdır (Bengi, 2012 s. 304).

Anadolu Ajansı Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesinin (bugünkü Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü) kurulmasından sonra bu genel müdürlük bünyesinde bir müdürlük olarak faaliyet göstermeye başlar ve böylece ajans, devlet örgüt yapısı içinde yerini alır (Bengi, 2012 s. 299).

Anadolu Ajansı'nın da kuruluşunda etkin rol üstlenen İzmir Mebusu Yunus Nadi Bey başkanlığındaki komisyon raporunda, ülkenin uğradığı felaketlerin en önemli etkenlerinden birinin iç ve dış kamuoyunun halkın yararına uygun bir şekilde yönetilmesinde gösterilen ihmal olduğu belirtilerek "Milli menafimizin müdafaası (ulusal çıkarlarımızın korunması) hususunda silâh kadar müessir olan siyaset ve fikir teşkilâtının öteden beri ihmal edilmiş olması keyfiyeti pek çok fenalıklara sebep olmuş ve elan da olmakta bulunmuştur." denilmektedir. Rapora göre, kurulacak genel müdürlüğün iki amacı vardır: Bunlardan biri içerideki gelişmeleri dışarıya tanıtmak, davanın meşruiyetini ispata çalışmak, diğeri de içeride milli birliği sağlamak için aydınlatma görevi yapmaktır. Komisyon Başkanı Yunus Nadi, tasarının müzakeresi sırasında Genel Kurulda konuşurken "propaganda" konusunu öne çıkarmış, basın dördüncü kuvvet olarak değerlendirildiği bir dönemde kamuoyunun aydınlatılması amacıyla böyle bir kurumun gerekli olduğunu söyler. Görüşmeler sonunda Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi'nin kurulması kararlaştırılır. Ajans artık bu genel müdürlük içinde bir birimdir (Bengi, 2012, s. 305).

Böylelikle, 1 Mart 1925'te ise Anadolu Ajansı Türk Anonim Şirketi kurularak, AA şirket statüsüne kavuşur. Ahmet Ağaoğlu, AA'nın ilk Yönetim Kurulu Başkanı olurken,

Alaeddin Bey de ilk Genel Müdürü olur. Anadolu Ajansı, 1 Aralık 1925'te Ticari Servisler hizmetini başlatır (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120).

Daha tarafsız ve özerk habercilik yapabilmek amacıyla anonim şirket haline getirilen Anadolu Ajansı'nın devletle irtibatı kesilmemiştir. İlk kurulduğunda tümüyle özel şahısların paydaş olduğu şirkete, TBMM'nin iradesiyle Hariciye Vekâleti bütçesinden kaynak aktarılmıştır. Anadolu Ajansı'na yapılan devlet yardımı bugün de devam etmektedir. Bu husus dolaylı bir anlatımla Anayasa'da da yerini almıştır. Zaman içinde Anadolu Ajansı'nın imtiyazlı durumu devam etmiş, anonim şirket yapısı içinde kurumun karşılaştığı sorunlar, çıkarılan özel kanunlarla aşılmıştır (Bengi, 2012 s. 299).

17 Eylül 1928'de Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu, Harf Devrimi'ne ilişkin hazırlıklara katkıda bulunmak amacıyla "siyasi bülten"lerin bu tarihten itibaren yeni Türk harfleriyle yayınlanmasını kararlaştırır (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120). 1931'e geldiğinde ise Anadolu Ajansı, 1969 yılına kadar hizmet vereceği Ulus'taki Genel Müdürlük binasına taşınır (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120).

AA'nın şirket haline gelişinin 10. Yıl dönümünde çıkarılan ve ajansın 1925-1935 yılları arasındaki gelişim sürecinin ele alındığı kitapçığa göre, 1926 yılında Ankara ve İstanbul'da 26 kişilik kadroyla hizmet veren ajans, 1935 yılına geldiğinde İstanbul'da bir müdürlük, İzmir'de ise bir temsilcilik oluşturur. 1935'te günlük Türkçe, Fransız siyasi ve genel bültenlerle mali ve spor bültenleri yayınlayan AA, aynı yıl Posta servisini kurar. Kısa süre sonra ise Foto servisi faaliyete geçer (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120).

6 Nisan 1945'te Anadolu Ajansı kuruluşunun 25. Yılı'nı kutlar. Kuruluş yıl dönümü dolayısıyla çıkarılan "25. Yıl 1920-1945" adlı yayına göre, "İç İstihbarat" ve "Dış İstihbarat" şeklinde örgütlenen ve 1941 yılında Ankara'da 41, İstanbul'da 26, İzmir'de 6 olmak üzere toplam 73 kişiyle hizmet veren AA'nın personel sayısı 1945'te 100'ün üzerine çıkar. İkinci Dünya Savaşı dolayısıyla Cenevre, Berlin ve Kahire muhabirliklerine ek olarak 1943'ten itibaren Peşte, Bükreş ve Sofya'ya yeniden muhabirler gönderilir ve Londra, Cezayir, Paris ve Atina'da yeni muhabirlikler oluşturulur (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 120).

Toplu İş sözleşmesi hakkının 1963 yılında tüm işçilere yasayla tanınmasının ardından, 1964'te Anadolu Ajansı'nda Fikir İşçileri Sendikası ile toplu iş sözleşmesi imzalanır. Daha sonra AA çalışanları Türkiye Gazeteciler Sendikası'nda (TGS) örgütlenirler. 1967'de Ankara Gölbaşı'nda verici istasyonu kurulur. Bu istasyon

sayesinde haberlerin Endonezya'dan İngiltere'ye kadar iletilebilmesi mümkün olur (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

1969'da Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 1998 yılına kadar hizmet vereceği Sıhhiye Hanımeli Sokak'taki binasına taşınır. Aynı yıl Fotoğraf Servisi devreye sokularak, haberlerin yanı sıra olayların fotoğrafları da seri şekilde abonelere ulaştırılmaya başlanır (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

6 Nisan 1970'de Anadolu Ajansı kuruluşunun 50. Yılı'nı kutlar. Kuruluş yıldönümü dolayısıyla yayınlanan "50. Yıl Özel Bülteni"ne göre, 1970'e gelindiğinde AA, "İç Haberler Bülteni", "Dış Haberler Bülteni", "İstanbul Haberleri Bülteni", "Parlamento Haberleri Bülteni" ve yabancı dilde yayınlanan haber bülteni olmak üzere günde 190 bin kelimelik haber yayını yapmaktadır. Dünyanın belli başlı haber ajansları (AFP-Fransa, Reuters-İngiltere, DPA-F. Almanya, AP-ABD, TASS-SSCB, ANSA-İtalya, PAP-Polonya, Tanjug-Yugoslavya, Pars-İran, MENA-Ortadoğu Haber Ajansı ve Pakistan Haber Ajansı) ile sözleşmeler yaparak, haber alma kaynaklarını genişleten AA'nın Ankara'daki merkezine teleks hatlarıyla bağlı İstanbul, İzmir ve Adana'da birer şubesi ve 600'e yakın yurt muhabiri bulunmaktadır (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

6 Nisan 1984'te Ekonomi Haberleri Müdürlüğü kurulur. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

7 Eylül 1986'da ise Anadolu Ajansı, haber alma, işleme ve iletme işlevlerini artık bilgisayar sistemi ile yürütmeye başlar. 11 Eylül 1986'da, Anadolu Ajansı'nın 8 Ağustos 1986'da yapılan Olağanüstü Genel Kurulu'nda Kabul edilen bugünkü statüsünü düzenleyen Ana Sözleşme, Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

1992'de daha sonraki yıllarda kapatılacak olan olan AA Görüntü Ünitesi oluşturulur. 1992'nin Kasım ayına gelindiğinde ise Anadolu Ajansı'nın öncülüğünde Türkçe Konuşan Ülkeler Haber Ajansları Birliği kurulur. Birliğin adı, 30 Nisan-3 Mayıs 2008 tarihleri arasında Bakü'de gerçekleştirilen 7. Genel Kurul Toplantısı'nda "Türk Dili Haber Ajansları Birliği" olarak değiştirilir. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

11 Mart 1993 yılında "Radyo Anadolu" yayın hayatına başlar. Ancak Ankara'nın yanı sıra İstanbul ve İzmir'de yayın yapar hale getirilen radyo daha sonra kapatılır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

21 Ekim 1997’de Anadolu Ajansı, Başbakan Mesut Yılmaz’ın da katıldığı toplantıyla VBI sistemi aracılığıyla kesintisiz haber yayını başlatır. AA’nın Tandoğan’daki yeni hizmet binası Başbakan Mesut Yılmaz’ın da katıldığı törenle açılır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

Ocak 2000’e gelindiğinde ise Özel Bülten Müdürlüğü kurulur. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 121).

AA, 2002’nin Kasım ayında Türk Standartları Enstitüsü’nden “ISO 9001: 2000 Kalite Belgesi” alır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

15-17 Nisan 2003’te Dünya Haber Ajansları Zirvesi, Anadolu Ajansı’nın ev sahipliğinde İstanbul’da toplanır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

20 Şubat 2004’te yerel basına yönelik “İl Bülteni” yayınlanmaya başlar. 6 Nisan 2004’te AA, TRT ile VBI anlaşmasını sonlandırarak, haber ve fotoğraflarını kendi uydu frekansından yayınlamaya başlar. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

Anadolu Ajansı, kuruluşunun 85. Yıl dönümünü 6 Nisan 2005’te Başbakan Recep Tayyip Erdoğan’ın da katıldığı törenle kutlar. Yeniden oluşturulan Görüntülü Haber Servisi, haber görüntülerini uydu üzerinden yayınlamaya başlar. Aynı zamanda yıl dönümü dolayısıyla yurt genelinde hatıra ormanları oluşturulur. Anadolu Ajansı Görüntülü Haber Servisi yurt dışından ilk canlı yayını ise Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer’in, Suriye Cumhurbaşkanı Beşşar Esad’ın resmi davetlisi olarak gittiği Şam’dan 13 Nisan 2005’te gerçekleştirir. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

6 Nisan 2006’ya gelindiğinde ise Anadolu Ajansı, kendi haber yazılımını kullanmaya başlar. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

6 Nisan 2007’de 87. kuruluş yıl dönümünü kutlayan Anadolu Ajansı’nın, yurt içinde 14 bölge, 30 büro müdürlüğü; yurt dışında ise 20’si temsilcilik olmak üzere 30 merkezde muhabirleri bulunur. Son bir yıllık dönemde özel bülten benzeri çalışmalar dışında tüm bültenlerinden toplam 482 bin 442 haber ile günde ortalama 400 fotoğraf yayına koyan AA, genel bülten ve il bülteni haber sayısını 2006 yılına oranla yüzde 8 artırdı. AA’nın 2006’da 400 bini bulan arşivindeki fotoğraf sayısı da 560 bin dolayına yükselir. Görüntülü haber hizmetini de yoğunlaştıran AA, canlı yayın araç sayısını üçe çıkarır; günlük görüntülü haber sayısı 70’e ulaşır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

AA, 2008 yılında günde ortalama olarak genel bültenden 585, il bülteninden 820, İngilizce bültenden 38, Fransızca bültenden 9, internet sitesinden 168 haber yayımlar. AA, aynı yıl abonelerine günde ortalama 407 fotoğraf, 71 görüntü ulaştırır. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

Anadolu Ajansı 2009 yılında Genel Bültenden günde ortalama 645, İl Bülteninden 864, İngilizce Bültenden 32 haber yayımlar ve günde ortalama 417 fotoğraf ve 100 görüntü servis eder. AA, Türkiye’de 30 Temmuz 2009’da hizmete alınan 3. Nesil Mobil İletişim Sistemleri (3G) uygulamasına paralel olarak, GSM aboneleri için günde en az 3 kuşak olmak üzere videolu haber bültenlerini sunmaya başlar. (Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, 2010, s. 122).

Türkçe, İngilizce, Arapça, BHS (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça), Rusça, Kürtçe-Soranice, Kürtçe-Kurmançi, Fransızca, Arnavutça, Farsça, Makedonca, Endonezce ve İspanyolca olmak üzere toplam 13 dilde yayın yapan, 41 ülkede ofisi olan, 100 ülkede temsilciliğe, 142 farklı uyruktan 3 binden fazla çalışana sahip Anadolu Ajansı’nın günlük ortalama 3 bine yakın haber, 3 binden fazla fotoğraf, 8 infografik, 310 video yayınladığı ve 100 ülkede 6 bin basın kuruluşuna hizmet verdiği görülmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinden yayın yapan Anadolu Ajansı, günlük ortalama 42 noktadan 16 canlı yayın yapmaktadır. Yurt içinde 81 ilde 85, yurt dışında ise 41 merkezde ofisi ve 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Uluslararası iş birliği sayısı 42 olan Anadolu Ajansı, haber ajanslarıyla ortaklıklarıyla dünya televizyonlarına fotoğraf ve video içeriği sağlamaktadır. Geniş bir fotoğraf ve video havuzuna sahip olan Anadolu Images, finans haberlerinin yer aldığı Finans Terminali ve enerji haberlerinin yer aldığı Enerji Terminalinin yanı sıra dünya genelindeki kritik bölgelerde içerik üretip, uluslararası alanda temel referans kaynağı haline gelmek ve farkındalık oluşturmak misyonuyla hayata geçirilen Yeşil Hat, Teyit Hattı ve Ayrımcılık Hattı Anadolu Ajansı’nın yeni uygulamaları arasında yer almaktadır (Anadolu Ajansı, 2022).

4.2.2. Anadolu Ajansı’nın örneğinde haberin kamu diplomasisindeki rolüne ilişkin yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler

Bu bölümde, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanı Ömer Faruk Tanrıverdi, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu ve TRT Haber Koordinatör Yardımcısı Mehmet

Başar ile yapılmış yarı yapılandırılmış görüşmelere yer verilecektir. Yarı yapılandırılmış görüşmenin içeriğine aşağıdaki dört genel soru çerçevesinde yer verilecektir:

- Kamu diplomasisi çerçevesinde haberin rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?
- Habercilik açısından Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi özelinde haberin etkisini kamu diplomasisi bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?
- 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili olarak hangi kamu diplomasisi faaliyetleri yürütülmektedir? Bu anlamda, Türkiye uluslararası kamuoyuna nasıl anlatılmaktadır?

4.2.2.1. Kamu diplomasisi çerçevesinde haberin rolü

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanı Ömer Faruk Tanrıverdi (kişisel iletişim, Aralık 2020) kamu diplomasisinin öneminden şöyle söz etmektedir: “Stratejik bir iletişim aracı olarak kamu diplomasisi, genel olarak yabancı kamuoylarını etkileme ve kazanmaya yönelik politikaları faaliyetleri kapsamakta. Bu çerçevede Türkiye markasını güçlendirmek hedefi ile ulusal çıkarların tanıtımının yapıldığı kamu diplomasisi faaliyetlerini, öne çıkan hususları ve amaçlarından bazılarını bakabiliriz. Bunlar, Türkiye'nin tezlerinin ve politika tercihlerinin uluslararası kamuoyu üzerinde etkili olacak şekilde aktarılması ve etkin tanıtılması. Bir diğeri, uluslararası tanıtım ve Türkiye'nin imajının güçlendirilmesi. Yine yabancı kamuoyunun Türkiye hakkında doğru bir şekilde bilgilendirilmesi, yeni iletişim kanallarının tesis edilmesi, uluslararası ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesi ve son olarak uzun vadeli, kalıcı ve etkin ilişkiler kurulması ve geliştirilmesi. Söz konusu bu unsurlar ve amaçlar değerlendirildiğinde, faaliyetler ve stratejik iletişim anlamında bazı temel kavramlar ortaya çıkmakta olup bunlardan özellikle üç tanesine vurgu yapmak önem arz etmekte. Bunlar da hedef kitle, mesaj ve mesajı iletecek araçlar. Bu noktada, mesajı iletecek araçlar kamu diplomasisinin özellikle iletişim ve medya boyutuna işaret etmekte. Nitekim bizim kullandığımız çok çeşitli araçlar var. Yani bizim becerimiz aslında bu araçların çoğaltılması. Nitekim kamu diplomasisi denince örneğin, Birleşik Krallık örneğine baktığımızda onlar hemen BBC'yi ön plana çıkarırlar veya British Counsel'ı ön plana çıkarırlar ama biz hem bu geleneksel kamu diplomasisi araçları, yani bizde de TRT var, TRT World var ve TRT Almanca, Rusça çok farklı dillerde yayın

yapıyoruz. Bununla birlikte örneğin geçtiğimiz yıllarda da Londra Moda haftasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı hanımefendilerin hazırlamış oldukları bir kreasyonunu Londra Moda Haftasında sergiledik. Yani bir moda organizasyonu da aslında bizim bir aracımız olabiliyor. Bizim ustalığımız da buradan gelmekte açıkçası ama bu mesajı iletecek araçlar noktasında bizim belki de en ağırlıklı kullandığımız araçlardan bir tanesi medya. Yani haber takip.”

Tanrıverdi'nin (kişisel iletişim, Aralık 2020) haberin kamu diplomasiindeki rolü ve önemine ilişkin açıklamaları ise şu şekildedir: “Haberin tanımına baktığımızda, gerçek dünyada bir yerlerde meydana gelen olaylar, kişiler ya da herhangi birşey hakkında en son, en yeni ve ilgi çekici enformasyon diye niteliyoruz. Yine başka bir tanıma göre ise bir olayın bir gerçeğin veya bir görüşün dökümü olarak haberi nitelendiriyoruz. Aslında burada, bizim habercilikte -kamu diplomasisi noktasında baktığımızda- hedef kamuoylarımıza biz ne anlatmak istiyoruz? Bizim için haber, bu demek. Yani kamu diplomasisi faaliyetlerinin hedef kitlelere daha etkin bir şekilde ulaştırılması ve hedef kitleler nezdinde istenen etkinliğin yaratılabilmesi için hazırlayacağımız tüm mesajların hedef kitlelere daha etkin ulaştırılması, yaptığımız faaliyetlerin görünürlüklerinin sağlanması, duyurulması, daha fazla kişiye ulaştırılması gibi gereklilikler. Bizim için her zaman, söz konusu bu çerçevede geniş anlamda medya ve dar anlamda haberin önemi yadsınamaz. Bazen bir haber ya da bir haber içinde geçen bir fotoğraf veya bir hikaye ummadığımız etkiler doğurabiliyor. Kısa zamanda milyonların ilgisini çekebiliyor. Örneğin Aylan bebeğin o hepimizi derinden etkileyen fotoğrafı ve bu ekseninde yapılan haberleri, göç, mülteci, Suriye meselesi ile ilgili milyonlarca dolarlık projelerin, faaliyetlerin uluslararası kamuoyunda oluşturmadığı etkiyi bir anda oluşturmuş oldu. Bu anlamda uluslararası kamuoyunda oluşturulmak istenen algı ve etkinin amacına ulaşabilmesi için haber ve bu anlamda iletişimin önemi büyük. Bu da tam olarak kamu diplomasisinin temel hedeflerinden birine işaret etmekte.”

Göçmenlerle ilgili diğer ülkelerin bakış açısı ve Türkiye'nin bakış açısı arasındaki farkı ortaya koymanın kamu diplomasisi açısından çok önemli olduğunu söyleyen TRT Haber Koordinatör Yardımcısı Mehmet Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018), şunları ifade etmektedir: “Göçmen dramı, Türkiye'nin üç buçuk 4 milyon Suriyeli'ye kucak açması, onların her türlü ihtiyaçlarını yıllardır kendi cebinden vererek karşılanması. Bu çok önemli ve bunun dünyaya anlatılması bu kamu diplomasisi için önemli bir şey ve o göçmenlere diğer ülkelerin bakış açısı ile Türkiye'nin bakış açısındaki farkı da ortaya koymak kamu

diplomasisi açısından çok önemli. Biz çelme takmıyoruz ve onları ölüme terk etmiyoruz. Biz onlara sıcak bir yemek veriyoruz, ısınabileceği bir barınma yeri veriyoruz ve ona savaştan çıktıktan sonra biraz huzur bulabileceği bir ortam sunmaya çalışıyoruz ve bunu bir tek Türkiye yapıyor. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Avrupa Birliği ülkelerindeki örneklerini göz önünde bulundurduğumuzda, Türkiye'nin bu bağlamda çok çok ileri düzeyde olduğunu ve Avrupa'dan bu alandaki yetkili insanların gelip de o çadır kenti ziyaret ettiğindeki hayranlığı bunun bir başarısı. Bunu ortaya koyması açısından çok önemli. Çünkü onlar da hayran kalıyorlar, 'Evet ya, biz çok ayıp etmişiz' diyorlardır bence kendi içlerinde. Bence bu çok çok daha önemli. Edirne'de bir ay önce iki üç tane erkek cesedi bulundu. Göçmenler Yunanistan'a gidiyorlar ve Yunanistan'da üstünü başını çıkartıyorlar, dayak yiyorlar ve onları tekrar Türkiye'ye gönderiyorlar ve o soğukta donarak can veriyor. Bir de bu var ama bir taraftan Suriye'den gelmiş ve savaştan gelmiş, korkmuş, günlerdir aç olan, üstü başında bir şey olmayan çoluk çocuk kadın yaşlı onlara kucak açan bir Türkiye de var. Aslında bizim için oldukça sıradan bir şey çünkü genel örf ve adeti, geleneği göreneğimiz bunu anlatıyor, bunu yapıyor zaten. Bu şey bir şey değil. Biz bunu anlatamayız bile aslında. Yaptığımız iyiliği anlatmayı sevmeyiz. Çünkü biz Türkler olarak, birisinin gözüne sokmayı da sevmeyiz. O yüzden mesela bu yaptığımız şeyi bir başka dünya ülkesi yapsa acaba ne yapar diye bazen düşünüyorum. Mesela nasıl bir PR (halkla ilişkiler) yapardı? Bunu satmak, bunu pazarlamak için neler yapardı acaba diye düşünüyorum. Bizim için artık çok sıradan bir şey bu ve biz bununla övünmüyoruz çok fazla.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018), habercilik açısından TRT World'ün önemine dikkat çekerek açıklamalarına şu şekilde devam etmektedir: “(Türkiye'nin) Tek uluslararası haber kanalı olan ve dünyanın her tarafındaki insana ulaşabiliyor ve İngilizce diliyle uluslararası bir dille ortak bir dille ne olduğunu anlatabiliyor. O yüzden bence çok önemli bir işlevi yerine getirdi ve bunu da TRT'nin yapmış olması çok önemli. Dünyanın her tarafından hem kablolu yayında, hem uyduda, dijital paketlerde yer alıyor ve dolayısıyla ve çok güzel bir içerikle bunları dünyaya aktarıyor. Dünyanın her tarafına ulaşabilen bir Türk kanalı var.”

Tanrıverdi (kişisel iletişim, Aralık 2020), haberin algı yaratmadaki önemine ilişkin şu açıklamayı yapmaktadır: “Sınırların kalktığı, teknolojik gelişmelerin her geçen gün daha da hızlandığı, iletişimi sağlayan araçların günden güne geliştiği ve çeşitlendiği bugünkü dünyada, insanların ve halkların ilgisi kendi ülkelerinin sınırlarının ötesine

geçmekte ve gerçek ötesi kavramının tartışıldığı bugün, yönlendirilmiş algıların gerçekliğin önüne çoğu zaman geçtiği herkesin malumu. Bu algı çarpıtması bazen tamamen yanlış bilgilerle, bazen de doğru içerisine serpiştirilmiş yanlış bilgilerle veya yorumlarla bezeli haber dilinde kendini göstermekte. Diğer yandan haber kaynaklarının niceliksel olarak arttığı ama niteliksel olarak azaldığı bir dönemdeyiz ve insanlar çoğunlukla teknolojik gelişmeler ışığında sosyal medyayı çok önemli bir haber kaynağı olarak kullanmakta. Bu da çarpıtılmış haberin veya yorumun viral bir etki ile yayıldığı bir ortama yol açmakta. Her ne kadar haklı hikayemiz olsa da bunun doğru bir biçimde ve gerektiğinde hızla, yani olabildiğince hızlı bir şekilde hedef kitleye ulaştıramadığımız takdirde çarpıtılmış algı, hakikatin yerine geçmekte.”

Başar’ın (kişisel iletişim, Aralık 2018) algı ve kamu diplomasisi arasındaki ilişkiye yönelik açıklamaları ise şöyledir: “Burası (TRT) aynı zamanda devlet kanalı. Uluslararası yayın yapan, yurtdışı bağlantıları ile yurt dışındaki ofisleri ile yaptığı haberlerle içeriği ile kamu diplomasisini yürütüyor. Bunu aynı zamanda diğer paydaşlarıyla da yapıyor. Bu Anadolu Ajansı’yla da oluyor, Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü ile de oluyor. Burada 15 Temmuz örneği ve buna benzer birçok örneği de var. Aslında Kaşıkçı cinayeti de var. Kamu diplomasisinin ne kadar önemli olduğu bence son yıllarda ortaya çıktı, çünkü dünyadaki televizyonlara ve ajanslara baktığınızda ve devlet kaynaklı, devletin desteklediği veya yarı devlet güdümünde olan kurumlara da baktığınızda bu ajans veya televizyon da olabilir, oralarda da görebilirsiniz. Algı operasyonu yaparlar. Bunu Körfez Savaşı’nda da çok sık gördük. CNN International bunu yaptı.”

Başar’ın (kişisel iletişim, Aralık 2018), Gezi eylemlerinde algının yönetilmesine ilişkin düşüncelerine ise şu ifadelerle yer verdiği görülmektedir: “Uluslararası bir operasyon olduğu çok belliydi, yani operasyonu ortaya çıkararak birçok emare de çıktı. Aslında derinlemesine incelendiği zaman, diğer ülkelerin bizim Gezi’yi kullanarak nasıl bir algı yürüttüğünü de ortaya çıkarttı. Türkiye bu anlamda, gezideki hükümeti yıkmaya yönelik bu girişimi, demokratik olmayan yollarla yapılan bu çalışmaların ne olduğunu ortaya çıkardı. Bu açıdan bence çok önemli. Olayın iki tane, üç tane veya on tane ağaç olmadığı ortaya çıktı. Dolayısıyla kim hangi adımı, ne için atıyor, kimler destek veriyor? Niçin böyle yapıyor? Hepsini fotoğrafın tamamına baktığınız zaman o Gezi eylemlerinin ne olduğu, daha sonra ortaya çıktı. Ne kadar çok ülkenin aslında parmağının olduğu da ortaya çıkıyor.”

Dezenformasyonun haberle doğrudan bir konu olduğunu ifade eden Tanrıverdi

(kişisel iletişim, Aralık 2020), Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı'nın dezenformasyonla mücadelesi hakkında şöyle belirtmektedir: “Dezenformasyonla mücadele tabii ki haberle, habercilikle direkt bağlantılı bir konu. Bizim asıl mücadele ettiğimiz mesele şu anda haberin doğru yayılması ve doğru haberciliğin yapılması. Bununla birlikte dezenformasyonla mücadele etmek. Buna örnek verecek olursak, örneğin Barış Pınarı Harekatı'nda veya teröre karşı Suriye'de yürüttüğümüz operasyonlar kapsamında askerlerimiz sahada mücadele verirken biz de çok büyük bir dezenformasyonla mücadele savaşı verdik açıkçası ve burada “fact sheet” denilen bilgilendirme faaliyetlerini yürüttük, mülakatlar gerçekleştirdik, brifingler gerçekleştirdik. Bir iki ay içerisinde bunun gibi binlerce faaliyet gerçekleştirdik. İşte biz misinformasyon, dezenformasyon bunun gibi -malumunuz birçok taktikleri var bu işin- ve bunların hepsinin analizini yaptık, bir çalışma modeli ortaya koyduk ve bu modelde öncelikle bütün internet medyasında ve normal, klasik medyada neler yapılıyor, ne haber yapılıyor biz bunları topluyoruz ve sonra bunların bir analizini yapıyoruz. Bu noktada başkanlığımızın devlet enformasyon sistemi diye bir sistemi var. Burada 40'tan fazla dilde haber taraması yapıyoruz. Aynı zamanda sosyal medya ekibimiz var. Burada sosyal medyada ilgili konular üzerinden bütün tarama faaliyetlerini gerçekleştirebiliyoruz ve bu bilgilerin hepsini topladıktan sonra oradan somut çıktılar elde edebiliyoruz. Yani doğru bilgi yapılıyor mu veyahut iddialar ne bize karşı? Bu iddialara nasıl cevap verebiliriz? Yani argümanlar ne? Buna karşı bizim farklı argümanlarımız ne? Bunları hepsini önceden, proaktif olmak adına belgeler çıkarıyoruz. Hem de operasyon sırasında anlık kriz merkezimizde bunlara cevaplar üretip doğru haberin savunmasını sağlamış oluyoruz.”

Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu (kişisel iletişim, Aralık 2018) da habercilikte objektiflik üzerine görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Yani şöyle, genel eleştiriler tabii bizim gibi ülkelerde normal. Çünkü Türkiye'nin, Tanzimat'tan sonraya bakalım, 1850'lerden beri ne diyelim yani yaklaşık 170 sene geçmiş üzerinden o günden bugüne baktığımızda Türkiye'de maalesef ideolojik kamplaşmalar, ideolojik kavgalar çok olmuş. Yani Cumhuriyetin kuruluşundan beri bile irtica ve bölücülük, iki temel tehdit algısı üzerinden toplum dizayn edilmeye çalışılmış. Bugün de geldiğimiz noktalar, hiç kimsenin memnun olmayacağı bir şeye gelmişiz. Yani ağzınızla kuş tutsanız, çünkü bir kavga var ortada maalesef Türkiye'de bence. Beni de çok üzen bir şey bu mesela. Amerika'da böyle bir kavga yok, Avrupa'da

böyle bir kavga yok, ideolojik kavga yok yani. Almanya'da mesela Hristiyan demokratlarla sosyalistler arasındaki fark çok büyük değil ya da Amerika'da Cumhuriyetçilerle demokratlar arasındaki fark da çok büyük değil. Bizde çok büyük fark var. Bizde yani memleketi siz mi yöneteceksiniz, biz mi kavgası var. Maalesef o kavganın getirdiği bir körlük var. İdeolojik körlük var. Siz dünyanın en iyi işini yapsanız, ondan kurtulma şansınız yok. Biz diyoruz ki, Anadolu Ajansı devlet, millet, ülkenin menfaatine çalışan bir medya kuruluşu. Böyle bakmamız lazım ülkenin menfaatlerini savunabilen bir medya kuruluşuyuz. Yani biz ülkemize gözümüz gibi bakıyoruz. Gerçekten üzerinde böyle kendi evladımızdan öte bakıyoruz. Yani aman ülkemize bir zarar gelmesin. Her gelen haberde dikkat edelim, bakın yanlış olmasın. Az önce mesela Münbiç'le ilgili bir haber elimizde, Münbiç'le ilgili başka materyaller var, görsel materyaller var. Bekletiyoruz, çünkü şundan bekletiyoruz. Bir o görüntüyü yayınladığımızda askerimiz hedef alınabilir. Bir askerimize zarar gelmesin. Onu kendi canımız gibi korumak, bu kadar hassas yaklaşıyoruz meseleye ama işte adam bunu anlamaz. 2015 senesinin Haziran ayında Farsça servise başladık, Farsça yayınımıza başladık. Bu çok önemli bölge için. Çok önemli bir şey bizim Farsça yayına başlamamız. Adamın birisi gelse, dese ki bu doğu dilidir, ne gerek var? Oradaki stratejiyi anlamaz, tamam mı? Biz Farsça yayına niye başladık? Çünkü Türkiye'yi anlatıyoruz. Ben Türkiye'nin tezlerini anlatıyorum ve Türkiye ile ilgili yanlış şeyler. Mesela iki sene önce Makedonyalı aşırı sağcılar Türkiye aleyhtarını bir kampanya başlattılar. Başka sebepler de vardır elbette ama bizim haberlerimiz çok etkili oldu. Yani misal Türkiye ile ilgili yanlış şeyler söyleyip düzenli yürüyorlar mesela. Biz mesela doğrusunu söylüyoruz, öyle değil böyle söylendi diyoruz. Bir anda tartışmalar kesiliyor. Şimdi bu çok önemli bir şey yani medyanın gücü. Çünkü kendini ifade etme yeri burası. Bir platform burası. Bu anlamda yani yapılan objektiflik eleştirisi, objektif olmama eleştirisini doğru bulmuyoruz. Diğer taraftan 15 Temmuz'la ilgili yapılan eleştirilerde de yani şöyle bizi FETÖ'cüler bir dönem çok eleştirdiler. Darbeden bir, iki yıl öncesinden başlayarak. İşte neden FETÖ diyorsunuz? Oradan başladılar, Neden FETÖ diyorsunuz? Biz demiyoruz ki, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı senin ismini vermiş. Diyor ki, Fethullahçı Terör Örgütü. Bunu söylemiş olmamıza rağmen eleştiriler vardı. Sonra darbe sürecindeki yayınlarımızı kitaplaştırdık. Hiçbir şeyi saklamadık, her şeyi tıklar tıklar verdik. Bir tek Sayın Cumhurbaşkanının o geceki konuşmasının geç verilmesi meselesi var, videosunun geç verilmesi meselesi var. Orada da maalesef teknik aksaklık yaşadık. Daha sonra da zaten

gerekli şeyleri yaptık, yani teknik aksaklığı giderdik Bugün mesela şu an, duvarda gördüğünüz aynı anda 4 tane canlı yapabiliyoruz. O gün bu sistemimiz yoktu elimizde.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018), habercilikte objektiflik üzerine düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir: “Dünyadaki hem ajanslar, hem televizyon kuruluşları, hem sosyal medya, kişiye göre değişir objektiflik. Biz birincisi burada (haberi) Türkiye'nin üniter yapısına, Türkiye'nin menfaatlerini daha fazla göz önünde bulundurarak bile yapıyoruz. Biz, örnek veriyorum, terör örgütünün propogandasını yapmıyoruz mesela. Türkiye'nin belli ortak paydalarının olduğunu düşünüyoruz ve bu hassasiyetle yayın yapıyoruz ve bunu yaparken de çok fazla reyting kaygısıyla yapmıyoruz. Biz iki adım sonra bu neye zarar verir ve bize ne getirir, bunları hesap ederek yayın yaptığımız için burada reytingin çok fazla belirleyici olduğunu düşünmüyorum. Bunu TRT kanalı veriyorsa farklı bir anlamı vardır. Bunu özel bir kanal veriyorsa farklı bir anlamı vardır. TRT dediği zaman bir anlamda devletin kanalı ve devletin resmi yayın organı gibi dolayısıyla biz bunu verirken daha fazla tartmalıyız, daha fazla düşünmeliyiz. Bunu yaparken de objektifliğimiz tartışılır ama sonunda baktığında ve olay bitip bütün herkes kafasını önüne koyduğunda, baktığında aslında objektifliğin ne olduğunun yanıtını da bulur. Biraz sağlıklı bir değerlendirme yaptığında bunu görür. O yüzden objektiflik kişiye, kuruma, mesela yurt dışındaki bir yayının kuruluşuna veya TRT'ye göre başka değerlendirilir. Bir başka ülkeye göre daha farklı değerlendirilir. O yüzden bu çok göreceli bir kavram.”

4.2.2.2. Habercilik açısından Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolü

Tanrıverdi (kişisel iletişim, Aralık 2020) Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki önemine dikkat çekerek şu ifadelerde bulunmaktadır: “Yeni Cumhurbaşkanlığı sisteminin ruhuna uygun şekilde çalışmak bizim için çok önemli. Hızlı olmak, koordineli olmak, verimli olmak, olabildiğince bürokrasiyi azaltıp hızlı bir şekilde çalışmak bizim temel amacımız. Nitekim İletişim Başkanlığının dizaynı da bunun üzerine kurulu. Hem içeride, hem dışarıda ülkemizin mesajlarını doğru bir şekilde iletmek bizim temel rolümüz diyebiliriz. Nitekim bu bağlamda Anadolu Ajansı ve TRT de bize bağlı ve ilişkili kurumlar. Az önce de değindiğim üzere haber, kamu diplomasisi için büyük önem taşımakta. Bu bağlamda, haber kaynağı olması bağlamında Anadolu Ajansı gerek hikayemizin anlatılması noktasında, gerekse verilen mesajların niceliksel takibinin ve değerlendirmesinin yapılması açısından ülkemiz kamu diplomasisi açısından çok önemli

bir yere sahip. Burada özellikle uluslararası yayıncılık kavramı üzerinde de durmak gerekmektedir. Genel anlamda uluslararası yayıncılık kavramı, haber, enformasyon gibi içerikli mesajların devletin sınırları dışındaki uluslararası kamuoyuna iletilmesi olarak tanımlanabiliyor. Şimdi dünya çapında uluslararası yayıncılık istasyonları devletler ya da hükümetler, hükümet dışı kamu kuruluşları, ticari şirketler ya da çeşitli gruplar tarafından kurulmakta ya da yürütülmekte. Uluslararası yayıncılık kuruluşlarının gerçekleştirdikleri programlar enformasyon, olumlu ulusal algı ya da imajın teşvik edilmesi, ticari çıkar ya da propaganda gibi görevler üstlenmekte. Uluslararası yayıncılık bu anlamda mesajı iletirken kaynağın hem içeriğini hem de gönderdiği aracı kontrol edebildiği önemli ve etkili bir kamu diplomasisi yöntemi. Küreselleşen dünyada lider konumunda veya başat aktör konumunda olan ya da bunlara aday olan tüm ülkeler uluslararası platformda medyanın gücünü kullanmaktalar. Nitekim burada biraz önce de söylediğim gibi bir BBC örneğini vermiştim size. BBC şu anda çok çeşitli dillerde yayın yapmakta ve Türkiye de gerçekten bu alanda oldukça önemli adımlar atmakta. TRT World çok muazzam işler yapmakta ve yine işte TRT'nin Almancası, Rusçası ve yeni farklı dillerde de yayınlar yapmaya başlayacak. Normal TRT'nin, TRT Radyo'nun yani muazzam, araştırdığınız mı bilmiyorum, tam rakamı şu anda hatırlamıyorum ama 70'in üzerinde dilde yayın yapıyor. Bunlar inanılmaz faydalı şeyler bizim için.”

Mutanoğlu (kişisel iletişim, Aralık 2018) ise Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolüne ilişkin şunları ifade etmektedir: “Anadolu Ajansı bir kamu kuruluşu değil, bir özel kuruluş, anonim şirketi. 1920 yılında Atatürk tarafından kurulmuş ama 1925 yılında hemen şirketleştirilmiş, devletin hissesi yüzde ellinin altında çekilmiş. Daha çok kendi hissesi olan, kendi mal varlığı olan bir şirketten bahsediyoruz. Kendi yönetim kurulu var, yönetim üyeleri var. Böyle bir şirketten bahsediyoruz ama diğer tarafı ile baktığımızda da Anadolu Ajansı'nın bu özel kişiliğinin yanında bir de tüzel kişiliği var. O da devletle olan teması. Anadolu Ajansı devlete aynı zamanda bir medya hizmeti sunuyor, dolayısıyla böyle bir anlaşma da var devlete hizmet sunan özel bir şirket olarak düşünelim. Bu anlamda baktığımızda, yaygın anlamda da bir devlet ajansı ismi veriliyor. Böyle olmamış olmasına rağmen. Bu çerçevede baktığımız zaman Anadolu Ajansı Türkiye'nin alî menfaatlerini her zaman ön planda tutan ve bunu savunan ve bütün dünyada da bunu anlatmaya çalışan, zaten ilk kurulduğu 1920 yılında da Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün gösterdiği hedef de bu yani. Türkiye içerisinde olan hadiselerin ve dışarıda olan hadiselerin, insanlara aktarılması ve doğru bir şekilde aktarılması. 2011

senesinden sonra bu Türkiye içerisindeki hadiselerin dışarıya aktarılması şeklinde de bir strateji belirlenmiş ve o günden beri de dünya dillerini kullanarak yabancı dilleri kullanarak Türkiye'nin kendi konularının dışarıya aktarılması Türkiye'nin kendi bakış açısının dışı aktarılması sağlanmış. Bu çerçeveden baktığımızda, Anadolu Ajansı ciddi bir kamu diplomasisi yapıyor diyebiliriz. Kamu diplomasisi anlamında, algı anlamında dünyayı yönetenler uluslararası haber ajanslarıdır. Çünkü mesela şöyle düşünün Reuters Haber Ajansı'na ya da bir Associated Press Haber Ajansı'nı düşünün. Bunlar dünyanın dört bir tarafından muhabirleri olan yapılar. Biz de öyleyiz. Bizim de şu anda 100 ülkede muhabirimiz var, 190'a yakın ülkede de serbest haber fotoğrafçımız var. Yani her taraftan haber alabiliyoruz. Oysa bu imkan dünyanın herhangi bir medya kuruluşunda mümkün değil. Bugün Türkiye'de en güçlü televizyon hangisiyse, yurt dışında en fazla sekiz ya da on yerde elemanı vardır, muhabiri vardır. Bu kadar yani. Ya da bir İngiliz televizyonu düşünün, bir Amerikan televizyon düşünün, dünyanın çok az yerinde adamları vardır. O zaman peki nereden alıyorlar bu bilgiyi? Ajanslardan alıyorlar. Yani ajansların da zaten ana geliri bu. Medya kuruluşlarına hizmet satmak. Bu işin ticari tarafı ama işin diğer tarafı, kamu diplomasisi tarafı. Ajanslar bir tarafı ile hala satarken diğer tarafıyla da var oldukları ve sahibi oldukları ülkelerin gündemlerini de satıyorlar, gündemlerini de pazarlıyorlar. Mesela bir İngiliz haber ajansı olarak Reuters'a baktığımızda, Reuters görüntülü haberler veriyor, fotoğraf veriyor, text veriyor, o mesela bir de analizler veriyor. Bu analizleri hem siyasi olarak, hem ekonomik, finans analizleri veriyor. Bu analizler üzerinden ve haberleri üzerinden İngiltere politikasını yani Büyük Britanya politikasını bellek altından vermiş oluyor. Yani şöyle söyleyeyim size, bir konuyu görmek ya da görmemek sizin nerede durduğunuzu gösterir. Bazen bir haber olur görmezsiniz. Biz bunu zaman zaman yaparız. Bazen de görürüz. Yani o haberi görmediğinizde de bir tavır alıyorsunuz, gördüğünüzde de tavır alıyorsunuz.”

Tanrıverdi'nin (kişisel iletişim, Aralık 2020) Anadolu Ajansı'na ilişkin görüşleri ise şu şekilde devam etmektedir: “Anadolu Ajansı zaten inanılmaz derecede, dünyada da sayılı ajanslar arasında. Bu noktada hem yayın dili açısından, hem kalite açısından açıkçası dünya birçok fotoğrafa örneğin Anadolu Ajansı üzerinden ulaşıyor. Birçok habere yine Anadolu Ajansı üzerinden ulaşıyor. Şimdi Türkiye'nin çıkarlarını uluslararası alanda tanıtmak, bir kamu diplomasisi yaklaşımı göstermekte. Kendi hikayesini anlatma, ortak kültür, dil, tarih ve kökene sahip olduğu diğer bölge ve dünya ülkelerinin sempatisini kazanmak, Türkiye'yi ilgilendiren konularda hedef kitleleri bilgilendirme,

bilinçlendirme ve etkileme görevini üstlenmesi açısından bakıldığında uluslararası haber ajansı niteliği taşıyan Anadolu Ajansı'nın işlevi tartışılmaz bir boyutta. Esasında Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile özdeş bir tarihe sahip Anadolu Ajansımız ve Milli Mücadele yıllarında kurulmuş. O dönemde çok önemli bir işlevi de yerine getirmiş. Anadolu Ajansı'nın kendi ifadeleri ile o döneme ilişkin bazı cümleler kullanılmakta. O da şunu söylüyor. "İçeride savaşıyor ve dış dünyadan habersiz kalmış bir halkı ülke ve dünya olaylarından haberdar kılmak, bazı yabancı ve İstanbul gazetelerinin teslimiyetçi tutumları ile mücadele etmek gerekiyordu" diyor ve "dışarıda ulusal mücadeleyi savunmak, Türkiye'nin farklı istekleri konusunda kamuoyunu aydınlatmak ve ona karşı bazı çevrelerin yürüttüğü oyunları boşa çıkarmak zorundaydı" diyor ve nitekim bu işlerin bir benzerini de bugün hala devam ettirmekte. Yani özüne baktığımızda günümüzde de iletişim stratejisi anlamında aynı yaklaşım geçerliliğini korumakta. Bu çerçevede iç kamuoyunu, dünyadaki gelişmeler hakkında bilgilendirmek dış kamuoyu nezdinde ve genel olarak uluslararası kamuoyunda ciddi bir mücadele yürütmek, ülkemizin tezlerini yurtdışı kamuoyuna aktarmak ve ülkemizle ilgili gerçekte güvenilir bilgileri yurt dışına kamuoyuna aktarmak Anadolu Ajansı'nın işlevleri arasında sayılabilir. Yine uluslararası kamuoyunu bilgilendirme süreçlerinde medyanın rolü oldukça önem arz etmekte. Bu çerçevede kamu diplomasisi perspektifinden değerlendirildiğinde Anadolu Ajansı'nın işlevi bu noktada başlıyor. Bu kapsamda Anadolu Ajansımız Türkiye'nin uluslararası alanda daha görünür kılınması noktasında çok çalışıyor. Türkiye'nin tezlerinin uluslararası kamuoyuna anlatılması, Türkiye'nin değerlerinin uluslararası alanda daha fazla anlatılması yine ülkemizin çeşitli araçlarıyla tanıtılması, Türkiye markasının güçlendirmesi gibi birçok işlevi yerine getirmekte. Burada birçok metaforu kullanabiliriz. Kamu diplomasisi alanını ve bu çerçevede geliştirilmeye çalışılan idealleri bir halıya benzetebiliriz Burada Anadolu Ajansı ya da diğer uluslararası yayıncılık yapan kuruluşlarımızın Türkiye hakkında hedef kitlelere ulaşan her bir haber o halının birer ilmeği olarak değerlendirilebilir. Yani aslında hedef kitlelere ulaşan her bir mesajın sonunda bir bütünü etkin ve verimli bir kamu diplomasisi stratejisini oluşturmaya yönelik bir adım olduğunun altını çizmek gerekiyor. Dünyanın önemli 41 merkezinde temsilciliği var Anadolu Ajansı'nın ve 100'den fazla ülkede üç binden fazla personeli var ve 100 ülkeye 13 dilde yayın yapıyor ve yine dünya genelinde 6000 medya kuruluşuna ulaşıyor bu haberler. Yani ciddi bir küresel habercilik aktörü olduğu görülmekte. Başkanlık olarak kamu diplomasisi faaliyetleri başta olmak üzere yaptığımız bizim tüm faaliyetlerimizde

oluşturduğumuz tüm stratejilerde Anadolu Ajansımızı bir paydaş olarak değerlendiriyoruz. Sonuç olarak Türkiye'nin hikayesinin anlatılması ve Türkiye'den bu hikayenin anlatılması anlamında Anadolu Ajansımız çok önemli, değerli ve stratejik bir kamu diplomasisi aktörü olarak karşımıza çıkmakta.”

Mutanoğlu (kişisel iletişim, Aralık 2018), uluslararası haber ajanslarının rolü ve ideoloji arasındaki ilişkiye yönelik görüşleri şu şekildedir: “İdeolojik fikrî bir şey, siyasi bir şey. Bununla mesela, haber ajansları bazı şeyleri görürler, bazı şeyleri görmezler. Mesela haber ajansları birisine kahraman dediği zaman, o kahraman olur ya da hain dediği zaman bu bütün dünyada hain olur. Onun gibi bir şey. Onun için yani bütün dünyayı etkilerler. Şöyle düşünün, Reuters Haber Ajansı Pakistan'daki televizyonlara da, gazetelere de haber veriyor. Bangladeş'tekilere de veriyor, Amerika'dakilere de veriyor, Avrupa'dakilere, Afrika'dakilere de veriyor. Bir anda bütün İngiltere politikası, İngiltere'nin bir olaya nasıl yaklaştığı bütün dünyaya yayılmış oluyor. Ya da Associated Press bir Amerikan gözüdür. Associated Press olaylara mutlaka Amerikan perspektifi ile bakar. Siz onu haberlerin detaylarında fark edersiniz. Gördükleri haberlerde fark edersiniz veya bir Agence FrancePresse aynı şekildedir. Fransa'dır, Macron'dur, yani Fransa'daki olayları sizin gördünüz gibi görmez. Görmez yani onu, kendince kapatır üstünü. Daha sempatik hale getirebilir, daha karmaşık hale getirebilir ama kendi politikası vardır ya da mesela Alman haber ajansı DPA. Almanya'daki bir olayı DPA mesela... bir Alman perspektifiyledir, ne bileyim mesela Merkel'i yüceltir.”

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018), uluslararası haber ajanslarının etkisine yönelik ifadeleri ise şöyledir: “Uluslararası haber ajansları, Çin Haber Ajansı Xinhua, aynı şekilde bunlar bütün dünyada kendi perspektiflerini kendi nazerilerinden bir şey sunarlar, gündem sunarlar. Çok büyük etkileri var. Doğrusu benim de bir haber ajansında çalışıyor olmamın bende uyandırdığı en büyük heyecan bu. Yani dünyada etkili olabilecek bir iş yapabilmek. Mesela ben mesleğe Kanal 7'de başladım, profesyonel olarak dış haberler servisinde. Orada uluslararası haber ajanslarının nasıl dünyayı etkilediklerini gördüm. Mesela o zaman kendi kendime diyorum, ‘bir gün bizim de böyle güçlü haber ajansımız olsa, bizim de dünyada etkimiz olsa falan diyordum.”

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018) devletin haber ajansının olmasının önemine dikkat çektiği ifadeleri şöyledir: “Devletin haber ajansı eğer olmazsa, o zaman biz Türkiye'de Reuters'ın Türkçe servisini kullanacaktık. Ülkemizin halkımızın sesiyle konuşuyoruz, onunla bakıyoruz dünyaya.”

Haberin olumsuz etkileri ve Anadolu Ajansı'nın habere yaklaşımı üzerine Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018) açıklamalarının şu şekilde olduğu görülmektedir: “Mesela Çukur savaşları sırasında bizim yayınladığımız binlerce fotoğraf oldu ama yayınlamadığımız da yüzlerce fotoğraf, yani yayınlamadık onları. Elimizde duruyor tamamı. Çünkü yayınladığında ciddi spekülasyon oluşturabilir, efendime söyleyeyim Türkiye'de birtakım karşılıkları başlatır. Birisi bunu yanlış anlayabilir. Yani yanlış anlaşılmalara yol açabilecek fotoğraflar bunlar. Bunları yayınlamadık. Onun için ülkenin alî menfaatlerini dikkate alarak ülkedeki birlik, kardeşlik, ülkenin kalkınması, gelişmesi konusunda amacımız, çok hassasız biz bu noktada. Eğer ülkede bir kardeşlik hukuku oluşacaksa aslında buna destek olacak haberleri üretiyoruz. Efendime söyleyeyim, ülkenin bölünmesine yönelik işlerde çok dikkatli davranıyoruz. İnsanların birbirlerine düşmanlık besleyecekleri bir ortam sağlamamak için elimizden geleni bütün titizliğiyle gösteriyoruz. Bu yani bizim olaya olan inancımız. Çünkü biz bu ülkenin çocuklarıyız. Bu ülkenin birlikte büyüyeceğini düşünürüz, hep birlikte kalkınacağını düşünüyoruz. Ülkenin kalkınması, gelişmesi ve efendime söyleyeyim ilerlemesi, kardeşlik bağlarının güçlenmesi konusunda bu hassasiyetimizi devam ettiriyoruz Bundan dolayı bazılarını yayınlamayız. Burada da mesaj, uluslararası kural şudur: Eğer yayınladığımız haber birilerinin can güvenliğini tehdit edecekse yayınlamazsınız. Biz bazen mesela fotoğraflarda yüzleri kapatırız. Çünkü geçen gün bir haber oldu. Bir PKK haberi oldu. PKK'ya yardım ve yataklık yapmış birisi, sonra içeride ihbarda bulunmuş. Mesela biz onu ismini gizleyerek ve şehrini de gizleyerek, sadece olayı anlatan bir haber yaptık. Çünkü eğer gizlemezsek onu gidip PKK öldürebilir, infaz edebilirdi. Bir kere uluslararası kurallar öyledir yani sizin yaptığımız haberden dolayı insanlar zarar göreceks,e o haberi girmeyebilirsiniz. Yani her haber girilmez. Dünyanın hiçbir haber ajansı, hiçbir medya kuruluşu her haberi girmez. Bakar, haberi değerlendirir. Bir şey var mı? Burada bir fayda var mı haberi girmekte ya da zarar varsa, haberi girmiyor aslında. Genel yaklaşımımız bu.”

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018) haberciliğin kamu diplomasisi ve uluslararası ilişkilerdeki önemine yönelik ifadeleri şu şekildedir: “Mesela Türkiye'nin Rusya ile 9 aylık bir kriz yaşadı, uçak krizinden sonra. Bizim Moscowa büromuz kapatılmadı. Türkiye'nin Rusya'yla olan bütün ilişkileri kesildi neredeyse, siyasi ilişkilerimiz kesildi, ticari ilişkilerimiz kesildi. Bizim Moskova büromuz açık kaldı. Kremlin'e olan akreditasyonumuz devam etti. Biz orada Türkiye'yle ilgili soru sorduk.

Mesela Putin'in önceki gün yaptığı, o yıllık geleneksel basın toplantı yapıyor, bu toplantıda biz o zaman kriz içerisindeydik. Toplantının da şöyle bir özelliği var. Toplantıya bu yıl mesela 1200 civarında gazeteci katıldı. Soru soruyorlar, Putin cevap veriyor ama soru hakkını kim verecek? Herkes bir obje gösteriyor. Kimisi bir isim yazıyor, kimisi başka bir şey. Bizim de bir Rus kızımız, Elana isimli muhabirimiz, bizim Moskova büromuzda. Türk bayrağı kaldırdı. Şimdi düşünün Türk bayrağı kaldırdı. Türkiye'yle buz gibi bir dönem yaşanıyor. Rusya yani, telefonlara kimse çıkmıyor ki, konuşulmuyor falan. Türk bayrağı kaldırdı ve Putin ona söz hakkı verdi. Ona söz hakkı verdiğinde, Türkiye ile Rusya arasındaki ilişkilerin geleceğiyle ilgili soru sordu. Bu biraz da olsa yumuşattı süreci. Yani o çok sembolik bir fotoğraf oldu.”

Mutanoğlu (kişisel iletişim, Aralık 2018), Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolü ile ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmektedir: “Anadolu Ajansı Türkçe'nin dışında sadece İngilizce yapabiliyordu. Birçok haber ajansı böyle yapıyor. Biz bunu tercih etmedik. Biz kendi yerel dilleriyle haber yapalım istedik. Şimdi Türkçe'den sonra bizim şu an en güçlü yayın yaptığımız dil Arapça ve Anadolu Ajansı, Arap dünyasında çok etkili. Bunu hangi Arap entelektüeli ile konuşursanız, Türkiye'de Anadolu Ajansı nasıl tanınıyorsa, diyebilirim ki Arap dünyası da öyle tanıyor. Bu bizim için çok önemli. Çünkü bütün Arap medyası için artık önemli bir kaynağız. Bir değilsek iki, iki değilsek üç yani ilk üç içerisindeyiz. Aynı şekilde Balkanlar'da. Balkanlar'da bizim merkezimiz Saraybosna'da. Orada BHS, yani Boşnakça, Hırvatça, Sırpça ortak yayınıyoruz var. Mesela Balkanlar'daki neredeyse medyanın yarısı bize abone. Bu da bizim için çok önemli. Çünkü Balkan barışına hizmet etmek istiyoruz. Çünkü Türkiye Belgrad'dan Saraybosna'ya bir otoban yapıyor. "Barış Yolu" deniyor. Yani Sırplarla Müslümanları barıştıracak bir yol yapıyor. Biz bunlara drone kaldırıyoruz. Yukarıdan görüntülüyoruz. Orada, Belgrad'da çok iyi bir büromuz var, ekiplerimiz var. Sırpardan da oluşan bu Balkan barışına destek olabilecek bir yaklaşım içerisindeyiz. Her zaman arkadaşlara onu söylüyoruz yani. Balkanlar'da barışa kim destek oluyorsa onu ön plana çıkartalım, kim bunu baltalamaya çalışıyorsa geri turalım. Mesela orada da kamu diplomasisi yapıldığını söyleyebilirim. Anadolu Ajansı; Türk halkı, Türk devleti nerede duruyorsa orada duruyor. Bu çok önemli bizim için. Darbe gecesi ben arkadaşlara onu söyledim. Yukarıda söyledim toplantı sırasında. Darbe gecesi dedim ki, arkadaşlar şu an meydanlardaki halkımız, milletimiz nerede duruyorsa biz orada duruyoruz. Yani orada insanlar hehit oluyorlar. Biz de burada onlar uğruna mücadele ediyoruz. Demokrasi

uğruna mücadele ediyoruz. Kimin seçildiği önemli değildir. Bugün şu parti, öbür gün öbür parti ama demokrasimizi kaybedersek sıkıntı o zaman başlayacak. Başka bir şey mesela Kuzey Irak da şimdi Türkiye açısından kritik. Bunlardan birisi, Erbil’de mesela, şu an iki önemli haber kanalı Kürdistan 24 ve Rudaw kanalı var. Onlar çok güçlü, her ikisi de Anadolu Ajansı abonesi ve Sayın Cumhurbaşkanı konuşma yaptığında biz onlara canlı da veriyoruz görüntüleri. Canlı olarak giriyorlar. Yani Türkiye Cumhurbaşkanı bütün Kuzey Irak'taki Kürt halkına sesleniyor. Bunu bizim üzerimizden yapıyor, Anadolu Ajansı üzerinden yapıyor. Bu da bir kamu diplomasisi olarak görülebilir. Mesela Endonezya'da yayına başladık, Jakarta'da, Kolombiya'da İspanyolca yayına başladık. Bütün Latin Amerika'ya yayın yapıyoruz, Türkiye'yi taşıyoruz aslında. Kolombiya'daki ya da Jakarta'daki yayına başlamamız, hem kendi dillerine yapıyoruz, Türkiye'yi oraları taşımakta. Türkiye'yi anlatmak oralara, ana hedefiniz buydu bizim. Şimdi mesela Türkiye'yi anlatıyoruz. Türkiye'nin tezlerini anlatıyoruz. Önümüzdeki yıllarda çok güçlenecektir oradaki yayınlarımız. Hedefimiz Latin Amerika'daki ilk 5 ajans arasına girmek. Tabii bunu yapabilirsek, Türkiye açısından müthiş birşey olacak. Hem Türk yatırımcılarımız açısından çok güzel olacak. Türkiye Latin Amerika halkları ülkeler arasındaki dostluğu gelişmesine büyük katkı sağlayacağız. Kriz bölgelerinde savaş muhabirliği dediğimiz eğitimimiz var. Bu eğitimi biz kendi ekiplerimize veriyoruz. İşte etrafımızda savaşlar yaşanıyor. Savaş bölgesine gidecek olan bütün arkadaşlarımızın mutlaka bu eğitimi almasını istiyoruz, çünkü umulmadık faydası var bunun. Yani bir savaş bölgesine gittiğinizde nasıl korunacaksınız? Bir kontrol noktasında nasıl davranacaksınız? Nasıl konuşacaksınız? Bütün bunların eğitimi veriliyor. Biz aslında bu eğitimi sadece kendi ekibimize yapmıyoruz. Yurt dışındaki gazetecilere, medya kuruluşlarına da yapıyoruz. Bu sene yazın Kenya'dan, Sırbistan'dan, Afganistan'dan, Pakistan'dan, Afrika'nın başka ülkelerinden yaklaşık 22-23 civarında profesyonel gazeteci geldi. 2 hafta boyunca Ankara'da onlara biz savaş muhabiri eğitimi verdik. Bunları biz TİKA'yla yaptık. Biz TİKA'yla bir hizmet anlaşması yapıyoruz. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Sesrik'te bir eğitim merkezi var. Sesrik'te mesela geçen sene İslam ülkelerinden 20'ye yakın gazeteci getirdi, sağlık muhabir eğitimleri verdirdi, biz verdik. Kurumlarla, Yunus Emre Enstitüsü ile TİKA'yla, YTB'yle de çalışmalarımız oluyor. Bütün bu kurumlarla, zaten Büyükelçiliklerimizle sürekli temasımız oluyor. Onların çalışmalarını haberleştiriyoruz, oradaki faaliyetlerini. Biz işin aslında yumuşak güç tarafındayız. Yani maymuncuk gibi kimsenin giremediği yere biz giriyoruz. O soruyu

soruyoruz. Geçen sene mesela bu Afrin olayları sırasında Salih Müslim, PYD'nin Başkanı, Brüksel'de bir basın toplantısı düzenledi. Biz de haber aldık basın toplantısını, arkadaşlarımızı gönderdik basın toplantısına. 'Git, şu soruyu sor' diye. O basın toplantısını biz topladık sorularımızla. Aksi takdirde kendini reklam ediyordu. İki soru sorup bitiriyorsun yani."

4.2.2.3. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi özelinde haberin kamu diplomasisine etkisi

Tanrıverdi'nin (kişisel iletişim, Aralık 2020), 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi özelinde haberin kamu diplomasisine etkisi konusundaki görüşleri şöyledir: "Yerelden ulusala, ulusaldan uluslararası platformlara kadar medyanın gücü ve etkinliği yadsınamaz bir olgu. Bundan bahsetmiştik. Bu anlamda devletin vatandaşlarıyla olan ilişkisinden devletlerarası ilişkilere kadar her alanda medyanın önemli bir güç haline gelmesi söz konusu. Devletimizin son yıllarda yürüttüğü etkin dış politikasıyla bölgesel ve küresel bir güç haline gelmesi çerçevesinde değerlendirildiğinde uluslararası alanda etkin bir medya stratejisi oluşturulması ve bu yönde politikalar geliştirmesi de bir gereklilik halini almıştır. Bu çerçevede Anadolu Ajansı'nın etkinliğinin artırılması ve TRT World'ün kurulması gibi faaliyetler bu stratejilere de hizmet etmekte, orta ve uzun vadede kamu diplomasisi stratejilerini bütünleyen mekanizmalar olarak ortaya çıkmakta. Şimdi 15 Temmuz darbe girişimi ekseninde değerlendirildiğinde medyanın gücü ve etkisini çift yönlü olarak değerlendirmek yerinde olacaktır. İlk olarak darbe girişimini yapan terör örgütü ve üyeleri tarafından darbe girişimi ile amaçlarına ulaşmak için ilk etapta medya kuruluşları ele geçirilmeye çalışılmıştır ve bu yolla darbe girişiminin amacına ulaşmasına katkı sağlaması hedeflenmiştir. Bu temeldir ki stratejik önemi olan medya kuruluşlarının ele geçirilmesi yoluyla dezenformasyon ve manipülasyon yapılması ve bu yolda kitlelerin etkilenmesi ve amaçlarına ulaşılmasını hedeflemişler. İkinci olarak darbe girişiminin engellenmesi, bastırılması ve darbe girişiminde bulunan terör örgütüyle üyelerinin bertaraf edilmesi süreçlerinde de medyanın oldukça önemli bir etkisi olduğu değerlendirilmektedir. Özellikle FETÖ mensuplarının medya kuruluşlarını ele geçirme ve iletişim mekanizmalarını etkileme çabasında olduğu süreçte halen yayını sürdürdürebilen vatansever yayın mecralarının sosyal medya araçları ve değişik iletişim araçlarıyla Cumhurbaşkanımızı yayınlara çıkarması darbe girişimi sürecinde en kritik noktalardan birisi olarak karşımıza çıkmakta. Bu noktada Sayın Cumhurbaşkanımız halkımıza seslenmiş ve medya aracılığı ile halkımızı darbe girişimine karşı hep birlikte

mücadeleye davet etmiştir. Malum halkımızda çok önemli ve büyük bir karşılık bulan bu davet sonrasında çok kısa zamanda darbe girişimi bastırılmıştır. Darbe girişiminin engellenmesinin ardından söz konusu terör örgütüyle mücadele stratejisinde de yine medya önemli bir araç olarak karşımıza çıkmıştır. Bu mücadele stratejisinin her aşaması ile ilgili halkımızın bilgilendirilmesi, farkındalığın artırılması ve milli mücadele ruhunun oluşturulması süreçlerinde medya etkin şekilde kullanılmıştır ve kullanılmaya da devam edilmektedir. Bu mücadelenin uluslararası boyutunda ise yine Başkanlığımızın faaliyetleri başta olmak üzere TRT World ve Anadolu Ajansı gibi kuruluşlarımızın kritik faaliyetleri büyük önem arz etmekteydi. Özellikle FETÖ'nün darbe girişimi sonrasında da devam eden kara propoganda ve dezenformasyon faaliyetleriyle mücadele kapsamında da yurt dışına yönelik kamu diplomasisi faaliyetleri yoğunlaştırıldı. Bu anlamda yine uluslararası medya kuruluşları ve basın mensuplarına yönelik faaliyetleri bilgilendirmelerine önem verildi.”

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018) 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimine yönelik tutumu nedeniyle Batıyı eleştiren ve Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz gecesindeki rolüne ilişkin ifadeleri şöyledir: “Biz habercilik yapıyoruz burada. Elimizden geldiği kadar son derece objektif olmaya çalışıyoruz. Zorluyoruz imkanlarımızı, şartlarımızı. Evrensel kriterlere uygun bir şekilde gidiyoruz. Bir kere şunu söylemek gerekiyor. Bütün dünyaya demokrasi isteyen Batı, 15 Temmuz'da hatta onun öncesinde 2013 yazından itibaren aslında demokrasiyi çok istemediğini gösterdi bize. Çünkü 2013'ün yine bir Temmuz ayında 3 Temmuz'da Mısır'da darbe oldu. Bizim darbemiz ondan 3 sene sonra cereyan etti. Mısır'da bir darbe oldu ve bu darbenin karşısında durmadı Batı. Yani darbenin karşısına geçip biz bunu kabul etmiyoruz demediler, tamamen sessizliğe büründüler. Biz oradaydık, Rabia meydandaydık. Tam bir sessizliğe büründüler ve deyim yerindeyse tavana baktılar, görmezden geldiler. Daha sonra da Sisi'yi devlet başkanı düzeyinde ağırladılar. İtalya'da, İngiltere'de falan. Bugün de ilişkileri son derece iyi. Çünkü Batının bir demokrasi meselesi olmadığını, bence en çarpıcı örneğini biz 3 Temmuz 2013'te gördük. Mısır'da, sonra 15 Temmuz darbe sürecine geldiğimizde yine aynı Batının darbe gecesini sessizliğe gömüldüğünü, biz gördük. Bir tek Avrupa Birliği genişlemeden sorumlu bakanı bir açıklama yaptı. Kısa bir açıklama yaptı. Amerika çok talihsiz bir açıklama yaptı o dönemki dışişleri bakanı üzerinden. Daha doğrusu Başkan yardımcısı düzeyinden çok talihsiz bir açıklama yaptı. Darbeyi destekledi ve biz Batı'nın zaten antidemokratik bir zihin yapısına sahip olduğunu önceden bildiğimiz için buna

şaşırmadık ama ne yaptık? Şunu yaptık. Anadolu Ajansı 13 dilde yayın yapıyor. Türkçe ile birlikte bütün dillerimizde yayınlarımızın dışarı ulaşması için hızlı bir şekilde arkadaşlarımız haber geçti. Bir kere sahadaydık o gece. Haber Koordinasyon Merkeziz Ankara'daydı. Buradan devam ettirdik. Tabii iki şey içerisinde bir, burası bir basın kuruluşu ve CNN Türk gibi bir haber kanalına girip işgal eden darbecilerin Anadolu Ajansı gibi haberin ana kaynağına gelmemeleri mümkün değildi, Bir de TRT'yi basmışlardı Ankara'da dolayısıyla biz az sonra bize de geleceklerini düşünüyorduk Burada kendimizce tedbir aldık. Çünkü o gece Emniyet de bombalanıyordu. Oradan da bir desteğimiz yoktu. Kendimizce birtakım önlemler aldık. Kapılarımızı kilitledik arabaları çektik giriş tarafına falan sonra bütün arkadaşlarımızı uyardık. Yani asker şu ya da bu şekilde buraya geldiğinde, hiçbir şekilde sistemimize giriş şifrelerimizi vermeyeceğiz. Sisteme giriş yapacağız, kapatacağız. Ve ondan sonra da Avrupa'daki arkadaşları aradık dedik, elektrikleri keserlerse siz oradan devam edeceksiniz, internet üzerinden. Çünkü darbe ile ilgili bir hazırlığımız yoktu. Mesela deprem ile ilgili hazırlıklarımız var. Darbe ile hazırlığımız yok yani ama o gece hızlı şekilde bir şekilde planlama yaptık hızlı bir şekilde bütün dillerde son dakika olarak gelişmeleri aktardık. Türkiye'de ne olduğunu aktardık. Tabii saat 12'den sonra olayın tersine döndüğünü gördük, özellikle Sayın Cumhurbaşkanının konuşmasından sonra. 12:30 gibi işler gelişti ama şunu söyleyeyim mesela Arap dünyası özellikle Mısır gibi darbeye yönetilen ülkelerde darbeyi alkışladılar. Bunu çok açık alkışladılar Yani televizyon programlarıyla işte bay bay Erdoğan falan gibi açık açık söylediler Yani Erdoğan gidiyor falan bayram yaptılar. Yani biz Arapça da dahil olmak üzere bütün dillerde Türkiye'deki bu antidemokratik kalkışmayı dünyaya duyurduk sonrasında ise hemen darbeden bir hafta, on gün geçmemişti ki ilk hemen Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi kitabını topladık.”

Tanrıverdi'nin (kişisel iletişim, Aralık 2020), Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik habercilik faaliyetlerine ilişkin görüşleri ise şöyledir: “Anadolu Ajansı o gecenin yansıtılması noktasında hem gerek videolarla, gerek fotoğraflarla, gerekse yayınladıkları kitaplarla ve farklı dillere bunların uyarlanması ile oldukça başarılı çalışmalara imza atmışlar ve buna da devam etmekte. Açıkçası bizim bugün dünya üzerinde yaptığımız 15 Temmuz faaliyetlerinin görsel materyaller hususunda bize onların videolarından ve görsellerinden faydalanıyoruz halen ve o geceye ait, 15 Temmuz gecesine ait muazzam bir arşivleri bulunmakta. Bunların bütün dünyaya

ulaştırılması noktasında oldukça önemli çalışmalar da yürüttüler ve yürütmeye devam ediyorlar. Bu noktada o biraz önce bahsettiğim rakamlar hususunda birçok farklı ajanslara, kullanıcılarına, üyelerine bunların hepsinin sağlanması noktasında oldukça başarılı çalışmalar yürütüyorlar ve farklı dillerdeki videolar, yine örneğin şu anda bizim düzenleyeceğimiz panellerde göstereceğimiz videolar Sayın Cumhurbaşkanımızın mevkidaşlarına bilgilendirmek için kullandığı, hediye ettiği kitaplarda veyahut medya gereçlerinde bunların hepsinde biz Anadolu Ajansı'nın verilerinden faydalanıyoruz. Yani o noktada muazzam çalışmaları var, özellikle 15 Temmuz sürecinden bahsediyorum.”

Başar'ın (kişisel iletişim, Aralık 2018) ise 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik habercilik faaliyetleri ve Anadolu Ajansı ile gerçekleştirdikleri ortak çalışmalara ilişkin görüşleri ise şöyledir: “15 Temmuz üzerinde gittiğimizde Türkiye'ye yapılmış olan bu darbe girişiminin başarıya ulaşmasını isteyen ne kadar ülke olduğunu, ne kadar medya organı olduğunu, medya organlarının nasıl kullanıldığını çok rahat gördük. Özellikle o ülkelerde bunun ne kadar etkili olduğunu da gördük. Bu algıyı yıkmak için, bu algıyı ortadan kaldırmak için de kamu diplomasisinin bunda çok önemli bir yeri var. Çok basit bir örnek vereceğim. Afrin'deki bir hastane saldırısı vardı, özellikle terör örgütleri tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir hastaneyi vurduğu haberi yayıldı. Tüm dünyaya ve burada şunu yapmış oluyor. Mehmetçik sivilleri hedef alıyor algısını oluşturuyor. Kamu diplomasisi hemen orada devreye girdi. Hastane yerinde duruyordu ve hiç kimseye bir zarar gelmemişti. Bunu anında göstermeniz gerekir. Öncesiyle ve sonrasıyla ve onların verdiği örnekle sizin ortaya koyduğunuz gerçekle bunun ortaya çıkması gerekir. Bu çok güzel bir kamu diplomasisi örneğidir. Kaşıkçı cinayetinde, bunun Türkiye'de işlenmiş olması, İstanbul'un göbeğinde işlenmiş olması... Bence son yıllardaki çok başarılı bir örneği kamu diplomasisi açısından. Dünya basını kullanılmıştır, yerel basın değil. Yerel derken Türkiye'deki medyayı değil, mesela Washington Post'ta Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kaleme aldığı makale çok büyük ses getirmiştir, çok da etkilidir. Çünkü kamu diplomasisi dediğiniz karar vericilerin etkilenmesi aslında, halk nezninden yukarı doğru çıkarak onların da buradan etkilenmesi. 15 Temmuz'a geldiğimizde ise 15 Temmuz'daki bu hain darbe girişimini meşrulaştıranlara karşı ne yapıldığını, bunun Türkiye'nin demokrasisine nasıl bir zarar verdiğini göstermek açısından Cumhurbaşkanı Külliyesi'ndeki saldırı, Boğaz Köprüsü'ndeki Şehitler köprüsündeki saldırı, meclisteki saldırı, gelen devlet adamlarının oraya gidip verdiği zararın, bu FETÖ'nün vermiş olduğu zararın ortaya çıkarılması, onlara gösterilmesi

açısından da çok çok önemliydi. Yapılan birçok belgesel yabancı dillere çevrildi. Burada Anadolu Ajansı ile ortak çalışmalarımız oldu. Biz birçok belgesel yaptık. Bu darbe girişiminin, FETÖ'nün nasıl bir örgüt olduğunu, nasıl Türkiye'nin kılcal damarlarına girdiğini gösteren belgeleri yapıp hem burada çift taraflı aslında dünyaya da oluşan bu algıyı yanı sıra Türkiye'nin içindeki hala ona inanan insanlar için bunun ne kadar büyük bir bela olduğunu göstermek açısından çok önemli ve biz aslında 15 Temmuz'da TRT olarak tüm kanalları ortak yayına geçirip bir buçuk ay boyunca bu FETÖ'nün mali yapısından, örgüt yapısından, dış bağlantılarından, eğitimdeki yükselme hedefini, güvenlik birimlerine sızma girişiminin ne olduğunu niye sızdığını asıl amaçlarının ne olduğunu gösterdik. Bence bu anlamda çok büyük bir farkındalık oluştu.”

4.2.2.4. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri

Tanrıverdi'nin (kişisel iletişim, Aralık 2020) 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimine yönelik Kamu Diplomasisi Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen kamu diplomasisi faaliyetleri ile ilgili ifadeleri şu şekildedir: “15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü Anma Etkinlikleri Koordinasyonu. Bu görev, 1 Haziran 2019 tarihli Resmî Gazete’de yayınlanan bir genelgeyle başkanlığımıza verilmiştir ve bu organizasyonların da 2 yıldır yürütülmesi Kamu Diplomasisi Dairesi tarafından yapılmakta olan anma etkinliklerinin 15 Temmuz ruhuna uygun bir şekilde gerçekleştirilebilmesi ve halkı bütünüyle kucaklayan etkinliklerin yaşama geçirilmesi amacıyla başkanlığımız, bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerle bir araya gelerek gerekli koordinasyon çalışmalarını yürütmektedir. Şimdi burada biz nasıl bu çalışmaları yürütüyoruz? Üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, kamu kurum kuruluşları, belediyeler aklınıza gelebilecek bütün herkesle biz ortaklaşa bu faaliyetlerin yürütülmesi yönünde hareket ediyoruz. Bu çerçevede bu seneki faaliyetlerle ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşlarıyla 12 Mart 2020 tarihinde, sivil toplum kuruluşları ile birlikte 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü Anma etkinlikleri koordinasyon toplantısını gerçekleştirdik. Toplantılarda katılımcılarımıza 2019 yılında gerçekleştirilen koordinasyon faaliyetlerine ilişkin bilgiler verdik ve bu yıl yapılması yani 2020 için yapılması planlanan projelerin daha etkin, etkili olabilmesine yönelik görüşlerimizi paylaştık. Ayrıca bu toplantılarda katılımcılara düzenleyecekleri anma günü etkinliklerini 15 Temmuz anlam ve önemine uygun bir şekilde bütünlüklü bir iletişim stratejisi

çerçevesinde ve etkin bir koordinasyonla yürütülebilmesi amacıyla hazırladığımız, 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Anma Etkinlikleri strateji belgesini sunduk. Yine bu 15 Temmuz projeleri kapsamında bir proje takip sistemimizi oluşturduk. Bu 15 Temmuz etkinliklerinin planlama, uygulama, değerlendirme, analiz ve raporlama süreçlerinin tamamında kullanılmak üzere PTYS tasarladık. Kamu kurum ve kuruluşlarımız ile sivil toplum kuruluşları 2020 yılı 15 Temmuz Anma Etkinliklerine ilişkin proje takip sistemine 3 bini aşan proje ve faaliyet girişi yaptılar ve bu proje ve faaliyetlerin koordinasyonu da Başkanlığımızca yürütüldü. Demokrasi kavramına canıyla kanıyla göğüs göğüse mücadele vererek savunan ülke imajını biz ortaya koymak istedik nitekim gerçekten de öyle oldu. 251 şehidimiz var. Ne için canlarını verdiler? Demokrasi için canlarını verdiler. O gece bizim için bir demokrasi zaferiydi. Türkiye'deki çalışmalarda demokrasi zaferi hashtag'i vurgusu ana mesajı üzerinden bütün bu faaliyetlerin yürütülmesini amaçladık ve o şekilde yürüttük. Bu noktada yine asimetrik faaliyetler yapıyoruz açıkçası. Yani moda veya gastro-influencer davet ediyoruz ve onlara 15 Temmuz'u anlatıyoruz. Nasıl yapıyoruz bunu? In Flow diye bir zirve düzenledik, dünya üzerindeki en etkili 225 influencer'ı İstanbul'a davet ettik. Sonra onları Ankara'ya getirdik, mecliste bombalanan yeri gösterdik veyahut 15 Temmuz Şehitler Köprümüzden geçerken arkadaşlarımız hemen İpad'lerini açtılar. Orada bizim yaptığımız videolarımızı gösterdiler. Yani anlık iletişim kurarak onlara 15 Temmuz'u anlattık ve bunu biz Türkiye olarak veya devlet olarak ne kadar bunu anlatırsak anlatalım bu tek yönlü bir propaganda faaliyetine girer. Ama biz burada Alman influencer'a kendi takipçilerine anlattırdığımız zaman bu çok çok daha etkili oluyor. Nitekim işte mecliste bombalanan yerin paylaşımını yaptılar. Yüzlerce kez yaptılar ve oraya "This place attacked by FETO Organization in 2016" yazdılar ve bunun yazılmasının hemen akabinde FETÖ nedir? Bunu araştırmaya başlıyor onun takipçileri ve neredeyse işte 70 milyon, 80 milyon etkileşime neden oldu. Bunların hepsinin ölçümlemesini yapıyoruz biz. Bunlar oldukça önemli faaliyetler ama biz, genel olarak bahsedecek olursam, 15 Temmuz kurumsal kimlik çalışmasını yaptık. Bu da neydi? Billbordundan söylemlerine kadar, logosuna kadar 15 Temmuz meselesine yeni bir kimlik oturttuk. Bunun ardından ne yaptık? İşte bir 15 Temmuz.gov.tr adresini kurumlarımızın erişimine açtık. Burada bu yeni kurumsal kimliğimize ulaşabildiler. 15 Temmuz portalının güncellemesini gerçekleştirdik. Yani İngilizce bu portaldan artık bütün herkes, interaktif bir portal burası, görseller, kurumsal kimlik, videolar, her şeye ulaşabiliyorlar. Nitekim burada da Anadolu Ajansımızın videoları, görselleri yer almakta,

yine 15 Temmuz kamu spotu ve sosyal medya videoları, Türkçe ve İngilizce olarak yer alıyor. Her yıl bunları yenilenebilir devam ettiriyoruz. Yine bu yenilikçi projeler noktasında 15 Temmuz video projeksiyon haritalama, video mapping dediğimiz projeyi gerçekleştirdik. Bu sene Kuleli Askeri Lisesi'nde yaptık, geçtiğimiz sene Haydarpaşa'da yapmıştık tren garında. Yine bu 15 Temmuz meselesini 200 dron ile gökyüzünde biz gösteri yaparak bu yıl ortaya koyduk Bu da oldukça ilgi çekici bir olaydı. Yine dijital gösteri merkezlerimiz var İletişim Başkanlığı olarak ve bu gösteri merkezlerinde 15 Temmuz konusunu bütün Temmuz ayı boyunca vurguladık. Hem Taksim Meydanı'ndaydı hem 7 ayrı şehirde. Meydanlarda bunu gösterdik. Yine 15 Temmuz yüksek hızlı tren giydirmesi projemiz vardı. Trenleri giydiriyoruz. Hem trendeki yolculara hazırladığımız kitleri paylaşıyoruz. Kitapları paylaşıyoruz. Yine sanal gerçeklik içerikleri oluşturuyoruz. 15 Temmuz Destanı Senfonisini Fahir Atakoğlu'na bestelettik ve icrasını da Külliye'de gerçekleştirdik. Nitekim önümüzdeki yıl da yine güzel bir proje ile geleceğiz. 15 Temmuz'un da bir müziğinin olması gerekiyordu ve bunu da ortaya koyduk. Nitekim şu anda pandemi nedeniyle sadece biz bunu ulusalda yayın yapabildik ama pandemi kalktıktan sonra inşallah Londra'da, NewYork'ta, Berlin'de filarmoni orkestralarıyla beraber bunun icrasını gerçekleştireceğiz, takvimlere gireceğiz. Sonraki planımız bu. Yine 15 Temmuz şehitlerimizin sosyal medyada anılması projesi, kamu kurumlarımız için bir pop-up uygulaması, açılır pencere uygulaması yapmıştık. Yine 15 Temmuz için hazırladığımız videoların havaalanlarında gösterilmesi, toplu taşıma araçlarında gösterilmesi gibi... Online paneller düzenledik. 15 Temmuz darbe girişiminin FETÖ yapılanmasına ilişkin "15 Temmuz 15 panel" diye bir projemiz vardı. Madrid'de, Washington'da, Roma'da, 15 Dünya başkentinde böyle bir proje uyguladık. Yine 15 Temmuz temalı koreografi etkinliğimiz vardı. Bunu İstanbul'da ve Londra'da eşzamanlı olarak gerçekleştirdik. Washington Post gazetesine tam sayfa ilan verdik. Yine TRT'ye yaptırdığımız bir Network belgeselimiz vardı. Bu belgeselin dünya başkentlerinde icrasını gerçekleştirdik. Bunlar ön plana çıkan, ilgi çekici olanları, size anlattıklarım. İnşallah gelecek sene daha da enteresan projelerle devam edeceğiz yurt içinde ve yurt dışında ama bizim için önemli olan tabii ki kamu diplomasisi olarak uluslararası anlamda.”

Mutanoğlu (kişisel iletişim, Aralık 2018), Anadolu Ajansı'nın darbe girişimi ile ilgili dava süreçlerine yönelik habercilik faaliyetlerini şöyle ifade etmektedir: “Anadolu Ajansı olarak hala FETÖ ile ilgili bütün davaları takip ediyoruz ve Türkiye'de sadece biz

takip ediyoruz. İzmir'deki davayı da takip ediyoruz, Kayseri'dekini de takip ediyoruz, Malatya'yı da takip ediyoruz, Erzurum'dakini de takip ediyoruz. Ankara, İstanbul, neredeyse, salonda Anadolu Ajansı muhabiri hazır bekliyor. Notlarını tutuyoruz, oradaki açıklamaları haber yapıyoruz. Çünkü aynı zamanda davalarla ilgili süreçleri tarihe kayıt düşünüyoruz. Sonrasında tabii 15 Temmuz gecesi çekilen fotoğraflar çok önemliydi. O fotoğraflarla Türkiye'de ve dünyada bine yakın sergi yapıldı. Türkiye'nin hemen hemen her şehrinde yapıldı. Dünyanın birçok ülkesinde yapıldı. Mesela Cenevre'de de yapıldı, Birleşmiş Milletler meydanında da yapıldı, Washington'da da yapıldı. Yani birçok yerde yapıldı.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018), TRT'nin 15 Temmuz Darbe Girişimi ile ilgili yürütmekte olduğu çalışmaları şu şekilde ifade etmektedir: “Mesela en son "FETÖ Gerçeği" diye bir belgesel yayınladık. Çünkü bunun unutturulmaması gerektiğini düşünüyoruz. Ne kadar büyük bir tehlike olduğuna, Türk demokrasisine, Türk halkına ve Türkiye'ye ne kadar büyük bir zarar verdiğinin unutulmaması gerekiyor. Bu anlamda çalışmalarımız devam ediyor. Özellikle her 15 Temmuz'a yaklaşırken çok geniş kapsamlı bir çalışma yapıyoruz. Belgeseller hazırlıyoruz, buna ilişkin dosyalar hazırlıyoruz. Haberler hazırlıyoruz ve daha önce ortaya çıkmamış görüntülerle FETÖ'nün Türkiye'ye vermiş olduğu tahribatı ortaya koyan materyallerle bunları destekliyoruz ve bu devam edecek. Yani bu çok kolay unutulacak bir şey değil. 250 can gitti. Davaların hepsini takip ediyoruz, onunla ilgili gelişmeleri sürekli takip ediyoruz ve o 250 canın ve binden fazla gazinin biraz olsun yüreğinin ferahlaması için o insanların hakettiği cezaların da olduğunu ve o yargılama içi gelişmeleri de izleyiciye aktarıyoruz.”

Başar'ın (kişisel iletişim, Aralık 2018) ise TRT World'ün 15 Temmuz Darbe Girişimine yönelik çalışmalarına ilişkin görüşleri ise şöyledir: “TRT World çok önemli bir görev yaptı. TRT'nin yurtdışındaki bir anlamda ayağı diyebileceğimiz dünyanın hemen hemen her tarafından izlenebilen bir kanal ve bunun aracılığıyla FETÖ'nün ne olduğunu, ne yapmaya çalıştığını, arkasındaki güçlerin kimler olduğunu bulana kadar o bağlantılarını ortaya çıkardı. Bu yüzden de bunun çok büyük bir başarıyı da getirdiğini düşünüyorum ben. Bunun yanı sıra, sadece ve sadece Türkiye'nin gözünden bunu yapmanın bir anlamı yok. Yani TRT World aracılığıyla bunu tamamen ortadan kaldırdık diyemeyiz.”

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018) Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık süreci ve 15 Temmuz Darbe Girişimi'ne Avrupa Birliği'nin

bakış açısının sorgulanmasındaki rolü üzerine düşünceleri şu şekildedir: “Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ilişkilerde iyiye doğru giden bir süreç var. Çünkü Türkiye'nin Avrupalı olma diye bir vizyonu var. Bu 1950'lerden beri devam edegelen bir şey, Avrupa Birliği'ne girmek istiyoruz. 2003, 2004, 2005 yıllarında bunu çok yoğun bir şekilde yaşadık. Uyum yasaları çıkartıldı. Kopenhag Kriterleri, Helsinki gibi... Bu çerçevede biz ajans olarak, bunun devam etmesini istiyoruz. Türkiye'nin lehine görüyoruz. Bu sürecin devam etmesi için orada mesela soru soruyoruz Türkiye ile ilgili olarak. Mesela Avrupa Birliği'nin 15 Temmuz darbe sürecindeki kötü rolünü sorguluyoruz orada. ‘Siz 15 Temmuz'da neden Türkiye'nin yanında durmadınız?’ diyoruz mesela. Evet gazetecilik yapıyoruz ama bunun gibi sorularla arkadaşlarımızla aslında bir nevi Türkiye'nin çıkarlarını soruyoruz orada. ‘Neden Türkiye'ye destek olmadınız acaba?’ diyoruz. Darbe sürecini unutturmamamız gerekiyor. Çünkü unuttuğumuzda, ya insanoğlu ya da toplumlar unutkanlıklarıyla yüzleşirler.”

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018), Batı dünyasının 15 Temmuz Darbe Girişimi ile ilgili yaklaşımına ilişkin görüşleri ise şu şekildedir: “Tabii ki görmek istemeyenlere bir şey anlatamazsınız. Bizim meşhur bir lafımız var: "Uyuyanı uyandırmak kolaydır ama uyku takliti yapanı uyandırmak zordur". Şimdi Batı'da birçoğu uyku taklidi yapıyorlar. Yani görüyorlar mevzuyu, işlerine böyle geldiği için susuyorlar. Bugün mesela FETÖ'ye destek alanlarında onlar; Avrupa'da, Almanya'da, Fransa'da FETÖ'cüler şu an rahat bir hayat yaşıyorlar. Amerika'da çok rahat bir hayat yaşıyorlar. Bunlara kim hamilik yapıyor? Bunlar hamilik yapıyorlar, çok açık ama biz en azından bütün gücümüzle şu an devam eden FETÖ davaları, daha sonraki yıllarda FETÖ ile bütün etkinlikleri, programları Cumhurbaşkanı açıklamalarını, tutuklamaları, gözaltıları anlık olarak veriyoruz bütün dünyaya. FETÖ olayı devam ediyordur, büyük bir tehlikedir. Bu tehlikeye karşı bütün dünyaya mesajımızı veriyoruz. Tabii Anadolu Ajansı haberle bunu yapıyor, haberlerini yapıyor. Dediğimiz gibi davaları takip ederek, oradaki önemli başlıkları çıkartıp haber yapıyoruz, kitaplar çıkartıyoruz. Şimdi mesela bir kitabımız var, o da çok önemli. Darbe gecesi başlayıp 7 Ağustos Yenikapı Mitingine kadarki bütün haberleri topladığımız bir kitabımız var. Bütün haberlerimiz var içerisinde. Bunu tarihe kayıt olarak bıraktık. 50 sene sonra dönüp bakıldığında hangi gün, hangi saatte, kim ne demiş hepsi var. FETÖ darbe kitabının İngilizce ve Arapçasını yaptırдық. Bu kitabın İngilizcesini Amerika'daki bütün senatörlere gönderdik. Arap dünyasından birçok aydına, birçok entellektüele gönderdik ajans olarak, postaladık, birçoğuna ulaştırdık. Böyle bir

çabamız var.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018), TRT World Forum’un çalışmalarını ve işbirliği yaptığı kurumları şu cümlelerle ifade etmektedir: “TRT World Forum var. Kamu diplomasisi açısından çok güzel bir örnek. Uluslararası siyaset adamları, aktivistler, önemli gazeteciler... Hepsini yılda bir defa İstanbul’da buluşturuyor ve mesela FETÖ gerçeğinin anlatıldığı veya göçmenlerin durumuna dikkat çekmek için yapılan başlıklarla veya Ortadoğu’da yaşananlara ilişkin Ortadoğu’daki dramı ortaya çıkarmak açısından önemli çalışmalar yapıyor ve burada sadece TRT değil, TRT’nin bunu organize ederken sivil paydaşları da oluyor. STK’lar, örneğin Türk Hava Yolları oluyor, örneğin Anadolu Ajansı oluyor. Bunun dışındaki bizim veya diğer STK’lar da buna katılıyor ve ortak bir ürün ortaya çıkıyor. Aslında kamu diplomasisinin son zamanlardaki örnekleri de o yüzden çok güzel. Artık bireysel değil. Herkes el ele vererek, tabii bu bir yandan da şunu ortaya çıkartıyor, bilinçlendirme. Artık insanların kendi alanı olmasa bile birçok konuda ortak bir paydada buluşmasını da gösteriyor.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018), TRT’nin 15 Temmuz Darbe Girişimi’nde ve kamu diplomasisini ilgilendiren diğer konularda medya kuruluşlarıyla yaptığı çalışmaları şu şekilde ifade etmektedir: “15 Temmuz’da yaşadığımız bir şey CNN’le. Bizim TRT’ye baskından sonra, CNN’e baskın oldu ve CNN’deki durumu biz aynı anda bütün televizyon kanalları ortak canlı yayına geçtik. O TRT Haber kanalına baskın değildi, CNNTürk’e baskındı ama aynı anda bütün kanallar ortak yayına geçti. Bazı durumlarda rekabeti bir kenara bırakabiliyoruz veya aynı şeyi Türkiye Milli Takımının veya Galatasaray’ın veya bir Fenerbahçe’nin uluslararası arenada göstermiş olduğu başarıda da aynı şeyi yapıyoruz. Kültür sanatta çok önemli bir başarımız varsa, Türkiye’nin başarısı varsa buna sahip çıkılıyor.”

Başar’ın (kişisel iletişim, Aralık 2018), 15 Temmuz Darbe Girişimi ile ilgili olarak Türkiye’nin ortak bir duruş sergilemesinin önemine vurgu yaptığı açıklamaları şu şekildedir: “Bu sadece ve sadece hükümete yönelik bir girişim değil. Bu Türkiye’ye yönelik bir girişim algısı. Kamu diplomasisi açısından bu çok önemli ve bunun üzerinden yürüdü. Yani muhalefet de aynı şeyi söyledi, STK da aynı şeyi söyledi, iktidar da aynı şeyi söyledi. Zaten bunların ortak bir ses olduğu zaman çok da etkisi ve gücü oluyor. Mesela Amerika Birleşik Devletleri’ne bununla ilgili, iktidara sert eleştiriler yönelten kişiler de gitti o panellere. Onlar da konuştu. Onları çok daha fazla etkili oldu. FETÖ’nün ne olduğunun onların gözünden anlatılması çok daha etkili oldu. O yüzden de

bazı konularda bir olduklarında gücün daha fazla çıktığı çok açık.”

Tanrıverdi (kişisel iletişim, Aralık 2020) ise Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Koordinasyon Planının amacını ve detaylarını şu şekilde açıklamaktadır: “Haber ve bilgi kavramsal olarak değerini olduğu gibi korumakta ancak küresel anlamda haberin kaynağı büyük basın organlarından ziyade sosyal medyaya doğru kaymakta. Şimdi bu noktada bizim kamu diplomasisi koordinasyon planımız var. Nitekim bu plan şu anda Türkiye’de hatta dünyada bir ilk. Bu planda şu ki, bütün kamu diplomasisi alanında çalışan kamu kurum ve kuruluşlarımızın hepsinin tek bir strateji içerisinde hareket etmesi, tek bir eylem planı uyarınca faaliyetlerine ve projelerine devam etmesine yönelik bir plan. Bu planımızın içerisinde bir koordinasyon kurulumuz var. Bu koordinasyon kurulu bakanlıkların, bakan yardımcısı seviyesinde, başkanlıklarımızın, kurumlarımızın başkanları seviyesinde yılda iki defa toplanan bir kurul. Bununla birlikte, bir de kamu diplomasisi komitemiz var. 27 komiteden oluşuyor bu komitelerimiz ve şöyle düşünün, göçten tutun dezenformasyonla mücadele, gastrodiplomasi, spor diplomasisi, inanç diplomasisi, insani diplomasi gibi hiçbir kamu diplomasisi alanı boşta kalmayacak şekilde bizim dizayn ettiğimiz komitelerden oluşmakta ve her bir komitenin içerisinde ilgili kurum ve kuruluşlarımız yer almakta. Dezenformasyonla mücadele komitemizin toplantısını gerçekleştirdik. Bu konuları da orada çok detaylıca ele aldık.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018) ise Türkiye’nin 15 Temmuz Darbe Girişimi ile ilgili faaliyetlerine ilişkin görüşlerini şöyle ifade etmektedir: “Kamu diplomasisinin gereği olarak, yurt dışında yapılan birçok toplantılar, sergiler, FETÖ’nün Türkiye’ye verdiği tahribatı gösteren fotoğraflarla gösterilen belgelerle, filmlerle o ilk başta oluşan, bunun bir meşru bir kalkınmamış gibi gösterilmesine çok güzel bir yanıt olmuş oldu, tokat olmuş oldu ve Türkiye gazetelere verdiği ilanlarla da yabancı devlet adamları ile yapılan görüşmelerde FETÖ okullarının birçok ülkede ne amaçla kurulduğunu ve ne yapmaya çalışıldığı çok güzel anlatıldı. Bu anlamda bir maarif vakfı kuruldu ve maarif vakfı aracılığıyla da o okulların hepsi artık Türk okullarına, Milli Eğitim Bakanlığı’na bir anlamda bağlanmış oldu, devletin kontrolüne geçmiş oldu ve bunun zararları da bir anlamda anlatmış oldu sonra. Çok iyi sonuçlar aldığımızı düşünüyorum.”

Başar’ın (kişisel iletişim, Aralık 2018), TRT ve Anadolu Ajansı’nın 15 Temmuz Darbe Girişimi’ne yönelik ortak çalışmalarını ile ilgili şu ifadelerde bulunduğu görülmektedir: “Belgesellerde veya kamu diplomasisini ile ilgili yürüttüğü çalışmalarda bunu yayınlamak anlamında. Çünkü Anadolu Ajansı’nın bir televizyon kanalı yok. O

sadece paket hazırlayan bir kurum. Biz de bunun yayıncı bölümü olarak mesela Anadolu Ajansı'nın yapmış olduğu "FETÖ Gerçeği" konulu bir dizi vardı 30-40 bölümlük, kısa kısa. Anadolu Ajansı hazırlamıştı bunu. Tüm dünyaya da yabancı dillere çevrilerek gönderilmişti mesela. Bunları biz de yayınladık mesela. Özellikle tüm Türkiye'nin üniter yapısına yönelik saldırıları da içeren konularda biz Anadolu Ajansı'yla ortak çalışmalar yürütüyoruz.”

Başar'ın (kişisel iletişim, Aralık 2018), TRT'nin yabancı yayın kuruluşları ile ilgili yaptığı ortak çalışmalara ilişkin ifadeleri ise şu şekildedir: “Dünyanın birçok ülkesindeki devlet kanalları ile ve özel kanallarıyla ikili anlaşmalarımız var. Dolayısıyla o tür çalışmanın gereği olarak biz bazı programlar veriyoruz onlara ve onların talepleri oluyor veya bizim onlardan taleplerimiz oluyor. Bu anlamda 15 Temmuz'u anlatmak açısından bizim yaptığımız, Anadolu Ajansı ile beraber yaptığımız da olabiliyor, hazırlanan belgeselleri de verdik farkındalığı oluşturmak için. FETÖ gerçeğinin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunması için bu tür çalışmalarımız oldu ve bu çok normal. Onlar da bu anlamda iyi bir sınav verdiler, yani yanımızda yer aldılar. Fark ettiler bunun bir terör örgütü olduğunu ve çok masum bir şey olmadığını.”

Başar (kişisel iletişim, Aralık 2018) son olarak, Türkiye'de kamu diplomasisi çalışmalarına ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir: “Bence daha almamız gereken yol var. Birincisi farkındalık oluştu. Bunun ne kadar önemli bir adım olduğu gerçeği ortaya çıktı. Bunun aslında sadece ve sadece iç kamuoyuna yönelik bir çalışma olmadığı da ortaya çıktı. Dünyadaki birçok gelişmiş ülke kamu diplomasisinde çok çok başarılı ve özellikle evet bu göçmen konusu, Kaşıkçı cinayeti olsun, Suriye'nin kuzeyindeki operasyonlardaki çatışmalar... Çok çok ileri bir adım attık bence.”

4.3. “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi”ne Yönelik Haberlerin Söylem Analizi

Bu çalışmada, 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında İngilizce yayın yapan uluslararası haber kuruluşlarının yayınladığı 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik ve Anadolu Ajansı kaynaklı haberler, Teun van Dijk'in “Eleştirel Söylem Çözümlemesi” modeli temel alınarak incelenecektir. Haberlerde kullanılan etkin, edilgen cümle yapıları, sözcük seçimleri ile abartma, küçültme, kıyas, mecaz gibi haberin retoriğine ilişkin öğeler saptanmaya çalışılacak ve anlamın nasıl üretildiği üzerine odaklanılacaktır. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik Anadolu Ajansı'nın

ürettiği 10 haber ve uluslararası haber kuruluşlarının ürettiği 10 haber olmak üzere toplam 20 haber incelenecektir.

4.3.1. Anadolu Ajansı'nın "15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi"ne yönelik haberlerinin söylem analizi

Çalışmanın bu bölümünde, 15 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'de yaşanan darbe girişimine yönelik haberler eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir. Örneklem olarak, habercilik açısından darbe girişimi ile ilgili en yoğun dönem olan 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihlerinde yayınlanan haberler alınmıştır. Habercilik bağlamında kamu diplomasisindeki rolünü incelemek üzere Anadolu Ajansı'nın yayınlayıp servis etmiş olduğu 10 haber ve diğer uluslararası yayıncılık yapan kuruluşların yayınladığı 10 haber analiz edilecektir. Analiz edilen tüm haberlere ait veriler aşağıdaki gibidir:

- Haber dili İngilizce'dir.
- İncelenen haberler internette yayınlanmıştır.
- 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerini kapsayan, aa.com.tr/en adresi dışındaki web sitelerinde yayınlanmış, "coup" ya da "coup attempt" ve "Anadolu Agency" kelimelerini içeren sonuç sayısı 314'tür.
- YouTube, Twitter, Facebook ve Wikipedia gibi sosyal ağlar ve web siteleri ile Türkiye menşeli yayıncı kuruluşlar dışında ulaşılan haber sayısı ise 276'dır.
- Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerinde "coup" ya da "coup attempt" kelimelerini içeren haber sayısı ise 102'dir.

Bu bölümde, Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik İngilizce olarak ürettiği 10 haber Teun van Dijk'ın "Eleştirel Söylem Çözümlemesi" modeli temel alınarak incelenecektir.

4.3.1.1. "Turkey: Pro-coup soldiers escape amid failed attempt"

Makro yapı

Anadolu Ajansı'nın 16 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlık "*Turkey: Pro-coup soldiers escape amid failed attempt*" (Toprak, 2016) - "*Türkiye: Darbe yanlısı askerler başarısız girişimin ortasında kaçtı*" olarak görülmektedir. Başlıkta Türkiye'de yaşanan darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmış olduğu, Türkiye'nin ağızından ifade edilmektedir. Bu başlık cümlesi, darbe girişiminde bulunanların darbe yanlısı askerler olduğunu, bunun başarısız bir girişim olduğu ve

üstelik bu girişimin ortasında kaçtıklarını ortaya koymaktadır. Habere ilk bakışta, darbenin yanlış bir şey olduğu vurgulanarak, darbe girişiminde bulunmaya teşebbüs eden askerlerin de giriştikleri bir işi yarıda bırakarak kaçan kişiler olarak yansıtıldığı görülmektedir. Burada “kaçmak” ile “korku” ilişkilendirilebilir ve dolayısıyla söz konusu askerlerin korkak kişiler olduğu vurgusu bulunmaktadır. Ancak darbe yanlısı askerler ifadesi bir “genelleme” içermektedir. Buradan tüm darbe yanlısı askerlerin darbe girişiminde bulunduğu ve ayrıca bu girişimin ortasında kaçtığı algısı oluşmaktadır.

Haber spotu ve girişleri haberlerin temasını ortaya koymaktadır. Haber spotu olan *“Pro-coup soldiers attempting to attack hotel where President Erdogan was staying escape from region”* (Toprak, 2016) - *“Darbe yanlısı askerler, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bölgeden kurtulmaya çalıştığı otele saldırı girişiminde bulundu”* cümlesine bakıldığında başlığa benzer bir şekilde, darbe yanlısı askerlerin yine bir saldırı planladığı ancak bunun girişim boyutunda kaldığı anlaşılmaktadır.

Haber girişindeki *“Pro-coup soldiers, who tried to attack the hotel which Turkish President Recep Tayyip Erdogan left hours earlier, have escaped from the region, sources said on Saturday.”* (Toprak, 2016) – *“Kaynakların Cumartesi günü yaptığı açıklamada, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın saatler önce ayrıldığı otele saldırmaya çalışan darbe yanlısı askerler bölgeden kaçtı.”* cümlesi ile saldırının zamanlamasının yanlış olduğu, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın saldırı girişiminden çok daha önce otelden ayrıldığı ve saldırı girişiminde bulunan kişilerin kaçtığı yinelenerek bu konuya vurgu yapılmaktadır. Bu anlamda haberin, darbe girişiminin “başarısızlığı” ve bu girişimde bulunanların “korkaklığı” üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.1. “Turkey: Pro-coup soldiers escape amid failed attempt” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.1) ise haber temasına uygun olarak bir yerden ve birilerinden kaçıyor gibi görünen üniformalı askerlerin yer aldığı görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak Türkiye’de bir darbe girişimi yaşandığı, darbe girişimini “darbe yanlısı askerlerin” gerçekleştirdiği, ancak “başarısız” oldukları, Cumhurbaşkanı başta olmak üzere Bakanlıklar ve Emniyet yetkililerinin olaya müdahale edip kontrol altına aldığı ve olaya ilişkin çalışmaların devam ettiğinin sunulduğu görülmektedir. Haberde göz altına alma, görevden alma, hayatını kaybedenlerin ve yaralıların sayısı gibi bilgiler de verilerek konunun sonuçlarına yönelik bilgilerin de verildiği görülmektedir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın olayla ilgili yorumlarına yer verilen haberde, Cumhurbaşkanı, Bakanlıklar ve kimliğinin gizli tutulmasını isteyen kişilerle birlikte 4 ayrı kaynağa yer verilmektedir. Yine Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın haberde geçen, “President Recep Tayyip Erdogan had earlier announced that a group within the Turkish military attempted to overthrow of the government.” (Toprak, 2016) - “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan daha önce Türk ordusu içindeki bir grubun hükümeti devirmeye çalıştığını açıklamıştı.” ifadesi ile haberin ard alan bilgisine de yer verdiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözümlenmeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümlelerin kurulduğu görülmektedir. Haber, darbe girişiminde bulunduğu belirtilen kişilerin olumsuz eylemleri için aktif cümle yapıları, başarısızlıkla sonuçlandığı belirtilen durumları için ise pasif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Cumhurbaşkanı ve Bakanlıkların açıklamalarına yer verilen haberin inandırıcı bilgiler sunduğu görülmektedir. Ayrıca haberde basınla konuşma kısıtlamalarından dolayı kimliklerini gizli tutan görgü tanıklarına da yer verilmektedir.

Haberde geçen *“President Recep Tayyip Erdogan had earlier announced that a group within the Turkish military attempted to overthrow of the government.”* (Toprak, 2016) - *“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan daha önce Türk ordusu içindeki bir grubun hükümeti devirmeye çalıştığını açıklamıştı.”* ve *“Erdogan slammed United States-based preacher Fetullah Gulen, who is accused of leading a terrorist organization and attempting to infiltrate and overthrow the democratically-elected government. “The betrayal you have done to this nation [is enough],” Erdogan said, without mentioning Gulen’s name, and calling on him to return to Turkey to face trial.”* (Toprak, 2016) - *“Erdoğan, bir terör örgütüne liderlik etmekle ve demokratik olarak seçilmiş hükümete sızmaya ve onu devirmeye çalışmakla suçlanan ABD merkezli vaiz Fetullah Gülen’i sert bir şekilde eleştirdi. Erdoğan, Gülen’in isminden bahsetmeden ve yargılanmak için Türkiye’ye dönmesi çağrısında bulunmadan, “Bu millete yaptığınız ihanet [yeterli]” dedi.”* ifadeleriyle nedensel ve referansal ilişki kurulduğu da görülmektedir.

Haberde, *“Erdogan told a large crowd gathered at the airport that Turkish Airlines had resumed its flights and that there was a small distress in Ankara. ‘There is no leaving here until this situation goes back to normal. I will not leave, too,’ he said.”* (Toprak, 2016) – *“Erdoğan, havalimanında toplanan büyük bir kalabalığa THY’nin uçuşlarına yeniden başladığını ve Ankara’da küçük bir sıkıntı yaşandığını söyledi. ‘Bu durum normale dönene kadar buradan ayrılmak yok. Ben de gitmeyeceğim’ dedi.”* ifadeleriyle Cumhurbaşkanı’nın yaşanan olayı *“küçük bir sıkıntı”* olarak nitelendirmesine, ancak olağan dışı bir durum yaşanması nedeniyle ülkeye yönelik *“buradan ayrılmak yok, ben de gitmeyeceğim”* mesajına yer verilmektedir.

Haberde, *“In the moments after the attempted coup was launched Friday night, Erdogan urged Turks in a televised message to “go to squares” and “give the best*

answer” to those who attempted the coup.” (Toprak, 2016) – “Cuma gecesi darbe girişiminin başlamasından sonraki anlarda Erdoğan, Türkleri televizyonda yayınlanan bir mesajla “meydanlara gitmeye” ve darbeye teşebbüs edenlere “en iyi cevabı vermeye” çağırdı.” ifadeleriyle Cumhurbaşkanı’nın halkı “meydanlara gitme” ve bu girişimde bulunanlara “en iyi cevabı vermeye” davet etmesine vurgu yapıldığı görülmektedir.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında darbe girişiminde bulunanlara yönelik “*pro-coup – darbe yanlısı*”, “*betrayal – hain*”, “*escape – kaçmak*”, “*parallel state military personnel – paralel devlet askeri personeli*”, “*terrorist organization – terörist örgüt*” kelimelerinin kullanıldığı ve “*urge – sevk etmek*”, “*slam – sert bir şekilde eleştirmek*”, “*democratically-elected government – demokratik olarak seçilmiş hükümet*” gibi ifadeler yer verildiği görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.2. “Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt”

Makro yapı

Anadolu Ajansı’nın 16 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt*” (Atallah ve Tekin, 2016) – “*Araplar, Türkiye'nin darbe girişiminin yenilgisini kutlamak için toplandı*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Arapların Türkiye’de yaşanan ve başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişiminin yenilgisini kutlamak için toplanmaları üzere oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “*Hundreds gather in Lebanon, Gaza Strip to celebrate spectacular failure of coup bid in Turkey*” (Atallah ve Tekin, 2016) – “*Yüzlerce kişi, Lübnan ve Gazze Şeridi'nde Türkiye'deki darbe girişiminin olağanüstü başarısızlığını kutlamak için toplandı*” cümlesi ise haber başlığındaki *Araplar* ifadesini *yüzlerce kişi*’nin *Lübnan ve Gazze Şeridi'nde* toplandığı bilgisini vererek detaylandırmaktadır. Haberin spot cümlesi incelendiğinde Lübnan ve Gazze Şeridi’nde yüzlerce Arap’ın başarısız darbe girişimini kutlamak üzere toplandığı, söz konusu yabancı halkın Türkiye’ye destek verdiği ve bu başarısız girişimden memnuniyet duyduğu anlaşılmaktadır. Spotta ayrıca, darbe girişiminin “*spectacular failure - olağanüstü başarısız*” olarak tanımlandığı görülmektedir.

Haber girişindeki *“Hundreds of people took to the streets in the Gaza Strip and Lebanon on Saturday to celebrate the failure of a coup attempt by a renegade faction of Turkey’s military.”* (Atallah ve Tekin, 2016) – *“Cumartesi günü Gazze Şeridi ve Lübnan’da yüzlerce insan, Türkiye ordusunun hain (muhalif) bir grubunun darbe girişiminin başarısızlığını kutlamak için sokaklara döküldü.”* ifadesi ile Türkiye’de yaşanan darbe girişiminin başarısızlığını kutlamak üzere Gazze Şeridi ve Lübnan’da yüzlerce insanın sokaklara döküldüğü belirtilmektedir. Haber girişinde, darbe girişimini gerçekleştirenler Türkiye ordusundaki *“a renegade faction – hain, muhalif, dönük bir grup”* olarak tanımlanmaktadır.

Haberin girişinin devamındaki *“With the support of its people, Turkey has emerged victorious,” Gaza resident Mohamed Ashour, 50, told Anadolu Agency.”* (Atallah ve Tekin, 2016) – *“50 yaşındaki Gazzeli Mohamed Ashour, Anadolu Ajansı’na verdiği demeçte, “Türkiye, halkının desteğiyle galip geldi.” dedi.”* cümlesi ile Gazzeli bir kişinin Türkiye’nin kendi halkının desteğiyle darbe girişiminde bulunanlara karşı galip geldiğini ifade ettiği belirtilmektedir. Devamında ise *“The father of seven went on to recount how he had surfed through television channels all night to follow the dramatic events in Turkey.”* (Atallah ve Tekin, 2016) – *“Yedi çocuk babası, Türkiye’deki dramatik olayları izlemek için bütün gece televizyon kanallarında nasıl gezindiğini anlattı.”* ve *“News of the coup attempt came as a big shock,” he said. “But now the shock has turned to joy.”* (Atallah ve Tekin, 2016) - *“Darbe girişimi haberi büyük bir şok oldu, ama şimdi şok sevince dönüştü.” dedi.* ifadeleri ile Gazzeli Mohamed Ashour’un Türkiye’de yaşanan olayları gece boyunca televizyon kanalları aracılığıyla takip ettiği, darbe girişiminin olumsuz anlamda bir şok etkisi yarattığını ama girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasını sevinçle karşıladığı vurgulanmaktadır. Haber başlığı, spotu ve girişini incelendiğinde haberin; Türkiye’de yaşanan darbe girişiminin Araplar tarafından ilgiyle takip edildiği ve Arapların söz konusu girişiminin başarısızlıkla sonuçlanmasını sevinçle karşılayarak, bu başarısızlığı kutlamak üzere toplanması üzerine kurulduğu görülmektedir. Ayrıca haberin; hem Türk halkının hem de Arapların darbeye karşı olduğu, darbe girişiminin halk desteğiyle sonlandırıldığı ve aynı zamanda yabancı bir halk olan Arapların da bu sonucu kutlayarak desteklerini göstermesi üzerine kurulduğunu da söylemek mümkündür.

Görsel 4.2. “Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt”

(Ali Jadallah - Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.2) ise haberin temasına uygun olarak, Türk bayrakları ve fonda Türk bayrağıyla Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın gülümsediği ve selam verdiği pozunun yer aldığı posteri taşıyan Filistinli erkek çocuklarla genç ve orta yaşlı yetişkin erkeklerin Gazze’de kutlama yaptığı görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin, Türkiye’de yaşanan darbe girişimine Arapların kayıtsız kalmayarak gelişmeleri takip ettiği; Lübnan ve Gazze Şeridi’nde yüzlerce kişinin yaşanan darbe girişiminin başarısızlığını kutladığı; Gazze halkına uzun süredir destek veren Türkiye’nin seçilmiş hükümetini desteklediği; Filistin direniş hareketi Hamas üyelerinin destek söylemlerinde bulunduğu; Lübnan’da Sidon kentinde darbe girişiminin başarısızlığını kutlamak için yüzlerce kişinin miting yaptığı; Türk bayrakları sallayan göstericilerin Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve hükümetini desteklemek için sloganlar atarken şehrin Türk hastanesinin önünde toplandığı; bazı göstericilerin Trablus’un Nur Meydanı’nda, Türkiye’deki darbe girişiminin başarısızlığa uğramasından dolayı "Allah'a şükran ifadesi" olarak nitelendirdikleri sabah namazını kıldığı ve onlarca Lübnanlımın Türkiye’nin seçilmiş hükümetine destek göstermek için kuzeydeki Trablus kentinde oturma eylemi düzenlediği bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

“Some carried banners reading, "Gaza won't forget those who stood by it" -- a reference to the Turkish government's longstanding support for the people of Gaza, who have suffered under a decade-long embargo imposed by Israel and Egypt.” (Atallah ve Tekin, 2016) – “Bazıları, Türk hükümetinin İsrail ve Mısır tarafından on yıldır uygulanan ambargo altında ezilen Gazze halkına uzun süredir verdiği desteğe atıfta bulunan "Gazze,

yanında duranları unutmayacak" yazılı pankartlar taşıdı." ve ""This is a message to our brothers in Turkey that the Palestinian people stand by you," Yunus al-Astal, a leading member of Palestinian resistance movement Hamas, which has governed the strip since 2007, said." (Atallah ve Tekin, 2016) - "2007'den beri şeridi yöneten Filistin direniş hareketi Hamas'ın önde gelen üyelerinden Yunus el-Astal, "Bu, Türkiye'deki kardeşlerimize Filistin halkının yanınızda olduğuna dair bir mesajdır" dedi." ifadeleriyle Gazze halkının ve Hamas'ın Türk hükümetine verdiği desteğin nedenine vurgu yapılan haberde ardaan bilgisine de yer verdiği görülmektedir.

"Although the coup was soon put down by the country's legitimate authorities and security apparatus, roughly 160 people were martyred in the violence, according to Prime Minister Binali Yıldırım." (Atallah ve Tekin, 2016) – "Darbe, ülkenin meşru makamları ve güvenlik aygıtları tarafından kısa sürede bastırılmasına rağmen, Başbakan Binali Yıldırım'a göre şiddet olaylarında yaklaşık 160 kişi şehit oldu." ifadesiyle haberde başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişiminin "kısa sürede" bastırıldığı vurgulanırken, şehit olanların sayılarının verilerek konunun sonuçlarına yönelik bilgi verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümlelerin kurulduğu görülmektedir. Arapların Türkiye'de yaşanan darbe girişiminin başarısızlığını kutlamasına, çeşitli mitingler ve söylemlerle Türk hükümetine desteklerine yer verilen haber, genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Kullanılan fotoğrafın haber içeriğiyle uyumu, demeç veren kişilerin açık kimliklerine yer verilmesi ve Başbakan Binali Yıldırım'ın şehitlerle ilgili açıklamasına yer verilmesi nedeniyle haberin inandırıcı bilgiler sunduğu görülmektedir.

Haberde geçen "Some carried banners reading, "Gaza won't forget those who stood by it" -- a reference to the Turkish government's longstanding support for the people of Gaza, who have suffered under a decade-long embargo imposed by Israel and Egypt." (Atallah ve Tekin, 2016) – "Bazıları, Türk hükümetinin İsrail ve Mısır tarafından on yıldır uygulanan ambargo altında ezilen Gazze halkına uzun süredir verdiği desteğe atıfta bulunan "Gazze, yanında duranları unutmayacak" yazılı pankartlar taşıdı." ve ""This is a message to our brothers in Turkey that the Palestinian people stand by you," Yunus al-Astal, a leading member of Palestinian resistance movement Hamas, which has

governed the strip since 2007, said.” (Atallah ve Tekin, 2016) - “2007'den beri şeridi yöneten Filistin direniş hareketi Hamas'ın önde gelen üyelerinden Yunus el-Astal, "Bu, Türkiye'deki kardeşlerimize Filistin halkının yanınızda olduğuna dair bir mesajdır" dedi.” ifadeleriyle Gazze şeridindeki Arapların, Türkiye’de yaşanan darbe girişiminin başarısızlığını kutlamasına ve Türk hükümetine destek vermesine yönelik nedensel ve referansel ilişki kurulduğu da görülmektedir.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında darbe girişiminde bulunanlara yönelik Türk ordusu içinde bulunan “*a renegade faction – hain, muhalif, dönek bir grup*”, darbe girişimine yönelik “*spectacular failure - olağanüstü başarısız*”, Türkiye’ye desteklerini göstermek için toplanan, miting yapan, namaz kılan ve darbe girişiminin başarısızlığını kutlayan Arapların çokluğuna yönelik “*hundreds of Palestinians - yüzlerce Filistinli*”, “*hundreds of people – yüzlerce kişi*”, “*dozens of Lebanese - onlarca Lübnanlı*” ifadelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.3. “Erdogan, Saudi king discuss failed coup on telephone”

Makro yapı

Anadolu Ajansı’nın 17 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Erdogan, Saudi king discuss failed coup on telephone*” (Anadolu Ajansı, 2016) - *Erdoğan ve Suudi kralı başarısız darbeyi telefonda görüştü*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Erdoğan ile Suudi kralının Türkiye’de yaşanan ve başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişimini telefonda görüşmeleri üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “*Offering his condolences to president and people in wake of failed coup, Saudi King Salman voices support for Turkey's govt*” (Anadolu Ajansı, 2016) – “*Başarısız darbe girişiminin ardından cumhurbaşkanına ve halka taziyelerini ileten Suudi Kralı Salman, Türkiye hükümetine desteğini dile getirdi.*” cümlesinde ise Suudi Kralı Salman’ın cumhurbaşkanı ve halka taziyelerini ileterek Türkiye hükümetine desteklerini dile getirdiğini belirterek söz konusu telefon görüşmesinin içeriğini detaylandırmaktadır.

Haber girişindeki “*Scarcely two days after emerging victorious over an attempted military coup, Turkey’s President Recep Tayyip Erdogan spoke with Saudi Arabia’s king on the phone on Sunday, according to presidential sources.*” (Anadolu Ajansı, 2016) – “*Cumhurbaşkanlığı kaynaklarına göre, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan askeri darbe girişiminden galip ayrıldıktan iki gün sonra Pazar günü Suudi Arabistan Kralı ile telefonda görüştü.*” cümlesi incelendiğinde, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın askeri darbe girişiminden iki gün sonra Suudi Arabistan Kralı ile telefonda görüştüğü belirtilmekle birlikte, kaynak olarak Cumhurbaşkanlığı’nın gösterilmektedir ve Cumhurbaşkanı’nın darbe girişiminden *galip* ayrıldığı vurgulanmaktadır.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Suudi Arabistan Kralı Salman’ın başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişiminden iki gün sonra Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’la telefon görüşmesi yaparak Cumhurbaşkanı Erdoğan’a ve halka taziyelerini iletip Türkiye hükümetine desteklerini dile getirdiği üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.3. “*Erdogan, Saudi king discuss failed coup on telephone*” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.3) ise haberin temasına uygun olarak Suudi Arabistan Kralı Salman bin Abdülaziz Al Saud ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Suudi Arabistan bayrağı ve Türk bayrağı arasında ayakta gülümseyerek poz verdikleri ve el sıkıştıkları poz görülmektedir. Haber temasına uygun olarak fotoğrafın, iki lider arasında olumlu bir ilişki olduğunu gösterdiğini söylemek mümkündür.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Kral Salman'ın Suudi Arabistan'ın Türkiye'nin demokratik olarak seçilmiş hükümetine desteğini dile getirmesi, Türkiye'nin barış, istikrar ve güvenliğinin tüm bölge için önemli olduğunu söylemesi ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın hükümdara desteği için teşekkür etmesi ve Salman'ın Türkiye ile tam dayanışma içinde olduklarını ifade etmesi bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haberde kaynak olarak Cumhurbaşkanlığı gösterilmekte ve *“During the conversation, Saudi King Salman bin Abdulaziz Al Saud offered his condolences to Erdogan and the Turkish people for the losses suffered in Friday's failed coup, said the sources, speaking on condition of anonymity due to restrictions on speaking with the media.”* (Anadolu Ajansı, 2016) – *“Görüşme sırasında Suudi Kralı Salman bin Abdülaziz Al Saud, medyayla konuşma kısıtlamaları nedeniyle isimlerinin açıklanmaması koşuluyla (bazı) kaynakların, Cuma günü başarısız darbe girişiminde yaşanan kayıplardan dolayı Erdoğan ve Türk halkına taziyelerini iletmiş olduğunu söyledi.”* ifadesiyle medyayla konuşma kısıtlamaları nedeniyle isimleri açıklanmayan başka kaynakların da taziyelerini iletmiş olduğu vurgulanmaktadır.

Haberin devamında *“The failed coup is said to have been organized by followers of U.S.-based cleric Fetullah Gulen, who is accused of pursuing a long-running campaign to overthrow the government through infiltrating the Turkish state, particularly the military, police, and judiciary, forming the so-called “parallel state.”* (Anadolu Ajansı, 2016) - *“Başarısız darbenin ABD merkezli din adamı Fetullah Gülen'in başta asker, polis ve yargı olmak üzere Türk devletine sızarak sözde “paralel devlet”i oluşturarak hükümeti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya yürütmekle suçlanan takipçileri tarafından düzenlendiği söyleniyor.”* cümlesiyle başarısız darbe girişiminin ABD merkezli din adamı Fetullah Gülen'in sözde “paralel devleti” oluşturan takipçilerinin düzenlediğinin söylendiği belirtilmekte ancak herhangi bir kaynak gösterilmemektedir. Ayrıca söz konusu grubun başta asker, polis ve yargı olmak üzere Türk devletine sızarak sözde “paralel devlet”i oluşturarak hükümeti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya yürütmekle suçlandığı bilgisine de yer verilmektedir.

Habere konu olan darbe girişimi ile ilgili ek bilgi olarak, *“Friday night, rogue military elements attempted to overthrow Turkey's democratically elected government by force. Before the coup was defeated, around 160 people were martyred in the ensuing violence.”* (Anadolu Ajansı, 2016) – *“Cuma gecesi, alçak askeri unsurlar Türkiye'nin*

demokratik olarak seçilmiş hükümetini zorla devirmeye çalıştı. Darbe yenilgiye uğratılmadan önce, devam eden şiddet olaylarında yaklaşık 160 kişi şehit oldu.” ve “Some 2,839 military personnel involved in the coup attempt have been arrested, and 20 pro-coup soldiers, including some senior officers, were martyred in the attempt to overthrow the government.” (Anadolu Ajansı, 2016) – “Darbe girişimine karışan 2 bin 839 askeri personel ve 20 darbeci asker tutuklandı ve hükümeti devirme girişiminde bazı üst düzey subaylar da şehit oldu.” cümleleriyle şehitlerin, tutuklanan askeri personelin ve darbeci askerlerin sayılarına yer verilmektedir. Haberin sonunda ise “Turkey accuses Gulen of being behind the coup and called for him to return to Turkey to face justice.” (Anadolu Ajansı, 2016) – “Türkiye, Gülen’i darbenin arkasında olmakla suçluyor ve adaletin karşısına çıkması için Türkiye’ye dönmesi çağrısında bulunuyor.” cümlesiyle Türkiye’nin Gülen’i darbenin arkasında olmakla suçladığı ve adaletin karşısına çıkması için Türkiye’ye dönmesi çağrısında bulunduğu belirtilmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde Suudi Kralı ve Türkiye Cumhurbaşkanı’nın telefon görüşmesi aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümlelerin kurulduğu görülmekteyken; darbe girişiminin sorumlularına ve sonuçlarına yönelik verilen bilgilerde karmaşık ve uzun cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir.

Haberin ana teması olan Suudi Kralı ve Türkiye Cumhurbaşkanı’nın telefon görüşmesi ve ardaan bilgisi olarak verilen darbe girişimine ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise Suudi Kralı ve Türkiye Cumhurbaşkanı’nın habere konu olan olaydan önce çekilmiş bir fotoğraf olmakla birlikte haberin temasına uygun olduğu görülmektedir. Haber kaynağı olarak Cumhurbaşkanlığı’nın gösterilmesi nedeniyle haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberde telefon görüşmesi ile ilgili olarak “*Voicing Saudi Arabia’s support for Turkey’s democratically elected government, King Salman said the peace, stability, and security of Turkey is important for the entire region.*” (Anadolu Ajansı, 2016) – “*Suudi Arabistan’ın Türkiye’nin demokratik olarak seçilmiş hükümetine desteğini dile getiren Kral Salman, Türkiye’nin barış, istikrar ve güvenliğinin tüm bölge için önemli olduğunu söyledi.*” ve “*Erdogan thanked the monarch for his support, while Salman said they stand*

in full solidarity with Turkey.” (Anadolu Ajansı, 2016) – “*Erdoğan, hükümdara desteği için teşekkür ederken, Salman Türkiye ile tam dayanışma içinde olduklarını söyledi.*” şeklinde yer verilen cümleler incelendiğinde Kral Salman’ın Türkiye’nin barış, istikrar ve güvenliğinin tüm bölge için önemli olduğunu belirtmesine yer verilmesi, haberin ana temasını oluşturan unsurlardan biri olan Suudi Arabistan ve Türkiye arasındaki olumlu atmosfer ve dayanışmaya yönelik nedensel bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*victorious - galip*”, “*demokratik olarak seçilmiş hükümet - democratically elected government*”, “*support – destek*”, “*solidarity – dayanışma*” kelimeleri haberin ana teması olan olumlu telefon görüşmesini destekler niteliktedir. “*Failed coup – başarısız darbe*”, “*parallel state – paralel devlet*”, “*ABD merkezli din adamı - U.S.-based cleric*”, “*alçak askeri unsurlar - rogue military elements*” gibi kelimelerin de haberin temasına uygun olarak darbe girişiminin neden, sonuç ve sorumlularına yönelik olarak kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.4. “Yıldırım, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey”

Makro yapı

Anadolu Ajansı’nın 22 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Yıldırım, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey*” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “*Yıldırım ve Biden, Gulen'in Türkiye'ye iadesini görüştü*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım ve ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden’ın Gulen’in Türkiye’ye iadesine görüşmeleri üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “*US vice president assures Turkish PM America would 'work together' on issue*” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “*ABD Başkan Yardımcısı, Türkiye Başbakanına Amerika'nın bu konuda 'birlikte çalışacağına' güvence verdi*” cümlesinde ise ABD Başkan Yardımcısı’nın Türkiye Başbakanı’na Amerika’nın Gulen’in Türkiye’ye iadesi konusunda “birlikte çalışacağına” güvence verdiği vurgulanarak başlıkta gerçekleştiği belirtilen görüşme içeriği detaylandırılmaktadır.

Haber girişindeki “*U.S. Vice President Joe Biden on Thursday assured Turkish Prime Minister Binali Yıldırım that America "would work" together with Turkey on the*

extradition of alleged coup leader, Fetullah Gulen.” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden Perşembe günü Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım'a, darbe lideri olduğu iddia edilen Fetullah Gülen'in iadesi konusunda Amerika'nın Türkiye ile birlikte "çalışabileceği" konusunda güvence verdi.” cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu daha da detaylandırılarak, ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden'ın Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım'a, darbe lideri olduğu iddia edilen Fetullah Gülen'in iadesi konusunda Amerika'nın Türkiye ile birlikte "çalışabileceği" konusunda *güvence verdiği* vurgulandığı görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım ve ABD Başkan Yardımcısı Joe Biden'ın bir görüşme gerçekleştirdiği ve bu görüşmede Biden'ın darbe lideri olduğu iddia edilen Fetullah Gülen'in iadesi konusunda Amerika'nın Türkiye ile birlikte çalışabileceği konusunda güvence verdiği üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.4. “Yıldırım, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.4) ise ABD Başkan Yardımcısı'nın iki ABD bayrağının bulunduğu kürsüde olasılıkla açıklama yaptıktan sonra basın mensuplarını dinlediği bir anda çekilmiş bir poz görülmektedir. Fotoğraf temsili olarak kullanılmıştır ve geçmiş bir tarihe ait olduğunu söylemek mümkündür.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Biden'ın Yıldırım'la yaptığı telefon görüşmesinde Türkiye'nin iade talebiyle ilgili beklentisini kabul ettiği ve ABD'nin müttefikini desteklemeye devam edeceğini söylemesi; Medyaya konuşma kısıtlamaları nedeniyle anonim olarak bir kaynağın Biden'ın nihai kararın ABD mahkemelerine ait olduğunu söylediğini açıklaması;

Türklerin darbe girişimi karşısındaki cesaretine övgüde bulunan Biden'ın, 15 Temmuz darbe girişimini bir kez daha kınaması; Yıldırım'ın Türkiye'nin uzun süredir ABD yönetimini "Fetullah Gülen'in ve terör örgütünün zararlı faaliyetleri" konusunda uyardığı ve müttefiki ABD'nin onu iade etmesini beklediğini söylemesi; darbe girişimini protesto ederken şehit olan ve yaralanan güvenlik güçleri ve sivillerin sayısına ilişkin bilgilerin verilmesi; Türkiye hükümetinin, darbe girişiminin ordu, polis ve yargı başta olmak üzere Türk kurumlarına sızarak sözde “paralel devlet”i kurarak devleti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya yürütmekle suçlanan Fetullah Gülen'in takipçileri tarafından düzenlendiğini söylemesi; Türkiye'nin Gülen için resmi iade talebinde bulunması ve ABD Dışişleri Bakanlığı'na göre, ABD'nin belgeleri incelemesi gibi bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde “*Biden acknowledged Turkey's expectation regarding the extradition request during a telephone call to Yildirim and said the U.S. would continue to support its ally, according to prime ministry sources.*” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “*Başbakanlık kaynaklarına göre Biden, Yıldırım'la yaptığı telefon görüşmesinde Türkiye'nin iade talebiyle ilgili beklentisini kabul etti ve ABD'nin müttefikini desteklemeye devam edeceğini söyledi.*” ifadesiyle Biden'ın ABD'nin müttefiki olarak Türkiye'yi desteklemeye devam edeceğini belirttiği vurgulanmakta ve kaynak olarak Başbakanlık gösterilmektedir. “*Speaking on the condition of anonymity due to restrictions on speaking to media, the sources told Anadolu Agency that Biden said the ultimate decision rests with U.S. courts.*” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “*Medyaya konuşma kısıtlamaları nedeniyle anonim olarak konuşan kaynaklar, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Biden'ın nihai kararın ABD mahkemelerine ait olduğunu söylediğini belirtti.*” ifadesiyle medyayla konuşma kısıtlamaları nedeniyle isimleri açıklanmayan başka kaynakların iade talebi ile ilgili olarak Biden'ın nihai kararın ABD mahkemelerine ait olduğunu söylediği de ifade edilmektedir.

Haberin devamında “*Biden also praised the courage of Turks in the face of the coup attempt, once again condemning the July 15 overthrow attempt.*” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “*Türklerin darbe girişimi karşısındaki cesaretine de övgüde bulunan Biden, 15 Temmuz darbe girişimini bir kez daha kınadı.*” cümlesiyle Biden'ın Türklerin darbe girişimi karşısındaki “cesaretine övgüde” bulunduğu ve darbe girişimini “bir kez daha kınadığı” vurgulanmaktadır. Haberde ayrıca, “*Yildirim in turn said Turkey had long warned the U.S. administration about “harmful activities of Fetullah Gulen as well as*

his terrorist organization,” and expected the U.S., an ally, to extradite him.” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – *“Yıldırım, Türkiye'nin uzun süredir ABD yönetimini "Fetullah Gülen'in ve terör örgütünün zararlı faaliyetleri" konusunda uyardığını ve müttefiki ABD'nin onu iade etmesini beklediğini söyledi.”* cümlesiyle Başbakan Yıldırım'ın Türkiye'nin ABD yönetimini uzun süredir *"Fetullah Gülen'in ve terör örgütünün zararlı faaliyetleri"* konusunda uyardığını ve müttefiki ABD'den iade beklediğini söylediği belirtilmektedir.

Haberde darbe girişimi ile ilgili ek bilgi olarak, *“At least 246 people, including members of the security forces and civilians, were martyred in Istanbul and Ankara, and more than 1,500 others were wounded as they protested the coup attempt.”* (Türkeş ve Özdemir, 2016) – *“Darbe girişimini protesto eden İstanbul ve Ankara'da aralarında güvenlik güçleri ve sivillerin de bulunduğu en az 246 kişi şehit oldu, 1500'den fazla kişi de yaralandı.”* cümlesiyle darbe girişiminde şehit olan ve yaralananlara ilişkin bilgi verilmektedir. Haberde son olarak, *“Turkey submitted a formal extradition request for Gulen earlier this week.”* (Türkeş ve Özdemir, 2016) – *“Türkiye bu hafta başlarında Gülen için resmi iade talebinde bulunmuştu.”* ve *“The U.S. is currently reviewing the documents, according to the State Department.”* (Türkeş ve Özdemir, 2016) – *“ABD Dışişleri Bakanlığı'na göre, Birleşmiş Devletler şu anda belgeleri inceliyor.”* cümleleriyle iade talebi ile ilgili gelişmelere yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde Türkiye Başbakanı Yıldırım ile ABD Başkan Yardımcısı Biden'ın Gülen'in iade edilmesi talebine ilişkin telefon görüşmeleri aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, çoğunlukla kısa cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir.

Haberin ana teması olan Türkiye Başbakanı Yıldırım ile ABD Başkan Yardımcısı Biden'ın Gülen'in iade edilmesi talebine ilişkin telefon görüşmesi ve ardaan bilgisi olarak verilen darbe girişimine ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise sadece Joe Biden'ın yer aldığı temsili bir fotoğraf olduğu görülmektedir. Haber kaynağı olarak Başbakanlığın gösterilmesi nedeniyle haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberde telefon görüşmesi ile ilgili olarak *“Biden acknowledged Turkey's expectation regarding the extradition request during a telephone call to Yildirim and said the U.S. would continue to support its ally, according to prime ministry sources.”* (Türkeş

ve Özdemir, 2016) – “Başbakanlık kaynaklarına göre Biden, Yıldırım'la yaptığı telefon görüşmesinde Türkiye'nin iade talebiyle ilgili beklentisini kabul etti ve ABD'nin müttefikini desteklemeye devam edeceğini söyledi.” ve “Yıldırım in turn said Turkey had long warned the U.S. administration about “harmful activities of Fetullah Gulen as well as his terrorist organization,” and expected the U.S., an ally, to extradite him.” (Türkeş ve Özdemir, 2016) – “Yıldırım, Türkiye'nin uzun süredir ABD yönetimini “Fetullah Gulen'in ve terör örgütünün zararlı faaliyetleri” konusunda uyardığını ve müttefiki ABD'nin onu iade etmesini beklediğini söyledi.” cümleleri Türkiye ve ABD'nin müttefik ülkeler olması ve dolayısıyla Türkiye'nin ABD'den Gulen'in iadesini talep etmesine yönelik nedensel bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “work together – birlikte çalışmak”, “ally - müttefik”, “praise – övgü”, “courage – cesaret” ve “parallel state – paralel devlet” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.5. “Turkish students' union protest against BBC in London”

Makro yapı

Anadolu Ajansı'nın 26 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “Turkish students' union protest against BBC in London” (Daventry, 2016) – “Türk öğrenci birliği Londra'da BBC'yi protesto etti” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Londra'daki Türk öğrenci birliğinin BBC'yi protesto ettiği üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “Demonstrators wave flags, chant slogans against broadcaster's coverage of overthrow attempt” (Daventry, 2016) – “Göstericiler, yayıncının devirme girişimi yayınına karşı bayrak sallıyor, sloganlar atıyor” cümlesinde ise yayıncının devirme girişi yayınına göstericilerin karşı göstericilerin bayrak sallayıp sloganlar attığı vurgulanarak başlıkta gerçekleştiği belirtilen Türk öğrenci birliğinin Londra'da BBC'yi protesto etmesini detaylandırılmaktadır.

Haber girişindeki “Turkish students demonstrated against the BBC on Monday over perceptions the national broadcaster's coverage of a failed coup attempt in Turkey

earlier this month was not balanced.” (Daventry, 2016) – “*Türk öğrenciler Pazartesi günü ulusal yayıncının bu ayın başlarında Türkiye'deki başarısız darbe girişimi yayınının dengeli olmadığı algıları nedeniyle BBC'ye karşı gösteri yaptılar.*” cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak, Türk öğrencilerin BBC'nin Türkiye'deki başarısız darbe girişimi ile ilgili yaptığı yayının dengeli olmadığı algıları üzerine ulusal yayıncıya karşı gösteri yaptıklarının vurgulandığı görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Türk öğrencilerin Londra'da BBC'yi Türkiye'de yaşanan başarısız darbe girişimine yönelik yayınının dengeli olmadığına ilişkin algılar nedeniyle bayrak sallayı sloganlar atarak protesto etmeleri üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.5. “*Turkish students' union protest against BBC in London*” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.5) haberin temasına uygun olarak BBC binası önünde oldukları anlaşılan ve ağırlıklı olarak genç kadınlardan oluşan yaklaşık 20 kişiden oluşan genç bir grubun ellerinde Türk bayrakları ve pankartlar taşıdıkları görülmektedir.

Fotoğraf altı açıklamasında ise “*A group of Turkish students who live in London hold banners reading "West stop! backing the coup", "Open your eyes and see legendary coup resistance", "Turks wrote the history of democracy", "You will never walk alone Mr. Erdogan" and "We stand together for one Turkey" as they gather in front of the headquarters of British Broadcasting Corporation (BBC), a British public service broadcaster in London, England, United Kingdom on July 25, 2016 during a*

demonstration, protesting BBC's broadcasts on Parallel State/Gülenist Terrorist Organization's 15th of July failed military coup attempt in Turkey. Parallel State is a terrorist organization leaded by U.S.-based cleric Fetullah Gulen, who is accused of a long-running campaign to overthrow the state through infiltrating into Turkish institutions, particularly the military, police and judiciary, forming a 'parallel state'. (Turkish Student Union of UK - Anadolu Agency)” (Daventry, 2016) - “Londra'da yaşayan bir grup Türk öğrenci, 25 Temmuz 2016'da Londra, İngiltere, Birleşik Krallık'ta İngiliz kamu yayın kuruluşu British Broadcasting Corporation'ın (BBC) genel merkezinin önünde toplanarak "Batı, darbeyi desteklemeyi bırak!", "Gözlerini aç ve destansı darbe direnişini gör", "Demokrasinin tarihini Türkler yazdı", "Asla yalnız yürümeyeceksin Sayın Erdoğan" ve "Tek Türkiye için bir aradayız" yazan pankartlar açarak, Paralel Devlet/Gülenci Terör Örgütü'nün 15 Temmuz'daki Türkiye'deki başarısız darbe girişimini konu alan BBC yayınlarını protesto etti. Paralel Devlet, başta ordu, polis ve yargı olmak üzere Türk kurumlarına sızarak devleti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya ile suçlanan ABD merkezli din adamı Fetullah Gülen'in başını çektiği bir terör örgütüdür. (İngiltere Türk Öğrenci Birliği - Anadolu Ajansı)” ifadeleriyle habere konu olan olayın kişi, yer ve zaman bilgileri verilerek özetlendiği; ayrıca pankartlarda yazan slogan cümlelerine yer verilmektedir. Fotoğraf altı bilgilerinin devamında “Paralel Devlet” tanımı yapılarak, söz konusu yapının başta ordu, polis ve yargı olmak üzere Türk kurumlarına sızarak devleti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya ile suçlanan ABD merkezli din adamı Fetullah Gülen'in başını çektiği bir terör örgütü olduğu vurgulanmaktadır.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; İngiliz Türk Öğrenci Birliği'nin İngiliz kamu yayın kuruluşu BBC genel merkezinin önünde toplanarak Türk bayrakları sallayıp pankartlar açarak ve sloganlar atarak Paralel Devlet/Gülenci Terör Örgütü'nün 15 Temmuz'daki Türkiye'deki başarısız darbe girişimini konu alan BBC yayınlarını protesto ettiği; BBC'nin başarısız darbe girişimi ile ilgili haber yorumunun, sızdırılan bir e-postayla yapımcıların programlarında Türk hükümetine eleştirileri bulmak için "mücadele ettiklerini" ortaya çıkarttığı ve bu durumun Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu da dahil olmak üzere üst düzey isimler tarafından eleştirildiği ve TUSU Genel Sekreteri Mustafa Başkara'nın, göstericilerin "bu mücadelede hayatını kaybeden 240'tan fazla yurttaşın sesini duyurmak için" BBC'nin önünde eylem yaptığını belirttiği bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haberde, *“Members of the Turkish Student Union of the U.K. (TUSU), gathered outside New Broadcasting House in central London waving Turkish flags and chanting slogans including, “We are the people: our will, our choice” and “Decide on your profession: are you journalists or agents of imperialism?””* (Davenport, 2016) – *“Londra'nın merkezindeki New Broadcasting House'un önünde toplanan İngiliz Türk Öğrenci Birliği (TUSU) üyeleri, Türk bayrakları sallayarak, "Biz halkız: bizim irademiz, bizim tercihimizdir," ve "Mesleğine karar ver: Gazeteci misin, emperyalizmin ajanı mı?" sloganları attılar.”* ifadeleriyle İngiliz Türk Öğrenci Birliği üyelerinin protesto sırasında atmış oldukları sloganlara da yer verilmektedir. Sloganlardan protestocuların Türk halkının kendi iradesi ve tercihlerinin önemsendiği ve BBC'ye yönelik emperyalizm ajanı benzetmesi yapıldığı anlaşılmaktadır.

Haberde kaynak olarak sızdırılmış olan bir e-posta ve *TUSU Genel Sekreteri Mustafa Başkara* gösterilmektedir. *“The broadcaster's coverage of the failed coup attempt was criticized by senior figures, including Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu, after a leaked email revealed producers were “struggling” to find critics of the Turkish government to appear on their programs.”* (Davenport, 2016) – *“Yayıncının başarısız darbe girişimi (ile ilgili) haber yorumu, sızdırılan bir e-postanın yapımcıların programlarında Türk hükümetine eleştirileri bulmak için "mücadele ettiklerini" ortaya çıkarmasının ardından Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu da dahil olmak üzere üst düzey isimler tarafından eleştirildi.”* cümlesiyle ard alan bilgisi olarak sızdırılan bir e-postanın yapımcıların programlarında Türk hükümetine eleştirileri bulmak için "mücadele ettiklerini" ortaya çıkarması ve ardından gelen eleştirilere yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında, *“The email, written by a producer working for the BBC World News channel, said personnel were “struggling to find anyone in the country who is critical of what the government is doing.”* (Davenport, 2016) – *“BBC World News kanalı için çalışan bir yapımcı tarafından yazılan e-posta, personelin “ülkede hükümetin yaptıklarını eleştiren birini bulmak için mücadele ettiğini” (içeriyor).”* ve *““We're hoping to find someone here who might be willing to speak out against the current situation,” the email adds.”* (Davenport, 2016) – *“E-posta, "Burada mevcut duruma karşı konuşmaya istekli olabilecek birini bulmayı umuyoruz" diye (devam ediyor).”* cümleleriyle söz konusu e-postanın BBC World News kanalı için çalışan bir yapımcı tarafından yazıldığı, ülkede (Türkiye'de) hükümetin yaptıklarını eleştiren birini bulmak

için personelin mücadele ettiğini, bunun için (Türkiye’de) mevcut duruma karşı konuşmaya istekli olabilecek birini bulmanın umulduğu bilgilerine yer verilmektedir.

“TUSU general secretary Mustafa Baskara said demonstrators were protesting outside the BBC “in order to carry the voices of more than 240 citizens who lost their lives in this struggle”.” (Daventry, 2016) - *“TUSU Genel Sekreteri Mustafa Başkara, göstericilerin "bu mücadelede hayatını kaybeden 240'tan fazla yurttaşın sesini duyurmak için" BBC'nin önünde eylem yaptığını söyledi.”* ifadesiyle TUSU Genel Sekreteri Mustafa Başkara’nın yorumuna yer verilen haberde, ard alan bilgisi olarak darbe girişiminde hayatını kaybeden kişilerin sayısı belirtilmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde protestoya neden olan olaylar aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanıldığı, karmaşık ve uzun cümlelerin kurulduğu görülmektedir.

Haberin ana teması olan İngiliz Türk Öğrenci Birliği’nin İngiliz kamu yayın kuruluşu BBC’yi Türkiye’deki başarısız darbe girişimini konu alan yayınları nedeniyle protesto etmesine ve arda alan bilgisi olarak verilen sızdırılan e-posta içeriğine ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise haberin temasına uygun olarak habere konu olan olayın geçtiği yeri ve kişileri yansıttığı görülmektedir. Haber kaynağı olarak olay yerindeki protestocuların görüntülerine ve pankartlarındaki sloganlarına ve TUSU Genel Sekreteri Mustafa Başkara’nın yorumlarına yer vermesi nedeniyle haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberde sızdırılan e-posta içeriği ile ilgili olarak *“The broadcaster’s coverage of the failed coup attempt was criticized by senior figures, including Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu, after a leaked email revealed producers were “struggling” to find critics of the Turkish government to appear on their programs.”* (Daventry, 2016) – *“Yayıncının başarısız darbe girişimi (ile ilgili) haber yorumu, sızdırılan bir e-postanın yapımcıların programlarında Türk hükümetine eleştirileri bulmak için "mücadele ettiklerini" ortaya çıkarmasının ardından Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu da dahil olmak üzere üst düzey isimler tarafından eleştirildi.”* cümlesi ve TUSU Genel Sekreteri Mustafa Başkara’nın söz konusu gösterinin nedeni ile dış istihbarat grupları ve medya gruplarına ilişkin yorumu olan *“TUSU general secretary Mustafa Baskara said*

demonstrators were protesting outside the BBC “in order to carry the voices of more than 240 citizens who lost their lives in this struggle”.” (Daventry, 2016) - *“TUSU genel sekreteri Mustafa Başkara, göstericilerin “bu mücadelede hayatını kaybeden 240'tan fazla yurttaşın sesini duyurmak için” BBC'nin önünde eylem yaptığını söyledi.”* ve *“He added that they stood united against “the games” played by external intelligence agencies and media groups upon Turkey.”* (Daventry, 2016) – *“Dış istihbarat teşkilatlarının ve medya gruplarının Türkiye üzerine oynadığı “oyunlara” karşı kenetlendiklerini sözlerine ekledi.”* cümleleri incelendiğinde, haberin ana temasını oluşturan BBC'nin protesto edilmesine yönelik nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında *“back - arka çıkmak”*, *“legendary coup resistance - efsanevi darbe direnişi”*, *“wrote the history of democracy – tarih yazmak”*, *“failed military coup attempt – başarısız askeri darbe girişimi”*, *“parallel state – parallel devlet”*, *“terrorist organization – terör örgütü”*, *“U.S.-based cleric – ABD merkezli din adamı”*, *“overthrow the state - devleti devirmek”*, *“struggle – mücadele etmek”*, *“game – oyun”* kelimelerinin kullanımının haberin ana teması olan BBC'nin protesto edilmesine yönelik nedenleri ve protesto gerekçesini destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorliğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.6. “Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report”

Makro yapı

Anadolu Ajansı'nın 26 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın *“Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report”* (Avcı, 2016) – *“Türkiye, NBC'den 'yanlış' Erdoğan haberi için özür dilemesini talep ediyor”* olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye'nin, NBC'nin Erdoğan ile ilgili yapmış olduğu haberi yanlış bulması ve NBC'den bununla ilgili olarak özür dilemesini talep etmesi üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan *“Producer tweets then deletes Erdogan sought asylum in Germany as coup attempt unfolded”* (Avcı, 2016) – *“Yapımcı Erdoğan'ın Almanya'ya*

sığınma talebinde bulunduğunu tweet'leyip darbe girişimi (detayları) ortaya çıkınca sildi” cümlesinde ise haberin başlığında da vurgulanan NBC yapımcısının yanlış haber olarak Erdoğan’ın Almanya’ya sığınma talebinde bulunduğunu iddia ettikleri bir tweet atıp darbe girişiminin detayları ortaya çıkınca söz konusu tweet’i sildiği belirtilmektedir.

Haber girişindeki *“The Turkish embassy in the U.S. on Monday demanded an apology from a major U.S. news network for an “utterly unacceptable” and “false” report regarding a recent coup attempt in Turkey.”* (Avcı, 2016) – *“ABD'deki Türk büyükelçiliği Pazartesi günü, büyük bir ABD haber ağından Türkiye'deki son darbe girişimiyle ilgili “tümüyle kabul edilemez” ve “yanlış” bir haber için özür talep etti.”* cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak, büyük bir ABD haber ağının Türkiye’de yaşanan son darbe girişimiyle ilgili yaptığı haberin tümüyle kabul edilemez ve yanlış olması dolayısıyla ABD’deki Türk büyükelçiliğinin konuyla ilgili olarak özür talep etmesinin vurgulandığı görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; NBC yapımcısının Erdoğan’ın Almanya’ya sığınma talebinde bulunduğu iddialarını önce tweet’lediği, ancak darbe girişiminin detayları ortaya çıkınca bu tweet’i sildiği, Türkiye’nin ise ABD’deki Türk büyükelçiliği aracılığıyla tümüyle kabul edilemez ve yanlış olarak nitelendirdikleri bu haber nedeniyle NBC’den özür talep etmesi üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.6. *“Turkey demands NBC apologize for ‘false’ Erdogan report”* (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.6) haberin temasına uygun olarak Türk bayrakları taşıyan insanlardan oluşan bir kalabalık olduğu görülmektedir. Bir kısmı bulanık olan fotoğrafın odak noktasının Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ay yıldız ve Cumhurbaşkanlığı forsunun görüldüğü Türk bayrağı olduğu söylenebilir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; NBC News yapımcısının Twitter’da Erdoğan’ın Almanya’ya sığınma talebinde bulunduğu ile ilgili haber yapıp daha sonra bu haberi silmesi ve Türkiye’nin ABD’deki Türk büyükelçiliği aracılığıyla ‘yanlış’ haber için özür talebinde bulunması, büyükelçiliğin yazdığı mektupla söz konusu haberin yanlış olmakla birlikte kabul edilemez ve hiçbir inandırıcılığa sahip olmadığı ve NBC News ve Griffin’den resmi bir özür talep edildiği, mektubun MSNBC ağındaki The Last Word şovunun yapımcısı Griffin’in 5700 takipçi Twitter hesabından 15 Temmuz’daki devirme girişimi sırasında bir ABD askeri kaynağından atlatma bir haber olarak edindiği bilgiyle söz konusu açıklamayı yapması ardından geldiği, büyükelçiliğin mektupta bu açıklamanın sorumsuzca, çirkin ve kaynağının güvenilirliğini sorgulamadan yapılmış bir haber olduğu ve sosyal medyada yer alan yüksek miktarda yanlış bilgiye katkı sağladığı, bu haberin Washington Post da dahil olmak üzere medya kuruluşları tarafından kullanıldığı, haber silinse de konuyla ilgili olarak ne NBC News’den ne de Griffin’den hatasını tam olarak kabul etmediği ve bunun için özür dilemediği, bağımsız olarak finanse edilen Newsbud çevrimiçi haber kaynağının Griffin ve NBC News’in Pazartesi gününe kadar Erdoğan ve Türk halkından resmi olarak özür dilemesini talep eden bir YouTube videosu yayınladığı ve Newsbud’ın o zamana kadar bir özür gelmezse muhabirlerini, aktivistleri ve Türk diasporasındakileri NBC News’i özür dilemeye zorlamak için New York’taki NBC News genel merkezinde gösteri yapmaya çağırdığı bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haber kaynağı olarak ABD’deki Türk büyükelçiliğinin NBC News’e yazmış olduğu mektup ve Newsbud çevrim içi haber kaynağının YouTube’da yayınlamış olduğu video gösterilmektedir. *"[Kyle] Griffin's report that during the July 15 coup attempt Turkish President Recep Tayyip Erdoğan requested asylum in Germany was absolutely false, unacceptable and had no credible supporting evidence whatsoever," the embassy wrote in a letter to NBC News.*” (Avcı, 2016) – *“Büyükelçilik, NBC News'e yazdığı bir mektupta, "[Kyle] Griffin'in 15 Temmuz darbe girişimi sırasında Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Almanya'dan sığınma talebinde bulunduğuna ilişkin haberi*

kesinlikle yanlış, kabul edilemez ve hiçbir inandırıcı delile sahip değil" dedi.” cümlesiyle Türk büyükelçiliğin yazmış olduğu mektupta söz konusu haberin yanlış, kabul edilemez ve hiçbir inandırıcı delile sahip olmadığını ifade ettiği belirtilmektedir. Haberin devamında ise yine Türk büyükelçiliğinin; Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın esenliğiyle ilgili bu tür hassas bilgilerin profesyonelce ele alınmadığını, kaynağın geçerliliğine ve güvenilirliğine bakılmadan NBC News yapımcısının Twitter’da açıklama yaparak kamuoyuyla paylaşmasının çirkin ve son derece sorumsuzca olduğunu ve bu haberin sosyal medyada yüksek miktarda bulunan yanlış bilgiye katkıda bulunduğunu belirttiği yer almaktadır.

Bir diğer kaynak olarak ise *“Reporters at the independently-funded Newsbud online news outlet posted a YouTube video last week that demanded Griffin and NBC News officially apologize to Erdogan and the Turkish people by Monday.”* (Avcı, 2016) – *“Bağımsız olarak finanse edilen Newsbud çevrim içi haber kaynağındaki muhabirler, geçen hafta Griffin ve NBC News’in Pazartesi gününe kadar Erdoğan ve Türk halkından resmi olarak özür dilemesini talep eden bir YouTube videosu yayınladı.”* cümlesiyle ABD’de yayın yapan Newsbud çevrimiçi haber kaynağının bağımsız olarak finanse edildiği ve Griffin ve NBC News’den Erdoğan ve Türk halkından özür dilemesini talep eden bir YouTube videosu yayınladığı ifade edilmektedir. Anadolu Ajansı’nın özür talebi durumu hakkında Newsbud ile iletişime geçemediği bilgisinin de verildiği haberde *“If an apology is not issued by that time, Newsbud has urged its reporters and others, activists and those in the Turkish diaspora plan to demonstrate at the headquarters on NBC News in New York to force an apology.”* (Avcı, 2016) – *“Newsbud o zamana kadar bir özür gelmezse, muhabirlerini ve diğerlerini, aktivistleri ve Türk diasporasındakileri özür dilemeye zorlamak için New York’taki NBC News genel merkezinde gösteri yapmaya çağırdı.”* cümleleriyle belirtilen tarihe kadar özür gelmemesi durumunda muhabirleri, aktivistleri ve Türk diasporasındaki NBC News’i özür dilemeye zorlamak için genel merkezlerinin önünde gösteri yapmaya çağırdı belirtilmektedir. Newsbud çevrim içi haber kaynağının *bağımsız olarak finanse edildiğinin* vurgulanması ve yayınladığı video ile NBC News’den özür dilemesini talep etmesine, ayrıca özür gelmezse sözü geçen grupları NBC News’i *özre zorlamak için* genel merkezlerinin önünde *gösteri yapmaya çağırmasına* yer verilmesinin haberde sunulan argümanı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

“The letter comes after the New York-based producer for The Last Word show on the MSNBC network, tweeted during the overthrow attempt July 15 that he received a scoop from a U.S. military source. “Senior US military source tells NBC News that Erdogan, refused landing rights in Istanbul, is reported to be seeking asylum in Germany,” Griffin told his 5,700 followers on Twitter.” (Avcı, 2016) – “Mektup, MSNBC ağındaki The Last Word şovunun New York’lu yapımcısının, 15 Temmuz’daki devirme girişimi sırasında bir ABD askeri kaynağından atlatma bir haber aldığını tweet’lemesinden sonra geldi. Griffin, Twitter’da 5.700 takipçisine yaptığı açıklamada, “Üst düzey ABD askeri kaynağı NBC News’e İstanbul’a iniş hakkı reddedilen Erdoğan’ın Almanya’ya sığınma talebinde bulunduğu bildirildiğini söyledi” dedi.” cümlesi incelendiğinde, ard alan bilgisi olarak Türk büyükelçiliğinin NBC News’e habere konu olan mektubu yazmasının nedenlerine, Griffin’in Twitter’da yapmış olduğu açıklamaya ve Griffin’in 5700 takipçisi olduğu bilgilerine yer verilmektedir.

Türk Büyükelçiliği tarafından son derece sorumsuzca olarak nitelendirilen haberle ilgili olarak *“Media outlets, including The Washington Post, used Griffin’s tweet in their reports as millions of residents heeded Erdogan’s call to defeat the coup attempt by taking to the streets.” (Avcı, 2016) – “Washington Post da dahil olmak üzere medya kuruluşları, milyonlarca vatandaşın Erdoğan’ın darbe girişimini sokaklara dökülerek yenme çağrısına kulak verdiği sırada haberlerinde Griffin’in tweet’ini kullandı.”* cümlesiyle; *milyonlarca vatandaşın Erdoğan’ın darbe girişimini sokaklara dökülerek yenme çağrısına kulak verdiği sırada, büyük ve tanınmış bir medya kuruluşu olan Washington Post da işaret edilerek medya kuruluşlarının Twitter’da paylaşılan söz konusu haberi referans olarak bu tweet’i kullandığı* belirtilmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan ABD’deki Türk büyükelçiliğinin mektubu ve söz konusu mektuba neden olan olay aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, aktif cümle yapılarının kullanıldığı, basit ve kısa cümlelerin kurulduğu görülmektedir.

Haberin ana teması olan Türkiye’nin ABD’deki büyükelçiliği aracılığıyla NBC News’den yapmış oldukları haber nedeniyle özür talebine ilişkin bilgiler ve arda alan bilgisi olarak verilen NBC News yapımcısı Griffin’in Twitter’da kamuoyuyla paylaşmış olduğu habere ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde

kullanılan fotoğrafın ise 15 Temmuz Darbe Girişimi'ni protesto eden vatandaşları temsilen kullanıldığı ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, ay yıldızın ve Cumhurbaşkanlığı forsunun yer aldığı Türk bayrağının öne çıkarıldığı, böylelikle vatandaşların Erdoğan'ın desteklediği algısını yansıttığı görülmektedir. Haber kaynağı olarak Türkiye'nin ABD'deki büyükelçiliğinin mektubunun gösterilmesi nedeniyle haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberde yer alan *"The embassy said it is "outrageous" that such sensitive information about the well-being of the Turkish president was unprofessionally handled, and shared publicly without first checking first the validity and credibility of the source."* (Avcı, 2016) – *"Büyükelçilik, Türk cumhurbaşkanının esenliğiyle ilgili bu tür hassas bilgilerin amatörce ele alınmasının ve önce kaynağın geçerliliği ve güvenilirliğine bakılmadan kamuoyuyla paylaşılmasının "çirkin" olduğunu söyledi."*, *"The letter describes Griffin's tweet as "highly irresponsible" and said it contributed to the already "high amount of misinformation" on social media."* (Avcı, 2016) – *"Mektup, Griffin'in tweetini "son derece sorumsuz" olarak nitelendiriyor ve sosyal medyada zaten yer alan "yüksek miktarda yanlış bilgiye" katkıda bulunduğunu söylüyor."* ve *"We demand NBC News and Mr. Griffin to issue a formal apology for this unacceptable conduct."* (Avcı, 2016) - *"NBC News ve Bay Griffin'in bu kabul edilemez davranış için resmi bir özür dilemelerini talep ediyoruz."* cümleleri ile Twitter'da paylaşılan haberin kaynağının geçerliliğinin ve güvenilirliğinin doğrulanmadan yayınlanması ve dolayısıyla Türkiye'nin NBC News'den özür talebinde bulunmasına yönelik nedensel bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında *"false – yanlış"*, *"apology – özür"*, *"demand – talep"*, *"utterly unacceptable – tümüyle kabul edilemez"*, *"outrageous - çirkin"*, *"unprofessionally – amatörce"*, *"validity – geçerlilik"*, *"credibility – güvenilirlik"*, *"scoop – atlatma (haber)"*, *"highly irresponsible – son derece sorumsuz"*, *"high amount of misinformation – yüksek miktarda yanlış bilgi"*, *"defeat – yenilgi"*, *"independently-funded – bağımsız olarak finanse edilen"*, *"urge – zorlamak"* ve *"demonstrate – gösteri yapmak"* kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorliğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.7. “Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition”

Makro yapı

Anadolu Ajansı'nın 1 Ağustos 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition*” (Latif, 2016) - “*Türkiye Müslüman dünyaya rol modeli: Pakistan muhalefeti*” olduğu görülmektedir. Başlıkta Türkiye'nin Müslüman dünyaya rol modeli olduğu belirtilmekte ve iki nokta üst üste ile açıklanarak Pakistan muhalefetine işaret edildiği görülmektedir.

Haber spotu olan “*Pakistani opposition leader Imran Khan praises Turkish people for thwarting July 15 coup attempt*” (Latif, 2016) – “*Pakistan muhalefet lideri Imran Khan, Türk halkını 15 Temmuz darbe girişimini engellediği için övdü*” cümlesi incelendiğinde, Pakistan muhalefet lideri olan Imran Khan'ın 15 Temmuz darbe girişimini engellediği için Türk halkını övdüğünü belirten ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Haber girişinde yer alan “*Pakistan's main opposition leader and former star cricket player Imran Khan praised Turkey as a role model for the Muslim world, at a meeting with Turkey's envoy to Pakistan in Islamabad on Sunday.*” (Latif, 2016) – “*Pakistan'ın ana muhalefet lideri ve eski yıldız kriket oyuncusu Imran Khan, Türkiye'nin Pakistan büyükelçisiyle Pazar günü Islamabad'da yaptığı görüşmede Türkiye'yi Müslüman dünyası için bir rol model olarak övdü.*” cümlesiyle haber başlığı ve spotu detaylandırılarak ise eski bir kriket oyuncusu olduğu belirtilen Pakistan'ın ana muhalefet lideri Imran Khan'ın, Türkiye'nin Pakistan büyükelçisiyle bir görüşme yaptığı ve bu görüşmede Türkiye'yi Müslüman dünyası için bir rol model olarak övdüğü ifade edilmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Pakistan'ın ana muhalefet lideri Imran Khan'ın Türkiye'nin Pakistan büyükelçisi ile bir görüşme gerçekleştirmesi, bu görüşmede Türk halkını 15 Temmuz darbe girişimini engellediği için övmesi ve dolayısıyla Türkiye'yi Müslüman dünyası için rol modeli olarak gördüğü ve övgülerini iletmesi üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.7. “Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.7), yanında ve arkasında bulunan bir grup erkeğin önünde güneş gözlüğü takmış olan Imran Khan’ın bir yere doğru yönelmiş bir şekilde yürüdüğü bir kare görülmektedir ve bu fotoğrafın temsili olduğu düşünülmektedir. Fotoğrafın, çekim açısı ve kompozisyonu dolayısıyla Imran Khan için güçlü bir imaj algısı oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Fotoğraf altında ise “Pakistan’s main opposition leader and former star cricket player Imran Khan” (Latif, 2016) – “Pakistan’ın ana muhalefet lideri ve eski yıldız kriket oyuncusu Imran Khan” cümlesi ile Imran Khan’ın Pakistan’ın ana muhalefet lideri ve eski yıldız kriket oyuncusu olduğu belirtilmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında haberin genel olarak, Türkiye Büyükelçisi Sadık Babur Girgin’in 15 Temmuz darbe girişiminin ardından Pakistanlı liderlerle bir dizi görüşme kapsamında ve Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu’nun Pakistan’a yapacağı ziyaret öncesinde Imran Khan’ı ziyaret ettiği; Khan’ın bu görüşmede Pakistan halkının Müslümanların karşı karşıya olduğu konulardaki aktif ve net duruşu dolayısıyla Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a büyük saygı duyduğunu belirttiği, Fetullah Gülen ağıyla bağlantılı Pak-Türk okullarının olası kapanmasıyla ilgili endişelerini dile getirdiği, Türkiye’nin Pakistan’dan başarısız darbeyi planlamakla suçlanan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) başı Gülen’le bağlantılı gruplar tarafından yönetilen 28 okul ve kolejin kapatılmasını istediği, Pakistan Dışişleri Bakanlığı’nın Ankara’nın talebini yerine getirmek için Islamabad’ın farklı seçenekler düşündüğünü söylediği, Khan’ın Türk halkına darbe girişimini engellemedeki

rolünden dolayı övgüde bulunması ve halkın desteğiyle demokrasinin Türkiye'yi güçlendirebileceğini, ayrıca Türkiye'nin Pakistan'daki yöneticiler ve tüm Müslüman dünyası için bir rol model olduğunu belirttiği bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haberde yer alan “*“The people of Pakistan have a great respect for Turkish President Recep Tayyip Erdoğan for his active and unequivocal stance on the issues facing the Muslims across the world,” said Khan.*” (Latif, 2016) – *“Khan, “Pakistan halkı, dünyanın dört bir yanındaki Müslümanların karşı karşıya olduğu konulardaki aktif ve net duruşundan dolayı Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a büyük saygı duyuyor” dedi.*”, *“In a statement issued after the meeting, Khan also praised the Turkish people for their role in thwarting the coup attempt and said that with their support, democracy can strengthen the country.”* (Latif, 2016) – *“Toplantının ardından yaptığı açıklamada Khan, Türk halkının darbe girişimini engellemedeki rollerinden dolayı da övgüde bulundu ve onların desteğiyle demokrasinin ülkeyi güçlendirebileceğini söyledi.”* ve *““Turkey is a role model for the rulers in Pakistan as well as for the whole Muslim world,” added Khan.*” (Latif, 2016) – *“Khan, “Türkiye, Pakistan'daki yöneticiler ve tüm Müslüman dünyası için bir rol modeldir” diye ekledi.”* cümleleri incelendiğinde; Pakistan'ın ana muhalefet lideri Imran Khan'ın Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a, Türkiye'ye ve Türk halkına karşı olumlu bir tutum içinde olduğunu gösterdiği, Pakistan halkının Cumhurbaşkanı Erdoğan'a büyük saygı duyduğunu, demokrasiden yana olduğunu, darbe girişimindeki rolü dolayısıyla Türk halkına övgüde bulunduğunu ve Türkiye'nin Pakistan'daki yöneticiler ve tüm Müslüman dünyası için rol model olduğunu belirten ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde Türkiye Büyükelçisi Sadık Babur Girgin'in 15 Temmuz darbe girişiminin ardından Pakistan'ın ana muhalefet lideri Imran Khan'ı ziyareti aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir.

Haberin ana teması olan Türkiye Büyükelçisi Sadık Babur Girgin'in 15 Temmuz darbe girişiminin ardından Pakistan'ın ana muhalefet lideri Imran Khan'ı ziyareti ve arda alan bilgisi olarak verilen Türkiye'nin Pakistan'dan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) başı Gülen'le bağlantılı gruplar tarafından yönetilen okulların kapatılmasını istemesine

ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise sadece Imran Khan'ın çevresinde bir grup erkekle yer aldığı temsili bir fotoğraf olduğu görülmektedir. Haberde görüşmeye ait bir fotoğraf yer almamaktadır.

Haberde Türkiye Büyükelçisi Sadık Babur Girgin'in Imran Khan'ı ziyareti ile ilgili olarak *“Turkish Ambassador Sadik Babur Girgin visited Khan, whose party came second in the 2013 general elections, as part of a series of meetings with Pakistani leaders after the July 15 failed coup and ahead of a visit Monday by Turkish Foreign Minister Mevlut Cavusoglu.”* (Latif, 2016) – *“Türkiye Büyükelçisi Sadık Babur Girgin, 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından Pakistanlı liderlerle bir dizi görüşme kapsamında ve Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Pazartesi günü yapacağı ziyaret öncesinde, 2013 genel seçimlerinde partisi ikinci olan Khan'ı ziyaret etti.”* cümlesi; Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun yapacağı ziyaret öncesinde ve 15 Temmuz darbe girişiminin ardından Pakistanlı liderlerle yapılması planan bir dizi görüşme dolayısıyla Büyükelçi Girgin'in Imran Khan'ı ziyaret etmesine yönelik nedensel bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Haberde yer alan, *“Earlier this month, Khan showed concern over the possible close of Pak-Turk schools linked to Fetullah Gulen network, arguing it could jeopardize the education of thousands of students.”* (Latif, 2016) – *“Khan, bu ayın başlarında, binlerce öğrencinin eğitimini tehlikeye atabileceğini savunarak Fetullah Gülen ağıyla bağlantılı Pak-Türk okullarının olası kapanmasıyla ilgili endişelerini dile getirdi.”*, *“Turkey has requested Pakistan close down some 28 schools and colleges being run by groups linked to Gulen, head of Fetullah Terrorist Organization (FETO), accused of masterminding the failed coup.”* (Latif, 2016) – *“Türkiye, Pakistan'dan başarısız darbeyi planlamakla suçlanan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) başı Gülen'le bağlantılı gruplar tarafından yönetilen 28 okul ve kolejin kapatılmasını istedi.”* ve *“Islamabad, for its part, is considering different options to entertain Ankara's request, Pakistan's foreign office said last week.”* (Latif, 2016) – *“Pakistan Dışişleri Bakanlığı geçen hafta yaptığı açıklamada, İslamabad'ın Ankara'nın talebini yerine getirmek için farklı seçenekler düşündüğünü söyledi.”* cümlelerinde ise Imran Khan'ın görüşmede binlerce öğrencinin eğitimini tehlikeye atabileceğini savunarak Fetullah Gülen ağıyla bağlantılı olan Pak-Türk okullarının olası kapanması ile ilgili endişelerini dile getirdiği, Türkiye'nin Pakistan'dan başarısız darbeyi planlamakla suçlanan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) başı Gülen'le bağlantılı gruplar tarafından yönetilen 28 okul ve kolejin kapatılmasını

istediği, Pakistan Dışişleri Bakanlığı'nın ise İslamabad'ın Ankara'nın talebini yerine getirmek için farklı seçenekler düşündüğünü söylediği ifadeleriyle ardalan bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*role model – rol model*”, “*praise - övgü*”, “*respect – saygı*”, “*concern – endişe*”, “*failed coup – başarısız darbe*” ve “*democracy – demokrasi*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.8. “*Erdogan slams EU foreign policy chief for coup comments*”

Makro yapı

Anadolu Ajansı'nın 3 Ağustos 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Erdogan slams EU foreign policy chief for coup comments*” (Erözden, 2016) – “*Erdoğan, AB dış politika şefini darbe yorumları için sert bir şekilde eleştirdi*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Avrupa Birliği Dış Politika Şefini darbe yorumları dolayısıyla sert bir şekilde eleştirmesi üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “*‘What would be the reactions if the Italian parliament was bombed?,’ Erdogan asks of Mogherini*” (Erözden, 2016) – “*Erdoğan, Mogherini'ye ‘İtalyan parlamentosu bombalansa tepkiler ne olur?’ diye soruyor.*” cümlesinde ise Erdoğan'ın Mogherini'ye İtalyan parlamentosu bombalansa tepkilerin ne olacağı sorusuna yer verilmektedir.

Haber girişindeki “*Turkish President Recep Tayyip Erdogan criticized EU foreign policy chief Federica Mogherini for comments she made in the immediate aftermath of a recent coup attempt last month.*” (Erözden, 2016) – “*Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, AB dış politika şefi Federica Mogherini'yi geçen ayki darbe girişiminin hemen ardından yaptığı açıklamalar nedeniyle eleştirdi.*” cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın darbe girişiminin hemen ardından yapmış olduğu açıklamalar nedeniyle Avrupa Birliği Dış Politika Şefi Federica Mogherini'yi eleştirdiğinin belirtildiği görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Avrupa Birliği Dış Politika Şefi Federica Mogherini'nin darbe girişiminin hemen ardından yapmış olduğu açıklamaları nedeniyle Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından İtalyan parlamentosu bombalansa tepkilerin ne olacağı sorusuyla sert bir şekilde eleştirmesi üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.8. “Erdoğan slams EU foreign policy chief for coup comments” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde fotoğrafı (Görsel 4.8) olarak haberin temasına uygun bir biçimde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın röportaj verdiği algısını yaratan bir kare bulunmaktadır. Fotoğraf karesinde geniş bir salonda Cumhurbaşkanı Erdoğan ve bir kadının karşılıklı oturdukları görülmektedir.

Fotoğraf altında yer alan, “*Turkish President Recep Tayyip Erdogan speaks to journalist Lucia Goracci from Italian RAI News 24 TV in Ankara, Turkey on August 2, 2016.*” (Erözden, 2016) – “*Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 2 Ağustos 2016'da Ankara'da İtalyan RAI News 24 TV'den gazeteci Lucia Goracci ile konuşuyor.*” ifadesi ile Erdoğan'ın İtalyan televizyon kanalı RAI News 4 TV'den Lucia Goracci ile bir röportaj çekimi gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın İtalyan televizyon kanalı RAI News 4 TV'ye röportaj vermesi, söz konusu röportajda Avrupa Birliği Dış Politika Şefi Federica Mogherini'nin Türkiye'de yaşanan darbe girişiminin hemen ardından yapmış olduğu açıklamaları nedeniyle sert bir şekilde eleştirmesi, eleştirilerinin devamında İtalya'da veya Avrupa'nın başka ülkelerinde benzer olayların yaşanması durumunda nasıl tepkiler verileceğini sorması, devirme girişiminin ardından batılı hükümetlerin Türkiye'ye

yönelik tutumunu eleştirmesi, darbe girişimi yaşandıktan sonra Avrupa, AB ya da Avrupa Konseyi'nin Türkiye'ye gelmediğini, Türkiye'nin 238 şehit verdiğini, Mogherini'nin darbe girişiminin arkasındakileri araştırırken Ankara'nın ülkenin Anayasasına uymasını talep ettiğini, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile birlikte 28 AB dışişleri bakanının toplantısında "Türkiye'nin demokrasiye, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duymasını sağlamalıyız" dediğini, ölüm cezası ile ilgili düşüncelerini belirtmesi ve Türk ordusu ve hükümeti içinde ajan kullanmakla suçlanan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), darbe girişimini gerçekleştirmekle suçlandığı bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haber kaynağı olarak Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın İtalyan televizyon kanalı RAI News 4 TV'den Lucia Goracci'ye verdiği röportaj gösterilmektedir. Haberde yer alan *"Mrs. Mogherini should have first come to Turkey. Now I ask: 'What would be the reactions if the Italian parliament was bombed?'"* Erdoğan told Italian TV channel Rainews24 late Tuesday." (Erözden, 2016) – *"Erdoğan, Salı günü geç saatlerde İtalyan televizyonu Rainews24'e verdiği demeçte, "Bayan Mogherini önce Türkiye'ye gelmeliydi. Şimdi soruyorum: 'İtalyan parlamentosu bombalansa tepkiler ne olurdu?'"* ve *"When an incident happens in Belgium or in Paris, when five or 10 people get killed, all of them are crowding together, aren't they? They wonder what has happened,"* he said. *"A coup was staged against the democracy in Turkey and now we have 238 martyrs. Unfortunately no one from Europe, EU or the [European] Council came to Turkey",* Erdoğan said as he called on Mogherini to express empathy for the Turkish state and its people in the wake of the crisis." (Erözden, 2016) - *"Belçika'da ya da Paris'te bir olay olduğunda, beş ya da 10 kişi öldürüldüğünde hepsi bir araya toplanıyor, değil mi? Ne olduğunu merak ediyorlar" dedi. "Türkiye'de demokrasiye darbe yapıldı ve şu anda 238 şehidimiz var. Ne yazık ki Avrupa'dan, AB'den veya [Avrupa] Konseyi'nden Türkiye'ye kimse gelmedi" diyen Erdoğan, Mogherini'yi krizin ardından Türk devleti ve halkına empati duymaya çağırdı.*" cümleleriyle Erdoğan'ın söz konusu röportajda Mogherini'nin İstanbul'a gelmiş olması gerektiğini ifade ettiğine, Belçika ve Paris'i örnek göstererek bir olay olduğunda beş ya da on kişi öldürüldüğünde Avrupa'yı kast ederek hepsinin bir araya geldiğini ima eden sorusuna ve Türkiye'de demokrasiye darbe yapıldığını, 238 şehidin olduğunu, ancak Avrupa'dan, AB'den veya Avrupa Konseyi'nden Türkiye'ye kimsenin gelmediğini belirten ifadelerine ve Erdoğan'ın Mogherini'yi krizin ardından Türk devleti ve halkına empati duymaya

çağırdığı bilgilerine yer verilerek haberin ana temasını oluşturan eleştiri konusunun nedenlerinin detaylandırıldığı görülmektedir.

Haberde yer alan *“Does the West take the side of democracy or coup? I think that they take the side of coup”, he said.*” (Erözden, 2016) – *“Batı demokrasiden mi yoksa darbeden mi taraf tutuyor? Darbeden taraf olduklarını düşünüyorum” dedi.*”, *“Regarding concerns about a possible reinstatement of the death penalty for those involved in the failed takeover, Erdogan reiterated his stance that the decision would be left up to Turkish lawmakers but he cited a strong desire by the Turkish public for capital punishment.”* (Erözden, 2016) – *“Başarısız devralmaya dahil olanlar için idam cezasının olası bir geri dönüşüyle ilgili endişelerle ilgili olarak Erdoğan, kararın Türk milletvekillerine bırakılacağı yönündeki tutumunu yineledi, ancak Türk halkının idam cezasına yönelik güçlü arzusunu dile getirdi.*”, *“We don't have death sentence in Turkey. The U.S., Japan, China, India, Indonesia, Bangladesh, Iran, Pakistan, Taiwan, Belarus, Saudi Arabia, Kuwait, Dominican Republic, Cuba, Bahamas still have the death sentence. Only the EU member countries don't have it. Do our people have a demand for it? Yes,” he said.*” (Erözden, 2016) - *“Türkiye’de ölüm cezamız yok. ABD, Japonya, Çin, Hindistan, Endonezya, Bangladeş, İran, Pakistan, Tayvan, Beyaz Rusya, Suudi Arabistan, Kuveyt, Dominik Cumhuriyeti, Küba, Bahamalar’da hala ölüm cezası var. Sadece AB üyesi ülkelerde yok. Halkımızın buna bir talebi var mı? Evet,” dedi.*” ve *“Now almost 75 percent of public opinion polls show it”, Erdogan added, while emphasizing that parliament's decision is above all.*” (Erözden, 2016) - *“Artık kamuoyu araştırmalarının neredeyse yüzde 75’i bunu gösteriyor” diyen Erdoğan, meclis kararının her şeyin üstünde olduğunu vurguladı.*” cümleleri incelendiğinde Erdoğan’ın batıyı demokrasi yerine darbeden taraf olması ile eleştirisine ve başarısız girişime dahil olanlar için ölüm cezasının olası geri dönüşüyle ilgili endişelerle ilgili olarak Erdoğan’ın kararın Türk milletvekillerine bırakılacağı yönündeki tutumunu yinelediği, ancak Türk halkının ölüm cezasına yönelik güçlü arzusunu dile getirdiği bilgilerine de yer verildiği görülmektedir. Haberde ek olarak, Erdoğan’ın Türkiye’de ölüm cezasının olmadığını, hala ölüm cezası olan ülkelerin isimleri sıralayarak sadece AB üyesi ülkelerde olmadığını ve kamuoyu araştırmalarının neredeyse yüzde 75’inin Türk halkının ölüm cezasına talebi olduğunu gösterdiğini içeren ifadelerinin yer aldığı görülmektedir.

Haberde arda alan bilgisi olarak *“The government in Ankara has said the deadly coup attempt, which martyred at least 238 people and injured nearly 2,200 others, was*

organized by the followers of U.S.-based preacher, Fetullah Gulen.” (Erözden, 2016) - “Ankara hükümeti, en az 238 kişinin şehit olduğu ve yaklaşık 2.200 kişinin de yaralandığı ölümcül darbe girişiminin ABD merkezli vaiz Fetullah Gülen’in takipçileri tarafından düzenlendiğini söyledi.” ve “Gulen is also accused of implementing a long-running campaign to overthrow the state through the infiltration of Turkish institutions, particularly the military, police and judiciary, forming what is commonly known as the parallel state.” (Erözden, 2016) – “Gülen ayrıca, uzun süredir paralel devlet olarak bilinen yapıyı oluşturan asker, polis ve yargı başta olmak üzere Türk kurumlarına sızma yoluyla devleti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya yürütmekle de suçlanıyor.” cümleleriyle Ankara hükümetinin ölümcül darbe girişiminin ABD merkezli vaiz Fetullah Gülen’in takipçileri tarafından düzenlendiğini ve en az 238 kişinin şehit olduğu ve yaklaşık 2.200 kişinin de yaralandığını söylediği aktarılarak olayın sonuçlarına yönelik bilgilerin de verildiği görülmektedir. Gülen’in uzun süredir paralel devlet olarak bilinen yapıyı oluşturan asker, polis ve yargı başta olmak üzere Türk kurumlarına sızma yoluyla devleti devirmek için uzun süredir devam eden bir kampanya yürütmekle de suçlandığı ifadeleri ise haberde yer alan bir diğer ardalın bilgisi olarak yer almaktadır.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın katılmış olduğu televizyon programında, Avrupa Birliği Dış Politika Şefi Federica Mogherini’yi darbe girişiminin hemen ardından yapmış olduğu açıklamalar nedeniyle eleştirileri ve darbe girişimi sonrasında Avrupa’nın tutumu hakkındaki bakış açısı aktarılırken genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, aktif cümle yapılarının kullanıldığı, soru cümlelerine yer verildiği görülmektedir.

Haberin ana teması olan Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Avrupa Birliği Dış Politika Şefi Federica Mogherini’yi darbe girişiminin hemen ardından yapmış olduğu açıklamalarına ve Avrupa’nın genel tutumuna yönelik eleştirilerine ve ardalın bilgisi olarak verilen darbe girişiminin sonuçlarına ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise haberin temasına uygun olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın RAI News 4 TV’de Lucia Goracci’ye verdiği röportajdan bir kare olduğu görülmektedir. Haber kaynağı olarak RAI News 4 TV’de

yayınlanmış olan röportajın verilmesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberde yer alan *“What would Mogherini say as an Italian? Would she say, 'They did well. How will the judicial process go on? I am concerned about it'”, Erdogan said.*” (Erözden, 2016) – *“Erdoğan, 'Bir İtalyan olarak Mogherini ne derdi? 'İyi yapmışlar. Yargı süreci nasıl devam edecek? Bundan endişeliyim' mi diyecekti?”* ve *“His comments follow Mogherini’s remarks, who just days after the unsuccessful overthrow of the Turkish government, demanded Ankara adhere to the country’s Constitution as it investigates those behind the attempted putsch. “We need to have Turkey respect democracy, human rights and fundamental freedoms,” she said at a meeting of 28 EU foreign ministers, alongside U.S. Secretary of State John Kerry.*” (Erözden, 2016) – *“Mogherini'nin sözlerini yorumlayarak, Türk hükümetinin başarısız bir şekilde devrilme (girişiminden) sadece birkaç gün sonra, darbe girişiminin arkasındakileri araştırırken Ankara'nın ülkenin Anayasasına uymasını talep etti. ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile birlikte 28 AB dışişleri bakanının toplantısında, "Türkiye'nin demokrasiye, insan haklarına ve temel özgürlüklere saygı duymasını sağlamalıyız" dedi.*” cümleleriyle Erdoğan'ın benzer bir durumun İtalya ya da Avrupa'da yaşanması durumunda Mogherini'nin bu durumu takdir edip etmeyeceğini, yargı sürecinin nasıl devam edeceği ve bu konuda endişeli olduğunu söyleyip söylemeyeceğini sorduğu ve ABD Dışişleri Bakanı John Kerry ile birlikte 28 AB dışişleri bakanının toplantısında Türk hükümetinin başarısız bir şekilde devrilme (girişiminden) sadece birkaç gün sonra, darbe girişiminin arkasındakileri araştırırken Ankara'nın ülkenin Anayasasına uymasını talep ettiğini belirten ifadeleriyle Mogherini'yi Türk halkına ve devletine empati duymaya çağırmasına yönelik nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir.

Haberde araldan bilgisi olarak, *“The Fetullah Terrorist Organization (FETO), accused of using agents inside the Turkish military and government, has been accused of carrying out the coup attempt.”* (Erözden, 2016) – *“Türk ordusu ve hükümeti içinde ajan kullanmakla suçlanan Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ), darbe girişimini gerçekleştirmekle suçlanıyor.”* ve *“All viruses inside the Turkish Armed Forces, police and judiciary and all state establishments should be removed,” Erdogan said as he slammed the attitude of western governments toward Turkey following the overthrow attempt.*” (Erözden, 2016) - *“Erdoğan, devirme girişiminin ardından batılı hükümetlerin Türkiye'ye yönelik tutumunu eleştirirken, "Türk Silahlı Kuvvetleri, polis, yargı ve tüm*

devlet kurumları içindeki tüm virüsler kaldırılmalıdır." dedi.” cümleleriyle Fetullahçı Terör Örgütü’nün (FETÖ), darbe girişimini gerçekleştirme suçlandığı, Erdoğan’ın batılı hükümetlerin darbe girişiminin ardından Türkiye’ye yönelik tutumunu eleştirdiği bilgilerine ve Türk silahları Kuvvetleri ile polis, yargı ve tüm devlet kurumları içindeki virüslerin kaldırılması gerektiğini belirten ifadelerine yer verilmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*slam – sert bir şekilde eleştirmek*”, “*bomb – bombalamak*”, “*criticize – eleştirmek*”, “*coup – darbe*”, “*democracy - demokrasi*”, “*crisis – kriz*”, “*empathy – empati*”, “*concern – endişe*”, “*unsuccessful overthrow – başarısız devirme (girişimi)*”, “*virus – virüs*”, “*death penalty – idam cezası*”, “*strong desire – güçlü arzu*”, “*martyr – şehit*” ve “*parallel state – paralel devlet*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.9. “Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey”

Makro yapı

Anadolu Ajansı’nın 8 Ağustos 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey*” (Öztürk, 2016) – “*Sırbistan’da Boşnaklar Türkiye’ye destek mitingi düzenledi*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Boşnakların Sırbistan’da Türkiye’ye destek mitingi düzenlemesi üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “*Over a thousand people from Novi Pazar and across Sandzak Region show solidarity with Turkish people and democracy*” (Öztürk, 2016) - *Novi Pazar’dan ve Sancak Bölgesi’nden binin üzerinde insan Türk halkı ve demokrasiyle dayanışma gösteriyor*” cümlesinde ise haber başlığıyla uyumlu olarak Novi Pazar ve Sancak Bölgesi’nden binin üzerinde insanın Türk halkı ve demokrasiyle dayanışma göstermesinin vurgulandığı görülmektedir.

Haber girişindeki “*More than a thousand people attended a pro-democracy rally in the Serbian city of Novi Pazar on Sunday to express their support for Turkey.*” (Öztürk, 2016) – “*Pazar günü Sırbistan’ın Novi Pazar kentinde düzenlenen demokrasi yanlısı mitinge binden fazla kişi Türkiye’ye desteklerini ifade etmek için katıldı.*” cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak, Sırbistan’ın Novi Pazar kentinde

Pazar günü demokrasi yanlısı bir miting düzenlendiği ve bu mitinge Türkiye'ye desteklerini ifade etmek için binden fazla kişinin katıldığı belirtilmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Sırbistan'ın Novi Pazar kentinde Boşnakların Türkiye'yi destekleme amaçlı ve demokrasi yanlısı bir miting düzenlemesi, Novi Pazar ve Sancak Bölgesi'nden binin üzerinde insanın Türk halkı ve demokrasiyle dayanışma göstermek üzere söz konusu mitinge katılması üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.9. “Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.9) haberin temasına uygun olarak “darbeme hayır – demokrasiye evet” yazılı bir pankart taşıyan izci kıyafetleri giymiş kız ve erkek çocukları ile bir kısmı Türk bayrağı taşıyan ya da Türk bayraklı tişört giyen erkek ve kadınların yer aldığı görülmektedir. Fotoğrafın odak noktasının “darbeme hayır, demokrasiye evet” yazılı pankartın ve Türk bayraklarının olduğunu söylemek mümkündür.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Sırbistan'ın Novi Pazar kentinde demokrasi yanlısı ve Türkiye'ye destek amaçlı bir miting düzenlendiği, Novi Pazar ve Sancak Bölgesi'nden binin üzerinde insanın Türk halkıyla ve demokrasiyle dayanışma göstermek üzere bu mitinge katıldığı, mitingin bölgedeki önde gelen Boşnak parti ve örgütlerinin desteğiyle Türkiye Dostları Topluluğu tarafından organize edildiği, video bağlantısıyla İstanbul'da düzenlenen Demokrasi ve Şehitler Mitingi ile eşzamanlı gerçekleştiği, Türkiye Dostları Derneği'nin Sancak Boşnaklarının Sırbistan ile Türkiye arasındaki önemini belirttiği, Türkiye'nin Sırbistan

Büyükelçisi Mehmet Kemal Bozay'ın miting için bir mektup gönderdiği, 15 Temmuz darbe girişiminin sorumlularının kim olduğu ve İstanbul'da düzenlenen mitingin detay bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haberde geçen *"The rally had been organized by the Society of Friends of Turkey with the support of the main Bosniak parties and organizations in the region."* (Öztürk, 2016) – *"Miting, bölgedeki önde gelen Boşnak parti ve örgütlerinin desteğiyle Türkiye Dostları Topluluğu tarafından organize edildi."* cümlesiyle mitingin Sancak Bölgesi'ndeki önde gelen Boşnak parti ve örgütlerin desteğiyle Türkiye Dostları Topluluğu tarafından düzenlendiği bilgisine yer verilmektedir. Haberde ayrıca *"People from Novi Pazar and across the Sandzak Region attended the rally, and expressed solidarity with Turkey's people, democracy, government and Turkish President Recep Tayyip Erdogan."* (Öztürk, 2016) - *"Novi Pazar ve Sancak Bölgesi'nin dört bir yanından insanlar mitinge katıldı ve Türkiye halkı, demokrasisi, hükümeti ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile dayanışmalarını dile getirdi."* cümlesiyle mitinge gösterilen ilginin yüksek olduğunun ve mitinge katılan insanların Türkiye halkı, demokrasisi, hükümeti ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'la dayanışma içinde olduğunun ve desteklerini gösterdiğinin vurgulandığı görülmektedir.

Haberde, *"On behalf of the Friends of Turkey Association, Nafil Sejdovic said: "We defend the basic principle of democracy, the rule of the people. The elected people must be respected."* (Öztürk, 2016) – *"Türkiye Dostları Topluluğu adına konuşan Nafil Sejdovic, "Demokrasinin temel ilkesini, halkın egemenliğini savunuyoruz. Seçilmiş insanlara saygı duyulmalıdır." dedi."* cümlesinde Türkiye Dostları Topluluğu adına konuşan Nafil Sejdovic'in yorumuyla topluluğun demokrasinin temel ilkesini, halkın egemenliğini savundukları ve seçilmiş insanlara saygı duyulması gerektiğini içeren ifadelerine yer verilmesinin haberde sunulan argümanı destekler nitelikte olduğu görülmektedir. *"Turkey's Ambassador to Serbia, Mehmet Kemal Bozay, in his message said: "I firmly believe that this meeting will strengthen the foundations of the existing friendly relations between our two countries of which you are one part.""* (Öztürk, 2016) - *"Türkiye'nin Sırbistan Büyükelçisi Mehmet Kemal Bozay mesajında, "Bu mitingin sizin de parçası olduğunuz iki ülke arasında mevcut dostluk ilişkilerinin temellerini güçlendireceğine yürekten inanıyorum" dedi."* cümlesinde ise Türkiye'nin Sırbistan Büyükelçisi Mehmet Kemal Bozay'ın iki ülke insanı arasında dostluk ilişkisi bulunduğu

ve bu mitingün mevcut ilişkileri güçlendireceğine olan inancını ifade eden yorumlarına yer verilmektedir.

Haberin devamında *“A video link at the rally also showed the massive gathering of people in Istanbul, where a separate Democracy and Martyrs’ Rally was held Sunday to protest against the defeated July 15 coup mounted by the Fetullah Terrorist Organization (FETO).”* (Öztürk, 2016) – *“Mitingdeki bir video bağlantısı da, Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) başlattığı ve yenilgiye uğratılan 15 Temmuz darbesini protesto etmek için Pazar günü ayrı bir Demokrasi ve Şehitler Mitingi'nin düzenlendiği İstanbul'daki büyük insan topluluğunu gösterdi.”* ve *“A series of videos about the attempted coup on the night of July 15 was also screened at the rally in the Serbian city.”* (Öztürk, 2016) - *Sırp kentinde düzenlenen mitingde 15 Temmuz gecesi darbe girişimiyle ilgili bir dizi video da gösterildi.”* cümleleriyle Sırp kenti olan Novi Pazar'da düzenlenen mitingün İstanbul'da düzenlenen Demokrasi ve Şehitler Mitingi ile eşzamanlı olarak gerçekleştirildiği, mitingde İstanbul'daki mitingün video bağlantısıyla gösterildiği, ayrıca 15 Temmuz darbe girişimiyle ilgili videoların da gösterildiği bilgilerine yer verildiği, söz konusu mitinglerin Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) başlattığı ve yenilgiye uğratılan 15 Temmuz darbesini protesto etmek için düzenlediğinin ve İstanbul'daki mitingde büyük bir insan topluluğunun bulunduğunun vurgulandığı görülmektedir.

Haberde, *“An estimated five million people attended the pro-democracy rally in Istanbul on Sunday, according to the Istanbul Police Department. The massive gathering of people is believed to be the largest of its kind for a political rally anywhere in the world. It was also the first time the leaders of the Justice and Development (AK) Party, the Republican People’s Party (CHP) and the Nationalist Movement Party (MHP) had shared a platform.”* (Öztürk, 2016) – *“İstanbul Emniyet Müdürlüğü'ne göre Pazar günü İstanbul'da düzenlenen demokrasi yanlısı mitinge yaklaşık beş milyon kişi katıldı. Büyük çapta insan topluluğunun, dünyadaki siyasi bir mitingler içinde türünün en büyüğü olduğuna inanılıyor. Ayrıca Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ve Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) liderleri ilk kez bir platform paylaştı.”* cümleleriyle İstanbul'da düzenlenen mitingde beş milyon kişinin katıldığı, bilginin kaynağının İstanbul Emniyet Müdürlüğü olduğu bilgisi verilerek, mitingde bulunan büyük çaptaki insan topluluğunun dünyadaki siyaset mitinglerine katılan en büyük insan topluluğu olduğuna inanıldığı belirtilmektedir. Ayrıca bu mitingle birlikte AK Parti, CHP ve MHP liderlerinin ilk kez bir platform paylaştığı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde Boşnakların Türkiye'ye destek mitingi aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, genel olarak basit cümlelerin kurulduğu görülmektedir.

Haberin ana teması olan Novi Pazar ve Sancak Bölgesi'nden insanların katılımı ile 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Türkiye'ye destek amaçlı düzenlenen mitinge ilişkin bilgiler ve ardaan bilgisi olarak verilen Sancak Bölgesi ve Türkiye arasındaki dostluğa ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise miting alanından insanları göstermesi, Türk bayrakları ve Türkçe destek mesaj içeren görüntüler içermesi dolayısıyla haber içeriğini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Haber kaynağı olarak mitingi düzenleyen Türkiye Dostları Topluluğu'nu temsilen Nafil Sejdovic'in konuşmasına, Türkiye'nin Sırbistan Büyükelçisi Mehmet Kemal Bozay'ın mektubuna ve İstanbulbul Emniyet Müdürlüğü'nün vermiş olduğu bilgiye yer verilmesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberde yer alan *"Participants also carried banners written in Turkish, saying "Sandzak is with you, Sandzak is the bridge between Turkey and Serbia.""* (Öztürk, 2016) – *"Katılımcılar ayrıca "Sancak yanınızda, Sancak Türkiye ile Sırbistan arasındaki köprüdür" yazılı Türkçe pankartlar taşıdı."*, *"On behalf of the Friends of Turkey Association, Nafil Sejdovic said: ... "Sandzak Bosniaks are a bridge of friendship and cooperation between Serbia and Turkey, and the Sandzak is the gate and cooperation.""* (Öztürk, 2016) – *"Türkiye Dostları Derneği adına konuşan Nafil Sejdovic, ... "Sancak Boşnakları, Sırbistan ile Türkiye arasında bir dostluk ve işbirliği köprüsü, Sancak ise kapı ve işbirliğidir." dedi."* ve *"Turkey's Ambassador to Serbia, Mehmet Kemal Bozay, in his message said: "I firmly believe that this meeting will strengthen the foundations of the existing friendly relations between our two countries of which you are one part.""* (Öztürk, 2016) – *"Türkiye'nin Sırbistan Büyükelçisi Mehmet Kemal Bozay mesajında, "Bu toplantının sizin de parçası olduğunuz iki ülke arasında mevcut dostluk ilişkilerinin temellerini güçlendireceğine yürekten inanıyorum" dedi."* cümleleri Sancak Bölgesi ve Türkiye arasındaki dostluk ilişkisini ifade eden yorumları içermesi dolayısıyla Sırp kenti olan Novi Pazar'da Türkiye'ye destek amaçlı miting düzenlenmesine yönelik nedensel bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Haberde ard alan bilgisi olarak, “*The Sandzak Region is on the border between Serbia and Montenegro and has a sizable Muslim community.*” (Öztürk, 2016) – “*Sancak Bölgesi, Sırbistan-Karadağ sınırındadır ve oldukça büyük bir Müslüman topluluğa sahiptir.*” ve “*Turkey’s government has said the July 15 coup bid was organized by the followers of Fetullah Gulen, who has lived in self-imposed exile in the U.S. since 1999. Ankara is asking Washington to extradite Gulen in an ongoing formal process.*” (Öztürk, 2016) – “*Türkiye hükümeti, 15 Temmuz darbe girişiminin 1999’dan bu yana ABD’de kendi isteğiyle sürgünde yaşayan Fetullah Gülen’in yandaşları tarafından düzenlendiğini söyledi. Ankara, Washington’dan Gülen’i resmi bir süreç içerisinde iade etmesini istiyor.*” cümleleri ile Sancak Bölgesi’nin Sırbistan-Karadağ sınırında ve oldukça büyük bir Müslüman topluluğa sahip olduğu; Türkiye hükümetine göre 15 Temmuz darbe girişiminin 1999’dan bu yana ABD’de kendi isteğiyle sürgünde yaşadığı vurgulanan Fetullah Gülen’in yandaşları tarafından düzenlendiği ve Ankara’nın Washington’dan resmi süreç içerisinde Gülen’in iadesini istediği bilgilerine yer verildiği görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*rally – miting*”, “*support – destek*”, “*democracy – demokrasi*”, “*solidarity – dayanışma*”, “*bridge - köprü*”, “*massive – çok büyük*”, “*protest – protesto*”, “*friendship – dostluk*”, “*cooperation – iş birliği*”, ve “*gate – kapı*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.1.10. “*Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world*”

Makro yapı

Anadolu Ajansı’nın 13 Ağustos 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world*” (Al-Nakhili, 2016) – “*Rabia işareti dünyada darbe karşıtı sembol oldu*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Rabia işaretinin dünyada darbe karşıtı sembol oluşu üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “*Rabaa symbol was used to show rejected of the failed coup attempt in Turkey*” (Al-Nakhili, 2016) – “*Türkiye’deki başarısız darbe girişiminin reddedildiğini göstermek için Rabia sembolü kullanıldı*” cümlesinde ise Türkiye’deki

başarısız darbe girişiminin reddedildiğini göstermek için Rabia sembolünün kullanıldığı belirtilmektedir.

Haber girişindeki “*Rabaa symbol has gained international fame after Egyptian security forces violently cleared protesters camping out against a military coup against President Mohamed Morsi in Cairo’s Rabaa al-Adawiya Square in mid-2013, killing hundreds.*” (Al-Nakhili, 2016) – “*Rabia sembolü, Mısır güvenlik güçlerinin 2013 yılının ortalarında Kahire’nin Rabiatal Adeviyye Meydanı’nda Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi’ye karşı düzenlenen askeri darbeye karşı kamp kuran protestocuları şiddetli bir şekilde meydandan boşaltmasından ve yüzlerce kişinin ölmesinden sonra uluslararası ün kazandı.*” cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak Rabia sembolünün, 2013 yılının ortalarında Kahire’nin Rabiatal Adeviye Meydanı’nda Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi’ye karşı düzenlenen askeri darbeye karşı kamp kuran protestocuların Mısır güvenlik güçleri tarafından şiddetli bir şekilde meydandan boşaltılması ve yüzlerce kişinin ölmesinden sonra uluslararası bir üne kavuştuğunun vurgulandığı görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; 2013’te Mısır Cumhurbaşkanı Mursi’ye karşı düzenlenen askeri darbeye karşı Kahire’nin Rabiatal Adeviye Meydanı’nda kamp kuran protestocuların Mısır güvenlik güçlerinin şiddetli müdahalesiyle meydandan boşaltılması ve yüzlerce kişinin ölmesi sonucu Rabia işaretinin dünyada darbe karşıtı sembol olması ve Türkiye’deki başarısız darbe girişiminin reddedildiğini göstermek için de kullanılması üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.10. “*Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world*” (Anadolu Ajansı, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.10) haberin temasına uygun olarak bir protesto alanında çekilmiş olduğu anlaşılan Rabia işareti yapan bir kişinin elinin yer aldığı görülmektedir. Fotoğraftaki elin arkasında yine Rabia işaretinin yer aldığı bir pankart görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Rabia işaretinin darbe karşıtı sembolü olduğu, *Türkiye'deki başarısız darbe girişiminin reddedildiğini göstermek için Rabia sembolünün kullanıldığı*, sembolün 2013'te Kahire'nin Rabiatal Adeviye Meydanı'nda Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi'ye karşı düzenlenen askeri darbeye karşı kamp kuran protestocuların Mısır güvenlik güçleri tarafından şiddetli bir şekilde meydandan boşaltılması ve yüzlerce kişinin ölmesinden sonra uluslararası bir üne kavuştuğu, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın mitinglerde kullandığı el hareketiyle daha da ön plana çıktığı, Gazze Şeridi ve İsrail işgali altındaki Batı Şeria'daki Filistinliler tarafından, Doğu Kudüs'ün parlama noktası Mescid-i Aksa'daki Yahudi yerleşimcilerin ihlallerini protesto etmek için de kullanıldığı ve Türkiye'de Fethullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından da kullanıldığı bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haber yer alan *“A four-fingered hand gesture, the sign has become a world symbol for anti-coup protesters around the globe.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“Dört parmaklı bir el hareketi olan işaret, dünyanın dört bir yanındaki darbe karşıtı protestocular için bir dünya sembolü haline geldi.”*, *“As demonstrations broke out against the Rabaa killings, the sign gained worldwide fame, becoming a symbol for anti-coup demonstrators in the world.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“Rabia cinayetlerine karşı gösteriler patlak verdiğinde, işaret dünya çapında ün kazandı ve dünyadaki darbe karşıtı göstericilerin sembolü haline geldi.”* ve *“At first, the Rabaa sign started as a symbol for resistance against the military coup in Egypt. It emerged by time to symbolize resistance against coups in the world.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“Rabia işareti ilk başlarda Mısır'daki askeri darbeye karşı direnişin sembolü olarak başladı. Zamanla dünyada darbelere karşı direnişi sembolize etmek için ortaya çıkmıştır.”* cümleleri ile Rabia işaretinin dört parmaklı bir el işareti olduğu, Rabia cinayetlerine karşı gösteriler patlak verdiğinde dünyanın dört bir yanındaki darbe karşıtı protestocular için bir dünya sembolü haline geldiği ve ilk başlarda Mısır'daki askeri darbeye karşı direnişin sembolü olarak başladığı, zamanla dünyada darbelere karşı direnişi sembolize etmek için kullanıldığı belirtilmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Rabia işaretinin dünyada darbe kaşıtı sembol haline gelmesinin nedenleri aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümlelerin kurulduğu görülmektedir.

Haberin ana teması olan Rabia işaretinin dünyadaki darbe karşıtı protestocular için bir dünya sembolü haline gelmesine ilişkin bilgiler ve ardaan bilgisi olarak verilen sebolün ortaya çıkışı ve dünyadaki kullnımına ilişkin bilgiler genel olarak aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır. Haberde kullanılan fotoğrafın ise bir protesto sırasında çekilmiş olduğu algısı yaratarak haberde sunulan argümanı destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde yer alan *“The hand gesture gained a further prominence when Turkish President Recep Tayyip Erdogan used it during rallies.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“El hareketi, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın mitinglerde kullandığı el hareketiyle daha da ön plana çıktı.”* ve *“The Rabaa symbol has also been used by Palestinians in the Gaza Strip and Israel-occupied West Bank to protest violations by Jewish settlers in East Jerusalem’s flashpoint Al-Aqsa Mosque.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“Rabia sembolü, Gazze Şeridi ve İsrail işgali altındaki Batı Şeria'daki Filistinliler tarafından, Doğu Kudüs'ün parlama noktası Mescid-i Aksa'daki Yahudi yerleşimcilerin ihlallerini protesto etmek için de kullanıldı.”* cümleleri ile Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın mitinglerde kullandığı el hareketi ile daha da ön plana çıkan Rabia sembolünün dünyadaki kullanımına verilen örneklerle nedensel bir ilişki kurulduğunu göstermektedir.

Haberde ardaan bilgisi olarak, *“In Turkey, after the July 15 failed coup by Fethullah Terrorist Group (FETO), the symbol was not forgotten. At the night of the coup attempt, President Erdogan waved to the people at Istanbul Ataturk Airport.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“Türkiye'de Fethullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından sembol unutulmadı. Darbe girişimi gecesini Cumhurbaşkanı Erdoğan, İstanbul Atatürk Havalimanı'nda halka el salladı.”* ve *“That time after Erdogan’s call, the people flooded to the streets across Turkey. That time the symbol was not in solidarity against the coup in Egypt, but was used to demonstrate refusal of the coup attempt.”* (Al-Nakhili, 2016) – *“Erdoğan'ın çağrısının ardından Türkiye genelinde halk sokaklara döküldü. Sembol o zaman Mısır'daki darbeye karşı dayanışmada değil,*

darbe girişiminin reddedildiğini göstermek için kullanıldı.” cümleleriyle, Türkiye’de Fethullahçı Terör Örgütü’nün (FETÖ) 15 Temmuz başarısız darbe girişiminin ardından sembol unutulmadığı, darbe girişimi gecesini Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın İstanbul Atatürk Havalimanı’nda halka el sallayarak yaptığı çağrının ardından Türkiye genelinde halkın sokaklara döküldüğü ve sembolün bu sefer Mısır’daki darbeye karşı dayanışma için değil, darbe girişiminin reddedildiğini göstermek için kullanıldığının vurgulandığı görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*sign – işaret*”, “*symbol – sembol*”, “*anti-coup – darbe karşıtı*”, “*failed coup attempt – başarısız darbe girişimi*”, “*military coup - askeri darbe*”, “*violent – şiddet*”, “*protest – protesto*”, “*fame – ün*”, “*resistance – direniş*”, “*flood to the street – sokaklara dökülme*”, “*solidarity – dayanışma*”, “*refusal – reddetme*” ve “*defeat – yenmek*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmada olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2. Uluslararası yayın kuruluşlarının “15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi”ne yönelik haberlerinin söylem analizi

Bu bölümde, uluslararası haber kuruluşlarının 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi’ne yönelik İngilizce olarak ürettiği 10 haber Teun van Dijk’in “Eleştirel Söylem Çözümlemesi” modeli temel alınarak incelenecektir.

4.3.2.1. “*The sultan survives - In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan*”

Makro yapı

The Economist’in 15 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*The sultan survives – In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan*” (The Economist, 2016) – “*Sultan ayakta kalır – Türkiye’de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a darbe girişimi*” olduğu görülmektedir. Başlıkta, Türkiye’de yaşanan darbe girişiminin Cumhurbaşkanı’na yönelik olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca “*The sultan survives*” ifadesi ile Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın monarşi, bir diğer deyişle saltanat ile yönetilen ülkelerin hükümdarlarına verilen isim

olan sultan olarak tanımlandığı görülmektedir. Haber başlığında “*Sultan survives*” - sultan ayakta kaldı, sağ kurtuldu, hayatta kaldı ifadesi, darbe girişiminin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’a yönelik olduğu savını pekiştirmekte ve Türkiye’nin yönetim biçiminin yayın organı tarafından monarşi (saltanat) olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Haber başlığı ilk bakışta; Türkiye’de bir darbe girişimi yaşandığı, bu darbe girişiminin Cumhurbaşkanı Erdoğan’a yönelik olduğu ve haberde Erdoğan’ın saltanat ile yönetilen ülkelerin hükümdarları olan sultanlar ile özdeşleştirildiği görülmektedir.

Haberin spotu incelendiğinde, “*A half-baked attempt to seize power will change Turkish politics for the worse*” (The Economist, 2016) – “*İktidarı ele geçirmeye yönelik yarım yamalak bir girişim, Türk siyasetini daha da kötüleştirecek*” cümlesinin kullanıldığı görülmektedir. “*Half-baked attempt*” tamlaması ile söz konusu girişimin yarım yamalak, yeterince ve iyi düşünülmemiş, acemice bir girişim olduğu vurgulanmaktadır. Haberde kullanılan bu spot ile Türk siyasetinin kötü olduğu ve yarım yamalak olarak nitelendirilen bu girişimle daha kötü bir hale geleceği ifade edilmektedir.

Haber temasını ortaya koyan bir diğer unsur olan haber girişindeki “*It began in the evening. Military vehicles took over the two bridges over the Bosphorus; helicopters clattered and military jets roared overhead. Soon came the news, familiar to an older generation of Turks but forgotten by the current one: soldiers had staged a coup. They declared in a statement: “To restore the constitutional order, human rights and freedoms, the rule of law, and public order, the Turkish armed forces have taken complete control of the country.”*” (The Economist, 2016) – “*Akşam başladı. Askeri araçlar Boğaziçi üzerindeki iki köprüyü ele geçirdi; helikopterler çatırdadı ve askeri jetler kükredi. Kısa süre sonra, eski Türk kuşağının aşına olduğu ama şimdiki nesil tarafından unutilan haber geldi: askerler bir darbe düzenlemişti. Açıklamada, “Anayasal düzeni, insan hak ve özgürlüklerini, hukukun üstünlüğünü ve kamu düzenini yeniden tesis etmek için Türk Silahlı Kuvvetleri, ülkenin kontrolünü tamamen ele geçirdi” denildi.*” cümleleri incelendiğinde, okuyucunun ilgisini çekmek üzere hikayeleme yönteminin kullanıldığı görülmektedir. “*Akşam başladı. ...helikopterler çatırdadı ve askeri jetler kükredi.*” ifadesinin, heyecanlı bir hikaye anlatısı girişini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Girişte kullanılan bir başka cümle olan “*Kısa süre sonra, eski Türk kuşağının aşına olduğu ama şimdiki nesil tarafından unutilan haber geldi: askerler bir darbe düzenlemişti.*” ifadesi, haberde eski Türk kuşağının askeri darbeye aşına olduğu ancak yeni neslin askeri bir darbe yaşamadığı ve bunun daha önce yaşanmış olduğunu unuttuğu

vurgulanmaktadır. Ayrıca darbe girişiminde bulunanların açıklaması olarak; darbenin Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından anayasal düzeni, insan hak ve özgürlüklerini, hukukun üstünlüğünü ve kamu düzenini yeniden tesis etmek için ülkenin kontrolünü tamamen ele geçirildiği ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde bu haberin, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın sultanlıkla özdeşleştirilerek Türkiye'nin yönetim biçimine öznel bir tanım getirildiğini ve bu haberin Türkiye'de yaşanan darbe girişiminin Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik olduğu, askeri darbenin Türkiye için yeni bir şey olmadığı ve geçmişte de yaşandığı üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.11. *“The sultan survives – In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan”*
(Getty Images – The Economist, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.11) ise haber temasına uygun olarak Boğaziçi Köprüsü'nün tek yönünün silahlı bir grup asker ve askeri araçla ulaşıma kapatıldığı, diğer yönde ise çok sayıda aracın yer aldığı görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; darbe girişiminin nasıl başladığına yönelik bilgiler, girişimin gerçekleştirilme amacı, olay sırasında yaşananlar ve girişimin başarısızlıkla sonuçlanmasının nedenleri, Türkiye'de ve dünyada darbe girişimine yönelik tepkiler ve Türkiye'ye verilen destek, çatışmalarda ölenlere ait bilgiler, hükümetin bastırılmış olduğu girişim sonrasında tekrar kontrol aldığı yerlerin bilgisi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın FaceTime aracılığıyla özel bir televizyon kanalına bağlanarak halka çağrıda bulunması, Başbakan Binali Yıldırım'ın uyarıları, Cumhurbaşkanı'nın çağrısına yanıt verenlerin meydanlara ve havaalanına akın etmesi, müezzinlerin camilerden halkı darbeye karşı protesto etmeye çağırmaları ve darbe girişimi sırasında yaşanan şiddet olaylarının detaylarına ilişkin

bilgilerle sunulduğu görülmektedir. Haberde ayrıca, Türkiye'deki siyasi ve sosyal bölünmelerin arka planı, Türkiye'de yaşanan terör olayları, 2000'lerde ordudaki üst düzey subayların yargılanması ile ilgili bilgilere ve darbe girişiminin olası sonuçları ile ilgili yorumlara yer verildiği görülmektedir.

Haberde, *“Within a few hours, though, it became clear they were losing their gamble. Amid reports of fighting, explosions at the parliament, anti-coup street protests—and even a report of a loyalist jet shooting down a coup-plotters’ helicopter—it was plain that the soldiers had failed to swiftly establish control. That is a key requirement of a successful coup. Gradually, several current and former army commanders, as well as all of the country’s major political parties, denounced the subversion of democracy. The leaders of the West—led by Barack Obama, Angela Merkel and the European Union’s top officials—came down firmly on the side of Turkey’s elected but deeply flawed president, Recep Tayyip Erdogan.”* (The Economist, 2016) – *“Ancak birkaç saat içinde kumarlarını kaybettikleri anlaşıldı. Çatışma raporları, parlamentoda patlamalar, darbe karşıtı sokak protestoları ve hatta sadık bir jetin bir darbecinin helikopterini düşürdüğüne dair haberler arasında, askerlerin kontrolü hızlı bir şekilde sağlayamadığı açıktı. Başarılı bir darbenin temel şartı budur. Yavaş yavaş, mevcut ve eski ordu komutanlarının yanı sıra ülkenin tüm büyük siyasi partileri demokrasinin yıkılmasını kınadı. Barack Obama, Angela Merkel ve Avrupa Birliği'nin üst düzey yetkilileri tarafından yönetilen Batı'nın liderleri, Türkiye'nin seçilmiş ancak derinden kusurlu cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın yanında yer aldı.”* cümleleriyle darbe girişiminde bulunan askerlerin girişimi “kumar” olarak nitelendirilmekte, askerlerin bu kumarı kaybettiklerinin ve kontrolü hızlı bir şekilde sağlayamadıklarının belirtildiği görülmektedir. Askerlerin kontrolü hızlı bir şekilde sağlayamamalarına atıfta bulunarak başarılı bir darbenin temel şartının hızlı bir şekilde kontrol sağlanması olduğuna dikkat çekilmektedir. “Yavaş yavaş” ifadesiyle, darbe girişiminin başarısız olmasının belli olmaya başlaması ile komutanların ve siyasi partilerin demokrasinin yıkılmasını kınaması arasında nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Ayrıca, Batı liderlerinin de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yanında yer aldıkları belirtilirken, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “seçilmiş ancak derinden kusurlu cumhurbaşkanı” olarak tanımlanması dikkat çekmektedir.

Haberde, *“The situation was “90% under control”, the country’s EU minister said.”* (The Economist, 2016) – *“Ülkenin AB bakanı, durumun "% 90 kontrol altında"*

olduğunu söyledi.”, “According to the deputy chief of staff, at least 194 people, including 104 “coup-plotters”, had been killed in the fighting.” (The Economist, 2016) – “Genelkurmay Başkan Yardımcısına göre, çatışmalarda 104’ü “darbeci” olmak üzere en az 194 kişi öldü.” ve “Turkey’s state-run Anadolu Agency reported that helicopters and fighter jets had struck a police base, killing at least 17 people.” (The Economist, 2016) – “Türkiye’nin devlet tarafından işletilen Anadolu Ajansı, helikopterlerin ve savaş uçaklarının bir polis üssüne çarptığını ve en az 17 kişinin öldüğünü bildirdi.” cümleleriyle AB Bakanı, Genelkurmay Başkan Yardımcısı ve “devlet tarafından işletildiği” belirtilen Anadolu Ajansı’nın kaynak olarak gösterilmekte olduğu ve darbe girişiminin sonuçlarına yönelik bilgilerin verildiği görülmektedir.

İlk başta iyi organize olmuş görünen ve havaalanını ele geçiren komplocuların askeri subayların sadece azınlık bir grubunu temsil ediyor gibi görüldüğünü ve komutanlarının darbeyi desteklemediğini söylemesi üzerine dağıldıkları bilgisine yer verilen haberde, “By early morning the main state broadcaster, which had aired the coup leaders’ announcement, was back in the hands of the government.” (The Economist, 2016) – “Sabahın erken saatlerinde darbe liderlerinin duyurusunu yayınlayan ana devlet televizyonu yeniden hükümetin eline geçti.” cümlesinde darbe liderlerinin duyurusunu yayınlayan TRT’nin ana devlet televizyonu belirtilmekte ve yeniden hükümetin eline geçtiği ifade edilmektedir. Haberde, “With fighting still taking place in Istanbul, Mr Erdogan made a triumphant return to the city, appearing on television to announce that those responsible for the coup attempt would pay a “heavy price”.” (The Economist, 2016) – “İstanbul’da çatışmalar devam ederken, Erdoğan şehre muzaffer bir dönüş yaptı ve televizyona çıkarak darbe girişiminin sorumlularının “ağır bir bedel” ödeyeceklerini duyurdu.” cümlesinde çatışmalar devam ederken Erdoğan’ın İstanbul’a “muzaffer” bir dönüş yaptığı ve televizyona çıkarak darbe girişiminin sorumlularının “ağır bir bedel” ödeyeceklerini duyurduğuna yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında, “...Mr Erdogan condemned what he called an uprising by “a small group within our armed forces”, and urged the people to defy the curfew by turning out into the streets. He accused the Gulen community, a secretive Islamic movement that had been his erstwhile allies but are now mortal enemies, of spearheading the coup. His recently appointed prime minister, Binali Yildirim, warned that security forces loyal to the government would “use force against force.” (The Economist, 2016) – “Erdoğan “silahlı kuvvetlerimiz içinde küçük bir grubun” ayaklanması olarak nitelendirdiği olayı

kınadı ve halkı sokağa çıkararak sokağa çıkma yasağına karşı çıkmaya çağırdı. Eskiden müttefikleri olan, ancak şimdi ölümcül düşmanları olan gizli bir İslami hareket olan Gülen cemaatini darbeye öncülük etmekle suçladı. Yakın zamanda atanan başbakanı Binali Yıldırım, hükümete sadık güvenlik güçlerinin “kuvvete karşı kuvvet kullanacağı” konusunda uyarıda bulundu.” cümleleriyle Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın olayı “silahlı kuvvetlerimiz içinde küçük bir grubun” ayaklanması olarak nitelendirdiği ve Erdoğan’ın yakın zamanda atanan başbakanı olduğu vurgulanan Başbakan Yıldırım’ın hükümete sadık güvenlik güçlerinin “kuvvete karşı kuvvet kullanacağı” konusunda uyarıda bulunduğu yorumlarına yer verilmektedir. Ayrıca Erdoğan’ın darbeye öncülük etmekle suçladığı Gülen cemaatinin, “gizli” bir İslami hareket olarak tanımlandığı ve cemaatin eskiden “müttefikleri”, ancak şimdi “ölümcül düşmanları” olduğunun vurgulandığı görülmektedir.

Haberde darbe girişiminde yaşanan olaylarla ilgili olarak, “There was bloodshed. Television showed footage of a helicopter gunship firing on groups of people; in another incident people carried away bodies after a crowd that attempted to march on the Bosphorus bridge was met with live fire. Explosions rocked the country’s parliament.” (The Economist, 2016) – “Kan döküldü. Televizyon, insan gruplarına ateş açan bir savaş helikopterinin görüntülerini gösterdi; bir başka olayda da Boğaziçi köprüsüne yürümek isteyen kalabalığın ateşle karşılaşmasının ardından insanlar cesetleri taşıdı. Patlamalar ülkenin parlamentosunu sarstı.” cümleleriyle gerçekleşen şiddet olaylarına ve bu görüntülerin televizyonda yayınlanmasına ilişkin ifadelerin yer aldığı görülmektedir.

Habere konu olan olaya ilişkin bilgilerin dışında, darbe girişimi sonrası sürece yönelik yorumları da içeren haberde, “Whether or not the attempted coup has failed, it will have severe repercussions for Turkish democracy. If Mr Erdogan survives it, he will emerge stronger and more determined than ever to crack down on domestic opponents. His long-running quest to grant himself even more political power by changing the constitution to create an executive presidency will only be strengthened. If he is overthrown, the coup-makers will face furious resistance not only from Mr Erdogan’s supporters but from those Turks convinced that the only thing worse than Mr Erdogan’s increasingly authoritarian rule is to be ruled by the generals. Further bloodshed may be in store.” (The Economist, 2016) – “Darbe girişimi başarısız olsun ya da olmasın, Türk demokrasisine ciddi yansımaları olacak. Eğer Erdoğan ayakta kalırsa, daha güçlenecek ve yerli rakiplerine göz açtırmamak için her zamankinden daha kararlı olacak. Anayasayı

değiştirerek bir yürütme başkanlığı oluşturmak için kendisine daha fazla siyasi güç vermek adına uzun süredir devam eden arayışı sadece güçlendirilmiş olacak. Devrilirse, darbeciler yalnızca Erdoğan'ın destekçilerinin değil, Erdoğan'ın giderek otoriterleşen yönetiminden daha kötü olan tek şeyin komutanlar tarafından yönetilmek olduğuna ikna olmuş Türklerin de şiddetli direnişiyle karşılaşacaklar. Daha fazla kan dökülebilir.” cümleleriyle darbe girişiminin, başarısız olup olmamasından bağımsız olarak Türk demokrasisine ciddi yansımaları olacağı ifade edilmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın “*ayakta kalırsa*” daha güçleneceği ve yerli rakiplerine “*göz açtırmamak*” için her zamankinden daha kararlı olacağı belirtilmektedir. Ayrıca Erdoğan'ın Anayasayı değiştirerek bir yürütme başkanlığı oluşturmak için kendisine daha fazla siyasi güç vermek adına uzun süredir devam eden bir arayışı olduğu ve “*ayakta kalmasıyla*” bu arayışının sadece güçlendirilmiş olacağı yönünde bir yorum yapıldığı görülmektedir. Erdoğan'ın “*devrilmesi*” halinde ise darbecilerin yalnızca Erdoğan'ın destekçilerinin değil, Erdoğan'ın giderek “*otoriterleşen*” yönetiminden kötü olan tek şeyin komutanlar tarafından yönetilmek olduğuna “*ikna olmuş*” Türklerin de “*şiddetli direnişiyle*” karşılanacakları ve daha fazla “*kan dökülebilir*” ifadeleri ile haberde; Erdoğan'ın giderek otoriterleştiği, Türklerin darbe girişimi dolayısıyla komutanlar tarafından yönetilmenin mevcut yönetim tarafından yönetilmekten daha kötü olduğuna ikna oldukları ve Erdoğan'ın devrilmesi durumunda darbecilere şiddetli bir direniş gösterecekleri, bu durumda daha fazla kan akabileceği yönünde yorumların yer aldığı da görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözümlmeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanıldığı, uzun cümlelerin kurulduğu görülmektedir. Haberin ana teması olan Türkiye cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a darbe girişimi yapılmasına yönelik bilgilerin aktif cümle yapılarıyla sunulduğu görülmektedir. Haber ayrıca, darbe girişiminin başarısız oluşunun nedenleri aktarılırken pasif cümle yapılarıyla, darbe girişiminin bastırılması ile ilgili bilgiler aktarılırken ise aktif cümle yapılarıyla sunulmaktadır.

Türkiye Cumhurbaşkanı, Başbakanı, AB Bakanı, Genel Kurmay Başkanı'nın açıklamaları ve Anadolu Ajansı'nın verdiği bilgileri içeren haberin darbe girişimine ilişkin inandırıcı bilgiler sunduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra haberde, yayın organının gelecekle ilgili olası senaryolara yönelik yorumlarının yer aldığı da

görülmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafın ise köprüyü ulaşıma kapatmış asker ve askeri araçları içermesi dolayısıyla kullanılan karenin darbe girişimine ait olduğu algısını oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde, *“Turkey’s political and social divisions have been growing since 2013, when the country was rocked by anti-government protests and a corruption scandal that cost three cabinet ministers their posts. Mr Erdogan and his supporters have accused the Gulenists of masterminding both the unrest and the bribery scandal.”* (The Economist, 2016) – *“Türkiye'nin siyasi ve sosyal bölünmeleri, ülkenin hükümet karşıtı protestolar ve üç kabine bakanının görevlerine mal olan bir yolsuzluk skandalı ile sarsıldığı 2013'ten bu yana büyüyor. Erdoğan ve destekçileri, Gülecileri hem karışıklığı hem de rüşvet skandalını planlamakla suçluyor.”* cümleleriyle ardalan bilgisi olarak, Türkiye'nin 2013'te *“hükümet karşıtı protestolar”* ve üç kabine bakanının görevlerine mal olan bir *“yolsuzluk skandalı”* ile sarsıldığı ve o zamandan beri ülkedeki siyasi ve sosyal bölünmelerin büyüdüğü ifade edilmektedir. Buna ek olarak, Erdoğan ve destekçilerinin Gülecileri hem karışıklığı hem de rüşvet skandalını planlamakla suçlaması ile darbe girişiminin gerçekleşmesi arasında nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir.

Haberde bir diğer ardalan bilgisi olarak, *“As the war in Syria spilled over into Turkey, a wave of terrorist attacks over the past year has heightened the sense of a crisis. In the latest of these, three Islamic State jihadists killed 45 people in an attack on Istanbul’s main international airport on June 28th.”* (The Economist, 2016) – *“Suriye'deki savaş Türkiye'ye sıçrarken, geçtiğimiz yıl içinde yaşanan terör saldırıları dalgası kriz duygusunu artırdı. Bunların sonuncusunda, 28 Haziran'da İstanbul'un ana uluslararası havalimanına düzenlenen saldırıda üç İslam Devleti cihatçısı 45 kişiyi öldürdü.”* cümleleriyle Suriye'deki savaşın Türkiye'ye sıçradığı, geride kalan yıl içerisinde yaşanan *“terör saldırıları dalgasının”* *“kriz”* duygusunu artırdığı, İstanbul'un ana uluslararası havalimanına düzenlenen saldırıda üç İslam Devleti cihatçısının 45 kişiyi öldürdüğü ifade edilmektedir. Ayrıca, *“The long-running war with Kurdish militants has also been rekindled.”* (The Economist, 2016) – *“Kürt militanlarla uzun süredir devam eden savaş da yeniden alevlendi.”* cümlesiyle Kürt militanlar ifadesiyle tam olarak kimlerin kast edildiği anlaşılmamakla birlikte, Türkiye'nin uzun süredir devam eden bir savaşın içinde olduğu ve bu savaşın yeniden alevlendiği belirtilmektedir.

Haberin sonunda, *“Even amid such tensions, few Turks imagined that another coup of the sort that plagued the country since the 1960s might be possible. Mr Erdogan’s AK*

party, in power since 2002, commands roughly half of the electorate.” (The Economist, 2016) – “Bu tür gerilimlerin ortasında bile, 1960’lardan beri ülkenin başına bela olan türden başka bir darbenin mümkün olabileceğini çok az Türk tahayyül etmişti. 2002’den bu yana iktidarda olan Erdoğan’ın AK Partisi, seçmenlerin kabaca yarısına hükmediyor.” cümlelerinde, 1960’lardan bu yana, daha önce sözü edilen gerilimlerin ortasında bile ülkenin başına “bela” olan türden başka bir darbenin mümkün olabileceğini çok az Türk’ün tahayyül edebileceği ifadesiyle bu darbe girişiminin Türkiye için şaşırtıcı olduğu belirtilmektedir. Erdoğan’ın genel başkanlığını yaptığı AK Parti’nin ülkenin kabaca yarısına yarısına hükmettiği bilgisine yer verilen haberde, ardalın bilgisi olarak “In the 2000s the army appeared to have been defanged through a series of high-profile trials of senior officers on conspiracy charges, believed to be engineered by the Gulenists with Mr Erdogan’s help.” (The Economist, 2016) – “2000’lerde ordu, Erdoğan’ın yardımıyla Gülençiler tarafından tasarlandığına inanılan üst düzey subayların komplo suçlamalarıyla ilgili bir dizi yüksek profilli yargılama yoluyla etkisizleştirilmiş gibi görünüyordu.” 2000’lerde ordunun, “Erdoğan’ın yardımıyla” Gülençiler tarafından tasarlandığına “inanılan” üst düzey subayların komplo suçlamalarıyla ilgili bir dizi yüksek profilli yargılama yoluyla “etkisizleştirilmiş” gibi görüldüğü ifadeleri yer almaktadır. Haberde ayrıca, “Lately, as he has steered a more nationalist line, Mr Erdogan has started to release the jailed generals and rebuild ties with the army. Perhaps the return of war in the country’s Kurdish south-east gave the army the impression that it could also have back its influence in how the government is run.” (The Economist, 2016) – “Son zamanlarda daha milliyetçi bir çizgiye yönelen Erdoğan, tutuklu generalleri serbest bırakmaya ve orduyla ilişkileri yeniden kurmaya başladı. Belki de ülkenin Kürt güneydoğusundaki savaşın yeniden başlaması orduya, hükümetin işleyişindeki etkisini de geri alabileceği izlenimini vermişti.” cümleleriyle Erdoğan’ın son zamanlarda daha milliyetçi bir çizgiye yönelmesi, tutuklu generalleri serbest bırakması ve orduyla ilişkileri yeniden kurmaya başlaması ile belki de ülkenin Kürt güneydoğusundaki savaşın yeniden başlamasının orduya, hükümetin işleyişindeki etkisini de geri alabileceği izlenimini vermiş olabileceği konusunda nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Aynı cümlede, Türkiye’nin terörle mücadelesinin savaş olarak nitelendirildiği de görülmekte ve ülkenin Kürt güneydoğusunda savaşın yeniden başlamasının ordunun, hükümetin işleyişindeki etkisini geri alabilmesinin koşullarından biri olduğu olarak sunulduğu anlaşılmaktadır.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “sultan – sultan”, “survive – ayakta, hayatta kalmak”, “failed coup – başarısız darbe”, “half-baked attempt – yarım yamalak girişim”, “seize – el koymak”, “power – iktidar, güç”, “clatter – çatırdamak”, “roar – kükremek”, “gamble – kumar”, “loyalist – yönetime sadık olan kimse”, “anti-coup – darbe karşıtı”, “denounced – kınamak”, “subversion – (hükümeti) devirme”, “democracy – demokrasi”, “elected – seçilmiş”, “deeply flawed – derinden kusurlu”, “junta – cunta”, “plotter – komplocu”, “triumphant – muzaffer”, “heavy price – ağır bedel”, “uprising – ayaklanma”, “ally – müttefik”, “mortal enemy – ölümcül düşman”, “spearheading – öncülük etmek”, “force – kuvvet”, “protest – protesto”, “bloodshed – kan dökme”, “body – ceset”, “rock – sarsılmak”, “explosion – patlama”, “gunshot – silah atışı”, “division – bölünme”, “unrest – karışıklık, kargaşa”, “bribery – rüşvet”, “scandal – skandal”, “crisis – kriz”, “jihadists – cihatçı”, “terrorist attack – terör saldırısı”, “war – savaş”, “tension – gerilim”, “plague – felaket”, “conspiracy – komplo”, “defang – etkisizleştirmek”, “crack down – göz açtırmamak” ve “overthrown – devrilme” gibi kelimelere yer verildiği görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.2. “Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power”

Makro yapı

NBC News’in 15 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “Türkiye Darbesi: Askeri Grubun İktidarı Ele Geçirmeye Çalışmasının Ardından Cumhurbaşkanı İstanbul’a Geldi” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye’de bir darbe yaşanması, söz konusu darbe girişimini askeri bir grubun gerçekleştirmesi ve askeri grubun iktidarı ele geçirmeye çalışmasının ardından Cumhurbaşkanı’nın İstanbul’a gelmesi üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan “Elements of Turkey’s military staged a coup and tried to seize power with tanks and aircraft.” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “Türk ordusunun unsurları darbe düzenleyerek tank ve uçaklarla iktidarı ele geçirmeye çalıştı.”

cümlesinde ise Türk ordusunun unsurlarının bir darbe düzenlediğine, tank ve uçakları kullanarak iktidarı ele geçirmeye çalıştığına yer verilmektedir.

Haber girişindeki *“Turkey’s president told the nation Saturday that he is in charge and a coup attempted by elements of the military would fail. Dozens were reportedly killed in gunfire and clashes overnight.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) - *“Türkiye cumhurbaşkanı Cumartesi günü ulusa görevinin başında olduğunu ve ordu unsurları tarafından yapılan darbe girişiminin başarısız olacağını söyledi. Gece saatlerinde çıkan çatışmalarda onlarca kişinin öldüğü bildirildi.”* cümleleri incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın Cumartesi günü ulusa görevinin başında olduğunu ve ordu unsurları tarafından yapılan darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanacağını ifade ettiğine ve gece saatlerinde çıkan çatışmalarda onlarca kişinin öldüğünün bildirildiği bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Türkiye’de ordu unsurlarının bir darbe girişimi planlaması, tank ve uçaklarla iktidarı ele geçirmeye çalışması, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın ise İstanbul’a gelerek Cumartesi günü ulusa görevinin başında olduğunu ve ordu unsurları tarafından yapılan darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlanacağını ifade etmesi ve çatışmalarda yaşanan olayların detayları üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.12. *“Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power”*
(Getty Images - The Economist, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.12) olarak haberin temasına uygun olarak bir caddede askeri tankın üstüne çıkmış yaklaşık on erkeğin görüldüğü bir kare bulunmaktadır. Fotoğraf karesindeki bazı kişilerin zafer işareti yaptıkları görülmektedir. Fotoğraf altındaki açıklamada ise “*Protesters climb onto a tank in Istanbul*” (Getty Images - The Economist, 2016) - “*İstanbul'da protestocular bir tanka tırmandı.*” cümlesiyle protestocuların İstanbul’da tanka tırmandığı bilgisi verilmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; darbe girişiminin başlangıcı ve gelişimi, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Başbakan Binali Yıldırım’ın açıklamaları, darbe girişimi başladığında Erdoğan’ın Marmaris’te tatilde olması ve bölgenin F-16 savaş uçakları tarafından bombalanması, Erdoğan’ın genel sekreterinin darbeyi yapanlar tarafından kaçırılması ve genel kurmay başkanı hakkında bilgi bulunmadığını söylemesi, Başkent Ankara’da parlamento binasına yapılan saldırının televizyonda yayınlanması, Washington’daki Türkiye Büyükelçiliğinin darbe gecesi cumhurbaşkanı ve hükümetin görevinin başında olduğunu belirten açıklaması, başsavcı ve başbakanın darbe girişiminde ölen ve yaralananlara ilişkin bilgi vermesi, Erdoğan’ın FaceTime aracılığıyla CNN Türk’le temasa geçerek halkı hükümete destek gösterisi için sokağa çıkma çağrısında bulunması, halkın bu çağrıya olumlu yanıt vermesi, uçuşların durumu, teslim olan askerlere ilişkin bilgi, Beyaz Saray’dan yapılan açıklama, TRT’nin tekrar ele geçirilmesi, Erdoğan’ın Gülen ve takipçilerini darbe girişimini yapmakla suçlaması, darbe girişimi sırasında Twitter’ın yavaşlatıldığına ilişkin Twitter açıklaması, Türkiye’nin ABD’nin en önemli NATO müttefiki olması, NATO Genel Sekreterinin açıklamaları ve İncirlikte’ki ABD-Türk ortak üssüne ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde çok sayıda kaynak gösterildiği görülmektedir. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım, Washington’daki Türkiye Büyükelçiliği, Türkiye Başsavcısı, Türk Hava Yolları, Anadolu Ajansı, doğan Haber Ajansı, Beyaz Saray, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, Twitter ve Nato Genel Sekreteri Jens Stoltenberg haberde kaynak olarak gösterilmektedir.

Haberdeki “*President Tayyip Erdogan blamed a "minority within the military" in a televised address...*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, televizyonda yayınlanan bir konuşmada "ordu içindeki bir azınlığı" suçladı.*” ve “*“They are going to pay for this in the harshest way,” Erdogan vowed.*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) - “*Erdoğan, "Bunun bedelini en ağır şekilde ödeyecekler" dedi.*”

cümleleri incelendiğinde, Erdoğan'ın darbe girişiminin sorumlusu olarak ordu içindeki bir azınlığı suçladığı ve bunun bedelini en ağır şekilde ödeyeceklerini ifade ettiği sözlerine yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında, *“Erdoğan contacted news channel CNN Turk by Facetime and told people to take to the streets in a show of support for the government.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) - *“Erdoğan, Facetime kanalıyla CNN Türk haber kanalıyla temasa geçti ve halka hükümete destek gösterisi için sokağa çıkmalarını söyledi.”* ve *“Thousands apparently did. People were seen swarming tanks in the street and marching on soldiers blocking bridges, and thousands of supporters were seen at Atatürk Airport, which was closed.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Görünüşe göre binlerce kişi yaptı. Halkın caddede tanklara doluştuğu, köprüleri bloke eden askerlerin üzerine yürüdükleri, trafiğe kapatılan Atatürk Havalimanı'nda binlerce taraftarın olduğu görüldü.”* cümleleriyle Erdoğan'ın FaceTime aracılığıyla CNN Türk ekranlarından halkı hükümete destek için sokağa çıkma çağrısında bulunması ve halkın bu çağrıya olumlu yanıt verdiği ile ilgili bilgilerin yer aldığı görülmektedir.

“Erdoğan said Saturday "many people have been arrested. Some commanders, some high level military people are being arrested now and it will not stop here.” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Erdoğan Cumartesi günü yaptığı açıklamada, "Birçok kişi tutuklandı. Şu anda bazı komutanlar, bazı üst düzey askeri kişiler tutuklanıyor ve bu burada bitmeyecek" dedi.”* cümlesiyle ise haberde, Erdoğan'ın darbe girişimi ile ilgili tutuklamalara yönelik verdiği bilgilerin yer aldığı, söz konusu girişimin kontrol altına alındığı ve tutuklamaların devam edeceği anlaşılmaktadır.

Türk Hava Yolları'nın Atatürk Havalimanı'nın açıldığını ve havayolunun uçuşlarının normal şekilde devam edeceğini açıkladığını belirtilen haberde, *“Friday, U.S. President Barack Obama called Secretary of State John Kerry and they "agreed that all parties in Turkey should support the democratically-elected government" and avoid bloodshed, The White House said in a statement.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, Cuma günü ABD Başkanı Barack Obama, Dışişleri Bakanı John Kerry'i aradığı ve "Türkiye'deki tüm partilerin demokratik olarak seçilmiş hükümeti desteklemesi ve kan dökülmesinden kaçınılması konusunda anlaşmaları" belirtildi.”* ve *“Kerry said he spoke with Turkey's foreign minister Friday reaffirmed the U.S.'s "absolute support" for Turkey's government.* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Kerry, Cuma günü Türkiye Dışişleri Bakanı ile görüşüğünü, ABD'nin*

Türkiye hükümetine "mutlak desteğini" teyit ettiğini söyledi.” cümleleriyle, ABD’nin darbe girişimi karşısında Türkiye hükümetine “*mutlak desteğini*” teyit ettiği bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Darbe girişiminin sorumlularına yönelik bilgilere de yer verilen haberde, “*In his address Saturday, Erdogan appeared to blame followers a Muslim cleric who is living in self-imposed exile in Pennsylvania, Fethullah Gulen. "They were being told what to do from Pennsylvania," Erdogan said.*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*Cumartesi günü yaptığı konuşmada Erdoğan, Pensilvanya'da kendi isteğiyle sürgünde yaşayan Müslüman bir din adamı olan Fethullah Gülen'in takipçilerini suçladı. Erdoğan, "Pensilvanya'dan onlara ne yapacakları söylendi" dedi.*” cümleleriyle Erdoğan’ın, Pensilvanya’da kendi isteğiyle sürgünde yaşayan Müslüman bir din adamı olduğu belirtilen Fethullah Gülen’in takipçilerini suçladığı belirtilmektedir. Devamında ise “*A non-profit group inspired by Gulen's teachings condemned the attempted coup.*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*Gülen'in öğretilerinden ilham alan kâr amacı gütmeyen bir grup, darbe girişimini kınadı.*” cümlesiyle, Gülen’in öğretilerinden ilham alan kâr amacı gütmeyen bir grubun darbe girişimini kınadığı belirtilmekte, ancak gruba yönelik başka herhangi bir bilginin verilmediği görülmektedir.

Haberde darbe girişimine teşebbüs edenlerle ilgili olarak, “*Erdogan suggested the government would remove elements in the military sympathetic to those that attempted the coup. "This uprising is a gift from God ... because this will help us claim our military from these members of this gang."*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*Erdoğan, hükümetin ordudaki darbeye teşebbüs edenlere sempati duyan unsurları ortadan kaldırmasını önerdi. "Bu ayaklanma Allah'ın bir lütfudur... çünkü bu, ordumuzu bu çetenin bu üyelerinden almamıza yardımcı olacaktır."*” cümlesiyle, Erdoğan’ın söz konusu ayaklanmayı “*Allah'ın bir lütfü*” olarak nitelendirdiği, orduda darbeye teşebbüs edenleri “*çete*” olarak tanımladığı ve hükümetten bu unsurları ortadan kaldırmasını önerdiği bilgilerine yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında, “*NATO Secretary General Jens Stoltenberg said on Twitter that he had spoken to Turkey's foreign minister. "I call for calm, restraint & full respect for Turkey's democratic institutions," Stoltenberg said.*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Twitter'da Türkiye dışişleri bakanı ile görüşüğünü söyledi. Stoltenberg, "Türkiye'nin demokratik kurumlarına sükunet, itidal ve tam saygı çağrısında bulunuyorum" dedi.*” cümleleriyle, NATO Genel Sekreteri’nin

Twitter’da yaptığı açıklamasında Türkiye Dışişleri Bakanı ile görüştüğünü belirttiği ve darbe girişiminden sonraki sürecin yönetimi ile ilgili olduğu anlaşılan Türkiye’nin demokratik kurumlarına sükunet, itidal ve tam saygı çağrısında bulunduğu ifadelerine yer verilmektedir.

Haberde, *“The country’s chief public prosecutor said on Turkish TV that 42 people were killed in the capital of Ankara, and 60 were killed across the nation. The prime minister said 130 soldiers were taken into custody and one general was killed.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Ülkenin başsavcısı Türk televizyonunda yaptığı açıklamada, başkent Ankara’da 42 kişinin, ülke genelinde ise 60 kişinin öldürüldüğünü söyledi. Başbakan 130 askerin gözaltına alındığını ve bir generalin öldürüldüğünü söyledi.”* cümleleriyle Başsavcı ve Başbakan Binali Yıldırım kaynak gösterilerek ölen ve yaralanan kişilerin sayısının verildiği görülmektedir. *“State-run media Anadolu Agency reported that around 50 soldiers surrendered on the Bosphorus Bridge Saturday morning.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Devlet medyası Anadolu Ajansı, Cumartesi sabahı Boğaziçi Köprüsü’nde yaklaşık 50 askerin teslim olduğunu bildirdi.”* ve *“Turkey’s state-run Anadolu Agency reported that 17 police officers had been killed in a helicopter attack on police special forces headquarters on the outskirts of Ankara. The state-run news agency also said bomb was thrown at the the National Assembly building in the capital, injuring 12 police officers.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Türkiye’nin devlet tarafından işletilen Anadolu Ajansı, Ankara çevresinde polis özel kuvvetleri karargahına düzenlenen helikopter saldırısında 17 polis memurunun öldürüldüğünü bildirdi. Devlet haber ajansı ayrıca başkentteki Türkiye Büyük Millet Meclisi binasına bomba atıldığını ve 12 polis memurunun yaralandığını söyledi.”* cümleleriyle ise devlet tarafından işletildiği belirtilen Anadolu Ajansı kaynak gösterilerek, teslim olan askerlerin, helikopter saldırısında ölen polis memurlarının ve meclis binasının bombalanmasında yaralanan polis memurlarının sayısının verildiği görülmektedir. Türkiye’de ABD için çalışan kişilerin sayısına ise *“As of July 1, 2,000 U.S. military personnel are stationed in Turkey, along with 600 civilian government personnel work for the U.S. government in Turkey, of which 350 are Turkish nationals.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Temmuz itibariyle, Türkiye’de 2.000 ABD askeri personelinin yanı sıra, 350’si Türk vatandaşı olan 600 sivil hükümet personeli Türkiye’de ABD hükümeti için çalışıyor.”* cümlesiyle yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözümlenmeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye’de yaşanan darbe girişimi sırasında İstanbul’a gelen Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın konuya ilişkin açıklamaları ve darbe girişiminin bastırılmasına ilişkin bilgiler aktarılırken genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, aktif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Darbe girişimini gerçekleştirenler ile ilgili bilgiler aktarılırken ise pasif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Devlet yetkililerinin, kurumların ve haber ajanslarının kaynak olarak gösterilmesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür. Haberde kullanılan fotoğrafın ise tanka tırmanan ve zafer işareti yapan vatandaşları göstermesi dolayısıyla kullanılan karenin, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın darbeye karşı hükümete destek çağrısına halkın olumlu yanıt verdiği ve darbe girişiminin bastırıldığı algısını oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde yer alan, *“There were reports that social media was slowed or obstructed during the coup attempt. Twitter said “We have no reason to think we’ve been fully blocked in Turkey, but we suspect there is an intentional slowing of our traffic in [the] country.”*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“Darbe girişimi sırasında sosyal medyanın yavaşlatıldığı veya engellendiğine dair haberler geldi. Twitter, “Türkiye’de tamamen engellendiğimizi düşünmek için hiçbir nedenimiz yok, ancak [ülkedeki] trafiğimizde kasıtlı bir yavaşlama olduğundan şüpheleniyoruz” dedi.*” cümleleri incelendiğinde, darbe girişimi ve Twitter’ın yavaşlatılması veya engellenmesi arasında nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir.

Haberdeki, *“Families and dependents of U.S. personnel have already been evacuated from the base. They were evacuated after the terror attacks against the Istanbul airport in late June.”* (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – *“ABD personelinin aileleri ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler üstten tahliye edildi. Haziran ayı sonlarında İstanbul havalimanına yönelik terör saldırılarının ardından tahliye edildiler.”* cümlesiyle İstanbul Havalimanına yönelik terör saldırılarının ardından (İncirlik Üssü’ndeki) ABD personelinin aileleri ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin üstten tahliye edilmesine yönelik bir başka nedensel ilişki kurulduğu da görülmektedir.

Haberde, *“Erdogan was elected president in 2014 in the country's first direct presidential election, after serving as prime minister for three terms. He has been criticized in recent years over crackdowns on media freedoms, following a corruption*

investigation that was shut down as an attempt to overthrow him.” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*Erdoğan, üç dönem başbakanlık yaptıktan sonra 2014 yılında ülkenin ilk doğrudan cumhurbaşkanlığı seçimlerinde cumhurbaşkanı seçildi. Kendisini devirmek amacıyla açılan bir yolsuzluk soruşturmasının kapanmasının ardından son yıllarda medya özgürlüklerine yönelik baskılar nedeniyle eleştirildi.*” cümleleriyle Erdoğan’ın başbakanlık ve cumhurbaşkanlığı geçmişine ve kendisini devirmek amacıyla açılan bir yolsuzluk soruşturmasının kapanmasının ardından son yıllarda medya özgürlüklerine yönelik baskılar nedeniyle eleştirildiğine yönelik ardalın bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Bir başka ardalın bilgisi olarak haberde, “*Turkey is one of America's key NATO allies. Its strategic location, bordering Syria, Iraq and Iran, makes it a gateway for those wishing to travel to Syria or Iraq and join the terror group ISIS. In August, it began allowing U.S. jets to conduct strikes against ISIS in Syria, flying from a joint military base in Incirlik.*” (Helsel, Jamieson ve AP, 2016) – “*Türkiye, Amerika'nın en önemli NATO müttefiklerinden biridir. Suriye, Irak ve İran sınırındaki stratejik konumu, burayı Suriye veya Irak'a seyahat etmek ve terör örgütü IŞİD'e katılmak isteyenler için bir geçit haline getiriyor. Ağustos ayında, ABD jetlerinin İncirlik'teki ortak bir askeri üsten uçarak Suriye'de IŞİD'e karşı saldırılar düzenlemesine izin vermeye başlandı.*” cümlesiyle Türkiye’nin ABD’nin en önemli NATO müttefiklerinden olduğu, stratejik konumunun önemi ve ABD jetlerinin İncirlik'teki ortak bir askeri üsten uçarak Suriye'de IŞİD'e karşı saldırılar düzenlemesine izin vermeye başlandığı bilgilerine yer verildiği görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*seize – ele geçirmek*”, “*power – güç, iktidar*”, “*bomb – bombalamak*”, “*criticize – eleştirmek*”, “*coup – darbe*”, “*in charge – görev başında*”, “*fail – başarısızlık*”, “*minority – azınlık*”, “*harsh – sert, merhametsiz*”, “*pay for – bedelini ödemek*”, “*turmoil – karışıklık*”, “*support – destek*”, “*arrest – tutuklamak*”, “*abduct – kaçırmak*”, “*control – kontrol*”, “*rebel – isyancı*”, “*blast – büyük patlama*”, “*kill – öldürmek*”, “*bloodshed – kan dökme*”, “*surrender – teslim olmak*”, “*protest – protesto*”, “*clash – çarpışma*”, “*opposition – muhalefet*”, “*gang – çete*”, “*take over – yönetimi ele geçirmek*”, “*self-imposed – gönüllü*”, “*exile – sürgün*”, “*state-run – devlet tarafından işletilen*”, “*democratically-elected government – demokraik olarak seçilmiş hükümet*”, “*crackdown – baskı*”, “*freedom – özgürlük*”, “*ally – müttefik*”, “*calm – sükunet*”, “*restraint – itidal*” ve “*respect – saygı*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorliğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.3. “Timeline: Turkey's Attempted Coup”

Makro yapı

VOA News’in 15 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “Timeline: Turkey's Attempted Coup” (Reuters, 2016) – “Zaman Çizelgesi: Türkiye'nin Darbe Girişimi” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye’de bir darbe girişimi yaşandığı ve bu haberin gelişmeleri zaman çizelgesi ile aktarılmak üzere oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Zaman çizelgesi şeklinde hazırlanan habere ait bir spot ya da giriş bulunmamakta, ancak şu açıklama yer almaktadır: “Below is a timeline of breaking events in Turkey.” (Reuters, 2016) – “Aşağıda Türkiye'deki son dakika olaylarının bir zaman çizelgesi bulunmaktadır.” Haberde Türkiye’deki son dakika olaylarının bir zaman çizelgesiyle aktarıldığı belirtilmektedir.

Haber başlığı ve açıklaması incelendiğinde bu haberin; Türkiye’de yaşanan darbe girişiminde yaşanan olayları zaman çizelgesi üzerinde aktarmak üzere kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.13. “Timeline: Turkey's Attempted Coup” (AFP – VOA News, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.13) olarak haberin temasına uygun olarak üniformalı ve silah tutan askerler ve iki sivil erkeğin görüldüğü bir kare bulunmaktadır. Fotoğraf

altındaki açıklamada ise *“Turkish soldiers stay with weapons at Taksim Square as people protest against the military coup in Istanbul, July 16, 2016.”* (AFP – VOA News, 2016) – *“Halk İstanbul’da askeri darbeyi protesto ederken, Türk askerleri Taksim Meydanı’nda silahlarla duruyor. 16 Temmuz 2016”* cümlesiyle, halkın İstanbul’da askeri darbeyi protesto ettiği, aynı zamanda Türk askerlerinin de Taksim Meydanı’nda silahları ile durdukları bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; İstanbul’da köprülerin kapatılması, Ankara ve İstanbul’da silah seslerinin duyulduğu, askeri jet ve helikopterlerin uçtuğu bilgisi, Yıldırım’ın darbe girişiminin sürdüğü bilgisini vererek güvenlik güçlerini gerekeni yapmaya çağırması darbe girişiminde bulunanların televizyon kanallarına göndermiş olduğu açıklama, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın güvende olduğu bilgisi, Genel Kurmay Başkanının askeri karargahta rehinelere arasında olması, sosyal medyanın Türkiye’de kısıtlanması, TRT Ankara binasına ve Ak Parti İstanbul İl Başkanlığı Merkezi’ne askerlerin girmesi, ordunun talimatıyla devlet televizyonunda açıklanma yayınlanması, Cumhurbaşkanlığı kaynağına göre Cumhurbaşkanı ve hükümetin hala iktidarda olduğu bilgisi, Başbakan Yıldırım’ın Twitter’deki açıklamaları ve Cumhurbaşkanı’nın CNN Türk’te telefon üzerinden yaptığı açıklamalar, TRT’nin yayından kaldırıldıktan sonra Londra’dan yayına tekrar başlaması, askeri helikopterin Ankara’da ateş açması sonucu patlama olması, Adalet Bakanlığı’nın darbenin arkasında Gülen’e sadık bir hareketin üyelerinin olduğunu söylemesi, tankların meclis binasını sarıp ateş açması, İstanbul havaalanında silah seslerinin duyulması, başkent merkezinde iki büyük patlamanın meydana gelmesi, 1. Ordu Komutanı’nın açıklamaları, Başbakan’ın girişimin arkasında çetelerin ve yasa dışı oluşumların olduğunu, bunun bir terör eylemi olduğuna ilişkin açıklaması ve hükümetin görevinin başında olduğu, insanlara sokağa çıkmaya çağrıda bulunması, Özel Harekat Komutanı’nın bir grubun vatana ihanet ettiği ancak başarılı olamayacaklarına ilişkin açıklaması, Ankara’da bir helikopterin vurulması, Özel Harekat Karargah’ında 17 polisin öldürülmesi, Obama ve Kerry’nin tüm partilerin seçilmiş hükümeti desteklemesi konusunda hemfikir olduklarını açıklaması, Gülen’e yakın bir grubun darbe girişimi suçlamalarını reddetmesi, Kerry’nin Dışişleri Bakanı’yla telefonda konuşarak Türkiye’ye mutlak destek verdiklerini söylemesi, Ankara’da bombaların meclis binasına isabet etmesi, Yıldırım’ın durumun kontrol altında olduğunu açıklayarak Gülen hareketini suçlaması, Ankara’nın uçuşa yasak bölge ilan edilmesi, Erdoğan’ın uçağının İstanbul’a

iniş yaptığı bilgisi, mecliste iki patlamanın gerçekleşmesi ve milletvekillerinin sığınakta saklanması, CNN Türk'ün yayını durdurması ve sunucunun asker in kontrol odasına girdiğini söylemesi, Taksim Meydan'ında 30 asker in polisler tarafından kuşatılması sonucu silahlarını teslim etmesi, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, İstanbul havalimanında taraftarlar arasında görünmesi, ülkenin dayanışmasına ve birliğine karşı ayaklanmaya çalışıldığını ve hiçbir gücün milli iradenin üzerinde olmadığını söylemesine ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde çok sayıda kaynak gösterildiği görülmektedir. Doğan Haber Ajansı, Türkiye Başbakan Binali Yıldırım, CNN Türk, Anadolu Ajansı, TRT, Reuters, AK Parti İstanbul İl Başkanlığı, NTV, Adalet Bakanı, Birinci Ordu Komutanı, ABD Başkanı Barack Obama ve Dışişleri Bakanı John Kerry, Beyaz Saray ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan haberde kaynak olarak gösterilmektedir.

Darbe girişiminin sonuçlarının verildiği haberde, *“20.47: Turkish chief of military staff among hostages taken at military headquarters in Ankara, says state-run Anadolu agency.”* (Reuters, 2016) – *“20.47: Devlete ait Anadolu Ajansı, Türk genelkurmay başkanının Ankara'daki askeri karargahta alınan rehineler arasında olduğunu söyledi.”*, *“23.04: State-run Anadolu Agency says 17 police killed at Ankara special forces headquarters; no independent confirmation.”* (Reuters, 2016) – *“23.04: Devlete ait Anadolu Ajansı, Ankara özel kuvvetleri karargahında 17 polisin öldürüldüğünü söyledi; bağımsız (açıklama), onay yok.”* ve *“00.45: Around 30 soldiers, part of faction attempting to carry out a military coup, surrender weapons after being surrounded by armed police in Istanbul's central Taksim Square.”* (Reuters, 2016) – *“00.45: Askeri darbe girişiminde bulunan hizipten yaklaşık 30 asker, İstanbul'un merkezindeki Taksim Meydanı'nda silahlı polis tarafından kuşatıldıktan sonra silahlarını teslim etti.”* cümleleriyle, Anadolu Ajansı da kaynak gösterilerek Genel Kurmay Başkanı'nın Ankara'da askeri karargahtaki rehineler arasında olduğu, 17 polisin öldürüldüğü ve 30 asker in silahlarını polise teslim ettiği bilgilerine yer verildiği görülmektedir.

CNN Türk kaynak gösterilerek, *“20.38: Erdogan is safe, reports CNN Turk”* (Reuters, 2016) – *“20.38: CNN Türk, Erdoğan'ın güvende olduğunu söylüyor.”* cümleleriyle Erdoğan'ın güvende olduğu belirtilen haberde, *“21.05: Turkish state broadcaster says — reading statement on the orders of the military — that new constitution will be prepared, government guilty of eroding democratic and secular rule of law, the country is being run by a "peace council," martial law imposed, and curfew*

imposed across the country.” (Reuters, 2016) – “21.05: *Türk devlet televizyonu - ordunun talimatı üzerine yapılan açıklamayı okuyor - yeni anayasanın hazırlanacağı, hükümetin demokratik ve laik hukukun üstünlüğünü aşındırmaktan suçlu olduğu, ülkenin bir "barış konseyi" tarafından yönetildiği, sıkıyönetim ilan edildiği ve ülke genelinde sokağa çıkma yasağı ilan edildi.*” cümleleriyle darbe girişimini düzenleyenleri açıklamalarına yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında Başbakan Yıldırım’ın açıklamalarına yer verilerek, “21.22: *Turkish prime minister says on Twitter that everything possible will be done to put down coup attempt, even if it means fatalities. Says sieges are under way at some important buildings, without specifying, but urges people to remain calm.*” (Reuters, 2016) – “21.22: *Türk Başbakanı Twitter'da ölüm anlamına gelse bile darbe girişimini durdurmak için mümkün olan her şeyin yapılacağını söyledi. Detay vermeden bazı önemli binalarda kuşatmanın sürdüğünü söyledi ama yine de insanları sakin olmaya çağırırdı.*” cümleleriyle, Yıldırım’ın ölüm anlamına gelse bile darbe girişimini durdurmak için mümkün olan her şeyin yapılacağını söyleyerek ve insanları sakin olmaya çağırarak girişimin bastırılması konusunda halka güven verdiği algısı oluşmaktadır.

Haberde, “23.13: *Group close to U.S.-based cleric Gulen says accusations it was involved in coup attempt are "highly irresponsible." Condemns military intervention in Turkish politics, expresses concern about safety of citizens.*” (Reuters, 2016) – “23.13: *ABD merkezli din adamı Gulen'e yakın bir grup, darbe girişimine karıştığı suçlamalarının "son derece sorumsuz" olduğunu söyledi. Türk siyasetine askeri müdahaleyi kınıyor, vatandaşların güvenliğinden endişe duyduğunu ifade ediyor.*” ve “23.52: *Turkish Prime Minister Binali Yildirim says situation under control, blames U.S.-based cleric Fethullah Gulen movement, and declares no-fly zone over Ankara. A U.S.-based organization close to Gulen earlier denied involvement.*” (Reuters, 2016) – “23.52: *Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım durumun kontrol altında olduğunu söyledi, ABD merkezli din adamı Fethullah Gulen hareketini suçladı ve Ankara üzerinde uçuşa yasak bölge ilan etti. Gulen'e yakın ABD merkezli bir örgüt daha önce olaya karıştığını yalanlamıştı.*” cümleleriyle, Başbakan Yıldırım’ın Gulen hareketini suçlamasına yönelik, hakkında detaylı bilgi verilmeyen ABD merkezli din adamı Gulen'e yakın bir grubun olaya karıştığını daha önce yalanlamasının vurgulanması dikkat çekmektedir.

Haberin, “01.00: *Turkey's President Recep Tayyip Erdogan appears among supporters at Istanbul airport, says uprising has been attempted against solidarity and*

unity of country; says no power is above national will.” (Reuters, 2016) – “01.00: Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, İstanbul havalimanında taraftarlar arasında görüldü, ülkenin dayanışmasına ve birliğine karşı ayaklanmaya çalışıldığını söyledi; hiçbir gücün milli iradenin üzerinde olmadığını söylüyor.” cümleleriyle sonlandığı görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye’de yaşanan darbe girişimindeki gelişmeler aktarılırken genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümlelerin kullanıldığı görülmektedir. Darbe girişimini gerçekleştirenler ile ilgili bilgiler aktarılırken ise pasif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Devlet yetkililerinin, kurumların ve haber ajanslarının kaynak olarak gösterilmesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür. Haberde kullanılan fotoğraf ise darbe gecesini Taksim Meydanı’nda ellerinde silah olan üniformalı askerleri ve sivilleri göstermektedir. Fotoğraftaki askerlerin tedirgin bakışlarla sivillerin arasında bekliyor oluşu dolayısıyla kullanılan karenin, darbe girişiminin başarısız olduğu algısını oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*military coup – askeri darbe*”, “*blame – suçlamak*”, “*deny – inkar etmek*”, “*involvement – ilişki*”, “*support – desteklemek*”, “*democratically elected – demokratik olarak seçilmiş*”, “*elected government – seçilmiş hükümet*”, “*treason – vatan hainliği*”, “*worry – endişelenmek*”, “*loyal – sadık*”, “*response – karşılık*” ve “*restrict – kısıtlama*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmada olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.4. “Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt”

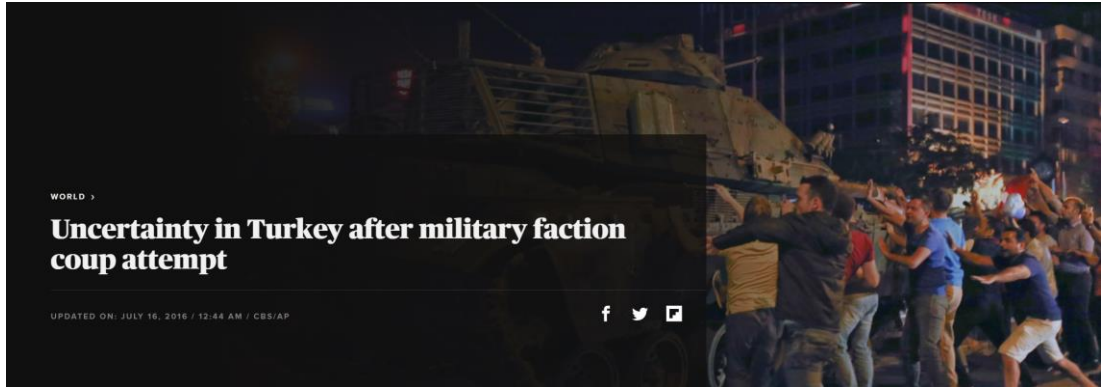
Makro yapı

CBS News’in 16 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt*” (CBS ve AP, 2016) – “*Askeri hizip darbe girişimi sonrası Türkiye’de belirsizlik*” olduğu

görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye’de askerinin bir hizbin darbe girişiminde bulunması sonrasında Türkiye’de belirsizlik yaşanması üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Spot yer almayan haberin girişindeki, *“A group within Turkey’s military engaged in what appeared to be an attempted coup, the prime minister said, with military jets flying over the capital and reports of vehicles blocking two major bridges in Istanbul.”* (CBS ve AP, 2016) – *“Başbakan, askeri jetlerin başkentin üzerinde uçtuğuna ve araçların İstanbul’daki iki büyük köprüyü engellediğine dair raporlarla, Türkiye ordusu içindeki bir grubun darbe girişimi gibi görünen bir olaya karıştığını söyledi.”* cümleleri incelendiğinde, Başbakan’ın raporlara göre Türkiye ordusu içindeki bir grubun darbe girişimi gibi görünen bir olaya karıştığını söylemesine yer verildiği görülmektedir.

Haber başlığı ve girişi incelendiğinde bu haberin; Türkiye ordusundaki ayrılıkçı bir grubun darbe girişiminde bulunması ve bu girişimin ardından Türkiye’de belirsizlik oluşması üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.14. *“Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt”* (CBS News, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.14) olarak haberin temasına uygun olarak bir tankın etrafındaki sivillerin yer aldığı bir kare bulunmaktadır. Fotoğraf karesindeki insanların bir karmaşa içerisinde oldukları ve tankı durdurmaya çabaladıkları anlaşılmaktadır.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Başbakan Yıldırım’ın Türkiye ordusundaki bir grubun darbe girişimi gibi görünen olaya karıştığını açıklaması, İstanbul ve Ankara sokaklarında çatışmalar ve patlamalar yaşanması, 300’den fazla kişinin tutuklanması ve Özel Harekat Karargahı’nda 17 polisin ölmesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın açıklamaları, Başbakanın tutuklamaları

ilgili açıklaması, meclisin bombalanması, bir Sikorsky helikopterinin düşürülmesi, Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde 150 yaralının tedavi edilmesi, daha önce aynı hastaneye 6 ölünün getirilmesi, Erdoğan'a yönelik eleştiriler, trafik ve uçuşlar hakkında bilgiler, TRT'den yayınlanan bildiri, Türkiye'de komutanlık değişimi ile ilgili iddialar, darbe girişiminin Gülen Hareketi tarafından başlatıldığını belirten Cumhurbaşkanlığı kaynağının açıklamaları, Gülen Hareketi'nin darbe girişimini reddeden bir bildiri yayınlaması, Paylaşılan Değerler İttifakı'nın askeri müdahaleyi kınaması, Erdoğan'ın Gülen hareketine karşı başlattığı kampanya, Gülen Hareketi'nin hükümeti devirmekle suçlanması ve yargılanması, Erdoğan'ın ABD'den Gülen'i iade etmesini istemesi, Beyaz Saray'ın ve ABD dışişleri Bakanı John Kerry'nin açıklamaları, Türkiye'nin ABD'nin NATO'daki önemli bir müttefiki olması, NATO Başkanı'nın açıklamaları, İncirlik Hava Üssü ile ilgili bilgiler, ABD'nin son zamanlarda Erdoğan'ın giderek otoriterleşen eğilimleri konusundaki endişeleri ve İstanbul Havaalanı'nda iki hafta önce yaşanan üçlü intihar saldırısının detaylarına ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde çok sayıda kaynak gösterildiği görülmektedir. Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım, Anadolu Ajansı, CNN Türk, Associated Press, NTV, Beyaz Saray, ABD Dışişleri Bakanı John Kerry, NATO Başkanı, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, CBS News dış ilişkiler muhabirleri Holly Williams ve Margaret Brennan haberde kaynak olarak gösterilmektedir.

Haberin başındaki, *“Chaos and unrest continued overnight on the streets of Istanbul and the capital, Ankara, hours after the uprising began. Gunfire and explosions were reported in both cities amid clashes between the government, the military faction and the public.”* (CBS ve AP, 2016) – *“Ayaklanmanın başlamasından saatler sonra, İstanbul ve başkent Ankara sokaklarında gece boyunca kaos ve huzursuzluk devam etti.”* cümlesi incelendiğinde, -haber başlığını destekler şekilde- ayaklanmanın başlamasından saatler sonra İstanbul ve başkent Ankara'nın sokaklarında gece boyunca *“kaos ve huzursuzluğun”* devam ettiğinin vurgulandığı görülmektedir.

Haberdeki, *“A senior Turkish government official told CBS News at least 60 people had been killed in violence across the country, and more than 300 people arrested for taking part in the uprising.”* (CBS ve AP, 2016) – *“Üst düzey bir Türk hükümet yetkilisi, CBS News'e ülke genelinde şiddet olaylarında en az 60 kişinin öldürüldüğünü ve 300'den fazla kişinin ayaklanmaya katılmaktan tutuklandığını söyledi.”*, *“Anadolu Agency said 17 of the dead were police officers, killed in a helicopter attack on the special forces*

headquarters on the outskirts of Ankara.” (CBS ve AP, 2016) – “*Anadolu Ajansı, Ankara çevresinde özel kuvvetler karargahına düzenlenen helikopter saldırısında ölenlerden 17'sinin polis olduğunu söyledi.*” ve “*An official at Haydarpaşa Numune Hospital in the Uskudar district of Istanbul told the Associated Press at least 150 wounded were being treated. Earlier, NTV reported that six dead were brought to the same facility.* (CBS ve AP, 2016) – “*İstanbul'un Üsküdar ilçesindeki Haydarpaşa Numune Hastanesi'nden bir yetkili Associated Press'e en az 150 yaralının tedavi edildiğini söyledi. Daha önce NTV, aynı tesise altı ölü getirildiğini bildirdi.*” cümleleri incelendiğinde yayın organları kaynak gösterilerek darbe girişimi sonucunda ölen ve yaralananların sayısının verildiği görülmektedir.

Erdoğan'ın darbe destekçilerini *"ordu içinde bir azınlık"* olarak nitelendirdiği haberde, “*Those who drive around in tanks will have to go back to where they came from...*” he said. *The most important thing right now is that millions of Turkish citizens are on the streets at 4.30 a.m.*” He insisted that his government remained in control. *Turkey has a democratically elected government and president. We are in charge and we will continue exercising our powers until the end,* Erdoğan said. *We will not abandon our country to these invaders. It will end well.*” (CBS ve AP, 2016) – “*Tanklarla dolaşanlar geldikleri yere geri dönmek zorunda kalacaklar...*” dedi. *Şu anda en önemli şey, milyonlarca Türk vatandaşının saat 4.30'da sokaklarda olması.*” Hükümetinin kontrolü elinde tutmasında ısrar etti. Erdoğan, *Türkiye'nin demokratik olarak seçilmiş bir hükümeti ve cumhurbaşkanı var. Görevimizin başındayız ve sonuna kadar yetkilerimizi kullanmaya devam edeceğiz.*” dedi. *Ülkemizi bu işgalcilere terk etmeyeceğiz. Sonu iyi olacak.*” cümleleri incelendiğinde darbe girişimini bastırma konusunda geri adım atılmayacağı, mücadeleye devam edileceği seçilmiş hükümetin ve cumhurbaşkanının görevinin başında kalacakları algısının oluştuğunu söylemek mümkündür.

“*Erdoğan warned they will pay a heavy price for their treason to Turkey,*” according to a transcript of his remarks provided by his office. *Those who stain the military's reputation must leave. The process has started today, and it will continue just as we fight other terrorist groups.*” (CBS ve AP, 2016) – “*Erdoğan, ofisinin yaptığı açıklamaların bir dökümüne göre, Türkiye'ye ihanetlerinin bedelini ağır ödeyecekleri*” konusunda uyardı. *Ordunun itibarına leke sürenler gitmeli. Süreç bugün başladı ve diğer terör örgütleriyle savaştığımız gibi devam edecek.*” cümleleriyle, Erdoğan'ın

darbe girişiminin sorumlularının ordudadan gitmesi ile ilgili mücadelenin kararlı bir şekilde devam ettireceği ve sorumluların ihanetlerinin bedelini ağır ödeyecekleri bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında, *“However, Erdoğan acknowledged his general secretary was abducted and that there was no information on the chief of the military staff, who had reportedly be taken hostage. Likewise people in Turkey reported on social media that they witnessed gunfire and heard blasts even after Erdoğan's announcement claiming that the coup was effectively over.”* (CBS ve AP, 2016) – *“Ancak Erdoğan, genel sekreterinin kaçırıldığını kabul etti ve rehin alındığı bildirilen Genelkurmay Başkanı hakkında herhangi bir bilgi bulunmadığını söyledi. Aynı şekilde Türkiye’de de sosyal medyada, Erdoğan’ın darbenin fiilen bittiğini iddia etmesinden sonra bile silah seslerine tanık olduklarını ve patlamalar duyduklarını bildirdiler.”* cümleleriyle haberin başlığında belirtilmiş olan darbe girişimi sonrası Türkiye’de belirsizlik yaşandığına yönelik algının pekiştirilmekte olduğu görülmektedir.

Haberde, *“I urge the Turkish people to convene at public squares and airports,” Erdoğan said. “There is no power higher than the power of the people. Let them do what they will at public squares and airports.” He continued, “The chain of command has been violated. This is a step against the higher ranks by their superiors. The judiciary will swiftly respond to this attack. I invite the people to public squares.”*” (CBS ve AP, 2016) – *“Erdoğan, “Türk halkını meydanlarda ve havalimanlarında toplanmaya çağırıyorum” dedi. “Halkın gücünden daha büyük bir güç yoktur. Meydanlarda, havalimanlarında istediğini yapsın.” Emir-komuta zinciri çiğnenmiştir. Bu, daha yüksek rütbelere karşı bir adımdır. Yargı bu saldırıya ivedilikle cevap verecektir. Halkı meydanlara davet ediyorum.”*” cümleleriyle Erdoğan’ın emir-komuta zincirinin çiğnendiği, yargının saldırıya ivedilikle cevap vereceği, halkın gücünden daha büyük güç olmadığı ifadelerine ve Erdoğan’ın halkı meydanlara ve havalimanlarına davet etmesine yer verilmektedir.

Haberin devamında, *“As dawn broke Saturday, Prime Minister Binali Yıldırım told state-run Anadolu Agency hundreds of arrests were being made. “Things are getting better every minute,” Yıldırım said.”* (CBS ve AP, 2016) – *“Cumartesi günü şafak sökerken, Başbakan Binali Yıldırım devlete ait Anadolu Ajansı’na yüzlerce tutuklama yapıldığını söyledi. Yıldırım, “Her şey, her dakika daha iyiye gidiyor” dedi.”* cümleleriyle Başbakan Binali Yıldırım’ın devlete ait olduğu belirtilen Anadolu Ajansı’na yüzlerce

tuttuklama yapıldığı ve her şeyin her dakika daha iyiye gittiği ifadelerini içeren açıklamasına yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye’de askeri hizbin darbe girişimi sonrasında belirsizlik yaşanması ilişkin bilgiler aktarılırken genel olarak karmaşık, uzun ve pasif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Devlet yetkililerinin, kurumların ve haber ajanslarının kaynak olarak gösterilmesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür. Haberde yorum kullanılması da dikkat çekmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafın ise haber başlığındaki Türkiye’de darbe girişiminden sonra belirsizlik olması ve haber içeriğindeki sunulan tabloya uygun bir algı oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde ardalan bilgisi olarak, *“An extremely polarizing figure, Erdoğan became president in 2014. Prior to that, he was prime minister and the mayor of Istanbul. “People either love him or loath him. There is really nothing in between,” Williams told CBSN.”* (CBS ve AP, 2016) – *“Son derece kutuplaştırıcı bir figür olan Erdoğan, 2014’te cumhurbaşkanı oldu. Bundan önce başbakan ve İstanbul belediye başkanıydı. CBSN’ye konuşan Williams, “İnsanlar onu ya seviyor ya da ondan nefret ediyor. Arada gerçekten hiçbir şey yok” dedi.”* cümleleriyle eleştirel bir yorumla birlikte Erdoğan’ın siyasi kariyerine ilişkin ardalan bilgisinin verildiği görülmektedir.

Haberdeki, *“Gülen has been in exile in the United States since the 1990s. His movement released a statement denying any involvement in the coup attempt. The Alliance for Shared Values said “we condemn any military intervention in (the) domestic politics of Turkey.”*” (CBS ve AP, 2016) – *“Gülen, 1990’lardan beri ABD’de sürgünde. Hareketi, darbe girişimiyle herhangi bir ilgisi olduğunu reddeden bir bildiri yayınladı. Paylaşılan Değerler İttifakı, “Türkiye’nin iç siyasetine herhangi bir askeri müdahaleyi kınıyoruz” dedi.”* cümleleri incelendiğinde, ardalan bilgisi olarak Gülen’in 1990’lardan bu yana ABD’de sürgünde olduğu belirtilerek Gülen Hareketinin darbe girişimiyle herhangi bir ilgisinin olduğunu reddeden bir bildiri yayınladığı ve Paylaşılan Değerler İttifakı’nın askeri müdahaleyi kınamasına yönelik ifadeleri yer verildiği görülmektedir.

Haberde geçen *“Erdoğan has launched a broad campaign against Gulen's movement in Turkey and abroad. The Erdoğan regime has carried out a purge of civil*

servants suspected of ties to the movement, seized businesses and closed some media organizations.” (CBS ve AP, 2016) – “Erdoğan, Türkiye’de ve yurt dışında Gülen hareketine karşı geniş bir kampanya başlattı. Erdoğan rejimi, hareketle bağlantılı olduğundan şüphelenilen memurları tasfiye etti, işyerlerine el koydu ve bazı medya kuruluşlarını kapattı.” ve “Gülen has been charged criminally with plotting to overthrow the government, and was placed on trial in absentia in Turkey earlier this year. Erdoğan's government has asked the U.S. to extradite him.” (CBS ve AP, 2016) – “Gülen, hükümeti devirmeyi planlamakla suçlandı ve bu yılın başlarında Türkiye’de gıyaben yargılandı. Erdoğan hükümeti ABD’den Gülen’i iade etmesini istedi.” cümleleriyle, Erdoğan hükümetinin Gülen Hareketi ile ilgili yürütmekte olduğu yargılamalar ve ABD’den Gülen’in iadesini istemesine ilişkin ardalın bilgilerinin verildiği görülmektedir.

“There are more than 2,000 American troops at Incirlik Air Base in southern Turkey, near the Syrian border. Keeping those troops in place is a priority for the U.S., which launches airstrikes against ISIS from Incirlik.” (CBS ve AP, 2016) – “Türkiye’nin güneyinde, Suriye sınırına yakın İncirlik Hava Üssü’nde 2 binden fazla Amerikan askeri bulunuyor. Bu birlikleri yerinde tutmak, İncirlik’ten IŞİD’e karşı hava saldırıları düzenleyen ABD için bir öncelik.” cümleleriyle, haberde yer alan bir başka ardalın bilgisinin İncirlik Hava Üssü’nün önemiyle ilgili bilgiler olduğu görülmektedir.

Haberde, “Two weeks ago, 44 people were killed in a triple suicide bombing at Istanbul's airport. Turkish officials believe ISIS was responsible for the attack.” (CBS ve AP, 2016) – “İstanbul Havalimanı’nda iki hafta önce meydana gelen üçlü intihar saldırısında 44 kişi hayatını kaybetmişti. Türk yetkililer, saldırıdan IŞİD’in sorumlu olduğuna inanıyor.” cümleleriyle aradalın bilgisi olarak, İstanbul’da darbe girişiminden iki hafta önce meydana gelen üçlü intihar saldırısında 44 kişinin hayatını kaybetmesine ve Türk yetkililerin saldırıdan IŞİD’in sorumlu olduğuna inanmasına yer verilmektedir.

Haberde geçen, “A State Department source and a U.S. intelligence official confirmed to CBS News a change of command was expected to take place next month for Turkey's military. There was speculation that some in the military did not like who Erdoğan was going to place in control. A source in Erdoğan's office responded to CBS News by saying the appointments were routine and happen every year. The source said the coup attempt was launched by the Gulen Movement, named for reclusive preacher Fethullah Gulen. Several known Gulenists have hinted about the possibility of a coup in recent months, according to the source.” (CBS ve AP, 2016) – “Bir Dışişleri

Bakanlığı kaynağı ve bir ABD istihbarat yetkilisi, CBS News'e, Türkiye'nin ordusunda önümüzdeki ay bir komutanlık değişikliğinin gerçekleşmesinin beklendiğini doğruladı. Ordudaki bazı kişilerin, Erdoğan'ın kontrolü altına alacağı kişiyi beğenmediği yönünde spekülasyonlar vardı. Erdoğan'ın ofisinden bir kaynak, atamaların rutin olduğunu ve her yıl gerçekleştiğini söyleyerek CBS News'e yanıt verdi. Kaynak, darbe girişiminin adını münzevi vaiz Fethullah Gülen'den alan Gülen Hareketi tarafından başlatıldığını söyledi. Kaynağa göre, bilinen birkaç Gülençi son aylarda bir darbe olasılığı hakkında imalarda bulundu." cümleleri incelendiğinde, Türkiye'de ordusunda bir komutanlık değişimi beklentileri ile ordudaki bazı kişilerin, Erdoğan'ın kontrolü altına alacağı kişiyi beğenmediği yönünde spekülasyonlar ve Türkiye'de yaşanan darbe girişimi arasında nedensel bir ilişki kurulduğu görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında "coup – darbe", "faction – hizip", "chaos – kaos", "unrest – huzursuzluk", "warn – uyararak", "democratically elected government – demokratik olarak seçilmiş hükümet", "hostage – rehine", "hijack – kaçırma", "concern – endişelenmek", "safety – güven, emniyet", "security – güvenlik" ve "defang – etkisizleştirmek" kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.5. "Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell"

Makro yapı

Time'ın 15 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın, "Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell" (Katz, 2016) – "Türkiye'de Darbe Girişimi Cehennem Gecesini Ateşledi" olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Türkiye'de yaşanan darbe girişiminin yüksek derecede şiddet eylemleri içermesi ve cehennem gibi bir gece yaşanmasına neden olması üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Spot yer almayan haberin girişindeki, "Dramatic images emerged Friday evening after a military coup was attempted against the Turkish government of President Recep Tayyip Erdogan, leaving dozens of people dead and plunging the country into chaos." (Katz, 2016) – "Cuma akşamı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Türk

hükümetine karşı düzenlenen, onlarca kişinin ölümüne ve ülkenin kaosa sürüklemesine neden olan askeri darbe girişiminin ardından dramatik görüntüler ortaya çıktı.” cümlesiyle Cuma akşamı Cumhurbaşkanlığını Recep Tayyip Erdoğan’ın yaptığı Türk hükümetine karşı düzenlenen askeri darbe girişiminin onlarca kişinin ölümüne ülkenin kaosa sürüklenmesine neden olduğu, darbe girişiminin ardından ise dramatik görüntülerin ortaya çıktığı belirtilmektedir.

Haber başlığı ve girişi incelendiğinde bu haberin; Cumhurbaşkanlığını Recep Tayyip Erdoğan’ın yaptığı Türk hükmetine karşı düzenlenen askeri darbe girişiminin yaşandığı gece onlarca kişinin ölmesi ve ülkenin kaosa sürüklenmesi üzerine kurulduğu görülmektedir.

Görsel 4.15. *“Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell”* (Gökhan Tan/Getty Images - Time, 2016)

Haberde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.15) haber temasına uygun olarak Boğaziçi Köprüsü’nün tek yönünün silahlı bir grup asker ve askeri araçla ulaşıma kapatıldığı, diğer yönde ise çok sayıda aracın yer aldığı görülmektedir. Haberin fotoğraf altı açıklamasında ise *“Turkish soldiers block Istanbul's Bosphorus Bridge, which separates the European and Asian sides of the city, on July 15, 2016.”* (Katz, 2016) – *“Türk askerleri, 15 Temmuz 2016’da İstanbul’un Avrupa ve Asya yakasını ayıran Boğaziçi Köprüsü’nü bloke etti.”* cümlesiyle, İstanbul’un Avrupa ve Asya yakasını ayıran Boğaziçi Köprüsü’nün 15 Temmuz 2016’da Türk askerleri tarafından bloke edildiği bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Türk hükümetine karşı düzenlenen askeri darbe girişimi sonucu ülkenin kaosa sürüklenmesi ve onlarca kişinin ölmesi, Boğaziçi Köprüsü'nün askerler tarafından bloke edilmesi, Erdoğan'ın iPhone aracılığıyla televizyona çıkıp darbe sorumlularını suçlaması ve destekçilerini girişime karşı direnmek için halka açık yerlerde toplanmaya çağırması, girişimin bilgisi dışında ve yasa dışı gerçekleştiğini belirtmesi ve herkesi sokağa çıkmaya davet etmesi, Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim ilan edilmesi ve Erdoğan'ın İstanbul'a dönerek girişimin başarılı olmadığı sinyallerini vermesi bilgileriyle sunulduğu görülmektedir.

Haberde geçen, *“Erdogan was shown on Turkish television, via iPhone, blaming the attempt on an opposition group and calling on his supporters to resist the military's power grab and mass in public places.”* (Katz, 2016) – *“Erdoğan, Türk televizyonunda iPhone aracılığıyla gösterilerek, girişimi yapmakla bir muhalefet grubunu suçladı ve destekçilerini ordunun iktidarı ele geçirmesine halka açık yerlerde toplanarak direnmeye çağırdı.”* cümlesi incelendiğinde, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın iPhone aracılığıyla televizyon kanalından darbe girişimini yapmakla muhalif bir grubu suçladığı, ayrıca destekçilerini ordunun iktidarı ele geçirmesine halka açık yerlerde toplanarak direnmeye çağırdığı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında, *“It is carried out without my knowledge and it is completely illegal,” he said. “I am inviting everyone to go outside and resist against this illegal structure.”* (Katz, 2016) – *““Bilgim dışında gerçekleştirildi ve tamamen yasa dışı” dedi. “Herkesi sokağa çıkmaya ve bu yasa dışı yapılanmaya karşı direnmeye davet ediyorum” dedi.”* cümleleriyle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbe girişiminin bilgisi dışında gerçekleştiği ve bunun tamamen yasa dışı olduğuna ilişkin ifadeleri yer almaktadır.

Haberin sonunda ise *“Martial law was declared as scenes of military personnel and armored vehicles played out in Ankara and Istanbul. Erdogan later returned to Istanbul, signaling that the takeover attempt had not succeeded.”* (Katz, 2016) – *“Askeri personel ve zırhlı araçların görüldüğü Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim ilan edildi. Erdoğan daha sonra İstanbul'a döndü ve devralma girişiminin başarılı olmadığını sinyallerini verdi.”* cümleleriyle, askeri ve zırhlı araçların görüldüğü Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim ilan edildiği belirtilmekte, ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın

İstanbul'a döndüğü ve devralma girişiminin başarılı olmadığı sinyallerini verdiği bilgilerine yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, Türkiye'de yaşanan askeri darbe girişimi aktarılırken karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, genel olarak basit cümlelerin kurulduğu görülmektedir.

Haberin ana teması olan Türkiye'de yaşanan askeri darbe girişiminin ülkeyi kaosa sürüklemesine ilişkin cümleler pasif cümle yapılarıyla sunulmaktayken, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları aktarılırken aktif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafın ise Boğaziçi Köprüsü'nü trafiğe kapatan silahlı asker ve askeri araçlar içermesi dolayısıyla haber içeriğini destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Haber kaynağı olarak Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına yer verilmesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*coup attempt – darbe girişimi*”, “*ignite – ateşlemek*”, “*hell – cehennem*”, “*dramatic – dramatik, heyecanlı, ateşli*”, “*chaos – kaos*”, “*blame – suçlamak*”, “*illegal – yasa dışı*”, “*resist – direnmek*” ve “*takeover – kontrolü ele almak*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmada olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.6. “Turkey prime minister says coup attempt foiled”

Makro yapı

Al Jazeera'nin 15 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*Turkey prime minister says coup attempt foiled*” (Al Jazeera, 2016) – “*Türkiye başbakanı darbe girişiminin başarısız olduğunu söyledi*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Türkiye Başbakanı'nın açıklamasına göre darbe girişiminin başarısız olduğu üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haberin spotu incelendiğinde, “*Turkish prime minister says military chief of staff back in charge after army faction said it taken control in a coup.*” (Al Jazeera, 2016) – “*Türk başbakanı, ordudaki bir grubun darbeye kontrolü ele geçirdiğini açıklamasının ardından genelkurmay başkanının göreve geri döndüğünü söyledi.*” cümlesiyle Türk Başbakanı’nın ifadesine göre; ordudaki bir grubun darbe yaparak kontrolü ele geçirdiğini açıkladığı, Genel Kurmay Başkanı’nın ise bu açıklamadan sonra görevinin başına geri döndüğü anlaşılmaktadır.

Haber temasını ortaya koyan bir diğer unsur olan haber girişindeki, “*A coup attempt by an army faction in Turkey has been put down, Turkish Prime Minister Binali Yıldırım said, after thousands of people heeded a call from President Recep Tayyip Erdogan and took to the streets.*” (Al Jazeera, 2016) – “*Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım, Türkiye’de binlerce kişinin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın çağrısına kulak vererek sokaklara dökülmesinin ardından ordudaki bir grubun darbe girişiminin bastırıldığını söyledi.*” cümleleri incelendiğinde, Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım’ın yaptığı açıklamayla ordudaki bir grubun darbe girişiminde bulunduğu, bunun üzerine Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın halka çağrıda bulunduğu, bu çağrıya kulak veren binlerce kişinin sokaklara döküldüğü ve binlerce kişinin sokaklara dökülmesinin ardından ise darbe girişiminin bastırıldığı anlaşılmaktadır.

Haberin alt başlığının, “*Dissent in the military*” (Al Jazeera, 2016) – “*Orduda muhalefet*” olduğu görülmektedir. Alt başlık incelendiğinde, haberin temasında yer alan ordudaki bir grubun darbe girişiminde bulunmasına uygun olarak “*orduda muhalefet*” başlığının kullanıldığı görülmektedir.

Haber başlığı, spotu, girişi ve alt başlığı incelendiğinde bu haberin; Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım’ın açıklamalarına göre, Türkiye’de ordudaki muhalif bir grubun darbe girişiminde bulunması ve kontrolü ele geçirdiğini açıklamasından sonra sonra Genel Kurmay Başkanı’nın görevinin geri başına dönmesi ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın halka çağrıda bulunması üzerine binlerce kişinin sokaklara dökülmesinin ardından ise girişimin bastırılması üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.16. “Turkey prime minister says coup attempt foiled” (Reuters – Al Jazeera, 2016)

Haberin başında bir fotoğraf kullanılmadığı, bunun yerine darbe girişimine ilişkin görüntülerin yer aldığı bir videoya yer verildiği görülmektedir. Haber içinde kullanılan fotoğrafta (Görsel 4.16) ise Boğaziçi Köprüsü’ne ait gece ve uzaktan çekilmiş bir kare görülmektedir. Fotoğraf açıklamasında, “Turkey PM says army engaged in coup attempt (Reuters – Al Jazeera, 2016) – “Türkiye Başbakanı ordunun darbe girişiminde bulunduğunu söyledi” cümlesiyle, haber temasına uygun olarak Türkiye Başbakanı’nın açıklamasına yer verildiği görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım’ın ordudaki bir grubun darbe girişiminde bulunmasından sonra Genel Kurmay Başkanın’nın görevine geri döndüğünü ve Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın halka çağrıda bulunmasıyla binlerce kişinin sokaklara dökülmesinin ardından darbenin bastırıldığı bilgisini vermesi, Yıldırım’ın Fethullah Gülen’in takipçilerini suçlaması ve Başkent Ankara’yı uçuşa yasak bölge ilan etmesi, Milli İstihbarat Teşkilatı’nın darbe girişiminin engellendiğini açıklaması, ordunun bazı bölümlerinin ülkenin kontrolünü ele geçirdiklerini söyleyerek resmen darbe ve sıkıyönetim ilan etmesi, Erdoğan’ın CNN Türk yayınına telefonla bağlanarak ülkenin cumhurbaşkanı ve ordunun başı olarak kaldığını söylemesi ve insanları darbeye karşı sokağa çıkmaya çağırması, Erdoğan’ın tatil yaptığı Marmaris’ten konuştuğu ve hızla Ankara’ya döneceği bilgisinin verilmesi, Ankara’da askeri jetler ve helikopterlerin uçarken görülmesi, silah ve patlama seslerinin durulması, askeri bir helikopterin Ankara Emniyet Müdürlüğü’ne saldırması, meclisin tanklarla çevrilmesi, İstanbul havaalanında silah seslerinin duyulması, Hükümet Sözcüsü Cemalettin Haşimi’nin açıklamaları, İzmir ve Gaziantep’teki gelişmeler, darbe girişiminde bulunan ordu mensuplarının açıklaması,

Yıldırım'ın girişime çok sayıda generalin karıştığına, faillerin kontrol altına alındığına ve hükümetin demokrasiden asla vazgeçmeyeceğine yönelik açıklaması, İstanbul havaalanının kapatılması ve tüm uçuşların iptal olması, askeri görevlilerin Taksim Meydanı'ndaki insanlara gitmelerini emretmesi ve meydanı tahliye etmesi, askerlerin TRT binasına girmesi, köprülerin kapatılması, şehirlerdeki gelişmeler ve Türkiye'nin darbe girişimi geçmişiyle ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde; Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Milli İstihbarat Teşkilatı, Reuters, *“devlet tarafından işletildiği”* belirtilen Anadolu Ajansı, Hükümet Sözcüsü Cemalettin Haşimi ve Doğan Haber Ajansı'nın kaynak olarak gösterilmekte olduğu ve darbe girişiminin sonuçlarına yönelik bilgilerin verildiği de görülmektedir.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın CNN Türk yayınına telefonla bağlanıp video görüşmesi gerçekleştirmesine ve burada yaptığı açıklamalara yer verilen haberde, *““We will overcome this,” Erdogan said, speaking on a video call to a mobile phone held up to the camera by a presenter. He called on his followers to take to the streets to defend his government and said the coup plotters would pay a heavy price.”* (Al Jazeera, 2016) – *“Bir sunucunun kameraya tuttuğu cep telefonuyla yaptığı görüntülü görüşmede konuşan Erdoğan, “Bunun üstesinden geleceğiz” dedi. Takipçilerini hükümeti savunmak için sokaklara çıkmaya çağırdı ve darbecilerin ağır bir bedel ödeyeceklerini söyledi.”* cümleleri incelendiğinde, Cumhurbaşkanı'nın darbenin üstesinden gelineceği, darbecilerin ağır bir bedel ödeyecekleri ifadelerine ve hükümeti savunmak için takipçilerini sokaklara çıkmaya çağırmasına yer verilmesinin, haberin ana temasını oluşturan darbe girişiminin başarısız olmasını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberdeki, *“In the capital Ankara, gunshots and loud explosions were heard, as military jets and helicopters were seen flying overhead, a Reuters news agency witness said. The state-run Anadolu Agency reported that a military helicopter had attacked the Ankara police headquarters and Reuters said the parliament was surrounded with tanks.* (Al Jazeera, 2016) – *“Reuters haber ajansının bir tanığı, başkent Ankara'da askeri jetler ve helikopterlerin yukarıda uçarken görüldüğü gibi silah sesleri ve yüksek sesli patlamaların duyulduğunu söyledi. Devlete ait Anadolu Ajansı, askeri bir helikopterin Ankara Emniyet Müdürlüğü'ne saldırdığını ve Reuters, meclisin tanklarla çevrili olduğunu söyledi.”* cümleleri incelendiğinde Reuters ve devlete ait olduğu belirtilen

Anadolu Ajansı'nın kaynak gösterilerek darbe girişiminde gerçekleşen olaylara ilişkin bilgilerin verildiği de görülmektedir.

Haberde, *““We know they have been acting outside the chain of command,” Cemalettin Hasimi, a government spokesman told Al Jazeera, referring to the sections of the army behind the coup attempt. “But forces of democracy have managed to take the situation back under control. The parliament will get together in half an hour.””* (Al Jazeera, 2016) – *“Hükümet sözcüsü Cemalettin Haşimi, El Cezire'ye ordunun darbe girişiminin arkasındaki bölümlerine atıfta bulunarak, “Komuta zinciri dışında hareket ettiklerini biliyoruz” dedi. “Ancak demokrasi güçleri durumu kontrol altına almayı başardı. Meclis yarım saat içinde toplanacak.””* cümleleri incelendiğinde, Hükümet Sözcüsü Cemalettin Haşimi'nin açıklamalarına yer verilerek darbe girişiminin kontrol altına alınmasına ilişkin bilgilere yer verildiği görülmektedir.

“Earlier, speaking on television, Turkish Prime Minister Binali Yıldırım said that a number of generals were involved in what he called an attempted coup. He vowed that the “perpetrators” would be contained, adding that the government would “never give up democracy”.” (Al Jazeera, 2016) – *“Daha önce televizyonda konuşan Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım, darbe girişimi olarak adlandırdığı şeye çok sayıda generalin karıştığını söyledi. “Faillerin” kontrol altına alınacağını ve hükümetin “demokrasiden asla vazgeçmeyeceğini” de sözlerine ekledi.”* cümleleriyle Türkiye Başbakanı Binali Yıldırım'ın açıklamalarına yer verilen haberin, darbe girişiminin başarısız olmasını destekler nitelikte oluşturulduğu görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözümlenmeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, kısa cümlelerin kurulduğu görülmektedir. Haberde darbe girişimini gerçekleştirenlere yönelik bilgilerin pasif cümle yapılarıyla, Türk hükümetinin darbe girişimini bastırma ile ilgili eylemleri ve açıklamalarının ise aktif cümle yapılarıyla sunulduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhurbaşkanı, Başbakanı, Hükümet Sözcüsü'nün açıklamaları ve Anadolu Ajansı, Reuter'in verdiği bilgileri içeren haberin, darbe girişimine ilişkin inandırıcı bilgiler sunduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra haberde, ana temaya uygun olarak Türk hükümet yetkililerinin darbe girişiminin başarısız olmasına ilişkin açıklamalarına ağırlık verildiği görülmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafın ise darbe

girişimi sırasında yaşanması beklenen kaos ve karışıklık görüntülerini içermemesi dolayısıyla darbenin bastırılmış olduğu algısını oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberin sonunda geçen, *“Turkey has had a history of coup attempts, the last in 1997, which forced the resignation of then-prime minister Necmettin Erbakan.”* (Al Jazeera, 2016) – *“Türkiye, sonuncusu 1997’de olmak üzere, dönemin başbakanı Necmettin Erbakan’ı istifaya zorlayan bir darbe girişimi geçmişine sahipti.”* cümleleriyle ardaalan bilgisi verilerek, Türkiye’de daha önce de darbe girişimi yapıldığı ve bunlardan sonuncusunun ise 1997’de dönemin Başbakanı Necmettin Erbakan’ı istifaya zorlayan bir darbe girişimi olduğunun belirtildiği görülmektedir.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında *“denounced – kınamak”, “subversion – (hükümeti) devirme”, “democracy – demokrasi”, “elected – seçilmiş”, “deeply flawed – derinden kusurlu”, “junta – cunta”, “plotter – komplocu”, “triumphant – muzaffer”, “heavy price – ağır bedel”, “uprising – ayaklanma”, “ally – müttefik”, “mortal enemy – ölümcül düşman”, “spearheading – öncülük etmek”, “force – kuvvet”, “protest – protesto”, “bloodshed – kan dökme”, “body – ceset”, “rock – sarsılmak”, “explosion – patlama”, “gunshot – silah atışı”* ve *“division – bölünme* gibi kelimelere yer verildiği görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.7. “Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'”

Makro yapı

Independent’in 16 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın *“Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'”* (Independent, 2016) – *“Türkiye darbesi: Askerler 'darbe girişiminin parçası olduklarının farkında olmadıklarını' söylüyor”* olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye’de gerçekleşen darbe girişimine karışan askerlerin girişimin parçası olduklarının farkında olmadıkları ifadeleri üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haber spotu olan *“They said commanders told them they were taking part in military manoeuvres”* (Independent, 2016) – *“Komutanların kendilerine askeri*

manevralarda yer aldıklarını söylediklerini söylediler.” cümlesinde ise askerlerin, komutanların kendilerine askeri manevralarda yer aldıklarını söylediği açıklamasına yer verilmektedir.

Haber girişindeki *“Some of the soldiers who were detained at a military headquarters in Turkey have reportedly told interrogators they were not aware they were part of a coup attempt.”* (Independent, 2016) – *“Türkiye'deki bir askeri karargahta gözaltına alınan askerlerden bazılarının, sorguculara bir darbe girişiminin parçası olduklarının farkında olmadıklarını söylediği bildirildi.”* cümlesi incelendiğinde haber başlığı ve spotu detaylandırılarak, Türkiye’deki bir askeri karargahta gözaltına alınan bazı askerlerin sorguculara bir darbe girişiminin parçası olduklarının farkında olmadıklarını söylediği bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Haber başlığı, spotu ve girişi incelendiğinde haberin; Türkiye’de yaşanan darbe girişimi sonucu gözaltına alınan askerlerin bir kısmının, komutanlarının kendilerine askeri manevralarda yer aldıkları bilgisini vermesi nedeniyle bir darbe girişiminin parçası olduklarının farkında olmadıklarını ifade etmeleri üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.17. *“Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'”*

(Murad Sezer/Reuters - Independent, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.17) olarak haberin temasına uygun olarak Taksim Cumhuriyet Anıtı’nın önünde üniformalı ve silahlı askerlerin yer aldığı görülmektedir.

Alt açıdan çekilmiş olan fotoğrafta askerlerin arkasında, anıtın üstüne çıkmış, Türk Bayrağı tişörtü giymiş bir erkeğin elinde büyük bir Türk Bayrağı olduğu görülmektedir. Fotoğrafın altında bir açıklama bulunmamaktadır.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Türkiye’de yaşanan darbe girişimi sonrasında yapılan sorgulamada bazı askerlerin darbenin bir parçası olduklarının farkında olmadıkları, komutanlarının kendilerine askeri manevra içinde yer aldıklarını söylemesi ve sivillerin tanklara tırmandıklarını gördüklerinde darbenin parçası olduklarını anladıkları, askerlerin sorgulamaya alınma görüntülerinin televizyonda yayınlanması, Türkiye Cumhurbaşkanı’nın hükümetin görevde olduğuna yönelik açıklamaları, darbe girişimi sırasında ölenlere, yararlananlara ve gözaltına alınanlara ilişkin bilgiler ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın darbe destekçilerine ve sürece yönelik açıklamalarına ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde kaynak olarak, Hürriyet, NTV, Anadolu Ajansı ve Cumhurbaşkanlığı’nın gösterildiği görülmektedir. Olayın sonuçlarına da yer verilen haberde, *“At least 161 people were killed in the country's overnight military coup attempt, it has been announced, while more than 1,400 people were wounded in the chaos. More than 2,800 people have been detained.”* (Independent, 2016) – *“Ülkede bir gecede meydana gelen askeri darbe girişiminde en az 161 kişinin öldürüldüğü, kaosta 1.400'den fazla kişinin yaralandığı açıklandı. 2800'den fazla kişi gözaltına alındı.”* cümleleriyle darbe girişiminde ölenlerin, yaralananların ve gözaltına alınanların sayılarına ilişkin bilgilerin de verildiği görülmektedir.

Komutanların askerlere, askeri manevralarda yer alacakları söylemesine ilişkin bilgilere, Hürriyet gazetesinde yayınlanan bir haberin kaynak olarak gösterildiği görülmektedir. NTV’de yayınlanan görüntüleri kaynak göstererek darbe girişimi gözaltına alınan ve sorgulanan askerlerle ilgili bilgilerin verildiği haberde, *“Turkey's state-run Anadolu Agency said all soldiers involved in the attempted coup at the military headquarters in the capital, Ankara, have been taken into custody. The report said anti-terrorism police will now conduct a "detailed search" at the headquarters.”* (Independent, 2016) – *“Türkiye'nin devlet tarafından işletilen Anadolu Ajansı, başkent Ankara'daki askeri karargahtaki darbe girişimine karışan tüm askerlerin gözaltına alındığını söyledi. Haberde, terörle mücadele polisinin şimdi merkezde "ayrıntılı bir arama" yapacağı belirtildi.”* cümleleriyle, darbe girişimine karışan tüm askerlerin

gözüne alındığı ve terörle mücadele polislerinin merkezde ayrıntılı bir arama yapacağı bilgisine, “devlet tarafından işletildiği” belirtilen Anadolu Ajansı kaynak olarak gösterilmektedir.

Haberde ayrıca, “President Recep Tayyip Erdogan warned coup supporters that they will pay a heavy price for their treason to Turkey”, according to a transcript of his remarks provided by his office. “Those who stain the military's reputation must leave. The process has started today, and it will continue just as we fight other terrorist groups.” (Independent, 2016) – “Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, ofisinin verdiği açıklamalarının bir dökümüne göre, darbe destekçilerini “Türkiye’ye ihanetlerinin bedelini ağır ödeyecekleri” konusunda uyardı. “Ordunun itibarına leke sürenler gitmeli. Süreç bugün başladı ve diğer terör örgütleriyle savaştığımız gibi devam edecek.”” cümleleriyle, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın darbe destekçilerine ülkeye ihanet ettikleri için bunun bedelini ağır ödeyecekleri konusundaki uyarısına, ordunun itibarına leke sürenlerin gitmesi gerektiği ve diğer terör örgütleriyle savaşıldığı gibi darbe girişiminin sorumluları ve destekçileriyle ilgili bir savaşın da başlamış olduğuna yönelik ifadelerine yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye’de yaşanan darbe girişimi sonrasında bazı askerlerin darbenin bir parçası olduklarının farkında olmamalarına ilişkin bilgiler aktarılırken genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, basit ve kısa cümleler kullanıldığı görülmektedir. Sorgulamaya alınan ve darbe girişiminin bir parçası olduklarının farkında olmadıklarını ifade eden askerlerle ilgili bilgiler aktarılırken pasif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Türk haber kuruluşlarını kaynak olarak göstermesi ve Cumhurbaşkanlığı’nın açıklamalarına yer vermesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür. Haberde kullanılan fotoğrafın ise sivil halkın darbe girişimine karşı olduğu algısını oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberdeki, “They had been told by commanders they were taking part in military manoeuvres, the Turkish Hurriyet newspaper has reported. Some soldiers said they understood they were part of a coup when they saw civilians climb on tanks.” (Independent, 2016) – “Hürriyet gazetesinin haberine göre, komutanlar onlara askeri

manevralarda yer alacaklarını söylediler. Bazı askerler, sivillerin tanklara tırmandığını gördüklerinde darbenin parçası olduklarını anladıklarını söyledi.” cümleleriyle komutanlarının askerlere askeri bir manevrada yer alacaklarını söylemesi ile darbe girişiminden sonra sorgulanan askerlerin bazılarının darbenin bir parçası olduklarının farkında olmadıkları ifade etmeleri arasında nedensel bir ilişki kurulduğu da görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*coup attempt – darbe girişimi*”, “*foil – önlemek*”, “*faction – hizip*”, “*declare – deklare, beyan etmek*”, “*take control – yönetimi ele geçirmek*”, “*overcome – üstesinden gelmek*”, “*defend – savunmak*”, “*plotter – komplocu*”, “*dissent – düşünce ayrılığı*”, “*democracy – demokrasi*”, “*perpetrator – fail*” ve “*never give up – asla vazgeçmemek*” kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorliğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.8. “85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt”

Makro yapı

The Times of Israel’in, 19 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın “*85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt*” (AP, 2016) – “*85 Türk general ve amiral darbe girişimiyle suçlandı*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, 85 Türk general ve amiralin darbe girişimiyle suçlanması üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haberin spotu incelendiğinde, “*Senior military officials among thousands detained for alleged involvement in failed putsch against President Erdogan*” (AP, 2016) – “*Cumhurbaşkanı Erdoğan'a karşı başarısız darbe girişimine karıştıkları iddiasıyla gözaltına alınan binlerce kişi arasında üst düzey askeri yetkililer var*” cümlesiyle Cumhurbaşkanı Erdoğan’a karşı başarısız darbe girişimine karıştıkları iddiasıyla gözaltına alınan binlerce kişinin arasında üst düzey askeri yetkililerin olduğu anlaşılmaktadır.

Haber temasını ortaya koyan bir diğer unsur olan haber girişindeki, “*Turkey’s state-run news agency said Tuesday that courts have ordered 85 generals and admirals jailed pending trial over their roles in a failed coup attempt. Dozens of others were still*

being questioned.” (AP, 2016) – “Türkiye'nin devlete ait haber ajansı Salı günü yaptığı açıklamada, mahkemeler 85 general ve amiralin başarısız darbe girişimindeki rolleri nedeniyle yargılanmak üzere hapse atılmasına karar verdiğini söyledi. Onlarca kişi hâlâ sorguya çekiliyordu.” cümleleri incelendiğinde, Türkiye'nin devlete ait haber ajansının (Anadolu Ajansı) Salı günü yaptığı açıklamaya göre mahkemelerin, 85 general ve amiralin başarısız darbe girişimindeki roller nedeniyle yargılanmak üzere hapse atılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır.

Haber başlığı, spotu, girişi ve alt başlığı incelendiğinde bu haberin; Türkiye’de Cumhurbaşkanı Erdoğan’a karşı başarısız darbe girişimine karıştıkları iddiasıyla gözaltına alınan binlerce kişinin içinde bulunan 85 general ve amiralin, darbe girişimindeki roller nedeniyle yargılanmak üzere hapse atılmasına karar verilmesi üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.18. *“85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt”*

(Kayhan Özer/AP – The Times of Israel, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.18) olarak Türkiye Cumhurbaşkanı RecepTayyip Erdoğan’ın elinde mikrofonla kadınlar ve erkeklerden oluşan kalabalık bir grup karşısında konuşma yaptığı ve işaret parmağıyla bir şeye vurgu yapıyor olduğu görülmektedir. Fotoğrafın gece çekilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu fotoğrafta pankartlar ve çok sayıda Türk Bayrağı yer almakta ve bir kameramanın çekim yaptığı görülmektedir. Fotoğraf altındaki açıklamada yer alan, *“Turkey's President Recep Tayyip Erdogan addresses his supporters gathered in front of his residence in Istanbul, early Tuesday, July 19, 2016.”* (Kayhan Özer/AP – The Times of Israel, 2016) – *“Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 19 Temmuz 2016 Salı günü erken saatlerde*

İstanbul'daki konutunun önünde toplanan taraftarlarına hitap ediyor.” cümlesi incelendiğinde ise Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 19 Temmuz 2016 Salı günü erken saatlerde İstanbul'daki konutunun önünde taraftarlarına hitap ettiği anlaşılmaktadır.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Türkiye'de Cumhurbaşkanı Erdoğan'a karşı başarısız darbe girişimine karışıkları iddiasıyla gözaltına alınan binlerce kişinin içinde bulunan 85 general ve amiralin darbe girişimindeki roller nedeniyle yargılanmak üzere hapse atılmasına karar verilmesi, 15 Temmuz ayaklanmasının elebaşı olduğu iddia edilen eski hava kuvvetleri komutanı Orgeneral Akın Öztürk ile Suriye, İran ve Irak'dan Türkiye'ye yönelik olası tehditlere karşı koymakla görevli Türkiye'nin 2. Ordu Komutanı Orgeneral Adem Hududi'nin tutuklanması, Akın Öztürk'ün söz konusu iddiaları yalanlaması, darbeye karışan binlerce kişinin toplanması, hükümetin darbenin arkasında olduğunu söylediği ABD merkezli bir Müslüman din adamıyla bağlantısı olduğundan şüphelenilen binlerce yetkilinin yargı ve İçişleri Bakanlığı'ndan ihraç edilmesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları, Cumhurbaşkanı ve diğer yetkililerin hükümete, idam cezasını yeniden getirmeyi düşünmesini önermesi, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin, partisinin idam cezasını yeniden getiren yasayı destekleyeceğini açıklaması ve meydanlarda toplanan hükümet yanlılarının hainlerin idam cezasına çarptırılmasını talep etmesine ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

AP tarafından hazırlanan haberde; Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Anadolu Ajansı ve Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin kaynak olarak gösterilmekte olduğu ve darbe girişiminin sonuçlarına yönelik bilgilerin verildiği de görülmektedir.

Haberdeki, *“Anadolu Agency said those formally arrested include former air force commander Gen. Akin Ozturk, alleged to be the ringleader of the July 15 uprising, and Gen. Adem Hududi, commander of Turkey's 2nd Army, which is charge of countering possible threats to Turkey from Syria, Iran and Iraq. Ozturk, who previously served as Ankara's military attaché to Israel, has denied the allegation and said he neither planned nor directed the coup, according to Anadolu.”* (AP, 2016) – *“Anadolu Ajansı, resmi olarak tutuklananlar arasında 15 Temmuz ayaklanmasının elebaşı olduğu iddia edilen eski hava kuvvetleri komutanı Orgeneral Akın Öztürk ile Suriye, İran ve Irak'dan Türkiye'ye yönelik olası tehditlere karşı koymakla görevli Türkiye'nin 2. Ordu Komutanı*

Orgeneral Adem Hududi'nin de yer aldığını söyledi. Anadolu'ya göre daha önce Ankara'nın İsrail askeri ataşesi olarak görev yapan Öztürk, iddiayı yalanladı ve darbeyi kendisinin planlamadığını veya yönetmediğini söyledi.” cümleleriyle Anadolu Ajansı kaynak gösterilerek, 15 Temmuz ayaklanmasının elebaşı olduğu iddia edilen eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Akın Öztürk'ün ve Suriye, İran ve Irak'dan Türkiye'ye yönelik olası tehditlere karşı koymakla görevli Türkiye'nin 2. Ordu Komutanı Orgeneral Adem Hududi'nin tutuklandığı, ancak Akın Öztürk'ün iddiayı yalanladığı ve darbeyi kendisinin planlamadığı veya yönetmediğini söylediği belirtilmektedir. Söz konusu bilgiler aktarılırken, Akın Öztürk'ün daha önce Ankara'nın İsrail ataşesi olarak görev yaptığının vurgulandığı görülmektedir.

Başlık, spot ve girişinde binlerce kişinin darbe girişimine karıştığı iddiasıyla gözaltına alındığı, 85 Türk general ve amiralin de aynı suçlamalarla tutuklandığı bilgisine yer verilen haberde, *“Authorities have rounded up thousands alleged to have been involved in the coup, which killed 208 government supporters and 24 coup plotters. The government says a US-based Muslim cleric was behind the coup. Thousands of officials suspected of links to him were purged from the judiciary and the Interior Ministry.”* (AP, 2016) – *“Yetkililer, 208 hükümet destekçisinin ve 24 darbecinin öldürüldüğü darbeye karıştığı iddia edilen binlerce kişiyi topladı. Hükümet, darbenin arkasında ABD merkezli Müslüman bir din adamının olduğunu söylüyor. Kendisiyle bağlantısı olduğundan şüphelenilen binlerce yetkili, yargı ve İçişleri Bakanlığı'ndan ihraç edildi.”* cümleleri incelendiğinde, darbe girişiminde öldürülenlerin sayısının verildiği de görülmektedir. Ayrıca hükümetin, darbe girişiminin arkasında -kimliğini açıklamayarak- ABD merkezli Müslüman bir din adamının olduğunu söylediği ve söz konusu din adamıyla bağlantılı olduğundan şüphelenilen binlerce yetkilinin yargı ve İçişleri Bakanlığı'ndan ihraç edildiği bilgislerine yer verildiği görülmektedir.

Haberde geçen, *““No democracy shall allow for soldiers, prosecutors, police, judges, and bureaucrats, to take orders from an outside organization instead of the institutional bureaucracy,” President Recep Tayyip Erdogan said in remarks broadcast early Tuesday.”* (AP, 2016) – *“Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Salı günü erken saatlerde yaptığı açıklamada, "Asker, savcı, polis, hakim ve bürokratların kurumsal bürokrasi yerine dış bir örgütten emir almasına hiçbir demokrasi izin vermez" dedi.”* cümleleri incelendiğinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbe girişimine karışan ordu, emniyet, yargı mensupları ve bürokratlara yönelik yorumuna yer verildiği görülmektedir.

Haberin devamında yer alan, *“The president and other officials have strongly suggested the government is considering reinstating the death penalty, a practice abolished in 2004 as part of Turkey’s bid to join the European Union. “In a country where our youths are killed with tanks and bombs, if we stay silent, as political people we will be held responsible in the afterlife,” Erdogan said, pointing out that capital punishment exists in several countries around the world, including the United States and China.”* (AP, 2016) – *“Cumhurbaşkanı ve diğer yetkililer hükümete, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım hedefinin bir parçası olarak 2004 yılında kaldırılan bir uygulama olan idam cezasını yeniden getirmeyi düşünmesini şiddetle önerdiler. Erdoğan, “Gençlerimizin tank ve bombalarla öldürüldüğü bir ülkede siyasi insanlar olarak sessiz kalırsak ahirette sorumlu tutulacağız” diyen Erdoğan, Amerika Birleşik Devletleri ve Çin'in de dahil olduğu dünyanın birçok ülkesinde idam cezasının uygulandığına işaret etti.”* cümleleri incelendiğinde; Cumhurbaşkanı ve diğer yetkililerin hükümette idam cezasını yeniden getirmeyi düşünmesini *“şiddetle”* önerdiği belirtilerek, idam cezasının Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım hedefinin bir parçası olarak 2004 yılında kaldırılan bir uygulama olduğunun vurgulandığı görülmektedir. Ayrıca, gençlerin tank ve bombalarla öldürülmesine siyasi insanlar olarak sessiz kalırlarsa ahirette sorumlu tutulacaklarını ifade eden Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ABD ve Çin'de idam cezasının uygulandığına işaret ettiği bilgisine yer verildiği de görülmektedir.

İdam cezası konusu ile ilgili olarak haberde, *“Speaking in parliament, the chairman of the opposition Nationalist Movement Party, Devlet Bahçeli, said his party would back legislation to re-introduce the death penalty if it was put forward by the ruling Justice and Development Party. Erdogan will need opposition support to pass such a measure.”* (AP, 2016) – *“Mecliste konuşan muhalefetteki Milliyetçi Hareket Partisi genel başkanı Devlet Bahçeli, partisinin iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi tarafından ileri sürüldüğü takdirde idam cezasını yeniden getiren yasayı destekleyeceğini söyledi. Erdoğan'ın böyle bir önlemi geçirebilmesi için muhalefet desteğine ihtiyacı olacak.”* cümleleriyle, Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin partisinin idam cezası getiren yasayı destekleyeceğini ifade ettiği açıklamasına yer verilmekte ve Erdoğan'ın böyle bir önlemi geçirebilmesi için muhalefetin desteğine ihtiyacının vurgulandığı görülmektedir.

Haberin sonunda ise *“Pro-government crowds, which have rallied at major squares every night since Friday’s coup, have been clamoring for traitors to face capital*

punishment.” (AP, 2016) – “*Cuma günkü darbeden bu yana her gece büyük meydanlarda toplanan hükümet yanlısı kalabalıklar, hainlerin idam cezasına çarpıtılmasını haykırarak talep ediyor.*” cümlesiyle, darbe sonrasında meydanlarda toplanan hükümet yanlısı kalabalıkların da hainlerin idam cezasına çarpıtılmasını “haykırarak” talep ettiği bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, haberde genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, kısa cümlelerin kurulduğu görülmektedir. Haberde darbe girişimini gerçekleştirenlere yönelik bilgilerin pasif cümle yapılarıyla, Türk hükümetinin darbe girişimi sonrasındaki yargılama ile ilgili eylem ve açıklamalarının ise aktif cümle yapılarıyla sunulduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhurbaşkanı ve MHP Genel Başkanı’nın açıklamaları ve Anadolu Ajansı’in verdiği bilgileri içeren haberin, darbe girişimi sonrasındaki yargılama süreci ile ilgili inandırıcı bilgiler sunduğu görülmektedir. Haberde kullanılan fotoğrafın ise Türk hükümetinin darbe girişimi sonrasındaki yargılama süreci ve idam cezasının yeniden gündeme gelmesi konusundaki görüşlerinin halk tarafından destek grdğu algısını oluşturur nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında “*coup attempt – darbe girişimi*”, “*charged – suçlanmak*”, “*alleged – sözde, iddia*”, “*involvement – ilişki, bağ*”, “*failed putsch – başarısız darbe, ayaklanma*”, “*jailed - mahkum edilmek*”, “*be questioned – sorgulanmak*” “*arrested – tutuklu*”, “*ringleader – elebaşı*”, “*death penalty – idam, ölüm cezası*”, “*clamor – yaygara, feryat, haykırma*” ve “*traitor – vatan haini*” gibi kelimelere yer verildiği görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.9. “Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree”

Makro yapı

Reuters’in 23 Temmuz 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın, “*Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree*”

(Jones ve Gürses, 2016) – “*Türk Cumhurbaşkanı Erdoğan, ilk olağanüstü hal kararnamesi ile okulları ve hayır kurumlarını kapattı*” olduğu görülmektedir. Haberin alt başlığının ise “*Purges*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*Tasfiyeler*” olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin; Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın ilk olağanüstü hal kararnamesi ile okulları ve hayır kurumlarını kapatması üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Spot bulunmayan haberin girişindeki “*President Tayyip Erdogan tightened his grip on Turkey on Saturday, ordering the closure of thousands of private schools, charities and other institutions in his first decree since imposing a state of emergency after the failed military coup.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, başarısız askeri darbenin ardından olağanüstü hal ilan etmesinden bu yana ilk kararnamesi ile binlerce özel okul, hayır kurumu ve diğer kurumların kapatılması talimatını vererek Cumartesi günü Türkiye üzerindeki kontrolünü sıkılaştırdı.*” cümlesi incelendiğinde haber başlığı detaylandırılarak, Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın başarısız askeri darbenin ardından olağanüstü hal ilan ettiği, ilk kararnamesi ile binlerce özel okul, hayır kurumu ve diğer kurumların kapatılması talimatını verdiği ve böylelikle Cumartesi günü Türkiye üzerindeki kontrolünü sıkılaştırdığı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Haber başlığı ve girişi incelendiğinde haberin; Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın başarısız darbe girişiminin ardından olağanüstü hal ilan etmesi, ilk olağanüstü hal kararnamesi ile binlerce okul ve hayır kurumunun kapatılması talimatını vermesi ve böylelikle Türkiye üzerindeki kontrolünü sıkılaştırması üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.19. “Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree”

(Ümit Bektaş – Reuters, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.19) olarak haberin temasına uygun olarak üniformalı askerler, insanlar, bir polis ve kameramanın yer aldığı karede, Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın üniformalı askerlerin karşısında durduğu görülmektedir. Fotoğrafın altındaki açıklamada, “*Turkish President Tayyip Erdogan reviews a guard of honour as he arrives to the Turkish Parliament in Ankara, Turkey, July 22, 2016.*” (Ümit Bektaş – Reuters, 2016) – “*Türkiye Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan, 22 Temmuz 2016'da Ankara'da Türk Parlamentosu'na gelirken şeref kıtasını gözden geçiriyor.*” cümlesiyle ise Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 22 Temmuz 2016'da Ankara'da TBMM'ye gelirken şeref kıtasını gözden geçirdiği bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın başarısız askeri darbenin ardından olağanüstü hal ilan etmesi, ilk kararnamesi ile binlerce özel okul, hayır kurumu ve diğer kurumların kapatılması talimatını vermesi ve böylelikle Cumartesi günü Türkiye üzerindeki kontrolünü sıkılaştırması, 15 Temmuz darbe girişimini planlamakla suçlanan ABD merkezli Müslüman din adamı Fethullah Gülen'in yeğeninin gözaltına alınması, Türkiye'nin ordusunun yeniden yapılandırılması, Türk makamlarının okulların ve diğer kurumların Gülen'le bağlantıları olduğundan şüphelenmesi, Gülen'in darbe girişimiyle ilgisi olduğunu reddetmesi, Muhammed Sait Gülen'e yöneltilebilecek olası suçlamalar arasında terör örgütü üyeliği olması, darbe girişimine karışanların yakalanmasına ilişkin bilgiler, Erdoğan'ın başarısız darbeyi muhaliflere ayırım gözetmeksizin baskı uygulamak için kullanmasına yönelik eleştiriler, İstanbul çevresindeki yol köprülerine, metrolara ve reklam panolarına “Hakimiyet Milletindir” yazılı pankartlar asılması, halk otobüsleri ve bazı özel araçların Türk bayraklarıyla süslenmesi, İstanbul'da toplu taşıma, Erdoğan'ın insanları sokağa çağırmasından bu yana ücretsiz olması ve ana muhalefet partisi CHP'nin Taksim Meydanı'nda düzenleyeceği “demokrasi mitingi”, Başbakan Yıldırım'ın olağanüstü hal, darbe girişimine katılanlar ve Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'nın lağvedilmesine ilişkin açıklamaları, yayınlanan kararnamenin detayları, Erdoğan'ın Reuters'a verdiği röportajdaki açıklamaları, Yüksek Askeri Şura toplantısının Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda Erdoğan'ın gözetiminde toplanacağı bilgisi, olağanüstü halin Erdoğan ve AK Parti hükümetine sağlayacağı kolaylıklar, silahlı kuvvetler, polis,

yargı ve eğitim sisteminde yapılan toplu tasfiyeler, Gülen hareketiyle bağlantılı olduğundan şüphelenildiği gerekçesiyle kapatılan kurumlara ilişkin bilgiler, kararnamenin meclis tarafından onaylanması gerektiği, Erdoğan'ın mecliste Güleni "terörist" hareketin destekçilerini adaletle teslim etme sözü vermesi, ülke genelinde yapılması planan mitingler, Erdoğan'ın vatansever ve dini sloganlar atarak bayrak sallayan destekçilerini taşıyan araba ve minibüslerin korna çalarak gece geç saatlere kadar sokaklarda dolaşması, Erdoğan'ın Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı Hakan Fidan ile görüşmesi, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun açıklamaları, ABD'nin Gülen'in iadesi talebine yönelik açıklamaları, batılı ülkelerin önemli bir NATO müttefiki olan Türkiye'de demokrasi için söz vermeleri, ancak devlet kurumlarında devam eden tasfiyelerin ölçeği konusunda endişelerini dile getirmeleri, kamu kurumlarında gerçekleştirilen gözaltı ve soruşturmalar ve Avrupa Birliği Bakanı Ömer Çelik'in açıklamalarına ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde; Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Binali Yıldırım, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ve Avrupa Birliği Bakanı Ömer Çelik'in açıklamaları ile Anadolu Ajansı ve NTV'nin yapmış olduğu haberlerin kaynak olarak verildiği görülmektedir.

Olayın sonuçlarına da yer verilen haberde, "*Gülen denies any involvement in the coup attempt in which at least 246 people were killed.*" (Jones ve Gürses, 2016) – "*Gülen, en az 246 kişinin hayatını kaybettiği darbe girişimiyle ilgisi olduğunu reddediyor.*", "*Hasan Karakus, the pilot who bombed the special forces command in Ankara and killed 42 police officers, was also caught in Turkey, said the official.*" (Jones ve Gürses, 2016) – "*Yetkili, Ankara'da özel kuvvetler komutanlığını bombalayan ve 42 polis memurunu öldüren pilot Hasan Karakuş'un da Türkiye'de yakalandığını söyledi.*", "*Yıldırım said only a few people who took part in the coup attempt remain at large -- a group of around 15 who attacked a hotel Erdogan was staying at in the resort of Marmaris and some who went to Greece.*" (Jones ve Gürses, 2016) – "*Yıldırım, darbe girişimine katılan sadece birkaç kişinin serbest kaldığını söyledi - Erdoğan'ın Marmaris tatil beldesinde kaldığı otele saldıran 15 kişilik bir grup ve bazıları Yunanistan'a gitti.*", "*The first decree signed by Erdogan authorizes the closure of 1,043 private schools, 1,229 charities and foundations, 19 trade unions, 15 universities and 35 medical institutions over suspected links to the Gulen movement, the Anadolu agency said.*" (Jones ve Gürses, 2016) – "*Anadolu Ajansı, Erdoğan tarafından imzalanan ilk kararname ile 1.043 özel okul, 1.229*

hayır kurumu ve vakıf, 19 sendika, 15 üniversite ve 35 sağlık kuruluşunun Gülen hareketiyle bağlantılı olduğundan şüphelenildiği gerekçesiyle kapatılmasına yetki verildiğini söyledi.” ve “*Turkish authorities have suspended, detained or placed under investigation more than 60,000 soldiers, police, judges, teachers, civil servants and others in the past week.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*Türk makamları geçtiğimiz hafta 60.000'den fazla asker, polis, hakim, öğretmen, memur ve diğerlerini görevden uzaklaştırdı, gözaltına veya soruşturma altına aldı.*” cümleleriyle; ölen polis memurları, saldırı yapan grup, kapatılma yetkisi verilen özel okul, hayır kurumu, vakıf, sendika, üniversite, sağlık kuruluşları ve görevden uzaklaştırılan, gözaltına veya soruşturma altına alınan asker, polis, hakim, öğretmen ve memurların sayılarına ilişkin bilgilerin de verildiği görülmektedir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın yayınladığı kararname ile ilgili bilgilerin verildiği haberde, “*In his decree, published by the Anadolu state news agency, Erdogan also extended to a maximum of 30 days from four days the period in which some suspects can be detained. It said this would facilitate a full investigation into the coup attempt.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*Erdoğan, devlet haber ajansı Anadolu tarafından yayınlanan kararnamesinde, bazı şüphelilerin gözaltına alınabileceği süreyi de en fazla dört günden 30 güne çıkardı. Bunun darbe girişimiyle ilgili tam bir soruşturmayı kolaylaştıracağını söyledi.*” cümleleriyle “*devlet haber ajansı*” olduğu belirtilen Anadolu Ajansı kaynak olarak gösterilmektedir.

NTV'nin haberi kaynak gösterilerek, Yüksek Askeri Şurâ'nın (YAŞ) 28 Temmuz'da, başlangıçta planlanandan birkaç gün önce, Erdoğan'ın gözetiminde toplanacağı bilgisi verilen haberde, “*...a sign that the president wants to act fast to ensure the armed forces are fully under the government's control.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*... Cumhurbaşkanı'nın silahlı kuvvetlerin tamamen hükümetin kontrolü altında olmasını sağlamak için hızlı hareket etmek istediğinin bir işareti.*” ve “*Reinforcing that message, the YAS meeting - which usually takes place every August" - will be held this time in the presidential palace, not as is customary at the headquarters of the military General Staff.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*Bu mesajı pekiştirerek, genellikle her Ağustos ayında gerçekleşen YAŞ toplantısı bu kez alışlageldiği gibi Genelkurmay Karargahında değil, Cumhurbaşkanlığı Sarayında yapılacak.*” cümleleriyle; Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın YAŞ toplantısını her zamankinden ve planlanan tarihten önce, geçmiş yıllardan farklı olarak Genelkurmay Karargahında değil de Cumhurbaşkanlığı Sarayında yapmasındaki

amacının silahlı kuvvetlerin tamamen hükümetin kontrolü altında olmasını sağlamak için hızlı hareket etmek olarak belirtildiği görülmektedir.

Haberin devamında, *“On Friday evening Erdogan held his first meeting since the coup with the head of the national intelligence agency, Hakan Fidan, after complaining of significant intelligence shortcomings ahead of the coup attempt. Despite media speculation, however, he did not sack Fidan.”* (Jones ve Gürses, 2016) – *“Cuma akşamı Erdoğan, darbe girişimi öncesinde önemli istihbarat eksikliklerinden şikayet ettikten sonra, milli istihbarat teşkilatı başkanı Hakan Fidan ile darbeden bu yana ilk görüşmesini gerçekleştirdi. Ancak medya spekülasyonlarına rağmen Fidan'ı görevden almadı.”* cümleleriyle, Erdoğan'ın darbe girişimi öncesinde önemli istihbarat eksiklikleri olduğundan şikayet ettiği, darbeden bu yana Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanı Hakan Fidan'la ilk görüşmesini gerçekleştirdiği, medyada yer alan spekülasyonlara rağmen Fidan'ı görevden almadığına yer verildiği görülmektedir.

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun NTV'ye, Gülen'in ABD'den iadesi talebine ilişkin yaptığı açıklama yer verilen haberde, *“Cavusoglu said the link between soldiers involved in the failed coup and Gulen's extensive network of followers was “very clear”, adding that Turkey would do all it could “politically and legally” to secure his extradition.”* (Jones ve Gürses, 2016) – *“Çavuşoğlu, başarısız darbeye karışan askerler ile Gülen'in geniş takipçi ağı arasındaki bağlantının “çok açık” olduğunu ve Türkiye'nin iadesini güvence altına almak için “siyasi ve yasal olarak” elinden gelen her şeyi yapacağını da sözlerine ekledi.”* cümlesiyle Çavuşoğlu'nun, başarısız darbeye karışan askerler ile Gülen'in geniş takipçi ağı arasındaki bağlantının *“çok açık”* olduğunu Türkiye'nin Gülen'in iadesi için *“siyasi ve yasal olarak”* elinden gelen her şeyi yapacağına ilişkin açıklamada bulunduğu belirtilmektedir.

Haberde, *“The United States has said Ankara needs to provide clear evidence of Gulen's involvement before it can agree to extradite him. Lawyers say that process could take many years.”* (Jones ve Gürses, 2016) – *“Amerika Birleşik Devletleri, Ankara'nın onu iade etmeyi kabul etmeden önce Gülen'in katılımına dair net kanıtlar sağlaması gerektiğini söyledi. Avukatlar bu sürecin uzun yıllar sürebileceğini söylüyor.”* cümleleriyle, Türkiye'nin Gülen'in iadesi talebine ilişkin ABD'nin yanıtına da yer verildiği görülmektedir.

Haberde ayrıca darbe girişiminden bu yana Türklerle dayanışmalarını göstermek için herhangi bir temsilci göndermedikleri için Batılı ülkeleri kınadığı belirtilen Avrupa

Birliği Bakanı Ömer Çelik'in açıklamalarına, “*“We are very surprised that our allies have not come to Turkey to visit even after one week has passed,” Omer Celik told reporters.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*Ömer Çelik gazetecilere verdiği demeçte, “Müttefiklerimizin aradan bir hafta geçmesine rağmen Türkiye'yi ziyarete gelmemesine çok şaşırdık” dedi.*” cümlesiyle verildiği görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ilk olağanüstü hal kararnamesi ile okulları ve hayır kurumlarını kapatmasına ve kamu kurumlarında yapılan tasfiyelere ilişkin bilgiler aktarılırken genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanıldığı, karmaşık ve uzun cümleler kullanıldığı görülmektedir. Türk hükümetinin gerçekleştirmiş olduğu gözaltı, sorgulama ve tasfiyelere ilişkin bilgiler aktarılırken aktif cümle yapıları kullanılırken, darbe girişimini planlamakla suçlananlara ilişkin bilgiler aktarılırken pasif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Türk haber kuruluşlarını kaynak olarak göstermesi ve hükümet yetkililerinin açıklamalarına yer vermesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür. Haberde kullanılan fotoğraf ve açıklamasının ise haber içeriğinde yer alan ordunun yeniden yapılandırılacağı ve silahlı kuvvetlerin hükümetin kontrolü altına alınacağı algısını pekiştirir nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde geçen, “*Erdogan, a popular but polarizing figure who has dominated Turkish politics since 2003, declared the state of emergency late on Wednesday, saying it would enable authorities to swiftly and effectively root out supporters of the coup.*” (Jones ve Gürses, 2016) – “*2003'ten bu yana Türk siyasetine egemen olan popüler ama kutuplaştırıcı bir figür olan Erdoğan, yetkililerin darbe destekçilerini hızla ve etkin bir şekilde kökünü kurutmasını sağlayacağını söyleyerek Çarşamba günü geç saatlerde olağanüstü hal ilan etti.*” cümlesiyle ardalın bilgisi olarak, Erdoğan'ın 2003'ten bu yana Türk siyasetine egemen olduğunun belirtildiği görülmektedir. Aynı cümlede, Erdoğan'ın “*popüler ama kutuplaştırıcı bir figür*” olarak tanımlanması dikkat çekmektedir.

Haberde geçen, “*Critics of Erdogan fear he is using the abortive coup to wage an indiscriminate crackdown on dissent. The foundations targeted include, for example, the Association of Judges and Prosecutors (YARSAV), a secular group that criticized a recent judicial law drafted by Erdogan's Islamist-rooted AK Party.*” (Jones ve Gürses, 2016) –

“Erdoğan'ı eleştirenler, Erdoğan'ın başarısız darbeyi muhaliflere ayırım gözetmeksizin baskı uygulamak için kullandığından korkuyor. Hedeflenen vakıflar arasında, örneğin, Erdoğan'ın İslamcı kökenli AK Parti'si tarafından yakın zamanda hazırlanan bir yargı yasasını eleştiren laik bir grup olan Yargıçlar ve Savcılar Birliği (YARSAV) yer alıyor.” cümleleriyle Erdoğan'ı eleştirenlerin başarısız darbeyi muhaliflere ayırım gözetmeksizin baskı uygulamak için kullanmasından korktuğu ve kapatılması hedeflenen vakıflar arasında Erdoğan'ın *“İslamcı kökenli”* AK Parti'si tarafından yakın zamanda hazırlanan bir yargı yasasını eleştiren *“laik”* bir grup olan Yargıçlar ve Savcılar Birliği'nin (YARSAV) olduğu belirtilerek nedensel bir ilişki kurulduğu da görülmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında *“tighten grip – kontrolü sıkılaştırmak”*, *“state of emergency – olağanüstü hal”*, *“failed military coup – başarısız askeri darbe girişimi”*, *“untouchable – dokunulmaz”*, *“purge – tasfiye”*, *“suspected – şüpheli”*, *“deny - inkar etmek”*, *“terrorist organization – terör örgütü”*, *“indiscriminate – rastgele, gelişigüzel”*, *“crackdown – yasaklama, baskı, sıkı önlem”* ve *“dissent – düşünce ayrılığı”* kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retorikini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

4.3.2.10. “Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan?”

Makro yapı

BBC'nin 2 Ağustos 2016 tarihli haberi tematik yapı bakımından incelendiğinde başlığın, *“Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan?”* (BBC, 2016) – *“Türkiye'nin başarısız darbesi: Avrupa'daki Türkler Erdoğan'ı nasıl görüyor?”* olduğu görülmektedir. Haber alt başlıklarının ise *“Germany”* (BBC, 2016) – *“Almanya”*, *“The Netherlands”* (BBC, 2016) – *“Hollanda”*, *“Austria”* (BBC, 2016) – *“Avusturya”*, *“France”* (BBC, 2016) – *“Fransa”* ve *“UK”* (BBC, 2016) – *“Birleşik Krallık”* olduğu görülmektedir. Habere ilk bakışta kullanılan başlıkla haberin, Türkiye'de yaşanan başarısız darbeyle ilgili olarak Avrupa'daki Türklerin Erdoğan'ı nasıl gördükleri üzerine oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Haberde bir spotun yer almadığı görülmektedir. Haber temasını ortaya koyan bir diğer unsur olan haber girişindeki *“Tension between supporters and opponents of President Recep Tayyip Erdogan following the failed coup on 15 July has been growing in Turkish communities all over Europe. We take a look at how President Erdogan is regarded by some of the larger Turkish diasporas, and at how the political conflict in Turkey is being played out across Europe.”* (BBC, 2016) – *“15 Temmuz'daki başarısız darbe girişiminin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın destekçileri ve karşıtları arasındaki gerilim, Avrupa'nın her yerindeki Türk toplumlarında büyüyor. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bazı büyük Türk diasporaları tarafından nasıl görüldüğüne ve Türkiye'deki siyasi çatışmanın Avrupa geneline nasıl yansıdığına bir göz atacağız.”* cümleleri incelendiğinde ise haber başlığı detaylandırılarak, 15 Temmuz'daki başarısız darbe girişiminin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın destekçileri ve karşıtları arasındaki gerilimin Avrupa'nın her yerindeki Türk toplumlarında büyüdüğü bilgisinin verildiği ve haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bazı büyük Türk diasporaları tarafından nasıl görüldüğüne ve Türkiye'deki siyasi çatışmanın Avrupa geneline nasıl yansıdığına yer verileceğinin ifade edildiği görülmektedir.

Haber başlığı ve girişi incelendiğinde haberin; 15 Temmuz'daki başarısız darbe girişiminin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın destekçileri ve karşıtları arasındaki gerilimin Avrupa'daki Türk toplumlarında büyümesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bazı büyük Türk diasporaları tarafından nasıl görüldüğü ve Türkiye'deki siyasi çatışmanın Avrupa geneline nasıl yansıdığı üzerine kurulduğunu söylemek mümkündür.

Görsel 4.20. *“Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan?”* (AFP – BBC, 2016)

Haberde fotoğraf (Görsel 4.20) olarak haberin temasına uygun olarak bir katedral ve köprü'nün yer aldığı karede ellerinde Türk Bayrakları, Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın fotoğrafı ve pankartlar olan büyük bir insan topluluğunun olduğu görülmektedir. Fotoğrafın altındaki açıklamada ise “*About 40,000 pro-Erdogan supporters turned up in Cologne on Sunday*” (AFP – BBC, 2016) – “*Pazar günü Köln'de yaklaşık 40 bin Erdoğan yanlısı taraftarlar toplandı*” cümlesiyle ise Pazar günü Almanya'nın Köln şehrinde yaklaşık 40 bin Erdoğan yanlısı taraftarın toplandığı bilgisine yer verildiği görülmektedir.

Şematik yapı unsurlarından ana olayın sunumuna bakıldığında genel olarak haberin; Almanya, Hollanda, Avusturya, Fransa ve Birleşik Krallık'ta Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Türk diasporaları tarafından nasıl görüldüğüne ve Türkiye'deki siyasi çatışmanın Avrupa geneline nasıl yansıdığına ilişkin bilgilerle sunulduğu görülmektedir.

Haberde; Mannheim Entegrasyon ve Dinler Arası Diyalog Enstitüsü'nden Talat Kamran, Alman Yeşiller'in lideri Cem Özdemir, Rotterdam Belediye Başkanı Ahmed Aboutaleb, Avusturya Dışişleri Bakanı Sebastian Kurz ve Mevlana Rumi Cami Müdürü Seval Gökçe'nin açıklamaları, Anadolu Ajansı'nın fotoğrafları ile Deutsche Welle, Frankfurter Allgemeine, ORF ve Le Monde'un yapmış olduğu haberlerin kaynak olarak verildiği görülmektedir.

Haberde *Almanya* başlığıyla; Köln'de “darbe karşıtı” bir protesto düzenlendiği, ancak göstericilerin çoğunun Cumhurbaşkanı Erdoğan ve “dayattığı baskılarını” desteklediği, Almanya'nın en büyük Türk diasporasına ev sahipliği yaptığı, Türk uyrukluların Kasım seçimlerinde %60'ı geçen oranla Erdoğan'ın partisi AK Parti'ye oy verdiği, Alman politikacıların ve Alman medyasının Erdoğan'ın baskılarını giderek daha fazla eleştirirken, Almanya'nın Türk toplumu demokrasiyi savunduğu için onu büyük ölçüde alkışladığı, taşralı sıradan bir ailede yetişen Erdoğan ile özdeşleştikleri ve onu Türkiye'nin ekonomik patlamasının arkasındaki itici güç olarak gördükleri, Mannheim Entegrasyon ve Dinler Arası Diyalog Enstitüsü'nden Talat Kamran'ın halkın ilerlemek istediği, Erdoğan'ı güçlü bir figür olarak gördükleri ve Irak veya Suriye'deki duruma benzer bir iç savaştan korktuklarına ilişkin açıklamaları, Alman Türklerinin hepsinin Erdoğan taraftarı olmadığı, Erdoğan'ın destekçileri ile ABD merkezli din adamı Fethullah Gülen'in takipçileri arasında artan gerilime dair haberler olduğu, Alman Yeşiller'in lideri Cem Özdemir'in Alman medyasına Almanya'daki Türk toplumunda Erdoğan'ı eleştirenlerin hedef alındığından şikayet ettiği ve bir korku atmosferi

yaratılmaması gerektiğine yönelik açıklamalarına ilişkin bilgilerin verildiği görülmektedir.

Haberde *Hollanda* başlığıyla; Hollanda'daki tahmini 400.000 etnik Türk'ün çoğunluğunun AK Parti destekçisi olduğu, Türk uyrukluların %67'sinin Kasım ayında AK Parti'ye oy verdiği ve desteklerini dile getirmek için Köln'deki gösteriye otobüslerle gittikleri, gezinin organizatörlerinin demokrasi için gösteri yaptıklarını söylediği, ancak protestocuların çoğunun Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın resimlerini içeren pankartlar taşıdığı, Fethullah Gülen'in destekçilerinin Hollanda'da görece az olduğu ama daha iyi eğitimin onların Hollanda kurumlarıyla iyi ilişkiler kurmasını sağladığı, büyük bir Türk topluluğuna ev sahipliği yapan Rotterdam'da çok sayıda Gülençi kültür merkezine yönelik saldırı haberlerinin geldiği, Rotterdam Belediye Başkanı Ahmed Aboutaleb'in darbenin ardından sükunet çağrısında bulunduğu, çatışmanın ithal edilmemesini istediği ve Türkiye'de bu gerilimlerin var olmasının yeterince kötü olduğuna yönelik açıklamalarına ilişkin bilgilerin verildiği görülmektedir.

Haberde *Avusturya* başlığıyla, Avusturya'daki 160.000 etnik Türk'ün çoğunluğun Erdoğan taraftarı olduğu, darbenin hemen ardından Viyana'da 1.200'den fazla kişinin katıldığı protestoların düzenlendiği ve gözdağı verildiği, Avusturya Şansölyesi Christian Kern'in Erdoğan destekçilerinden ölüm tehditleri aldığı, Viyana'daki protestoların ardından Türk büyükelçisi çağrıldığı, Dışişleri Bakanı Sebastian Kurz'un protestocuların gösteri yapma hakkını kabul ettiği, ancak Türk iç politikasına dahil olmak isteyenlerin ülkeyi terk etmekte özgür olduğu, etnik Türkleri Avusturya'ya sadık olmaya çağırıldığı ve çatışma getirirlerse, toplumu olumsuz etkileyeceklerine yönelik açıklamalarına ilişkin bilgilerin verildiği görülmektedir.

Haberde *Fransa* başlığıyla, Fransa'nın 400.000'den fazla Türk kökenli insanıyla dünyanın en büyük ikinci Türk diasporasına ev sahipliği yaptığı, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı desteklemek için iki gösteri yapıldığı, Gülençi kurumlara yönelik saldırıların da rapor edildiği, Le Monde'un Paris'te Gülençiler ile AK Parti yandaşları arasındaki çatışmanın daha da keskinleştiğini söylediği, sosyal medyada hakaret içeren e-postalar ve nefreti tahrik eden haberlerin rapor edildiği, darbeyi takip eden günlerde Gülençi kurumların polis koruması aldığı ve Le Monde'un bölünmenin her iki tarafındaki Türklerin de istikrarsızlıktan korktukları için Türkiye'ye dönmekten endişe duyduklarını söylediği haberine ilişkin bilgilerin verildiği görülmektedir.

Haberde *Birleşik Krallık* başlığıyla ise İngiltere'de 50.000 kişilik görece küçük bir Türk topluluğu olduğu, Avrupa Türk Demokratlar Birliği'nin (UETD) darbe günü BBC genel merkezinin önünde ve ertesi gün Downing Caddesi'nin önünde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı destekleyen ve Batı medyasının darbeyle ilgili haberlerine karşı sloganların atıldığı küçük bir gösteri düzenlediği, İngiltere merkezli Gülemlerinin Erdoğan yanlısı destekçilerin taciz hedefi olduklarını söyledikleri ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbe gününü protesto etmek için insanları sokaklara dökmeye çağırmasından birkaç saat sonra Londra'nın kuzeyindeki Edmonton'daki Mevlana Rumi Camisinin hedef alındığı, cami müdürü Seval Gökçe'nin camiye iki kişinin girdiği, bağırma, küfür etmeye, huzuru bozmaya başladıklarına yönelik açıklamalarına ilişkin bilgilerin verildiği görülmektedir. Haberin sonunda ise *“Here too, the political conflict in Turkey appears to be spilling over.”* (BBC, 2016) – *“Türkiye'deki siyasi çekişme buraya da taşacak gibi görünüyor.”* cümlesiyle Türkiye'deki siyasi çekişmenin Avrupa'ya da taşacağı öngörüsünde bulunulduğu görülmektedir.

Haberde ayrıca, *“With an estimated three million people of Turkish origin, Germany is home to the largest Turkish diaspora.”* (BBC, 2016) – *“Tahminen üç milyon Türk kökenli insanla Almanya, en büyük Türk diasporasına ev sahipliği yapıyor.”*, *“Of the estimated 400,000 ethnic Turks in the Netherlands, the majority are AKP supporters, with 67% of those with Turkish nationalities voting the AKP in November.”* (BBC, 2016) – *“Hollanda'daki tahmini 400.000 etnik Türk'ün çoğunluğu AKP destekçisi ve Türk uyrukluların %67'si Kasım ayında AKP'ye oy verdi.”*, *“Like in Germany and the Netherlands, the majority of Austria's 160,000 ethnic Turks are Erdogan supporters.”* (BBC, 2016) – *“Almanya ve Hollanda'da olduğu gibi, Avusturya'daki 160.000 etnik Türk'ün çoğunluğu Erdoğan taraftarı.”*, *“In the immediate aftermath of the coup, there were protests in Vienna, attended by more than 1,200 people.”* (BBC, 2016) – *“Darbenin hemen ardından Viyana'da 1.200'den fazla kişinin katıldığı protestolar düzenlendi.”*, *“France hosts the second largest Turkish diaspora in the world, with more than 400,000 people of Turkish origin.”* (BBC, 2016) – *“Fransa, 400.000'den fazla Türk kökenli insanıyla dünyanın en büyük ikinci Türk diasporasına ev sahipliği yapıyor.”* ve *“Britain has a relatively small Turkish community of only 50,000 people.”* (BBC, 2016) – *“İngiltere'de görece küçük bir Türk topluluğu vardır ve sadece 50.000 kişiliktir.”* cümleleriyle Avrupa'da yaşayan Türklere ilişkin sayısal bilgilerin verildiği de görülmektedir.

Mikro yapı

Mikro yapı unsurlarından biri olan sentaktik çözülemeye (cümle yapılarına) bakıldığında, habere konu olan Türkiye’de yaşanan başarısız darbeyle ilgili olarak Avrupa’daki Türklerin Erdoğan’ı nasıl gördüklerine ilişkin bilgiler aktarılırken genel olarak karmaşık cümle yapılarının kullanılmadığı, kısa cümleler kullanıldığı görülmektedir. Avrupa’da yaşayan Türklere ilişkin bilgiler aktarılırken aktif cümle yapılarının, Gülecilerle ilgili bilgiler aktarılırken ise pasif cümle yapılarının kullanıldığı görülmektedir. Haber kuruluşlarını kaynak olarak göstermesi, siyasiler ve kimliği açık kurum yetkililerinin açıklamalarına yer vermesi dolayısıyla haberin inandırıcı bilgiler sunduğunu söylemek mümkündür. Haberde kullanılan fotoğraf ve açıklamasının ise haber içeriğinde de yer alan Avrupa’da yaşayan Türklerin darbe girişimi sonrasında mitinglere ve darbe karşıtı protestolara katılarak Türkiye’ye ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’a destek verdiklerine ilişkin bilgileri destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Haberde geçen, *“Of those with Turkish nationality, 60% voted for President Erdogan's Justice and Development Party (AKP) in last November's election, a bigger share than he received in Turkey itself.”* (BBC, 2016) – *“Türk uyrukluların Kasım seçimlerinde, Türkiye'den aldığı oy yüzdesinden daha büyük ve %60'ı geçen bir oranla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Adalet ve Kalkınma Partisi'ne (AKP) oy verdi.”* cümlesiyle ardağan bilgisi verilerek, Almanya’daki Türk uyrukluların geçen Kasım seçimlerinde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın partisi olan AK Parti’ye Türkiye’de aldığı oy yüzdesinden daha büyük ve %60’ı geçen bir oranla oy verdiği belirtilmektedir.

Haberin ana temasına uygun olarak haberde yer alan sözcük seçimlerine bakıldığında *“failed coup – başarısız darbe”, “tension – tansiyon, gerilim”, “opponent – karşıt, muhalif”, “regarded – saygı görmek”, “conflict – çatışma”, “anti-coup – darbe karşıtı”, “crackdown – yasaklama, kısıtlama, sıkı önlem”, “economic boom”, ekonomik patlama”, “strong figure – güçlü figür”, “supporter – destekçi”, “community – topluluk”, “follower- takipçi”, “democracy – demokrasi”, “protestor - protestocu”, “divide – bölünmek” ve “instability – istikrarsızlık”* kelimelerinin kullanıldığı görülmektedir.

Makro ve mikro yapı bakımından incelendiğinde söz konusu haberin sözcük seçimleri, kullanılan fotoğraf ve sunum şekli ile haber retoriğini oluşturmakta olduğunu ve ideolojik üretimi desteklediğini söylemek mümkündür.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Kamu diplomasisinde haberin rolünü Anadolu Ajansı örneğinde inceleyen bu çalışmada yöntem olarak, yarı yapılandırılmış görüşme ve eleştirel söylem analizi kullanılmıştır. Bir yumuşak güç unsuru olarak Anadolu Ajansı'nın uluslararası basında ve kamuoyunda olumlu imaj/kamuoyu yaratmaya ilişkin katkısı ve kamu diplomasisindeki rolünü saptamak için Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanı Ömer Faruk Tanrıverdi, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu ve TRT Haber Koordinatör Yardımcısı Mehmet Başar ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca, bir kamu diplomasisi aracı olarak Anadolu Ajansı'nın uluslararası çevrenin Türkiye algısına ve imajına yönelik haber sunumlarının uluslararası basında nasıl yer aldığını saptamak için ise Anadolu Ajansı'nın ve uluslararası haber kuruluşlarının 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne yönelik haberleri eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Tarih aralığı olarak, habercilik açısından darbe girişimi ile ilgili en yoğun dönem olması dolayısıyla 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri belirlenmiştir. İncelenen haberler internette yayınlanmıştır ve haber dili İngilizce'dir. 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerini kapsayan, aa.com.tr/en adresi dışındaki web sitelerinde yayınlanmış, “coup” ya da “coup attempt” ve “Anadolu Agency” kelimelerini içeren sonuç sayısı 314'tür. YouTube, Twitter, Facebook ve Wikipedia gibi sosyal ağlar ve web siteleri ile Türkiye menşeli yayıncı kuruluşlar dışında ulaşılan haber sayısı ise 276'dır. Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerinde “coup” ya da “coup attempt” kelimelerini içeren haber sayısı ise 102'dir.

Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihlerinde yapmış olduğu 10 haber, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili uluslararası çevreye yönelik başlık ve içeriğe sahip haberler seçilmiştir. Uluslararası haber kuruluşlarının 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihlerinde yapmış olduğu 10 haber ise yine amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Uluslararası haber kuruluşlarının ürettiği haberler; öncelikle Anadolu Ajansı'nı metin ya da fotoğraf olarak kaynak göstermiş olması ve büyük kitlelere ulaşma olanağına sahip dünyanın önde gelen medya kuruluşları tarafından yayınlanmış olması dikkate alınarak seçilmiştir. The Economist,

NBC News, VOA, CBS News, Time, Al Jazeera, Independent, The Times of Israel, Reuters ve BBC 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili haberleri incelenen haber kuruluşlarıdır.

Gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelere ve örnekleme yer alan haberlerin eleştirel söylem analizine göre, çalışmanın sorularının yanıtları aşağıdaki gibidir:

1. Anadolu Ajansı'nın uluslararası haberciliğe yönelik stratejileri nelerdir?

Türkçe, İngilizce, Arapça, BHS (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça), Rusça, Kürtçe-Soranice, Kürtçe-Kurmançi, Fransızca, Arnavutça, Farsça, Makedonca, Endonezce ve İspanyolca olmak üzere toplam 13 dilde yayın yapan, 41 ülkede ofisi olan, 100 ülkede temsilciliğe, 142 farklı uyruktan 3 binden fazla çalışana sahip Anadolu Ajansı'nın günlük ortalama 3 bine yakın haber, 3 binden fazla fotoğraf, 8 infografik, 310 video yayınladığı ve 100 ülkede 6 bin basın kuruluşuna hizmet verdiği görülmektedir. Dünyanın farklı bölgelerinden yayın yapan Anadolu Ajansı, günlük ortalama 42 noktadan 16 canlı yayın yapmaktadır. Yurt içinde 81 ilde 85, yurt dışında ise 41 merkezde ofisi ve 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Uluslararası iş birliği sayısı 42 olan Anadolu Ajansı, haber ajanslarıyla ortaklıklarıyla dünya televizyonlarına fotoğraf ve video içeriği sağlamaktadır. Geniş bir fotoğraf ve video havuzuna sahip olan Anadolu Images, finans haberlerinin yer aldığı Finans Terminali ve enerji haberlerinin yer aldığı Enerji Terminalinin yanı sıra dünya genelindeki kritik bölgelerde içerik üretip, uluslararası alanda temel referans kaynağı haline gelmek ve farkındalık oluşturmak misyonuyla hayata geçirilen Yeşil Hat, Teyit Hattı ve Ayrımcılık Hattı Anadolu Ajansı'nın yeni uygulamaları arasında yer almaktadır (Anadolu Ajansı, 2022).

Anadolu Ajansı'nın uluslararası haberciliğe yönelik stratejisi ise, "Türkiye'nin haber ajansından", "Merkezi Türkiye'de olan uluslararası haber ajansına" dönüşmek olarak ifade edilmektedir (Anadolu Ajansı, 2022).

2. Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisine yönelik çalışmalarını yürütürken haber üretimi ve dağıtımında nasıl bir strateji izlemektedir?

Anadolu Ajansı'nın, Türkiye'nin kamu diplomasisine yönelik çalışmalarını yürütürken haber üretimi ve dağıtımını konusunda geniş bir yelpazede çalıştığı görülmektedir. Anadolu Ajansı, 13 dilde yayın yapmakta ve üretmiş olduğu haber,

fotoğraf ve videoları ile 100 ülkede haber kuruluşlarına hizmet vermektedir. Türkiye'nin kültür, sanat, spor ve bilim alanlardaki başarılarını haberleştirmenin yanı sıra turizm, sağlık, kadın, aile, gastronomi, ekonomi, çevre, deprem, müzik, dizi, afet ve teknoloji gibi konularda özel dosya haberleri hazırladığı ve Türkiye'nin avantajlı olduğu alanlarla ilgili içerikler ürettiği görülmektedir. Anadolu Ajansı, Türkiye'de ve dünyada yaşanan toplumsal ve siyasi konulara ilişkin özel dosyalar da hazırlamaktadır. Ayrıca Anadolu Ajansı Yayınları ile benzer konularda kitaplar yayınlamaktadır.

Anadolu Ajansı'nın, kamu diplomasisi çalışmalarına örnek verilebilecek olan önemli konulara ilişkin fotoğraf sergilerini de dünyanın çeşitli yerlerinde açtığı görülmektedir.

Anadolu Ajansı'nın iç kamuoyunu dünyadaki gelişmeler hakkında bilgilendirme, dış kamuoyu nezdinde ve genel olarak uluslararası kamuoyunda ciddi bir mücadele yürütme, Türkiye'nin tezlerini yurt dışı kamuoyuna aktarma ve Türkiye ile ilgili güvenilir bilgileri yurt dışı kamuoyuna aktarma rollerine vurgu yapan Tanrıverdi (kişisel görüşme, 2020), Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin değerlerinin uluslararası alanda daha fazla anlatılması, Türkiye'nin çeşitli araçlarıyla tanıtılması ve Türkiye markasının güçlendirmesi gibi birçok işlevi yerine getirmekte olduğunu belirtmektedir.

Anadolu Ajansı'nın, yayın yaptığı 13 dilde Türkiye'de yaşanan önemli olaylara ve Türkiye'nin tanıtımına yönelik haber içerikleri, fotoğraflar ve videolar üreterek, kitaplar yayınlayarak, sergiler açarak ve Türkiye'nin tezlerini, bakış açısını ve hedeflerini ürettiği içerikler ile dünyaya servis ederek Türkiye'nin kamu diplomasisi çalışmalarına önemli bir katkı sağladığını söylemek mümkündür.

3. Anadolu Ajansı, uluslararası yapılanması ile Türkiye'nin lobicilik, itibar yönetimi ve ulus markalama gibi faaliyetlerine ne tür katkılar sağlamaktadır?

Anadolu Ajansı'nın 142 farklı uyruktan 3 binden fazla çalışanı ve 100 ülkede temsilciliği bulunmaktadır. Çalışma ağı bir hayli geniş olan Anadolu Ajansı'nın, Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu'nun (kişisel görüşme, Aralık 2018) da belirttiği gibi faaliyet gösterdiği ülkelerde muhabirlerinin kurduğu ilişkiler ve ürettiği haberlerle Türkiye'yi temsil etme, Türkiye'nin çıkarlarını savunma ve Türkiye'nin tezlerini dünyaya duyurma misyonunu üstlendiğini söylemek mümkündür. Ayrıca yine Mutanoğlu'nun (kişisel görüşme, Aralık 2018) ifadelerine göre, Anadolu Ajansı'nın çeşitli dillerde yayın yapmasının Türkiye

açısından stratejik bir hamle olduğu ve dünyanın birçok yerinde varlık göstermesiyle Türkiye'nin itibarına katkı sağladığı, uluslararası çevre ve yabancı halklara Türkiye'nin bakış açısını sunarak yabancı halklarda olumlu bir algı yaratma çabası içerisinde olduğu görülmektedir.

Geniş yurt dışı yapılanması ve 13 dilde yayın yapmasının yanı sıra Anadolu Ajansı, Anadolu Images ile de dünya basınına servis edilen fotoğraflarından oluşan ve önemli konularla ilgili tematik sergiler açmaktadır. Bu tür etkinliklere ek olarak, Anadolu Ajansı'nın AA Haber Akademisi'ndeki eğitimlerini yalnızca Türkiye'deki haberci ve haberci adaylarına değil, çeşitli anlaşmalarla yabancı medya mensuplarına da verdiği görülmektedir.

Ortak kültür, dil, tarih ve kökene sahip olduğu diğer bölge ve dünya ülkelerinin sempatisini kazanma, Türkiye'yi ilgilendiren konularda hedef kitleleri bilgilendirme, bilinçlendirme ve etkileme görevini üstlenmesi açısından uluslararası haber ajansı olarak Anadolu Ajansı'nın önemli bir işlevi olduğunu söylemek mümkündür (Ö. F. Tanrıverdi, kişisel iletişim, Aralık 2018).

Mutanoğlu'nun (kişisel iletişim, Aralık 2018) ifade ettiği gibi, Anadolu Ajansı'nın muhabirinin yabancı bir ülkede Türkiye'yi ilgilendiren bir konuyla ilgili doğru bir soru sorması, Anadolu Ajansı'nın foto muhabirinin önemli bir olayla ilgili çekmiş olduğu fotoğrafın dünya basınında geniş bir yer bulması Türkiye'nin itibarı, imajı ve ilişkileri açısından olumlu bir etki yaratmaktadır. Bir uluslararası haber ajansı olarak Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin lobicilik, itibar yönetimi ve ulus markalama gibi faaliyetlerine katkıları bu şekilde sıralamak mümkündür.

4. Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisine (uluslararası tanıtım, lobi gibi) katkı sunarken diğer kamu kurumu ve sivil toplum kuruluşları ile ortak çalışma yürütmekte midir, nelerdir?

Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı sunarken öncelikle Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı ile ortak çalışmalar yürütmektedir. Anadolu Ajansı'nın genel olarak, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın kamu diplomasisi faaliyetleri kapsamında hazırladığı yayınlara fotoğraf ve video içeriği desteği sağladığı görülmektedir (M. Mutanoğlu, kişisel iletişim, Aralık 2018; Ö. F. Tanrıverdi, Aralık 2020).

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın gerçekleştirmiş olduğu etkinliklerin görsel materyalleri, panellerde kullanılacak video, Cumhurbaşkanı'nın mevkidaşlarını

bilgilendirmek için kullandığı ve hediye ettiği kitapların medya içeriklerinde Anadolu Ajansı'nın verileri kullanılmaktadır (Ö. F. Tanrıverdi, kişisel iletişim, Aralık 2018).

Anadolu Ajansı'nın ortak çalışma yürütmekte olduğu kurumlardan bir diğeri ise TRT'dir. Karşılıklı video içeriklerinin paylaşımının yanı sıra TRT'nin Anadolu Ajansı'nın hazırladığı belegeselleri, örneğin "FETÖ Gerçeği" dizisi yayınlama, belgesel hazırlama iki kurumun ortak çalışmaları arasında yer almaktadır (M. Başar, kişisel görüşme, Aralık 2018). Ayrıca TRT World Research Centre'ın "Tarih ve Hafıza: 15 Temmuz Darbe Teşebbüsü Karşısında TRT World" isimli kitabının fotoğraflarının Anadolu Ajansı'na ait olduğu görülmektedir (Der. Kandemir ve Berktaş, 2018).

Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisine katkı sunarken ortak çalışmalar yürüttüğü kurumlar arasında Yunus Emre Enstitüsü, TİKA ve YTB gösterilebilir. Anadolu Ajansı, söz konusu kurumlarla eğitim, etkinlik gibi ortak faaliyetler yürütmektedir (M. Mutanoğlu, kişisel iletişim, Aralık 2018).

5. Anadolu Ajansı'nın habercilik stratejisi Türkiye'nin dış politikası ile örtüşmektedir midir?

Anadolu Ajansı'nın habercilik stratejisinin Türkiye'nin dış politikası ile örtüştüğünü söylemek mümkündür. Hem kuruluş genelgesi hem de Anadolu Ajansı'nın habercilik faaliyetleri incelendiğinde, Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin dış politikası ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'nin dış politikasına ilişkin haberleri 13 dilde haberleştiren Anadolu Ajansı'nın; Türkiye ile ilgili yanlış bilgilerin önüne geçme, Türkiye'nin tezlerini ve hikayesini dünyaya anlatma rolünü üstlendiği görülmektedir.

Anadolu Ajansı'nın yayın yapmakta olduğu yabancı ülkelere Türkiye'yi taşıdığını, Türkiye'yi ve Türkiye'nin tezlerini o ülkelere anlattığını belirten Mutanoğlu'na (kişisel iletişim, Aralık 2018) göre Anadolu Ajansı; Türk halkı ve Türk devleti nerede duruyorsa orada durmaktadır.

Tanrıverdi (kişisel iletişim, Aralık 2020) ise Metin Mutanoğlu'nun bu görüşünü destekler biçimde Anadolu Ajansı'nın Türkiye Cumhuriyeti tarihi ile özdeş bir tarihe sahip olduğu, Milli Mücadele yıllarında kurulmuş olup o dönemde çok önemli bir işlevi yerine getirmiş olduğunu, kuruluş genelgesinde yer alan "İçeride savaşıyor ve dış dünyadan habersiz kalmış bir halkı ülke ve dünya olaylarından haberdar kılmak, bazı yabancı ve İstanbul gazetelerinin teslimiyetçi tutumları ile mücadele etmek gerekiyordu" ve "dışarıda ulusal mücadeleyi savunmak, Türkiye'nin farklı istekleri konusunda

kamuoyunu aydınlatmak ve ona karşı bazı çevrelerin yürüttüğü oyunları boşa çıkarmak zorundaydı" cümlelerine atıfta bulunarak Anadolu Ajansı'nın bu işlerin bir benzerini de bugün hala devam ettirmekte olduğunu ifade etmektedir.

6. Anadolu Ajansı, 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ve sonrasındaki süreçle ilgili habercilik politikası nedir?

Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ve sonrasındaki süreçle ilgili habercilik politikası incelendiğinde, darbe girişimi ile ilgili haberler için özel çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Darbe girişiminin yaşandığı 2016 tarihinden bu yana darbe girişimi ile ilgili haber, sergi, infografik, belgesel ve yayınlara devam eden Anadolu Ajansı, girişimle ilgili soruşturma ve davaları takip etmektedir (Mutanoğlu, Aralık 2018).

Anadolu Ajansı'nın web sayfası incelendiğinde ise "15 Temmuz Darbe Girişimi" ve "FETÖ'nün Karanlık Kurul Üyeleri" başlıkları ile özel sayfalar oluşturduğu görülmektedir. Ayrıca, "FETÖ'nün Kodları", "Darbe Üssünde O Gece" ve "İfadeler ve Gerçekler" başlıkları ile video içeriklerinin yer aldığı özel sayfalar oluşturulduğu da görülmektedir (Anadolu Ajansı, 2022).

"Dakika Dakika FETÖ Darbe Girişimi", "15 Temmuz Darbe Yargılamaları" ve "AA'nın FETÖ Darbe Girişiminde Geçtiği Haberler" isimli kitaplar da Anadolu Ajansı'nın darbe girişimi sonrasındaki süreçte yaptığı çalışmalar arasında yer almaktadır. İngilizce ve Arapça'ya çevrilen "Dakika Dakika FETÖ Darbe Girişimi" isimli kitabın ABD senatörlerine ve Arap dünyasının entelektüellerine gönderilerek yabancı kamuoyu oluşturmak üzere bir tür kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirildiğini söylemek mümkündür (M. Mutanoğlu, kişisel görüşme, Aralık 2018).

Anadolu Ajansı'nın, 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili belgesel çalışmalarının yanı sıra YouTube kanalında da darbe girişimi ile ilgili videolar yayınlamakta olduğu görülmektedir.

Eleştirel söylem analizi yapılan haberler incelendiğinde de, 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili yaptığı haberlerle Anadolu Ajansı'nın, darbe girişiminin yaşandığı geceden 15 Ağustos'a kadar geçen süreçte Türkiye'nin çıkarlarını gözeten bir yaklaşımla uluslararası çevreyi bilgilendirici, Türkiye'nin imajına olumlu katkı sağlayacak ve Türkiye'nin hakkını savunan haberler ürettiği görülmektedir.

7. Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberler uluslararası medyada ne kadar yer almıştır?

Çalışmanın sınırlılıkları çerçevesinde, Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberlere ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

- Haber dili İngilizce'dir.
- İncelenen haberler internette yayınlanmıştır.
- 15 Temmuz – 15 Ağustos 2016 tarihlerini kapsayan, aa.com.tr/en adresi dışındaki web sitelerinde yayınlanmış, “coup” ya da “coup attempt” ve “Anadolu Agency” kelimelerini içeren sonuç sayısı 314'tür.
- YouTube, Twitter, Facebook ve Wikipedia gibi sosyal ağlar ve web siteleri ile Türkiye menşeli yayıncı kuruluşlar dışında ulaşılan haber sayısı ise 276'dır.

Eleştirel söylem analizi yapılan her bir haberde Anadolu Ajansı'nın haber metni ya da fotoğraf kaynağı olarak yer alma sıklığı ise aşağıdaki gibidir:

BBC: 4 (Fotoğraf)

CBS News: 3 (Haber metni)

NBC News: 3 (Haber metni)

VOA: 3 (Haber metni)

The Times of Israel: 2 (Haber metni)

Times: 2 (Fotoğraf)

Al Jazeera: 1 (Haber metni)

Independent: 1 (Haber metni)

The Economist: 1 (Haber metni)

Anadolu Ajansı, incelenen haberlerde yayıncı kuruluşlar arasında 4 fotoğrafla en çok BBC'de, en az ise haber metni olarak Al Jazeera, Independent ve The Economist'te kaynak olarak gösterilerek yer almaktadır. Haberler incelendiğinde; yayıncı kuruluşların haber içeriği ve fotoğrafları için ağırlıklı olarak kendi muhabirleri ve foto muhabirlerinin yanı sıra Reuters, AFP ve AP gibi haber ajanslarını ve Getty Images'i kaynak olarak kullanıldığı görülmektedir.

8. Anadolu Ajansı'nın 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberler uluslararası medyada nasıl yer almıştır?

Uluslararası haber kuruluşlarının 15 Temmuz-15 Ağustos 2016 tarihleri arasında 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberler incelendiğinde, Anadolu Ajansı'nın “devlet tarafından işletilen ajans” veya “devlet ajansı” olarak nitelendirildiği görülmektedir. Söz konusu haberlerde Anadolu Ajansı, özellikle darbe girişimi gecesinde yaşanan olaylar ve gelişmeler konusunda kaynak olarak gösterilmektedir. Darbe girişiminde ölen, yaralanan kişilere yönelik bilgiler, saldırı, gözaltı, sorgulama ve tutuklamalara ilişkin bilgiler en çok dikkat çekenler arasında yer almaktadır. Anadolu Ajansı'nın kaynak gösterildiği bilgiler arasında hükümet yetkililerinin açıklamaları bulunmaktadır.

Haberlerde, Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kapatılacak olan okul, hayır kurumu ve vakıf, sendika, üniversite ve sağlık kuruluşlarına ilişkin bilgilerin de Anadolu Ajansı kaynaklı verildiği görülmektedir. Ayrıca “Devlet ajansı” tabiri ve bu detaylar bir araya getirildiğinde Anadolu Ajansı'nın, haberleri incelenen yayıncı kuruluşlar tarafından güvenilir bilgi kaynağı ve bir nevi “devlet sözcüsü” olarak görüldüğü söylenebilir.

Darbe girişiminin yaşandığı gece ve izleyen günlerde hükümet yetkililerinin darbe girişiminin sorumlusu olarak Fethullahçı Terör Örgütü'nü gösterdikleri, ancak yabancı yayın kuruluşlarının bu iddiaların muhataplarının reddine ilişkin açıklamalara yer verdiği görülmektedir. Reuters'ın “*Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree - Türk Cumhurbaşkanı Erdoğan, ilk olağanüstü hal kararnamesi ile okulları ve hayır kurumlarını kapattı*” (Gürses ve Jones, 2016) başlıklı haberinde, Fethullah Gülen'in yeğeninin gözaltına alındığı, kendisine yöneltilebilecek olası suçlar arasında terör örgütü üyeliği olduğu bilgisine Anadolu Ajansı kaynak gösterilerek verildiği görülmektedir. Kamu diplomasisi açısından ele alındığında, Anadolu Ajansı'nın haber aracılığıyla Türkiye'nin bu tezini dünyaya anlattığı söylenebilir.

Anadolu Ajansı'nın servis etmiş olduğu fotoğrafların ise BBC ve Times'ın haberinde kullanıldığı görülmektedir. BBC'nin “*Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan? – Türkiye'nin başarısız darbesi: Avrupa'daki Türkler Erdoğan'ı nasıl görüyor?*” (BBC, 2016) başlıklı haberi, manşet fotoğrafı hariç haberin fotoğrafları, Anadolu Ajansı'nın fotoğraflarından oluşmaktadır. 15 Temmuz'daki başarısız darbe girişiminin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın destekçileri ve karşıtları

arasındaki gerilimin Avrupa'nın her yerindeki Türk toplumlarında büyüdüğü, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın bazı büyük Türk diasporaları tarafından nasıl görüldüğüne ve Türkiye'deki siyasi çatışmanın Avrupa geneline nasıl yansdığına yer verilen haberde; Almanya, Hollanda, Avusturya, Fransa ve Birleşik Krallık'ta yaşayan Türklerin darbe karşıtı protesto ve destek mitinglerinden fotoğraf karelerinin kullanıldığı görülmektedir. Fotoğraflarda büyük insan topluluklarının, Türk Bayraklarının, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ve darbe karşıtı pankartların fotoğrafları yer almaktadır. Türkiye'deki siyasi çatışmanın Avrupa geneline nasıl yansdığına yer verildiği belirtilen haberde, Anadolu Ajansı'nın Avrupa'da yaşayan Türk toplumlarının darbe karşıtı protesto ve mitinglere yoğun katılım gösterdiğini ortaya koyan fotoğraflarının kullanılmış olması dikkat çekmektedir. Haberde kullanılan fotoğraflarla Avrupa'da yaşayan Türk toplumlarının 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi'ne karşı oldukları ve bunu Avrupa'ya duyurmak için yoğun bir katılımı darbe karşı protesto ve destek mitinglerine katılım gösterdiklerinin belgelenmesi, kamu diplomasisi açısından Anadolu Ajansı'nın önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Time'ın "*Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell - Türkiye'de Darbe Girişimi Cehennem Gecesini Ateşledi*" (Katz, 2016) başlıklı haberinde ise Anadolu Ajansı'nın darbe girişimi gecesinde askeri tankın üzerine yürüyen ve darbeye tepki göstermek için toplanan insanların yer aldığı iki fotoğraf karesinin kullanıldığı görülmektedir. Anadolu Ajansı'nın fotoğraflarının, Türkiye'deki insanların darbe girişimine karşı olduklarını ve bu girişimin önlenmesine müdahil olduklarını uluslararası kamuoyuna göstermeye katkı sunduğunu söylemek mümkündür.

5.2. Tartışma

Bir kamu diplomasisi aracı olarak Anadolu Ajansı'nın uluslararası çevrenin Türkiye algısına ve imajına yönelik haber sunumlarının uluslararası basında yer alışı ve bu çerçevede genel anlamda bir yumuşak güç unsuru olarak olumlu imaj ve kamuoyu yaratmadaki rolünü inceleyen bu araştırma ile Anadolu Ajansı'nın uluslararası yapılanması, uluslararası habercilik anlayışı ve stratejisi, üretmiş olduğu haber, fotoğraf, video, yayın ve habercilik faaliyetleri ile kamu diplomasisinin önemini farkında olduğu ve bu amaçla habercilik yapan bir haber ajansı olduğu görülmektedir.

Anadolu Ajansı, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürütmekte olan başta Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı ve TRT olmak üzere diğer Yunus Emre Enstitüsü, TİKA ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile ortak çalışmalar yürüttüğü de görülmektedir. Bu bağlamda, Anadolu Ajansı'nın yayın anlayışının Türkiye'nin kamu diplomasisi politikalarıyla örtüşmekte olduğunu söylemek mümkündür.

Türkiye'nin haber ajansından merkezi Türkiye'de olan uluslararası bir haber ajansına dönüşme hedefi olan Anadolu Ajansı'nın 2022 yılına gelindiğinde 13 dilde yayın yapan, 100 ülkede 3 binden fazla çalışanıyla 6 binden fazla haber kuruluşuna hizmet verdiği görülmektedir. 142 uyruktan çalışana sahip Anadolu Ajansı'nın haber ağı oldukça geniştir. Bu nedenle, Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin kamu diplomasisine katkı sağlama bakımından büyük bir potansiyele sahip olduğu söylenebilir.

Türkiye'nin tezlerinin ve politika tercihlerinin uluslararası kamuoyu üzerinde etkili olacak şekilde aktarılması ve etkin bir biçimde tanıtılması için bir yumuşak güç unsuru olarak medyanın ve özellikle haberin oldukça etkili olduğu göz önünde bulundurulursa, Türkiye'nin uluslararası yayıncılık yapan haber ajansı olan Anadolu Ajansı'nın üretmiş olduğu haberlerin önemi ortaya çıkacaktır.

Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolünü "15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi" özelinde üretmiş olduğu haberler çerçevesinde inceleyen bu çalışma, Anadolu Ajansı'nın darbe girişimi ile ilgili üretmiş olduğu haberler ve diğer habercilik faaliyetleriyle Türkiye'nin kamu diplomasisinde etkin bir rol üstlenmekte olduğunu göstermektedir. İncelenen haberlerde, kullandığı söylem ve haberleri inşaa etme biçimiyle Anadolu Ajansı'nın Türkiye'nin tezlerini dünyaya aktardığı, Türkiye'nin imajına olumlu katkı sağlayacak bir dil kullandığı ve Türkiye'nin çıkarlarını gözeterek haber ürettiği görülmektedir.

Uluslararası haber kuruluşlarının darbe girişimine yönelik haberler incelendiğinde ise devlet ajansı olduğunun vurgulanması ve darbe girişimi ile ilgili önemli bilgilerde kaynak olarak gösterilmesi dolayısıyla Anadolu Ajansı'nın, güvenilir bir kaynak olarak görüldüğü söylenebilir. Eleştirel söylem analizinde görülmektedir ki, Anadolu Ajansı servis etmiş olduğu fotoğrafları ile kamu diplomasisi açısından daha etkili bir role sahiptir. Bu bağlamda, Anadolu Ajansı'nın görsel üretimi konusunda önemli bir güce sahip olduğunu söylemek mümkündür. İncelenen haberlerin İngilizce olması, dünyanın önde gelen haber ajanslarının köklü bir geçmişe sahip olması ve Batı menşeli olması

dolayısıyla Anadolu Ajansı'nın kaynak olarak tercih edilme açısından dezavantajlı bir durumda olduğu görülmektedir. Bu çalışma İngilizce olarak yayınlanan haberleri incelemekle sınırlı olduğundan, Anadolu Ajansı'nın diğer dillerde üretmiş olduğu haberler için aynı şeyi söylemek ise mümkün değildir.

Uluslararası haber kuruluşlarının üretmiş olduğu haberler incelendiğinde Anadolu Ajansı'nın kaynak olarak daha çok darbe girişiminin yaşandığı gece ve onu izleyen birkaç günde kullanıldığı görülmektedir. Örneklem tarihi olan 15 Temmuz 2016-15 Ağustos 2016 tarihlerinin ilerleyen günlerinde Anadolu Ajansı'nın prestijli haber kuruluşları tarafından kaynak olarak kullanım sıklığının azaldığı görülmektedir. Bu durumun, Anadolu Ajansı'nın daha çok kriz anında kaynak olarak kullanıldığını ve daha önce de belirtildiği gibi güvenilir bulunduğunu gösterdiğini söylemek mümkündür.

Anadolu Ajansı'nın darbe girişimiyle ilgili haberleri Türkiye'nin tezlerini içerirken, uluslararası haber kuruluşlarının haberlerinin Türkiye'nin tezlerine yönelik şüphe içerdiği görülmektedir. Kullandığı dil, sözcükler, bağlam ve söylemle ideoloji üreten haberlerin kamuoyunu ne denli etkileyebileceği açıktır. Dolayısıyla, İngilizce haberlerin ağırlıklı hedefi kitlesi olarak Batı dünyasında istenilen algıyı yaratmak sözü edilen nedenler dolayısıyla oldukça güçtür. Türkiye ve darbe girişimiyle ilgili yanlış bilgilere ve batı medyasının yanlış haberlerine yönelik haber üreten Anadolu Ajansı'nın da, bu çalışmada incelenmiş olan hem bu çalışmada incelenmiş olan "*Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report*" – "*Türkiye, NBC'den 'yanlış' Erdoğan haberi için özür dilemesini talep ediyor*" (Avcı, 2016) başlıklı haberi ile NBC News'in, "*Turkish students' union protest against BBC in London*" – "*Türk öğrenci birliği Londra'da BBC'yi protesto etti*" (Davenport, 2016) başlıklı haberiyle ise BBC'nin haberlerini eleştiren haberler üretmiş olduğu görülmektedir. Ayrıca Anadolu Ajansı'nın haberleri arasında bu çalışmada incelenen haberler içinde yer almayan, batı medyasını darbe girişimiyle ilgili yaptığı haberler nedeniyle eleştirdiği haberleri de yer almaktadır.

Türkiye'nin tanıtımı, imajının güçlendirilmesi, hikayesinin ve tezlerinin anlatılması açısından Anadolu Ajansı'nın önemli bir kamu diplomasisi aktörü olduğu düşünülmektedir. Ancak ağırlıklı olarak İngilizce yayın yapan batı medyasında kamu diplomasisi açısından yeteri kadar varlık gösteremediğini söylemek mümkündür.

Sonuç olarak, Anadolu Ajansı'nın hedef kitlede Türkiye hakkında algı ya da kanaat yaratmak üzere; ürettiği ve pazara sunduğu haberlerle Türkiye için büyük potansiyele

sahip bir güç olduğu ve kamu diplomasisinin en önemli aktörlerinden biri olduğu görülmektedir.

5.3. Öneriler

Kamu diplomasisinde haberin rolünü Anadolu Ajansı örneğinde araştıran bu çalışma; Anadolu Ajansı'nın ve uluslararası haber kuruluşlarının 15 Temmuz FETÖ Darbe Girişimi ile ilgili haberlerini eleştirel söylem analizi yöntemiyle incelenerek, Türkiye'nin kamu diplomasisi faaliyetlerini yürüten kurumlar arasında yer alan T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı, Anadolu Ajansı ve TRT Haber yöneticileriyle yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada incelenen haberlerin dili, dünyada en çok konuşulan dillerden biri olan İngilizce ile sınırlıdır. İleriki çalışmalarda, Anadolu Ajansı'nın Arapça, BHS (Boşnakça, Hırvatça, Sırpça), Rusça, Kürtçe-Soranice, Kürtçe-Kurmançi, Fransızca, Arnavutça, Farsça, Makedonca, Endonezce ve İspanyolca haberleri incelenerek Anadolu Ajansı'nın söz konusu dilleri konuşan halklar açısından kamu diplomasisindeki rolü araştırılabilir. Anadolu Ajansı'nın özellikle Arapça, Boşnakça ve Fransızca edisyonlarının incelenmesinin, yayın yapılan bölgeler açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ayrıca, Anadolu Ajansı'nın en çok haber dağıtımını yaptığı bölge, ülke ve yayıncı kuruluşlara yönelik çalışmalar da Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolüne ilişkin önemli veriler sağlayacaktır.

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte medyanın da hız kazandığı göz önünde bulundurulduğunda, haber fotoğrafı ve videolarının geçmişe oranla hedef kitle tarafından daha kolay ulaşılabilir ve tercih edilir olduğu söylenebilir. Bu nedenle, servis etmiş olduğu haber fotoğrafı ve videolarla Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolüne ilişkin bir araştırma da ileride yapılabilecek çalışmalara örnek gösterilebilir.

Anadolu Ajansı'nın okuyucu hedef kitlesine yönelik bir araştırma da Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolüne ışık tutabileceği düşünülen çalışmalar arasında yer almaktadır.

Rusya-Ukrayna Savaşı sırasında savaş bölgesinde en çok muhabir bulunduran uluslararası ajans olan ve aynı zamanda bünyesindeki haber akademisinde savaş muhabirliği eğitimi vermekte olan Anadolu Ajansı'nın (Anadolu Ajansı, 2022), saha

haberciliğini inceleyecek bir araştırmanın da Anadolu Ajansı'nın kamu diplomasisindeki rolünü anlamak açısından faydalı olacağı dűřünölmektedir.

KAYNAKÇA

- AFP. (2016a). Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power. <https://www.voanews.com/a/timeline-turkey-attempted-coup/3420876.html>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- AFP. (2016b). Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan?. <https://www.bbc.com/news/world-europe-36939251>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Al Jazeera. (2016). Turkey prime minister says coup attempt foiled. <https://www.aljazeera.com/news/2016/7/16/turkey-prime-minister-says-coup-attempt-foiled>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı. (2016a). Erdogan, Saudi king discuss failed coup on telephone. <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/erdogan-saudi-king-discuss-failed-coup-on-telephone-/609939>. Erişim Tarihi: 16.05.2020
- Anadolu Ajansı. (2016b). Yildirim, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/yildirim-biden-discuss-gulens-extradition-to-turkey/613232>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı. (2016c). Turkish students' union protest against BBC in London. <https://www.aa.com.tr/en/europe/turkish-students-union-protest-against-bbc-in-london/615617>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı. (2016d). Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report. <https://www.aa.com.tr/en/americas/turkey-demands-nbc-apologize-for-false-erdogan-report/615616>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı. (2016e). Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/turkey-role-model-for-muslim-world-pakistan-opposition/619303>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı. (2016f). Erdogan slams EU foreign policy chief for coup comments. <https://www.aa.com.tr/en/europe/erdogan-slams-eu-foreign-policy-chief-for-coup-comments/620519>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı (2016g). Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey. <https://www.aa.com.tr/en/europe/bosniaks-in-serbia-hold-rally-in-support-of-turkey/623505>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.

- Anadolu Ajansı. (2016h). Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world. <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/rabaa-sign-becomes-anti-coup-symbol-in-world/628060>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü. (2010). Genel müdürlerinin anlatımıyla 90. yılında Anadolu Ajansı. Ankara: Anadolu Ajansı Yayınları.
- Akçadağ, E. (Tarihsiz). Dünya’da ve Türkiye’de kamu diplomasisi. <http://kamudiplomasisi.org/pdf/emineakcadag.pdf> Erişim Tarihi: 07.04.2015.
- Al-Nakhili, T. (2016). Rabaa sign becomes anti-coup symbol in world. <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/rabaa-sign-becomes-anti-coup-symbol-in-world/628060>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- AP. (2016). 85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt. <https://www.timesofisrael.com/85-turkish-generals-admirals-charged-in-coup-attempt/>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Atallah, O. ve Tekin, H. (2016). Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt. <https://www.aa.com.tr/en/anadolu-post/arabs-rally-to-celebrate-defeat-of-turkey-coup-attempt/609066>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Avcı, E. K. (2016). Turkey demands NBC apologize for 'false' Erdogan report. <https://www.aa.com.tr/en/americas/turkey-demands-nbc-apologize-for-false-erdogan-report/615616>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Aydemir, E. (2016). Dış politikada yumuşak güç ve medya. İstanbul: Kalkedon.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. BEÜ SBE Derg.,7(1), 231-274.
- Başar, M. (2018). M. Başar ile 25 Aralık 2018 tarihinde yapılan kişisel iletişim.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. FED 2016, 9(1), 23-28.
- BBC. (2016). Turkey failed coup: How do Turks in Europe see Erdogan?. <https://www.bbc.com/news/world-europe-36939251>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Bedir Erişti, S. D. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. *Bilimsel araştırma yöntemleri* içinde. (ed. A. A.Kurt). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 1-17.
- Bektaş, Ü. (2016). Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree. <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-emergency/turkeys-erdogan-shuts-schools-charities-in-first-state-of-emergency-decree-idUSKCN1030BC>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.

- Bengi, H. (2012). Tarihsel süreç içerisinde Anadolu Ajansı'nın özgün kurumsal yapısı. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 50, Güz 2012, s. 299-341.*
- Berdibek, M. (2012). Türkiye'nin Ortadoğu'ya Yönelik Kamu Diplomasisi Faaliyetleri ve Etkileri: 2002-2012. Ankara: T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi.
- Beycioğlu, K. (2012). Öğretmen ve Yöneticilerin Öğretmen Liderliğine İlişkin Görüşleri: Bir Karma Yöntem Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi 2012, Cilt 18, Sayı 2, s. 191-223.*
- Bostancı, M. (2012). Kamu diplomasisinde medyanın rolü ve önemi. İstanbul: Anahtar Kitaplar.
- Bozoğlu, T. (2016a). The sultan survives In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan. <https://www.economist.com/europe/2016/07/15/in-turkey-a-failed-coup-against-president-recep-tayyip-erdogan>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Bozoğlu, T. (2016b). Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power. <https://www.nbcnews.com/storyline/turkey-military-coup/attempt-coup-turkey-prime-minister-says-n610531>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Bülbül, R. (2000). Uluslararası iletişim. Konya: Paragraf.
- CBS. (2016). Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt. <https://www.cbsnews.com/news/prime-minister-turkish-military-launches-attempted-coup-turkey/>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- CBS ve AP. (2016). Uncertainty in Turkey after military faction coup attempt. <https://www.cbsnews.com/news/prime-minister-turkish-military-launches-attempted-coup-turkey/>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Cull, N. J. (2008). Public diplomacy: taxonomies and histories. *The Annals of the Academy of Political and Social Science*. Vol:616, No:10, 2008, ss. 31-54.
- Daventry, M. C. (2016). Turkish students' union protest against BBC in London. <https://www.aa.com.tr/en/europe/turkish-students-union-protest-against-bbc-in-london/615617>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Ekşi, M. (2014). Kamu diplomasisi ve AK Parti dönemi Türk dış politikası. Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Erdoğan, İ. (1995). Uluslararası iletişim düzeni. <http://irfanerdogan.com/makaleler1/intrntnl.html> Erişim Tarihi: 21.09.2015.
- Erdoğan, İ. (2012). Pozitivist Metodoloji ve Ötesi. Ankara: Erk Yayınları.
- Erhan, Ç. (2010). Spor ve kamu diplomasisi. Türkiye Gazetesi. 06.07.2010. <http://cagrierhan.net/p/297>, Erişim tarihi: 12.02.2016
- Erözden, C. (2016). Erdogan slams EU foreign policy chief for coup comments. <https://www.aa.com.tr/en/europe/erdogan-slams-eu-foreign-policy-chief-for-coup-comments/620519>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Ertekin, B. A. (2012). Uluslararası sistemde görsel işitsel medyanın kamu diplomasisi yaratmadaki önemi: TRT'nin Türkçe dışında yayın yapan kanalları üzerine bir inceleme. www.esosder.org Electronic Journal of Social Sciences ISSN:1304-0278, Autumn-2012 Volume:11 Issue:42 (p.323-354), 15/09/2012
- Fisher, A. (2009). Four seasons in one day: The crowded house of public diplomacy in the UK. Snow, N. ve Taylor, P. M. (ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde, New York: Routledge, ss. 251-261.
- Gilboa, E. (2008). Searching for a theory of public diplomacy, *The Annals of the Academy of Political and Social Science*. No:616, 2008, ss. 55-77.
- Girgin, A. (2002a). Uluslararası haber ajansları. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt 1 Sayı 12 (2002), s. 169-186*.
- Girgin, A. (2002b). Uluslararası iletişim haber ajansları ve AA. İstanbul: Der Yayınları.
- Gönenç, Ö. (2015). Haber ajansları. İstanbul: Derin Yayınları.
- HaberTürk. (2016). Dışişlerinde 15 Temmuz stratejisi. <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1271014-disislerinde-15-temmuz-stratejisi>. 24.07.2016.
- Helsel, P., Jamieson, A. ve AP. (2016). Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power. <https://www.nbcnews.com/storyline/turkey-military-coup/attempt-coup-turkey-prime-minister-says-n610531>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Independent. (2016). Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'. <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/turkey-coup-latest-news-erdogan-istanbul-ankara-soliders-not-aware-part-of-overthrow-attempt-a7140611.html>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Jadallah, A. (2016). Arabs rally to celebrate defeat of Turkey coup attempt.

- <https://www.aa.com.tr/en/anadolu-post/arabs-rally-to-celebrate-defeat-of-turkey-coup-attempt/609066>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Jones, G. ve Gürses, E. (2016). Turkey's Erdogan shuts schools, charities in first state of emergency decree. <https://www.reuters.com/article/us-turkey-security-emergency/turkeys-erdogan-shuts-schools-charities-in-first-state-of-emergency-decree-idUSKCN1030BC>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Kalın, İ. (2010). “Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi”. (Ed.) Ali Resul Usul. *Yükselen Değer Türkiye*. İstanbul: MÜSİAD Yayınları, s. 9-65.
- Kalın, İ. (Tarihsiz). Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi. <http://www.kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/20> Erişim Tarihi: 16.03.2015.
- Kali, G. (2012). *Ululararası Haberlerde Güvenlik Sorunları*. Akademik Bakış Dergisi^[1] Sayı: 32 Eylül–Ekim (1-9). Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırgızistan. <http://www.akademikbakis.org>.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Katz, A. (2016). Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell. <https://time.com/4409062/turkey-coup-attempt-aftermath/>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Kelley, J. R. (2009). Between “take-offs” and “crash landings”: Situational aspects of public diplomacy. Snow, N. ve Taylor, P. M. (ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde, New York: Routledge, ss.72-85.
- Kılınç, B. ve Kaynar, H. H. (2016a). Kamu diplomasisi araçları ve uygulama alanları. Kılınç, B. (ed.), *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler* içinde, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss. 48-61.
- Kılınç, B. ve Kaynar, H. H. (2016b). Kamu diplomasisi modelleri. Kılınç, B. (ed.), *Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler* içinde, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, ss. 62-79.
- Latif, A. (2016). Turkey role model for Muslim world: Pakistan opposition. <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/turkey-role-model-for-muslim-world-pakistan-opposition/619303>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.

- Leonard, M., Stead, C. ve Smewing, C. (2002). Public diplomacy. London: The Foreign Policy Center.
- Munyar, V. (2016). ‘Ekonomi diplomasisi’ için seferber olacağız. Hürriyet. 02.08.2016.
- Mutanoğlu, M. (2018). M. Mutanoğlu ile 24 Aralık 2018 tarihinde yapılan kişisel iletişim.
- Müderrişoğlu, O. (2016). Mesiyenik terror ve kamu diplomasisi. Sabah. 18.08.2016.
- Nye, J. S. (2004). Soft power: The means to success in world politics. New York: Public Affairs.
- Özer, K. (2016). 85 Turkish generals, admirals charged in coup attempt. <https://www.timesofisrael.com/85-turkish-generals-admirals-charged-in-coup-attempt/>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Özer, Ö. (2011). Habern söylem ideoloji. Konya: Literatürk.
- Özkan, A. (2015a). Stratejik iletişim yönetiminin “ülke markası” inşasındaki rolü, *International Conference on Communication, Media, Technology and Design*, 16 - 18 May 2015 Dubai – United Arab Emirates, s.481-487.
- Özkan, A. (2015b). 21. yüzyılın stratejik vizyonu kamu diplomasisi ve Türkiye’nin kamu diplomasisi İmkanları. TASAM, Stratejik Raporlar No:70.
- Öztürk, T. (2016). Bosniaks in Serbia hold rally in support of Turkey. <https://www.aa.com.tr/en/europe/bosniaks-in-serbia-hold-rally-in-support-of-turkey/623505>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Purtaş, F. (2013). Türk Dış Politikasının Yükselen Değeri: Kültürel Diplomasi. Akademik Bakış Dergisi. Cilt: 7, Sayı: 13, Kış 2013
- Reuters. (2016). Turkey Coup: President Arrives in Istanbul After Military Group Tries to Seize Power. <https://www.voanews.com/a/timeline-turkey-attempted-coup/3420876.html>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Sancar, G. A. (Tarihsiz) Kamu Diplomasisinde “İlişki İnşa Etme” Söylemi. <http://kamudiplomasisi.org/demo/images/stories/aslisancar.pdf> Erişim Tarihi 10.05.2015.
- Sancar, G. A. (2012). Kamu diplomasisi ve uluslararası halkla ilişkiler. İstanbul: Beta.
- Saydam, A. (2016). “Ayağımıza gelen iletişim fırsatı kaçmamalı” Yeni Şafak. 18.08.2016.

- Sezer, M. (2016). Turkey coup: Soldiers say they were 'not aware they were part of coup attempt'. <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/turkey-coup-latest-news-erdogan-istanbul-ankara-soldiers-not-aware-part-of-overthrow-attempt-a7140611.html>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Scott-Smith, G. (2009). Exchange programs and public diplomacy. Snow, N. ve Taylor, P. M. (ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde, New York: Routledge, ss. 50-59.
- Signitzer, B. H. ve Coombs, T. (1992). Public relations and public diplomacy: conceptual convergence. *Public Relation Review*. Vol:18, No:1, 1992, ss. 137-147.
- Szondi, G. (2009). Central and Eastern European public diplomacy: A transitional perspective on national reputation management. Snow, N. ve Taylor, P. M. (ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde, New York: Routledge, ss. 292-313.
- Szondi, G. (2008). Public diplomacy and nation branding: Conceptual similarities and differences. *Discussion Papers in Diplomacy*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael, No: 112, Netherlands.
- Şahin, M. (2012). Ajans gazeteciliği ve haber ajansları. Ankara: Pelikan Yayıncılık.
- Şimşek, A. (2013). İletişim Araştırmalarının Tarihi. İletişim Araştırmaları. (Ed: S. Sever ve B. İspir), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. 84-113.
- Tanrıverdi, Ö. F. (2020). Ö. F. Tanrıverdi ile 28 Aralık 2018 tarihinde yapılan kişisel iletişim.
- Tekeli, İ. (2008). Bir Plancı/Araştırmacının Yöntem ve Ötesine İlişkin Arayışları. *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*. Güz-Sayı 6. (1-25).
- The Economist. (2016). The sultan survives In Turkey, a failed coup against President Recep Tayyip Erdogan. <https://www.economist.com/europe/2016/07/15/in-turkey-a-failed-coup-against-president-recep-tayyip-erdogan>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Tan, G. (2016). Coup Attempt in Turkey Ignites Night of Hell. <https://time.com/4409062/turkey-coup-attempt-aftermath/>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Toprak, İ. (2016). Turkey: Pro-coup soldiers escape amid failed attempt. <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/turkey-pro-coup-soldiers-escape-amid-failed-attempt-/608859>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.

- Türkeş, H. ve Özdemir, H. (2016). Yildirim, Biden discuss Gulen's extradition to Turkey <https://www.aa.com.tr/en/todays-headlines/yildirim-biden-discuss-gulens-extradition-to-turkey/613232>. Erişim Tarihi: 16.05.2020.
- Erzen, M. Ü. (2014). Kamu diplomasisi. İstanbul: Derin Yayınları.
- Ürek, M. ve Doğan, N. (2011). Lobcilik ve baskı grupları: Devlet, sivil toplum ve demokrasi. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Yanardağ, V. (2016). Başbakan, Dunford'a darbe filmi izletti. <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1276412-basbakan-dunforda-darbe-filmi-izletti>. 04.08.2016.
- Yağmurlu, A. (2007). *Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi*. İletişim Araştırmaları Dergisi. 5(1):9-38.
- Gönenç, A. Y. (2004). Anadolu Ajansı'nın Türk basın tarihindeki yeri ve önemi. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı 19 (2004), s. 83-92*.
- Gündoğmuş, Y. N. (2022). Anadolu Ajansı, bir asrı aşan haber yolculuğunda, yenilenen vizyonuyla öne çıkıyor. <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/anadolu-ajansi-bir-asri-asan-haber-yolculugunda-yenilenen-vizyonuyla-one-cikiyor/2556292>. Erişim Tarihi: 21.04.2022.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, G. (2015). Uluslararası halkla ilişkiler perspektifinden kamu diplomasisi. İstanbul: Beta.
- Yıldırım, H. (2013). Genel Nitelikleriyle Kamu Diplomasisi ve Türkiye'deki Temel Oluşumları. <http://akademikperspektif.com/2013/05/09/genel-nitelikleriyle-kamu-diplomasisi-ve-turkiyedeki-temel-olusumlari/> Erişim Tarihi: 12.05.2015.
- Zaharna, R.S. (2010). Battles to bridges. New York: Palgrave Macmillan.
- Zaharna, R. S. (2009). Mapping out a spectrum of public diplomacy initiatives: Information and relational communication frameworks. Snow, N. ve Taylor, P. M. (ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* içinde, New York: Routledge, ss. 86-100.
- <http://aa.com.tr>, Erişim Tarihi: 14.03.2015.
- <http://www.aa.com.tr>, Erişim Tarihi: 15.12.2017.

<http://aa.com.tr/tr/gunun-basliklari/basbakan-yardimcisi-kurtulmus-kamu-personelimizin-izin-yasagi-kaldirilmistir/624871>, Erişim Tarihi: 08.08.2016.

<http://aa.com.tr/tr/p/tarihce>, Erişim Tarihi: 02.09.2017.

<https://www.afad.gov.tr/tr/2211/AFAD-Hakkinda>, Erişim Tarihi: 11.10.2017.

<http://www.byegm.gov.tr/turkce/hakkinda>, Erişim Tarihi: 08.10.2017.

<http://www.aa.com.tr/tr/p/tarihce>, Erişim Tarihi: 14.03.2015.

<http://fletcher.tufts.edu/Murrow/Diplomacy>, Erişim Tarihi: 20.08.2015.

<http://fulbright.org.tr/hakkimizda/fulbright-programi-hakkinda/>, Erişim Tarihi: 15.02.2016.

<http://www.kdk.gov.tr/sag/kamu-diplomasisine-bakis/20>, Erişim Tarihi: 16.03.2015.

<https://kdk.gov.tr/faaliyetler/kurulus/7>, Erişim Tarihi: 08.10.2017.

<https://kdk.gov.tr/faaliyetler/vizyon-misyon/8>, Erişim Tarihi: 08.10.2017.

<http://www.kizilay.org.tr/Kurumsal/tarihcemiz>, Erişim Tarihi: 08.10.2017.

<https://p.turkishairlines.com/tr-tr/basin-odasi/hakkimizda/index.html>, Erişim Tarihi: 20.11.2017.

<http://www.tika.gov.tr/tr/sayfa/tarihcemiz-222>, Erişim Tarihi: 03.10.2017.

<http://www.trt.net.tr/Kurumsal/Tarihce.aspx>, Erişim Tarihi: 03.12.2017.

<https://www.turksoy.org/tr/turksoy/about>, Erişim Tarihi: 20.11.2017.

<http://ua.gov.tr/programlar/erasmus-programi/yuksekokretim-programi>, Erişim Tarihi: 15.02.2016.

<http://www.yee.org.tr/tr/misyon>, Erişim Tarihi: 16.10.2017.

<http://www.yee.org.tr/tr/vizyon>, Erişim Tarihi: 16.10.2017.

<http://www.yee.org.tr/tr/yunusemreenstitusu>, Erişim Tarihi: 16.10.2017.

<http://www.yok.gov.tr/web/mevlana/temel-bilgiler#Mevlana%20Değişim%20Programı%20Nedir?> Erişim Tarihi: 15.02.2016.

<https://www.ytb.gov.tr/kurumsal/baskanligimiz-2>, Erişim Tarihi: 08.10.2017.